3 1761 07008365 4

Presented to the

LIBRARIES *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from

the library of

John and Georgina Steinsky

JIŘI KOHOUT.

Sešit 1. Vychází každý týden. Cena 15 hal.

H. SIENKIEWICZ:

QVO VADIS?

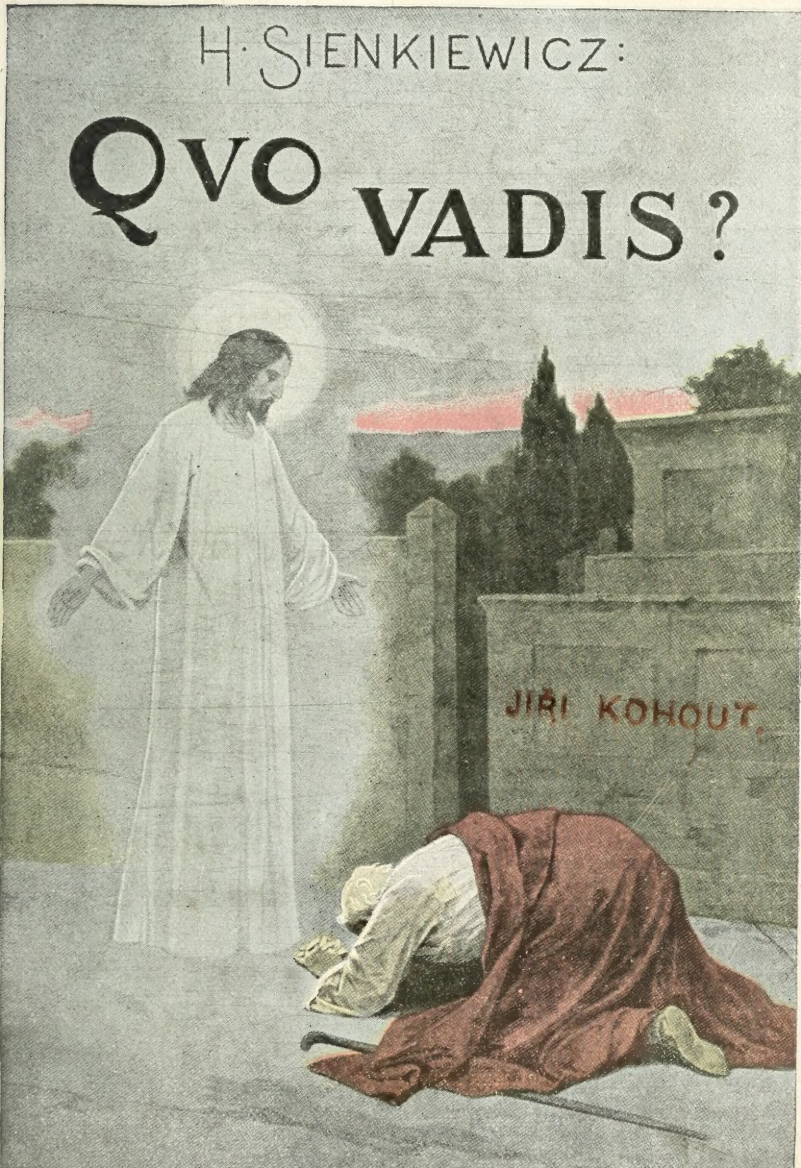

JIŘI KOHOUT.

H. SIENKIEWICZ:

QUO VADIS

ROMÁN Z DOBY NERONOVY.

—— PŘELOŽIL ——

J. J. LANGNER.

S 54 vyobrazeními od A. Minardi-ho.

NOVÉ, OPRAVENÉ VYDÁNÍ.

I.

V PRAZE.
Knihtiskárna * E. BEAUFORT * Nakladatelství
1904.

LIBRARY
MAY 2 3 2007
UNIVERSITY OF TORONTO

QUO VADIS.

DÍL PRVÝ.

JIŘI KOHOUT,

I.

Petronius probudil se teprve k poledni a cítil jak obvykle velikou únavu. Předešlého dne byl na hostině u Nerona, která se prodloužila dlouho do noci. Od nějakého času kazilo se jeho zdraví. Říkal sám, že si připadá jako strnulý, když se ráno vzbudí, a že se nemůže vzpamatovati. Ale ranní koupel a pečlivé hnětení těla od vycvičených k tomu otroků popohnalo ponenáhlu zlenivělý oběh jeho krve, vzbudilo ho, vrátilo mu síly, tak že z oleotekia, to jest z posledního oddělení lázní vycházel jako vzkříšený, s očima lesknoucíma se důvtipem a veselostí, omlazen, plný života a pružnosti, tak nedostižný, že sám Otho nemohl se s ním měřiti — byl znovu pravý, jak mu říkali: „arbiter elegantiarum".

V lázních veřejných býval zřídka, leda že se vyskytl rhetor budící obdiv, o němž se mlu-

vilo ve městě, nebo když o efebiích se konaly zvláště zajímavé zápasy. Měl ostatně své vlastní lázně ve své „insule", které mu Celer, proslulý společník Severův, rozšířil, přestavěl a s tak neobvčejným vkusem zařídil, že jim sám Nero přiznával přednost před cesariánskými, ačkoliv tyto byly rozsáhlejší a zařízeny s přepychem neporovnatelně větším.

Po oné hostině, — na které znudilo jej šaškovité chování Vatiniovo a na níž súčastnil se s Neronem, Lucanem a Seneciem diatribu, má-li žena duši — vstal pozdě a šel jak obyčejně do lázně. Dva ohromní balneatoři položili ho na cypřišovou „mensu", pokrytou sněhobílým egyptským byssem, a dlaněmi smočenými ve vonném oleji počali natírati jeho ztepilé tělo, a on s očima zavřenýma čekal, až teplo laconica a teplo jejich rukou přejde do něho, a zbaví jej únavy.

Leč po chvíli promluvil — i otevřev oči vyptával se na pohodu a na drahokamy, jež klenotník Idomenes slíbil poslati dnes k prohlédnutí. Ukázalo se, že je pohoda pěkná, spojená s lehkým vánkem od hor albánských, a že drahokamy nedošly. Petronius znovu přivřel oči a rozkázal, aby ho přenesli do tepidaria, když za záclonou se vychýlil „nomenclator", oznamuje,

že mladý Marcus Vinitius, právě z Malé Asie se vrátivší, přišel, aby ho navštívil.

Petronius kázal pustiti hosta do tepidaria, kam také sám se dal přenésti. Vinitius byl synem jeho starší sestry, která před lety se vdala za Marca Vinitia, který byl vir consularis za časů Tiberiových.

Mladý sloužil nyní pod Corbulonem proti Parthům a po ukončené vojně vracel se do města. Petronius byl mu nakloněn, byť Marcus hezký, athletický mladý muž a zároveň uměl zachovávati jistou esthetickou míru v pokaženosti, což Petronius nade vše cenil.

— Pozdravení Petroniovi — řekl mladý člověk, vcházeje pružným krokem do tepidaria; — nechť všichni bohové tě daří štěstím a zvláště Asklepios a Kyprida, neboť pod jejich obapolnou ochranou nic zlého tě potkati nemůže.

— Vítej v Římě, budiž ti zde sladký odpočinek po válce — odpověděl Petronius, vztahuje k němu ruku z pod řas měkké karbassové tkaniny, kterou byl ovinut. — Co je slyšeti v Armenii a což, přebývaje v Asii, nezavadils o Bythinii? — Petronius byl kdysi vládcem v Bythinii a co více, vládl ji řízně a spravedlivě. Byla to divná protichůdnost v charakter i

člověka pověstného svou zženštilostí a zálibou v rozkoších — proto rád vzpomínal na ty časy, neboť ony ukazovaly, čím mohl být, čím dovedl by být, kdyby se mu bylo líbilo.

— Podařilo se mi pobýti v Heraklei — odpověděl Vinitius. — Vyslal mne tam Corbulo s rozkazem, abych opatřil spíži.

— Ach, Heraklea! znal jsem tam jednu dívku z Kolchidy, za kterou bych dal všecky zdejší ženy, Poppaeu nevyjímaje. Ale to jsou staré děje. Mluv raději, co je slyšeti od stěny parthské. Nudí mne věru všichni ti Vologesové, Tiridatové, Tigranové i celá ta barbarská cháska, která, jak mladý Arulanus ujišťuje, chodí doma ještě po čtyřech a toliko vůči nám se tváří býti lidmi. Ale nyní se o nich mnoho mluví v Římě, snad proto, že je nebezpečno mluvit o něčem jiném.

— Ve vojně zle se daří a kdyby nebylo Corbulona, mohla by se změniti v pohromu.

— Corbulo! Při sám Bacchus! Pravý to bůžek války — jako Mars: velký vůdce a zároveň vznětlivý, řádný i hloupý. Mám ho rád, snad proto, že se ho Nero bojí.

— Corbulo není hloupý člověk.

— Snad máš pravdu, ale konečně vše jed-

no! Hloupost, jak praví Pyrrhon, v ničem není horší než moudrost, v ničem se od ní nerůzní.

Vinitius počal vyprávěti o vojně, leč když Petronius přivřel víčka, změnil mladý člověk, vida jeho poněkud vyhublou, sešlou tvář, předmět hovoru a počal se ho vyptávati s jistou starostlivostí na zdraví.

Petronius otevřel zase oči.

Zdraví!... Nepokládal se za zdravého. Nepřivedl to ovšem ještě tak daleko jako mladý Sissena, který do té míry pozbýl čití, že se ptal, zdali sedí, když ho ráno do lázně přinesli — ale nebyl zdráv. Vinitius odevzdal ho proto pod ochranu Asklepia a Kypridy. Ale on, Petronius, nevěří v Asklepia. Neví se ani, či synem byl onen Asklepios, zdali Arsinoi nebo Coronidy, a když matka neznáma určitě — co teprve říci o otci? Kdo může konečně ručiti za svého vlastního otce?

Tu se dal Petronius do smíchu a potom pravil:

— Poslal jsem, jsou tomu právě dvě léta, do Epidauru tři tucty živých kvíčal a nádobu zlata, ale víš proč? Řekl jsem si: pomůže to nebo nepomůže, ale neuškodí. Jestli ještě lidé na světě obětují bohům, myslím, že všichni rozu-

mují jako já. Všichni! vyjímaje majitelů mulů, kteří se dávají najati pocestným u brány capenské. Kromě Asklepia měl jsem též co činiti s Asklepiadami, když jsem minulého roku trochu trpěl nemocí měchýře. Konaly za mne incubaci. Věděl jsem, že je to šibalství, ale rovněž jsem si řekl: co mi to uškodí? Svět stojí na podvodu a život je přeludem. Duše je také přelud. Je třeba míti jen tolik rozumu, aby uměl člověk rozlišiti přeludy rozkošné od nepříjemných. Ve svém hypokaustu kážu topit cedrovým dřevem posypaným ambrou, neboť považuji vůni za lepší zápachu. Pokud jde o Kypridu, kteréž jsi mne také poroučel do ochrany, doznal jsem její ochranu potud, že mám v pravé noze loupání. Ale konečně — je to dobrá bohyně. Připouštím, že i ty dříve nebo později položíš bílé holoubě jí na oltář.

— Tak jest — řekl Vinitius. — Střely Parthů mne sice nezasáhly, ale ranil mne hrot Amorův . . . neočekávaně, několik stadií od brány města.

— U bílých kolen Charitek! Povíš mi o tom časem! — řekl Petronius.

— Přišel jsem tě požádat o radu — odpověděl Marcus.

Leč v té chvíli přišli epilatorové, kteří se zabývali Petroniem, a Marcus, shodiv tunicu, vstoupil do vany s vlažnou vodou, neboť Petronius ho pozval ke koupeli.

— Ach, ani jsem se tě neptal, je-li tvá láska opětována — řekl Petronius, pohlížeje na mladé tělo Vinitiovo, vytesané jako z mramoru. — Kdyby tě byl Lysippos viděl, zdobil bys nyní bránu vedoucí do Palatina jako socha Herkula v mladém věku.

Mladý muž se usmál spokojeně, pohroužel se ve vaně, vstřikuje při tom množství teplé vody na mosaiku, představující Heru ve chvíli, kdy prosí Sen, aby uspal Jupitera. Petronius hleděl na něho se zálibou umělce.

Když se přestal koupati a oddal se epilatorům, vešel „lector" s bronzovou krabicí na břiše, obsahující svitky papíru.

— Chceš poslouchat? — ptal se Petronius.

— Je-li to tvé dílo, velmi rád — odpověděl Vinitius, — ale jestli není, raději bych rozmlouval. Poeti chytají dnes lidi na rozích všech ulic.

— A jak! Neprojdeš kol žádné basiliky, kol therm, kol bibliotheky, abys neuzřel poetu gestikulujícího jako opice. Když přišel Agrippa z Východu, měl je za blázny. Ale to jsou nyní takové

časy. Cesar píše verše — tedy všichni jdou jeho šlépějemi. Nesměji se jen psáti verše lepší než jaké píše Cesar, z té příčiny se trochu bojím o Lucana ... Ale já píši jen prosou, kterou však nečastuji ani sebe ani jiné. To, co měl lector čísti, jsou „codicilly" toho ubohého Fabricia Vejenta.

— Proč ubohého?

— Proto, že mu bylo řečeno, aby si zahrál na Odyssea a nevracel se domů, dokud nebude nového nařízení. Tato Odyssea mu bude o to snažší než Odysseovi, že jeho žena není Penelopou. Netřeba ti říci, že bylo tu jednáno nemoudře. Ale nikdo zde věci jinak nebéře než povrchně. Je to dost nudná kniha, kterou počali horlivě čísti teprve, když autor byl vyhnán. Tenkrát bylo slyšeti na všecky strany: „scandala! scandala!" i může být, že některé věci Vejens vymyslil, ale já, který znám město, znám naše patres, i naše ženy, ubezpečuji tě, že to vše je bledší než skutečnost. Buď co buď, každý tam hledá nyní sebe s obavou a jiné se zálibou. V knihkupectví Avirunově sto „scribů" přepisuje knížku diktandem — i úspěch je zajištěn. —

— O tvých kouscích tam není?

— I ano, ale autor chybil, neboť jsem zá-

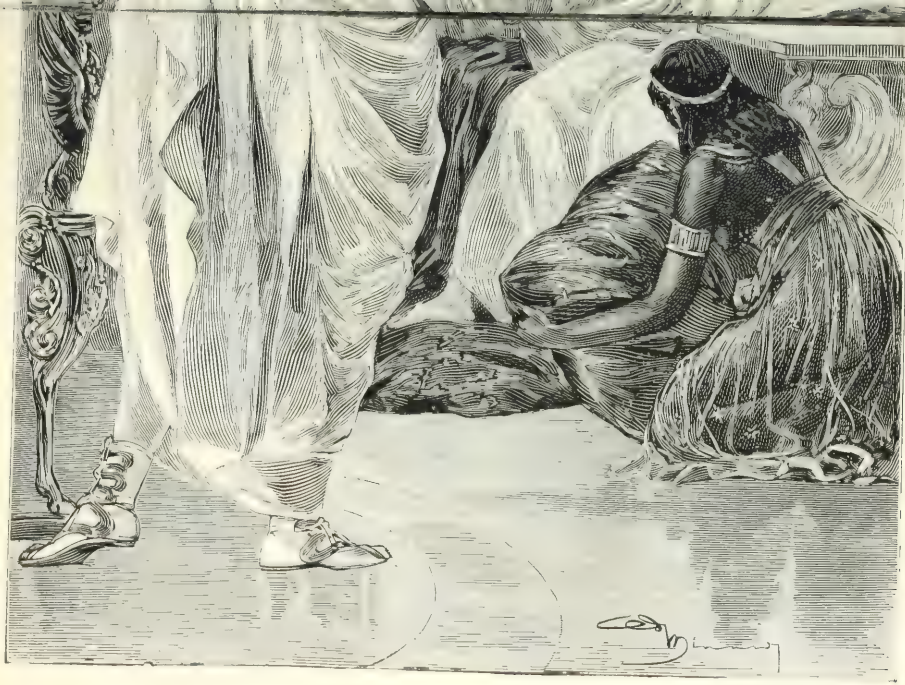

Pozdravení Petronicvi – řekl Vinitius vcházeje. (Str. 7.)

roveň horší, jakož i méně mělký, než jak mne představil. Vidíš, my jsme tu dávno ztratili cit pro to, co je hodné a co nehodné, že i mně samému se zdá, že toho rozdílu není, ačkoli Seneca, Musonius a Thrasea tváří se, že rozdíl ten vidí. Mně je všecko jedno! U Hercula — mluvím, jak myslím! Ale zachoval jsem si tu přednost, že vím, co je ohyzdné a co krásné, a tomu na příklad náš rudobradý poeta, vozka, zpěvák, tanečník a i histrio — nerozumí.

— Lituji Fabricia. Je to dobrý druh.

— Zahubila ho sebeláska. Každý ho podezříval, nikdo to dobře nevěděl, ale on sám nemohl se zdržeti a na všecky strany vyprávěl pod rouškou tajemství. Slyšel jsi historku o Rufinovi?

— Nikoli.

— Toť pojďme do frigidaria, kde vychladneme, tam ti ji budu vypravovat.

Přišli do frigidaria, uprostřed něhož byla fontana jasně růžově zbarvená, rozšiřující vůni fialek. Tam usedli do výklenků vytlaných hedvábím, a počali se ochlazovati. Chvíli trvalo mlčení. Vinitius v zamyšlení pohlížel na bronzového fauna, který, přehýbaje si přes rámě nymfu, hledal chtivě ústy její rty. Ukazuje na sochu řekl:

— Ten má pravdu! To je v životě ze všeho nejlepší.

— Více méně! Ale ty mimo to miluješ válku — kterou já nemám rád; neboť v táboře pukají nehty a přestávají býti růžovými. Konečně — každý má svoji zálibu. Rudobradý miluje zpěv, zvláště svůj vlastní, a starý Scaurus svou korinthskou vásu, která v noci stojí u jeho lože a kterou líbá, nemůže-li spát; vylíbal již její okraje. Řekni mi, nepíšeš básní?

— Nikoli. Nesložil jsem nikdy celého hexametru.

— A nehraješ na loutnu a nezpíváš?

— Nikoli.

— A nezávodíš?

— Závodil jsem před časem v Antiochii, ale beze zdaru.

— Nemám tedy o tebe obav. A k jaké straně náležíš v hippodromu?

— K Zeleným.

— Pak jsem zcela klidný, zvláště proto, že máš sice veliký majetek, ale nejsi tak bohat jako Pallas nebo Seneca. Neboť hleď! u nás je nyní dobře psáti verše, zpívati při loutně, deklamovati a závoditi v cirku, ale ještě lépe a zvláště více bezpečno je nepsati veršů, nehráti, nezpívati

a nezávoditi v cirku. Nejlépe pak jest obdivovati se, když to činí Rudobradý. Jsi hezký hoch, může ti tudíž jen hroziti, že se Poppaea do tebe zamiluje. Ale ona je na to příliš zkušená. Lásky užila již dosti při svých prvých dvou mužích, a při třetím jí jde o něco jiného. Víš, ten hloupý Otho ji dosud šíleně miluje. Chodí po skalách Hispanie a vzdychá; tak ztratil své staré návyky, že přestal o sebe dbáti a že mu na úpravu účesu stačí nyní tři hodiny denně! Kdo pak by se toho byl nadál, zvláště u Othona.

— Já mu rozumím — odpověděl Vinitius.

— Ale na jeho místě bych učinil něco jiného.

— A co tedy?

— Utvořil bych si věrné legie z tamějších horalů. To jsou statní vojáci, ti Iberové.

— Vinitie! Vinitie! Pravím ti, že bys nebyl toho schopen. A víš proč? Takové věci se činí, ale nemluví se o nich ani podmínečně. Pokud mne se týká, smál bych se na jeho místě Poppaei, smál bych se Rudobrádému a zřídil bych si legii — ale nikoli z Iberu, nýbrž z Iberek. A co více, psal bych epigramy, jež bych ostatně nikomu nepředčital jako ten ubohý Rufinus.

— Měl jsi mi vyprávěti jeho historii.

— Povím ti ji v unctuariu.

Ale v unctuariu se pozornost Vinitiova obrátila na něco jiného, zvláště na čarokrásné otrokyně, které tam čekaly na ty, kdož se koupali. Dvě z nich, černošky, podobné spaniľým sochám z ebenového dřeva, počaly natírati těla jejich jemnými vonnými mastmi arabskými, jiné, zručné v česání, držely v měkkých a jako hadi hladkých rukách jemně vyhlazená ocelová zrcadla a hřebeny, a dvě, přímo řeckým bohyním podobné frygické dívky z Koa, čekaly jako „vestiplicae", až přijde chvíle skládání řas na togách pánův.

— Při sám Jupiter mračna stahující! — řekl Marcus Vinitius, — jaký ty máš výběr!

— Mám raději dobrý výběr než množství — odpověděl Petronius. — Celá moje „familia" v Římě nepřesahuje počet čtyř set hlav i soudím, že k osobní posluze toliko lidé zbohatlí potřebují většího počtu lidí.

— Krásnějších těl ani Rudobradý nemá — pravil Vinitius, rozšiřuje chřípí.

Na to odpověděl Petronius s jistou přátelskou nedbalostí:

— Jsi mým příbuzným, a já nejsem ani tak nepřející jako Bassus, ani takový pedant jako Aulus Plautius.

Leč Vinitius uslyšev poslední jméno, zapo-

mněl na dívky z Koa a zvednuv živě hlavu, zeptal se:

— Jak ti přišel na mysl Aulus Plautius? Víš-li, že jsem, zraniv si ruku za městem, několik dnů v jeho domě ztrávil? Přihodilo se, že Plautius přijel ve chvíli mé nehody, a vida, že velice trpím, dovezl mne domů, a tam otrok jeho, lékař Merion, mne uzdravil. O tom vlastně jsem chtěl s tebou mluvit.

— Proč? Či zamiloval jsi se náhodou do Pomponie? V tom případě tě lituji; nemladá a cnostná! Neumím si představiti spojení, jež by bylo horším tohoto. Brrr!

— Nikoli do Pomponie — eheu — řekl Vinitius.

— Tedy do koho?

— Kdybych já sám věděl, do koho? Ale já neznám dobře ani jejího jména: Lygie nebo Callina? Doma jmenují ji Lygii, jelikož pochází z národa Lygův, a své barbarské jméno má: Callina. Divný to dům těch Plautiův. Rušno je tam i ticho jako v rájích Subiaca. Po několik dnů nevěděl jsem, že tam přebývá bohyně. Až jednou spatřil jsem ji na úsvitě, myjící se v zahradní fontaně. Přisahám ti u pěny, z které povstala Afrodita, že paprsky zory slétly a procha-

zely přímo jejím tělem. Myslil jsem, že se mi rozplyne ve světle, až slunce vzejde, jako se rozplývá jitřenka. Od té doby jsem ji viděl dvakráte, od té doby také nevím, co je klid, nemám jiné tužby než viděti ji; nechci věděti, co mi může dáti město, nepřeji si žen ani zlata, nepřeji si korinthské mědi, ani jantaru, ani perlete, ani vína, ani hostin, chci toliko Lygii. Pravím ti upřímně, Petronie, že teskním po ní, jako teskníl onen Sen, vyobrazený na mosaice ve tvém tepidariu, po Pasithei po celé dny a noci.

— Je-li otrokyní — tedy si ji kup!

— Ona není otrokyní.

— Kým tedy jest? Propuštěnkou Plautiovou?

— Nebyla nikdy otrokyní, nemůže býti propuštěnkou.

— Tedy?

— Nevím: dcerkou královskou nebo čímsi podobným.

— Vzbuzuješ mou zvědavost, Vinitie.

— Chceš-li mne vyslechnouti, hned zvědavost tvou upokojím. Historie není příliš dlouhá. Snad jsi znal osobně Vannia, krále Svevů, který vypuzen byv ze země, po dlouhý čas obýval v Římě, ano proslavil se i šťastnou hrou v kost-

ky a tím, že uměl řídit koně. Cesar Drusus usadil ho znovu na trůn. Vannius, který byl skutečně mocným mužem, vládl z počátku dobře a vedl šťastné války; později však počal svlékati s kůže netoliko sousedy, ale i vlastní své Svevy. Tehdy Vangio a Sido, dva jeho sestřenci a synové Vibilia, krále Hermundurův, donutili ho, aby znovu jel do Říma... zkusit štěstí v kostkách.

— Pamatuji. Toť Claudiovy nedávné časy.

— Ano. Vypukla válka. Vannius vyzval na pomoc Jazygy a jeho sestřenci pak vyzvali Lygy, kteří uslyševše o bohatství Vanniově a přivábeni nadějí lupu, dostavili se v takovém počtu, že sám cesar Claudius počal se obávati o bezpečnost hranic. Claudius nechtěl se mísiti do války barbarů, psal však Ateliovi Histerovi, který vedl legii naddunajskou, aby bedlivě přihlížel k průběhu války a nedopustil porušení našeho míru. Hister žádal tedy od Lygů, aby přislíbili, že nepřekročí hranice, což oni nejen slíbili, ale dali také rukojmí, mezi nimiž se nacházela žena i dcera jejich vůdce. Víš zajisté, že barbaři jdou do boje se ženami i dětmi. Tedy moje Lygie jest dcerou onoho vůdce.

— Odkud to vše víš?

— Řekl mi to sám Aulus Plautius. Lygové

skutečně nepřekročili tenkráte hranic, ale barbaři přicházejí jako bouře a mizí jako bouře. Tak zmizeli i Lygové i se svými tuřími rohy na hlavách. Pobili Vanniovy Svevy i Jazygy, ale král jejich padl — bojovníci jeho odešli s lupem a rukojmí zůstali v rukou Histerových. Matka brzo zemřela, a děcko poslal Hister, nevěda, co s ním činiti, správci celé Germanie, Pomponiovi. Ten po ukončení války s Catty vrátil se do Říma, kdež Claudus, jak víš, dovolil mu slaviti triumf. Dívka tehdy šla za vozem vítěze, ale po slavnosti, poněvadž ji nebylo lze považovati za zajatou, nevěděl také Pomponius, jak by s ní naložil, i odevzdal ji konečně své sestře Pomponii Graecině, ženě Plautiově. V tom domě, kde všecko, počínaje od pána až po drůbež v kurníku, jest cnostné, vyrostla v dívku zajisté cnostnou jako Graecina sama, a tak krásnou, že i Poppaea zdála by se vedle ní jako podzimní fík vedle jablka hesperidského.

— Nuže tedy?

— Opakuji ti, že od té chvíle, kdy jsem viděl, jak paprsky u fontany pronikají jejím tělem, zamiloval jsem se do ní vášnivě.

— Je tedy tak průzračná jako mladá sardinka?

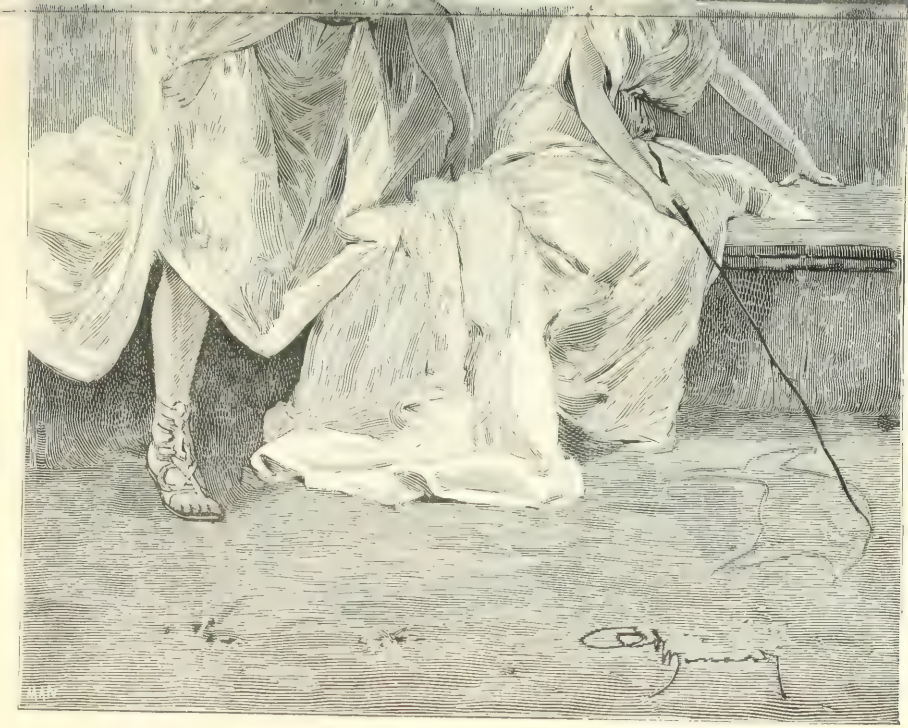

Lygie naslouchala rozpačitě, kreslíc cosi trtinou do žlutého písku. (Str. 41.)

— Nežertuj, Petronie, a jestli tě mýlí volnost, s jakou já sám o své tužbě mluvím, věz, že pestrý šat často hluboké rány zakrývá. Je třeba, abych ti také řekl, že vraceje se z Asie, přespal jsem jednu noc ve svatyni Mopsově, abych nahlédl do budoucnosti. A tu se mi zjevil ve snu Mopsus sám a předpověděl mi, že v mém životě nastane veliká proměna, a to láskou.

— Slyšel jsem, jak Plinius pravil, že nevěří v bohy, ale věří ve sny — a má snad pravdu. Mé žertování nepřekáží mi též mysliti časem, že skutečně jest jenom jediné odvěčné božství, vševládné, tvůrčí, Venus Genitrix. Ona seskupuje duše, těla i věci. Eros vyvolal svět z chaosu. Zda dobře učinil, to jest jiná otázka. Ale když již tak jest, musíme uznat jeho moc, třeba bychom jí nechvalořečili.

— Ach, Petronie! Snáz je na světě o filosofii než o dobrou radu.

— Pověz mi tedy, co vlastně chceš?

— Chci míti Lygii! Chci, aby mé paže, které objímají toliko vzduch, mohly obejmouti ji a přitisknouti ji na prsa. Chci dýchat jejím dechem. Kdyby byla otrokyní, dal bych za ni Aulovi sto děvčat s nohami pobílenými vápnem, na znamení, že byla poprvé vystavena na prodej.

Chci ji mít v domě dotud, dokud hlava má nebude tak bílá jako štít Soracta v zimě.

— Ona není nevolnicí, ale konečně náleží přece k „familii" Plautiově, a poněvadž jest dítětem opuštěným, může být pokládána za „alumnu". Plautius mohl by ji odstoupit, kdyby chtěl.

— To snad neznáš Pomponie Graeciny. Ostatně oba si ji oblíbili jako vlastní dítě.

— Pomponii znám. Pravý to cypřiš. Kdyby nebyla ženou Aulovou, bylo by lze ji najímati za plačící ženu. Od smrti Julie neodložila tmavé stoly a vůbec vyhlíží, jako by za živobytí již chodila po louce porostlé asfodelami. Je při tom univira a mezi našimi ženami čtyřikrát i pětkrát rozvedeným pravým fenixem. Ale slyšel jsi, že fenix nyní opravdu se vylíhl v horním Egyptě, což se nepřihodí častěji než jednou za pět set let?

— Petronie! Petronie! o fenixi si promluvíme někdy jindy.

— Víš, co ti povím, můj Marcu? Znám Aula Plautia, který, ač haní můj způsob života, má ke mně jakous náklonnost a snad si mne cení nad jiné, neboť ví, že jsem nebyl nikdy donašečem, jako na příklad Domitius Afer, Tigellinus a celá smečka přátel Ahenobarbových. Nevydávaje se za stoika, bouřil jsem se nejednou proti

jednání Neronovu, na něž Seneca i Burrus hleděli přes prsty. Soudíš-li, že mohu pro tebe něco učiniti, jsem ti k službám.

— Soudím, že můžeš. Máš na něho vliv, a při tom důmysl tvůj zná nevyčerpatelné způsoby. Kdybys se rozhlédl v situaci a pak promluvil s Plautiem . . .

— Přeceňuješ můj vliv a můj důvtip; ale jestli o to jen jde, promluvím s Plautiem, jakmile přesídlí se do města.

— Vrátili se před dvěma dny.

— Nuže pojďme tedy do triclinia, kdež na nás čeká snídaně, a pak posilnice se, dáme se donésti k Plautiovi.

— Byl jsi mi vždy milým — řekl Vinitius na to živě — ale nyní dám postaviti mezi své lary tvou sochu — tak krásnou jako je tato — a budu jí obětovati.

To řka obrátil se k sochám, jež zdobily celou jednu stěnu vonné komnaty a ukazoval rukou na sochu Petroniovu, představující ho jako Herma s berlou v ruce.

Pak dodal:

— Při světle Heliově! jestli „božský" Alexander byl ti podoben — není se co divit Heleně.

Ve výkřiku bylo stejně mnoho upřímnosti jako pochlebenství, neboť Petronius, ač starší a méně athletický, byl hezčí než Vinitius.

Ženy v Římě obdivovaly se netoliko jemnému jeho vkusu a bystrému rozumu, ale i tělu. Obdiv ten byl patrný i na tvářích oněch dívek z Kóa, které skládaly řasy jeho togy, a z nichž jedna — Eunike, skrytě ho milujíc, hleděla mu do očí s pokorou a u vytržení.

Leč on toho nedbal, usmál se toliko na Vinitia a počal mu citovati Senecův výrok o ženách:

— Animal impudens . . . atd.

A potom objav jej, provázel ho do triclinia.

V unctuariu dvě řecké dívky, dvě frygické a dvě Ethiopky počaly uklízeti epilichnia s voňavkami, leč v téže chvíli se objevily hlavy balneatoru a rozlehlo se tiché „pst!" a na to vyzvání jedna z Řekyň, dívky frygické a dvě Ethiopky živě poskočivše, zmizely okamžitě za záclonou.

V thermách započala chvíle svévole i rozpustilosti, kteréž dohlížitel nepřekážel, neboť sám se při podobných veselostech účastnil. Domýšlel se jich ostatně i Petronius, ale jako člověk který nerad káral, tvářil se, jako by o nich nevěděl.

V unctuariu zůstala toliko Eunike. Chvíli

naslouchala vzdalujícím se hlasům a smíchu, a pak zvednuvši stolec jantarem a slonovou kostí vykládaný, na kterém před chvílí seděl Petronius, přisunula ho opatrně k jeho soše.

Unctuarium bylo plno slunečního světla od lesknoucích se mramorů, jimiž vyloženy byly stěny.

Eunike vystoupila na stolec a nalézajíc se ve výši sochy, náhle vrhla se jí na šíji, načež odhodivši v týl své zlaté vlasy a tulíc růžové tělo k bílému mramoru, tiskla v roztoužení ústa k stůdeným rtům Petroniovým.

II.

Po jídle, jež se zvalo snídaní, ale k němuž oba přátelé zasedli tehdy, kdy obyčejní smrtelníci byli již dávno na poledním prandiu, navrhl Petronius malé zdřímnutí. Měl za to, že je ještě příliš záhy na návštěvy. Jsou ovšem lidé, kteří počínají navštěvovati známé o východu slunce a pokládají dokonce tento zvyk za starý, římský. Ale on, Petronius, pokládá jej za barbarský. Hodiny popolední jsou nejvhodnější, ovšem nikoli časnější než pokud slunce nepřejde stranou svatyně Jova kapitolského a nepočne úkosem hleděti na Forum. Bývá ještě horko a lidé rádi spí po jídle. Tou dobou je milo naslouchati šumu fontány v atriu a po povinném tisíci kroků zdřímnouti si v červeném světle procházejícím purpurovým, zpola zataženým velariem. —

Vinitius uznal pravdu jeho slov, i počali se procházeti a rozmlouvati nedbale o tom, co je

slyšeti na Palatině a v městě, a filosofovali trochu o životě.

Potom odebral se Petronius do cubicula, leč nespal dlouho. Po půl hodině opět se vrátil, dal si přinésti verbenu, jal se ji čichati a natírati si jí ruce i skráně.

— Nevěřil bys — řekl — jak to oživuje a osvěžuje. Nyní jsem hotov!

Nosítka byla již dávno připravena; vsedli tedy a dali se donésti na Vicus Patricius do domu Aulova. „Insula" Petroniova byla na jižním svahu Palatina vedle tak zvaných „Carinae", nejkratší cesta byla podél Fora, leč Petronius chtěl se zároveň zastaviti u klenotníka Idomena, poručil tedy, aby byli neseni přes Vicus Apollinis i Forum směrem, kde byl Vicus Sceleratus, na jehož rohu bylo plno různých tabern.

Obrovští černoši zvedli nosítka a dali se na cestu, provázeni jsouce otroky zvanými pedi sequi. Petronius chvíli mlčky držel ruce navoněné verbenou u nosu, zdálo se, že o něčem přemýšlí, po chvíli řekl:

— Přichází mi na mysl, že by tvoje lesní víla, není-li nevolnicí, mohla opustit dům Plautiův a přestěhovati se do tvého domu. Obklopil bys ji láskou a obsypal bohatstvím jako já

svou zbožňovanou Chrysothemis, kterouž — mezi námi řečeno, — jsem aspoň tak přesycen, jako ona mnou.

Marcus zavrtěl hlavou.

— Ne? — ptal se Petronius. — V nejhorším případě by se záležitost dostala před císaře, a můžeš býti jist, že by mým vlivem náš Rudobradý byl na tvé straně.

— Neznáš Lygii! — odpověděl Vinitius.

— Promiň, že se táži — znáš ji sám — znáš ji jinak než od vidění? Mluvil jsi s ní? Vyznal jsi jí lásku?

— Viděl jsem ji nejprve u fontány, a potom jsem ji potkal dvakráte. Připomeň si, že jsem po čas pobytu svého v domě Aulově obýval v postranní ville určené pro hosty — a maje vyraženou ruku, nemohl jsem zasednouti k společnému stolu. Teprve v předvečer onoho dne, který jsem ustanovil k odjezdu, setkal jsem se s Lygií u večeře, ale nemohl jsem s ní slova promluviti. Bylo mi naslouchati Aulově vyprávění o vítězstvích, jež dobyl v Britanii, potom o úpadku malých hospodářství v Italii, jemuž ještě Licinius Stolo hleděl odpomoci. Vůbec nevím, dovede-li Aulus mluviti o něčem jiném, i nedomnívám se, že uslyšíme od něho co jiného, leč chceš-li naslouchati

Sluchu Viniciova stále se dotýkl

QUO VADIS str. 37—40.

: „Hic est" — tot on! Str. 47.

řečem o zženštilosti nynější doby. Mají bažanty v kurnících, ale on jich není, vycházeje ze zásady, že každý snědený bažant přibližuje konec moci římské. Podruhé potkal jsem ji u zahradní cisterny právě s utrženou třtinou v ruce, kterou smáčela ve vodě a pokropovala vůkolní kosatce. Pohlédni na má kolena. Heracla se dovolávám, že se nechvěla, když naše oddíly šly proti mrakům Parthů, ale chvěla se u oné cisterny. Zapýřen jako pachole, jež nosí ještě bullu na krku, pohledem toliko prosil jsem za slitování, nemoha dlouho ani slova promluviti.

Petronius hleděl na něho s jistou závistí.

— Šťastný! — řekl — kdyby svět a život byly sebe horšími, jediné v nich zůstane věčné dobro: — mladost!

Po chvíli se zeptal:

— A nepromluvil jsi na ni?

— Ovšem. Vzpamatovav se poněkud, řekl jsem, že se vracím z Asie, že jsem si vymkl pod městem ruku a že jsem velice trpěl, ale ve chvíli, ve které mi jest opustit tento hostinný dům, že vidím, že utrpení v něm jest mnohem drahocennější než kdekoli jinde rozkoš a choroba mnohem cennější než jinde zdraví. Ona naslouchala mým slovům taktéž rozpačitě a se sklopenou

hlavou, kreslíc cosi třtinou do žlutého písku. Potom pozvedla oči, ještě jednou pohlédla na ony nakreslené znaky, ještě jednou na mne, jako by se chtěla na něco tázati — a náhle utekla jako hamadryada před pitomým faunem.

— Má asi krásné oči.

— Jako moře — i utonul jsem v nich také jako v moři. Věř mi, že Archipelag jest méně modrý. Po chvíli přiběhl malý Plautius a počal se cosi ptáti. Ale já jsem mu nerozuměl, oč mu jde.

— O Atheno! — zvolal Petronius, sejmi tomuto chlapci pásku s očí, kterou mu Eros přivázal, jinak si rozbije hlavu o sloup Venušiny svatyně!

Potom obrátil se k Vinitiovi:

— O, ty jarní puku na stromě života, ty prvá zelená ratolisko vinohradu! Měl bych tě místo do domu Plautiova dát donést do domu Gelociova, ve kterém je škola pro chlapce života neznalé.

— Co vlastně chceš?

— A co kreslila do písku? Ne-li jméno Amorovo, ne-li srdce protknuté jeho šípem, nebo něco takového, z čeho mohl jsi poznati, že Satyři šeptali již té nymfě do ucha různá tajemství

života? Jak bylo možno nepohlédnouti na ony znaky?

— Déle již nosím togu, než myslíš — řekl Vinitius — a než přiběhl malý Aulus, pilně jsem znamení v písku prohlížel. Vím, že v Řecku a v Římě nejednou děvčata kresli do písku vyznání, jež ústa nechtějí vyslovit . . . Ale hádej, co nakreslila?

— Jestli něco jiného, než co jsem jmenoval — tož neuhádnu.

— Rybu!

— Co pravíš?

— Pravím: rybu. Mělo-li to znamenati, že v jejích žilách plyne dosud chladná krev? Nevím. Ale ty, kterýž jsi mne nazval jarním pukem na stromu života, jistě znamení to dovedeš lépe než já vyložiti.

— Carissime! na takovou věc se ptej Plinia. Ten se vyzná v rybách. Kdyby starý Apicius ještě žil, snad by ti také o tom dovedl něco povědĕti, neboť snědl po čas života svého více ryb, než jich najednou pojmouti může zátoka neapolská. —

Další rozmluva byla přerušena tím, že byli vneseni do živé ulice, ve které jim překáželo hlučení lidí. Přes Vicus Apollinis zatočili na

Forum Romanum, kdež za příznivé pohody před západem slunce se shromažďovaly davy zahálejícího obyvatelstva, aby se procházely mezi sloupovím, aby si vypravovaly novinky a aby vypravovaným naslouchaly, aby viděly nosítka se znamenitými lidmi a konečně, aby pohlížely do zlatnických krámů, do knihkupectví, do krámů peněžoměnců, prodavačů hedvábí, bronzových výrobku a jiných, jichž bylo plno v domech obklopujících část prostranství proti Kapitolu. Polovina Fora, ležící u paty zámku, byla již pohroužena ve stínu, za to sloupy chrámů výše položených odrážely se zlatým leskem od blankytu. Níže položené chrámy vrhaly prodloužené stíny na mramorové desky. Všude jich bylo plno, že až oči přecházely jako v lese. Zdálo se, že těm budovám a sloupům je těsno v tomto nakupení. Vršily se jedny nad druhé, ubíhaly v pravo, v levo, sunuly se vzhůru, tulily se k zámecké zdi, nebo jedny k druhým podobny větším i menším, hrubším i slabším, žlutavým i bílým pňům tu rozkvetlé pod architravy v květy akantu, tu zavinuté v jonské závity, tu zakončené prostým dorickým čtvercem.

Nad tímto lesem leskly se barevné triglify, z tympánu skláněly se vytesané postavy bohů,

zdálo se, že zlaté, okřídlené quadrigy chtějí odletět vzhůru v onen blankyt, který klidně byl rozložen nad městem chrámů.

Uprostřed prostranství i po březích jeho plynula řeka lidí, davy procházely se pod loubím basiliky Julia Cesara, davy seděly na schodech Castora a Polluxe a hemžily se kol chrámku Vestina, podobny jsouce na rozsáhlé té mramorové půdě pestrobarevným rojům motýlu a brouku. S hůry po ohromných schodech se strany chrámu zasvěceného „Jovi optimo, maximo" proudily nové vlny. U „roster" poslouchání řečníci, tu i onde slyšeti bylo křiky překupníků, prodávajících ovoce, víno nebo vodu smíšenou s fikovou šťávou, podvodníků nabízejících zázračné léky, hádačů, určujících, kde skryty poklady, vykladačů snu. Tu i tam mísily se do hluku, hovoru a vyvolávání zvuky sistr, egyptské sambuky nebo řeckých fléten. Tu a tam choří, pobožní nebo starostmi stížení nesli do chrámu oběti. Mezi lidmi na mramorových deskách shromažďovaly se houfy holubu obětních, zrní žádostivé, chvílemi s šumem hlučně vzhůru vylétaly, zapadajíce opět houfem na místa uprázdněná, kde tvořily pestré a tmavé skvrny.

Čas od času rozstupovaly se davy lidí před

nosítky, ve kterých bylo viděti ušlechtilé tváře žen nebo hlavy senátorů a rytířů s rysy jakoby stuhlými, vyžilými.

Obyvatelstvo různojazyčné opakovalo nahlas jejich jména, přidávajíc přídomky, hanu nebo pochvaly. Mezi neurovnanými skupinami procházely časem volným krokem se ubírající oddíly vojínů nebo vigilů, pečující o pořádek na ulicích. Jazyk řecký bylo slyšeti vůkol stejně často jako latinský.

Vinitius, který dávno již nebyl ve městě, pohlížel s jistou zvědavostí na toto lidské mraveniště a na „Forum Romanum", vévodící nad vlnou světa a zároveň jí zatopené, že Petronius, který uhádl myšlenku svého soudruha, nazval je „hnízdem Quiritů bez Quiritů". Skutečně místní živel mizel téměř v onom davu, složeném ze všech plemen a národů. Bylo tu viděti Ethiopy, obrovské rusovlasé lidi z dalekého severu, Britany, Gally a Germany, šikmozraké obyvatele Serica, lidi od Eufratu, Indy s vousem rudě jako cihla zbarveným, lidi ze Syrie od pobřeží Orontu s očima černýma, sladkýma; suché, kostnaté obyvatele pustin arabských, Židy se zapadlýma prsoma, Egypťany s věčným lhostejným úsměvem na tvářích, Numidy a Afry; Řeky z Hellady, kte-

ří společně s Římany vládli nad městem, ale vládli vědou, uměním, rozumem a šalbou, Řeky z ostrovů i z Malé Asie, z Egypta, z Italie a z Narbonské Gallie. V davu otroků s protknutýma ušima byli i volní, zahálející obyvatelé, kteréž Cesar bavil, živil ano i odíval, i svobodní přichozí, které do obrovského města přivábila lehkost života a naděje na štěstí, byli tu překupníci i kněží Serapida s palmovými haluzemi v rukou a kněží Isidy, na jejíž oltáře noseno více obětí než do chrámu Jova Kapitolského, i kněží Kybeliny, nesoucí v rukou zlaté klasy rýže, kněží putujících božstev, tanečnice z východu se zářivými mitrami, prodavači amuletů, krotitelé hadů, chaldejští magové a konečně lidé nemající žádného vůbec zaměstnání, kteří co týden se hlásili v obilních skladech nadtiberských o obilí, kteří se bili o loterní lístky v cirku, kteří trávili noci v ustavičně se bořících domech čtvrti zatiberské a dny slunečné a teplé v kryptoporticích, v ošklivých jídelnách suburských, na mostě Milviově nebo před příbytky zámožných, kdež jim čas od času vyhozeny byly zbytky se stolů nevolníků.

Petronia davy dobře znaly. Sluchu Vinitiova stále se dotýkalo: „Hic est" — toť on! Byl milován pro štědrost svou a popularita jeho vzrost-

la od toho času, kdy se lid dověděl, že mluvil před Cesarem proti ortelu smrti vydanému na celou „familii", to jest na všecky otroky bez rozdílu pohlaví a věku, kteří náleželi praefektovi Pedaniovi Secundovi proto, že jeden z nich zabil tohoto ukrutníka ve chvíli zoufalství. Petronius ovšem opakoval nepokrytě, že mu to bylo ovšem lhostejno, a že mluvil před Cesarem toliko soukromě, jako arbiter elegantiarum, jehož esthetický cit urážela ona barbarská řež, hodná snad Skythů, ale ne Římanů. Než lid, který se vzbouřil k vůli té řeži, miloval od té doby Petronia.

Leč on o to nestál. Pamatoval, že onen lid také miloval Britannica, kterého Nero otrávil, i Agrippinu, kterou kázal zavraždit, i Octavii, kterou na Pandatarii udusili, když prve v horké páře otevřeli ji žíly, i Rubellia Plauta, který byl vyhnán, i Thrasea, jemuž každé ráno mohlo přinést ortel smrti. Láska lidu mohla být spíše pokládána za zlé znamení a skeptický Petronius byl současně plný předsudku. Davem pohrdal ze dvou stanovisek: jako aristokrat i jako esthetik. Lidé páchnoucí praženými boby, jež nosili za ňadry, při tom věčně ochraptělí a spocení hrou v moru na rozích ulic a v peristylech, nezasluhovali podle jeho názoru jména lidí.

Neodpovídaje proto také na potlesk, ani na polibky tu i tam mu posílané, vyprávěl Marcovi o záležitosti Pedaniově, posměšně mluvě při tom o proměnlivosti pouliční chátry, která druhého dne po hrozném vzbouření vítala potleskem Nerona, přijíždějícího do chrámu Jova Statora. Před knihkupectvím Avirunovým poručil zastaviti i vešel, koupiv ozdobný rukopis, který podal Vinitiovi.

— To je dárek pro tebe, — řekl.

— Díky — odpověděl Vinitius — načež pohlédnuv na titul, zeptal se:

— Satiricon? To je něco nového. Čí je to?

— Moje. Ale já nechci být následovníkem Rufinovým, jehož historii jsem ti měl vyprávěti, ani následovníkem Fabricia Vejenta, proto nikdo o tom neví, a ty nikomu o tom neříkej.

— A řekl jsi, že nepíšeš veršů — řekl Vinitius, nahlížeje do prostředka — a tu vidím prosu hustě jimi propletenou.

— Až budeš čísti, obrať pozornost na hostinu Trumalchionovu. Pokud jde o verše — zošklivily se mi od té doby, co Nero píše epos. Vitellius, hleď, chtěje si uleviti vydávením, užívá paličky ze slonové kosti, kterou vsune do krku; jiní užívají per plameňáků, smáčených v oleji nebo v od-

varu mateři dlouhý — a já čtu poesii Neronovu a účinek jest okamžitý. Mohu ji potom chválit ne-li s čistým svědomím, aspoň s čistým — žaludkem.

To řka, zadržel znovu nosítka před klenotníkem Idomenem, a vyřídiv tam svou záležitost v příčině klenotů, dal nésti nosítka přímo do domu Aulova.

— Cestou povím ti na doklad, čím jest sebeláska autorská, historii Rufinovu, — řekl. Leč prve než započal, zahnuli na Vicus Patricius a brzy nacházeli se před obydlím Aulovým.

Mladý a statný „janitor" otevřel jim dveře vedoucí do ostia, nad nimiž straka zavřená v kleci vítala je vřeštivě slovem: „salve".

Cestou s druhé strany síně, nazvané ostiem, do vlastního atria, řekl Vinitius:

— Zdali pak jsi sobě povšimnul, že vrátný není tu na řetěze?

— Je to divný dům! — odpověděl polohlasně Petronius. — Jistě je ti známo, že Pomponii Graecinu podezřívají, že je vyznavačkou východních pověr, jež jsou založeny na uctívání jakéhos Chresta. Zdá se, že se o toto obvinění přičinila Crispinilla, která nemuže Pomponii odpustit, že jí jeden muž vystačil po celý život...

Univira!... Mísa ryzců z Nerica jest dnes v Římě méně vzácná. Byla souzena domácím soudem.

— Máš pravdu, že je to divný dům. Později povím ti, co jsem slyšel a viděl.

V té chvíli vcházeli do atria. Otrok, správce jeho, zvaný atriensis, poslal nomenclatora, aby oznámil hosty, služebnictvo podalo jim křesla a stoličky pod nohy. Petronius, jenž domnívaje se, že v tomto přísném domě vládne věčný smutek, nikdy zde nebýval, rozhlížel se vůkol s jistým podivením, ano i s pocitem sklamání, neboť atrium působilo dojem spíše veselý. Otvorem ve stropu padal silný proud světla, jež se lámalo v tisíce jisker na vodotrysku. Čtverhranná nádržka s fontanou uprostřed, určená k zachycování vody dešťové, jež při nepohodě padala otvorem ve stropě, a zvána impluvium, obklopena byla liliemi a sasankami. Zvláště lilie byly v tomto domě oblíbeny, byloť jich zde velmi mnoho bílých i červených vedle safírových kosatců, jejichž jemné lístky byly jako postříbřeny vodními krůpějemi. Mezi mokrým mechem, ve kterém byly ukryty nádoby s liliemi a mezi listím bylo viděti bronzové sošky, představující děti a vodní ptactvo.

V jednom rohu byla rovněž bronzová laň, kteráž nachylovala svou vlhkem sezelenalou hlavu k vodě, jako by se chtěla napít. Podlaha atria byla mosaiková; stěny z části vykládány byly červeným mramorem, z části dřevěné a pomalované obrazy ryb, ptáků, jež vnadily oko hrou barev. Vchody do vedlejších místností ozdobeny byly želvovinou nebo slonovou kostí; při stěnách mezi vchody stály sochy Aulových předků. Všude bylo znáti bohatství, jež si neoblibuje v přepychu, ale v ušlechtilosti a v sebevědomí.

Petronius, kterýž bydlel neporovnatelně okázaleji a nádherněji, nemohl tu nalézti žádné věci, která by urážela jeho krasocht, i obracel se k Vinitiovi, aby s ním tento výsledek svého pozorování sdělil, když otrok „velarius" odhrnul oponu dělící atrium od tablina a v pozadí domu objevil se spěšně přicházející Aulus Plautius.

Byl to člověk blížící se již večerním dnům života, s hlavou zbělalou, ale pružný, s tváří energickou, s hlavou trochu podobnou hlavě orlí. Nyní jevilo se na tváři jeho jisté podivení ano i nepokoj vzbuzený neočekávaným příchodem Neronova přítele, soudruha a důvěrníka.

Leč Petronius příliš dobře znal svět a byl velice bystrým člověkem, než aby toho nepo-

střehl a proto hned po prvých slovech obapolných pozdravů řekl nenuceně a výmluvně, že přichází poděkovat za péči, kteréž se v domě tom dostalo synu jeho sestry, a že pouze vděčnost jest příčinou jeho návštěvy, ku kteréž ostatně oprávňovala ho stará známost s Aulem.

Aulus ujistil ho se své strany, že mu je milým hostem a pokud jde o vděčnost, pravil, že sám je jí povinen vůči Petroniovi, ač se Petronius zajisté sám příčiny její nedomýšlí.

Petronius skutečně nevěděl, z jaké příčiny. Marně pozvedl své tmavohnědé oči, namáhaje se, aby si připomenul, jakou kdy úsluhu prokázal Aulovi neb komukoliv. Nepřipomínal si žádné, leda té, kterou zamýšlel prokázati Vinitiovi. Bezděky mohlo se skutečně něco podobného díti, ale toliko bezděky.

— Miluji a vážím si velice Vespasiana — řekl Aulus, — kterémuž jsi zachránil život, když se mu přihodilo neštěstí, že usnul, maje naslouchati veršům Cesarovým.

— Potkalo ho štěstí, — odpověděl Petronius, — neboť jich neslyšel, nepopírám ovšem, že to mohlo skončiti neštěstím. Rudobradý chtěl k němu již poslati centuriona s přátelským vzkazem, aby si otevřel žíly.

— Ty, však, Petronie, jsi se mu smál.

— Ano — nebo spíše naopak: řekl jsem mu, jestliže Orfeus uměl písní svou uspati divoké bestie, že jeho triumf jest stejný, když dovedl uspati Vespasiana. Rudobradého lze pohaněti s podmínkou, je-li v malé pohaně velké pochlebenství. Naše milostivá Augusta, Poppaea, rozumí tomu dokonale.

— Skutečně, jsou to časy — odpověděl Aulus. — Nedostává se mi v předu dvou zubů, jež mi vyrazil kámen vržený rukou Brita a tím řeč má stala se šišlavou; přece však nejšťastnější chvíle svého života jsem strávil v Britannii.

— Protože to byly chvíle vítězství, — dodal Vinitius.

Leč Petronius z obavy, aby starý vojevůdce nezačal vyprávěti o starých svých bojích, změnil předmět rozmluvy. V okolí Praenesta prý vesničané nalezli mrtvé vlčí štěně o dvou hlavách a při nedávné bouři hrom porazil uhelník v chrámu Luny, což je věcí neslýchanou vzhledem k tomu, že se tak stalo v pozdní jeseni. Jistý Cotta, který mu to vyprávěl, dodal zároveň, že kněží téhož chrámu z té příčiny předpovídají úpadek města, nebo aspoň zkázu velkého domu, která jen neobyčejnými oběťmi se dá odvrátiti.

Aulus, vyslechnuv vypravování, vyslovil mínění, že nelze nedbati takových znamení. Že bohové mohou býti rozhněváni převršenou měrou zločinů, v tom není nic divného, a v tom případu prosebné oběti jsou úplně místné.

Na to řekl Petronius:

— Tvůj dům, Plautie, není příliš velký, ačkoliv v něm obývá velký člověk; můj jest sice příliš velký v poměru k svému nepatrnému majiteli, ale rovněž malý. A jestli jde o zkázu nějakého tak velkého domu, jako je na příklad „domus transitoria", zdaž vyplatí se nám, skládati oběti, aby zkáza ta byla odvrácena?

Plautius neodpověděl na tuto otázku, kterážto opatrnost se poněkud dotknula Petronia, neboť při všem svém nedostatku citu pro rozdíl mezi dobrem a zlem nebyl nikdy donášečem a bylo možno rozmlouvati s ním zcela bezpečně.

Proto změnil znovu předmět rozmluvy a počal chváliti obydlí Plautiovo a dobrý vkus vládnoucí v domě.

— Starý dům jest to, — odpověděl Plautius, — na kterém jsem ničeho nezměnil od časů, co jsem ho zdědil.

Odsunutím opony, dělící atrium od tablina, byl dům veskrze otevřen, tak že tablinem a ná-

sledujícím peristylem a sálem za tímto ležícím, zvaným oecus, bylo viděti do zahrady, která se zdála býti světlým obrazem, zasazeným do tmavého rámu. Veselý dětský smích zalétal z té strany do atria.

— Ach, vůdce — řekl Petronius — dovol nám poslechnouti z blízka upřímný smích, který je dnes tak vzácným.

— Ochotně — odpověděl vstávaje Plautius. — To můj malý Aulus a Lygie si hrají. Ale pokud jde o smích, domnívám se, Petronie, že po celý život tě neopustí.

— Život je k smíchu, proto se směji, — odpověděl Petronius — tu však smích zní jinak.

— Petronius — dodal Vinitius — nesměje se po celé dny, spíše po celé noci.

Tak rozmlouvajíce, prošli celým domem a octli se v zahradě, kde Lygie a malý Aulus si hráli s míči, kteréž otroci, výlučně k této hře ustanovení, zvaní spheristae, sbírali se země a podávali jim do rukou. Petronius pohlédl spěšně na Lygii, malý Aulus uzřev Vinitia, přiběhl, aby ho uvítal a Vinitius popošel a uklonil se krásné dívce, která stála s míčem v ruce, vlas majíc poněkud rozvátý; byla trochu udýchána a zarumněna.

Lygie odpovídá Petroniovi, situaci jednímž

QUO VADIS str. 57—60.

echem, jakoby odříkávala úlohu. (Str. 63.)

Leč v zahradním triclinii, zastíněném břečťanem, révou a zimostrázem, seděla Pomponia Graecina, šli tedy k ní, aby ji pozdravili. Petroniovi, jakkoli nechodil do domu Plautiova, byla známa, vídalť ji u Antistie, dcery Rubellia Plauta, pak v domě Senecově a u Polliona. Nemohl se zbaviti zvláštního obdivu, jímž ho naplňovala její tvář smutná, ale vlídná, ušlechtilost její postavy, pohybův i slov.

Pomponia mátla tou měrou názor jeho o ženách, že jakkoli zkažen jsa až do kosti a sebevědomý jako nikdo v celém Římě, pociťoval k ní nejen zvláštní druh úcty, ale nad to ztrácel vůči ní poněkud své sebevědomí.

Proto i nyní, děkuje jí za péči o Vinitia, opakoval jakoby mimoděk slovo: „domina“, které mu nikdy na mysl nepřicházelo, když na příklad rozmlouval s Calvii, Crispinillou, se Scribonii, s Valerii, Solinou a s jinými ženami velkého světa. Po pozdravu a poděkování svém také litoval, že ji nelze potkati ani v cirku, ani v amfiteatru, načež ona odpověděla klidně, položivši svou dlaň do dlaně mužovy:

— Stárneme a oba milujeme stále více domácí zátiší.

Petronius chtěl cosi namítnouti, leč Aulus Plautius dodal svým šišlavým hlasem:

— A stále se cítíme cizejšími mezi lidmi, kteří i naše římské bohy jmenují řeckými jmény.

— Bohové stali se od některého času toliko rhetorickými figurami, — odpověděl nedbale Petronius — a jelikož nás rhetorice učili Řekové, proto je mi samému na příklad snáze říci: Hera než Juno.

To řka, obrátil oči na Pomponii, jakoby na znamení, že mimo ni žádné jiné božstvo nemohlo mu přijíti na mysl, a na to jal se popírati to, co řekla o stáří:

— Lidé sice stárnou rychle, ale tací, kteří žijí zcela jiným životem, a pak jsou tváře, na které Saturnus zdá se zapomínati.

Petronius řekl to do jisté míry dokonce upřímně, neboť ačkoliv Pomponia Graecina přestupovala poledne života, zachovala si neobyčejnou svěžest pleti, a že hlavu měla malou a tvář drobnou, přes tmavost svého roucha, přes vážnost a smutek zdála se býti ženou zcela mladou.

Malý Aulus, který po čas Vinitiova pobytu v domě s ním se velice spřátelil, přiblíživ se k němu, počal ho zváti ku hře míčem. Za chlapcem vešla do triclinia také Lygie. Pod záclonou

břečťanu s mihotavým světlem na tváři zdála se Petroniovi krásnější, než na prvý pohled a skutečně podobnou některé víle. Jelikož na ni dosud nepromluvil, zvedl se, poklonil se jí a místo jiných slov pozdravu počal citovati slova, jimiž Odysseus pozdravil Nausikau:

Na kolenou, tebe, kněžno, prosím, jsi-li bůh nebo člověk?
pakliže ze smrtných jsi která, jimž země jest sídlem,
trojblažený pak otec tvůj jesti a máti velebná,
trojblažení bratří — — — — — — — — — — — —

I Pomponii líbila se vybraná zdvořilost tohoto světáka. Lygie poslouchala zapýřena, v rozpacích, nemohouc pozvednouti očí. Leč rtíky jejími pohrával úsměv, na tváři bylo znáti spor mezi dívčím studem a chutí odpověděti, a patrně chuť ta převládla, neboť pohleděvši náhle na Petronia, odpověděla mu slovy téže Nausikay, citujíc jedním dechem, jako by odříkávala úlohu:

Hosti, věruť nezdáš se mi být ani zlým ni
nemoudrým . . .

Potom otočivši se na místě, utekla jako utíká poplašený pták.

Nyní bylo na Petroniovi, aby se divil; neboť nenadál se uslyšeti homerovský verš z úst dívky, o jejímž barbarském původu byl Vinitiem uji-

štěn. Utkvěl tázavým pohledem na Pomponii, leč ta nemohla mu odpověděti, neboť hleděla v tu chvíli v tvář starému Aulovi a usmívala se, vidouc, jaká hrdost se v ní zračila.

Nedovedl ukrýti té hrdosti. Byť přilnul k Lygii jako k vlastnímu dítěti, a pak přes svoje starořímské předsudky, které mu přikazovaly hřmíti proti řečtině a proti jejímu přílišnému rozjitření, pokládal ji za vrchol společenské uhlazenosti.

Sám se ji nemohl nikdy dobře naučiti, čehož skrytě litoval; byl tudíž rád, že tomuto vzdělanému pánu a spolu literátovi, který byl hotov pokládati dům jeho za barbarský, odpověděno bylo jazykem a veršem Homerovým.

— Máme v domě paedagoga, Řeka, — řekl, obraceje se k Petroniovi, — který učí našeho hocha a dívka naslouchá lekcím. Je to ptáče ještě, ale milé ptáče, jemuž jsme oba přivykli.

Petronius hleděl nyní skrz břečťanovou a zimostrázovou záclonu do zahrady na bavící se trojici. Vinitius shodiv togu, toliko v tunice vyhazoval míč, kterýž Lygie, stojící proti němu, rukama do výše vypjatýma hleděla chytiti.

Dívka na prvý pohled neučinila na Petronia valný dojem. Připadala mu příliš štíhlá. Leč od

chvíle, kdy na ni v tricliniu blíže pohlédl, pomyslil si, že jen tak by mohla vypadati jitřenka — a jako znalec porozuměl, že je v ní cosi neobyčejného. Vše pozoroval, vše ocenil: tedy i tvář růžovou a průzračnou, svěží ústa, jakoby k polibku složená, jako azur modré oči a alabastrově bílé čelo, bujné, temné vlasy, lesknoucí se jako jantar nebo korinthská měď, lehkou šíji a „božskou“ svislost ramen, celou postavu jemnou, svižnou, mladou mládím máje a svěže rozkvétlých květů.

Vzbudil se v něm umělec i ctitel krásna, který cítil, že pod sochou této dívky by bylo možno napsati: „Vesna“.

Náhle připomenul si Chrysothemidu a popadl ho rozpustilý smích. Zdála se mu pojednou se svým zlatým pudrem ve vlasech a načerněným obočím báječně uvadlou, sežloutlou růží s uvadávajícími lístky... A přece oné Chrysothemidy mu záviděl celý Řím.

Potom připomenul si Poppaeu — i ona přeslavná Poppaea rovněž se mu zdála býti bezduchou voskovou maskou. V této dívčině tanagrických tvarů byla netoliko Vesna, nýbrž i zářící „Psyche“, která prosvítala celým růžovým jejím tělem jako paprsek prosvítá lampou.

— Vinitius má pravdu — pomyslil si — a má Chrysothemis je stará, stará... jako Troja!

Potom obrátiv se k Pomponii Graecině a ukázav na zahradu, řekl:

— Rozumím nyní, domina, že majíce takovou dvojici, jste raději doma, než na hostinách v Palatině nebo v cirku.

— Ano — odpověděla, obracejíc oči v tu stranu, kde byli malý Aulus a Lygie.

A starý vojevůdce počal vyprávěti historii dívky i to, co slyšel před lety od Atelia Histera o národu Lygů, sídlícím v soumraku severu.

Mladí skončili hru v míč a chvíli chodili po zahradním písku, odrážejíce se od tmavé půdy myrt a cypřišů jako tři bílé sochy.

Lygie držela malého Aula za ruku. Po chvíli usedli na lávce při „piscině", zaujímající střed zahrady. Leč malý Aulus brzy se opět vzchopil, aby plašil ryby v průzračné vodě.

Vinitius pak pokračoval v rozmluvě, kterou při procházce započal:

— Ano — pravil hlubokým, chvějícím se hlasem. — Sotva že jsem odložil praetextu, byl jsem poslán k asijským legiím. Města jsem nepoznal — ani života, ani lásky. Umím z paměti

trochu Anakreonta i Horatia, ale nedovedl bych tak jako Petronius mluviti veršem tehdy, kdy rozum oněmí obdivem a vlastních slov nalézti nemůže. Jako chlapec chodil jsem do školy Musoniovy, který nám říkal, že štěstí záleží v tom: chtíti to, co chtějí bozi — a proto od naší vůle záleží. Já však myslím, že je jiné větší i dražší štěstí, kteréž na vůli nezávisí, neboť je může poskytnouti toliko láska. Hledají toho štěstí sami bohové, tedy i já, Lygie, kterýž jsem dosud nepoznal lásky. Jdu jejich šlépějemi a hledám té, která by mi chtěla štěstí poskytnouti...

Umlkl, a po dlouhou chvíli bylo slyšeti toliko lehké šplounání vody, do které malý Aulus házel kaménky, plaše jimi ryby. Vinitius pokračoval hlasem ještě tišším a měkčím:

— Však znáš Vespasianova syna Tita? Říkají, že sotva vyšed z věku chlapeckého, tak si oblíbil Bereniku, že stesk div mu život nevyssál. Tak i já bych uměl milovat, o Lygie! Bohatství, sláva, moc — je dým, marnost. Bohatý nalezne bohatšího než je sám, slavného zastíní cizí větší sláva, mocného mocnější překoná... Leč může-li sám Cesar, může-li sám Bůh doznati větší rozkoše, nebo býti šťastnějším než prostý smrtelník ve chvíli, kdy mu na prsou dýší prsa druhá,

nebo kdy líbá ústa milovaná... Tedy láska nás činí bohům rovnými, o Lygie!

A ona naslouchala v nepokoji, v podivení a spolu tak, jako by naslouchala hlasu řecké flétny nebo citery. Zdálo se jí chvílemi, že Vinitius zpívá jakous divnou píseň, která se vlévá v její sluch, proudí v její krev a zároveň uchvacuje srdce mdlobou, strachem a jakous nepochopitelnou radostí. Zdálo se jí též, že mluví něco takového, co v ní bylo již dříve, ale co si nedovedla vysvětliti. Cítila, že Vinitius v ní budí cosi, co dosud dřímalo, a že do té chvíle zamlžený sen se mění v tvar stále určitější, milejší a krásnější.

Zatím se slunce dávno přesunulo za Tiberu a stanulo nízko nad Janiculským vrchem. Na nehybné cypřiše padalo červené světlo a celé ovzduší jím bylo přesyceno. Lygie pozvedla své modré oči, jakoby ze sna probuzené, pohlédla na Vinitia a on, náhle ve večerním svitu nachýlen nad ní s chvějící se prosbou v očích, zdál se jí býti pěknějším než všichni lidé, než všichni řečtí a římští bohové, jejichž sochy vídávala v chrámech. On zlehka sevřel její ruku v prstech a zeptal se:

— Neuhádla jsi, Lygie, proč jsem ti to řekl?...

Věřím v Boha, který jest jeden — odpověděla Pompeni... (Str. 75.)

JIŘÍ KOHOUT

— Ne! — zašeptala tak tiše, že to Vinitius sotva zaslechl.

Leč neuvěřil jí a tiskna stále silněji její ručku, byl by ji přivinul k srdci, bijícímu jako kladivem vlivem touhy, probuzené čarovnou dívčinou, i byl by k ní promluvil nejohnivějšími slovy, kdyby se nebyl na stezce vroubené myrtami ukázal starý Aulus, jenž přiblíživ se, řekl:

— Slunce zachází, střezte se tedy večerního chladu a nežertujte s Libitinou.

— Ne — odpověděl Vinitius — neoděl jsem se dosud togou a nepocítil jsem chladu.

— A vizte, již jen půl kotouče slunce jest viděti. Kéž by to bylo sladké podnebí sicilské, kde večerem se lid schází na náměstích, aby, zpívaje chorály, želnal zacházejícímu Foebovi.

A zapomenuv, že před chvílí sám varoval před Libitinou, počal vyprávěti o Sicilii, kde měl svůj majetek a velké hospodářství polní, které si zamiloval. Vzpomenul též, že nejednou mu přišlo na mysl přesídliti se do Sicilie a tam klidně život dokonati. Dosti má mrazů ten, komu zimy již zbělily hlavu. Ještě listí nepadá se stromů a nad městem směje se nebe laskavě, ale kdy vinice sežloutne, kdy sníh napadne v horách Albánských a bohové sešlou pronikavý vichr na Campanii,

tehdy, kdo ví, zdali se vším všudy nepřesídlí se do zátiší svého venkovského majetku.

— Měl bys chuť opustiti Řím, Plautie? — ptal se náhle znepokojen Vinitius.

— Úmysl ten mám již dávno — odpověděl Aulus — neboť tam je klidněji a bezpečněji.

I jal se znova vychvalovati své sady, stáda, dům ukrytý v zeleni a vrchy porostlé tymianem a čabry, mezi nimiž bzučí roje včel. Leč Vinitius nedbal toho bukolského tonu a myslil toliko na to, že by mohl ztratiti Lygii, a pohlédl stranou k Petroniovi, jako by od něho jediné hledal spásy.

Zatím Petronius, sedě vedle Pomponie, těšil se pohledem na zapadající slunce, na zahradu a na lidi u nádržky stojící. Bílá jejich roucha na temné půdě myrt zářila zlatem večerních paprsků.

Na nebi počaly se obláčky zbarvovati purpurem, měnily se do fialova, dostávaly barvy opálu. Klenba nebes byla liliová. — Černé silhouetty cypřišů staly se ještě zřetelnějšími než za bílého dne, v lidech, ve stromech a v celé zahradě zavládl večerní klid.

Petronia překvapoval onen klid, překvapoval ho zvláště klid lidí. Ve tváři Pomponie, starého Aula, jejich chlapce i Lygie bylo cosi, co nevídal

v těch tvářích, jež ho každého dne, či lépe řečeno, každé noci obklopovaly; bylo to jakés světlo, jakés ukojení, mír plynoucí přímo z takého žití, jakým zde všichni žili. A se zvláštním podivením myslil na to, že mohla trvati krása a sladkost, jichž on, věčně za krásou a sladkostí se honící, nepoznal. Myšlenky té nedovedl v sobě utajiti a obrátiv se k Pomponii řekl:

— Uvažuji v duši, jak rozdílný jest váš svět od onoho světa, kterým vládne náš Nero.

Ona zvednuvši svou drobnou tvář k zoři večerní, pravila s tklivou prostotou:

— Nad světem nevládne Nero — nýbrž Bůh.

Nastala chvíle mlčení. V poblíží triclinia v aleji bylo slyšeti kroky starého vojevůdce, Vinitia, Lygie a malého Aula — leč než došli, zeptal se Petronius ještě:

— Ty tedy věříš v bohy, Pomponie?

— Věřím v Boha, který jest jeden, spravedlivý a všemohoucí — odpověděla žena Aula Plautia.

III.

Věří v Boha, který jest jeden, všemohoucí a spravedlivý . . . — opakoval Petronius ve chvíli, kdy se opět nacházel v nosítkách sám s Vinitiem. — Je-li Bůh všemohoucí, tedy vládne životem i smrtí, a je-li spravedlivý, tedy podle zasloužení posílá smrt. Proč tedy nosí Pomponia smutek po Julii? Litujíc Julie, pohaňuje svého Boha. Musím toto rozumování opakovati naší Rudobradé Opici, neboť mám za to, že se v dialektice vyrovnám Sokratovi. Pokud se týká žen, připustím, že každá má tři nebo čtyři duše, ale žádnou rozumnou. Nechť si Pomponia přemýšlí se Senecou nebo s Cornutem o tom, čím je jejich velký Logos . . . Nechť vyvolává stíny Xenofana, Parmenida, Zenona i Platona, kteří se nudí tam v kimerských krajinách jako čížkové v kleci — já jsem chtěl mluviti s ní a s Plautiem o něčem jiném. U svatého břicha egyptské Isidy! Kdybych jen tak přímo řekl, proč jsme přišli,

připouštím, že cnost jejich by byla zazvučela jako měděný štít, na který palice udeří. Neosmělil jsem se. Uvěříš, Vinitie, že jsem se neosmělil? Páví jsou hezcí ptáci, ale přičí příliš pronikavě. Bál jsem se křiku. Nemohu však jinak, než pochváliti tvou volbu. Skutečně „růžoprstá Jitřenka". A víš, co mi také připomínala? — Vesnu! a to ne naši v Italii, kde sotva tu a tam se jabloň pokryje květem a olivy se šedají, ale onu vesnu, kterou jsem někdy vídal v Helvetii, mladou, svěží, jasně zelenou. U bledé Seleny — nedivím se ti, Marcu, věz však, že Dianu miluješ a že Aulus i Pomponie hotovi jsou tě rozsápati, jako psi kdysi rozsápali Aktaeona.

Vinitius nepozvedl hlavy, chvíli mlčel a potom jal se mluviti hlasem přerývaným rozvášněním:

— Prahnul jsem po ní dříve a nyní prahnu ještě více. Když jsem ji vzal za ruku, ovanul mne oheň. Musím ji míti. Kdybych byl Jovem, obklopil bych ji mrakem, jako on obklopil Ioi, nebo spadl bych na ni deštěm, jako on spadl na Danau. Chtěl bych celovat její ústa až do bolesti! Chtěl bych slyšeti její křik v mé náruči. Chtěl bych zabít Aula i Pomponii, a ji uchopiti a zanésti na rukou do svého domu. Dnes nebudu

spáti. Dám mrskati některého z otroků a budu naslouchati jeho sténání . . .

— Upokoj se, — řekl Petronius, — máš choutky, jako tesaři ze Subury.

— Vše jest mi jedno. Musím ji míti, — pokračoval Vinitius. — Šel jsem k tobě pro radu, nedáš-li mi rady, naleznu ji sám. Aulus pokládá Lygii za dceru, proč bych já na ni měl hleděti jako na nevolnici? Když není jiné cesty, nechť opřede dveře mého domu a namastí je vlčím sádlem, nechť posadí se jako žena u mého krbu.

— Upokoj se, vášnivý potomku konsulův. Proto nevodíme barbary na provazech za našimi vozy, abychom se ženili s jejich dcerami. Střez se prostředků výstředních, vyčerpej dříve všechny prosté a poctivé — a zůstav sobě i mně času k rozmýšlení. Mně se Chrysothemis také zdála býti dcerou Jovovou, a přece jsem se s ní neoženil, tak i Nero neoženil se s Akté, ač se o ní praví, že jest dcerou krále Attala . . . Upokoj se . . . Pomysli, že bude-li chtíti ona opustit dům Aulův pro tebe, oni nemají práva ji zadržovati a věz, že nehoříš sám, nýbrž že i v ní Eros roznítil plamen. Viděl jsem to a mně můžeš věřiti. Buď trpěliv. Na všecko se nalezne způsob, ale dnes jsem již příliš mnoho myslil, a to mne unavuje.

Přislibuji ti, že zítra budu přemýšleti o tvé lásce, a nemusil by býti Petronius Petroniem, aby nějakého prostředku nevynalezl.

Umlkli oba — potom po dlouhé chvíli řekl Vinitius již klidněji:

— Děkuji ti — kéž Fortuna je k tobě štědrou!

— Buď trpěliv!

— Kam jsi se dal nésti?

— K Chrysothemidě.

— Šťastný, že máš tu, kterou miluješ.

— Já? Víš, co mne ještě baví u Chrysothemidy? To, že mne zrazuje s mým vlastním propuštěncem, loutnistou Theoklem, a myslí, že toho nevidím. Někdy jsem ji miloval a teď mne baví její nevěra a hloupost. Pojď se mnou k ní. Jestli počne tě balamutit a kreslit litery na stole, prstem ve víně omočeným, věz že nejsem žárliv.

I dali se oba nésti k Chrysothemidě.

Leč v předsíni položil Petronius ruku Vinitiovi na rameno a řekl:

— Počkej, zdá se mi, že jsem připadl na prostředek.

— Nechť všichni bohové se ti odmění . . .

— Ano, tak jest! Soudím, že je to prostředek neomylný. Víš co, Marcu?

— Poslouchám tě, má Athene . . .

— Tedy za několik dnů božská Lygie bude požívati v domě tvém zrno Demetřino . . .

— Jsi větší než Cesar! — zvolal nadšeně Vinitius.

———

IV.

Petronius dostál slovu.

Druhého dne po návštěvě u Chrysothemidy spal sice celý den, ale večer dal se donésti na Palatin a měl s Neronem důvěrnou rozmluvu, následkem kteréž se třetího dne před domem Plautiovým objevil centurio v čele několika pretoriánských vojínů.

Časy byly nejisté a strašné. Vyslanci toho druhu byli nejčastěji zároveň také zvěstovateli smrti. Proto také v té chvíli, ve které centurio udeřil klepátkem na dveře domu Aulova, a kdy dozorce nad atriem dal znamení, že se v síni nacházejí vojáci, zavládlo zděšení v celém domě. —

Rodina ihned obklopila starého vůdce, neboť nikdo nepochyboval, že nebezpečí především jemu hrozí. Pomponie objavši ho kol krku, přitiskla se k němu ze všech sil, a zsinalá její ústa pohybovala se rychle, vyslovujíce jakás tichá slova. Lygie s tváří bledou jako plátno líbala jeho ruku;

malý Aulus držel se jeho togy — z chodeb a z místností v prvém poschodí určených pro služky, z čeledníka, z lázní, z dolejších sklepních místností, z celého domu počaly se sbíhati roje otroků a otrokyň. Bylo slyšeti výkřiky: „heu! heu, me miserum!", ženy daly se do velikého pláče; některé počaly si již drásati líce, nebo pokrývati hlavy šátky.

Sám starý vůdce toliko, od mnoha let uvyklý hleděti smrti přímo do očí, zůstal klidný a jenom jeho krátká, orlí tvář zdála se jako by byla z kamene vytesána.

Po chvíli utišiv nářek a poručiv služebnictvu, aby se rozešlo, řekl:

— Pusť mne, Pomponie! Jestli mi nadešel konec, budeme míti čas, abychom se rozloučili.

Odsunul ji z lehka — a ona řekla tiše:

— Kéž by osud tvůj byl zároveň i mým, o Aule!

Potom padši na kolena, počala se modliti s onou silou, jakou toliko bázeň o drahou bytost dáti může.

Aulus vešel do atria, kde naň čekal centurio. Byl to starý Cajus Hasta, bývalý jeho podřízený a soudruh z válek britanských.

— Vítej, vůdce, řekl. — Přináším ti rozkaz i pozdravení od Cesara — a tu jsou desky i znamení, že jeho jménem přicházím.

— Jsem Cesarovi vděčen za pozdravení a rozkaz vykonám — odpověděl Aulus. — Vítej, Hasto, a rci, s jakým rozkazem přicházíš.

— Aule Plautie, počal Hasta. — Cesar se dověděl, že v domě tvém obývá dcera krále Lygův, kterou onen král, ještě za živobytí božského Claudia, odevzdal do rukou Římanů jako rukojmí, že hranice imperia od Lygův nebudou překročeny. Božský Nero jest ti vděčen, o vůdce, za to, že jsi jí po tolik let poskytoval pohostinství, leč nechtěje déle obtěžovati domu tvého a zároveň pečliv toho, že dívka jako rukojmí zůstati musí pod ochranou samého Cesara a senatu — rozkazuje ti, abys ji vydal v mé ruce.

Aulus byl příliš vojákem a příliš pevným mužem, než aby vůči rozkazu dovolil si ze žalu marná slova nářku. Avšak vráska náhlého hněvu a bolu objevila se mu na čele.

Před takovým svraštěním obočí jeho chvěly se někdy legie britanské a i nyní v této chvíli ještě objevil se strach na tváři Hastově. Leč nyní vůči rozkazu cítil se Aulus Plautius bezbranným.

Chvíli díval se na desky a na znak, načež pohlédnuv na starého centuriona, řekl již klidně:

— Počkej, Hasto, v atriu, než ti rukojmí vydáme.

Po těch slovech přešel na druhý konec domu do místnosti zvané oecus, kde Pomponia Graecina, Lygie a malý Aulus čekali na něho v nepokoji a bázni.

— Nikomu nehrozí smrt ani vyhnanství na daleké ostrovy — řekl — přece však posel Cesarův jest zvěstovatelem neštěstí. O tebe jde, Lygie.

— O Lygii? zvolala s podivením Pomponia.

— Tak jest! odpověděl Aulus.

A obrátiv se k dívce, pravil:

— Lygie, byla jsi chována v našem domě jako vlastní dítě, a my oba, Pomponie i já, milujeme tě jako vlastní svou dceru. Ale víš o tom, že nejsi naše dcera. Jsi rukojmí, danou tvým národem Římu — a ochrana nad tebou náleží Cesarovi. Proto Cesar béře tě z našeho domu.

Vůdce mluvil klidně, ale jakýmsi divným, nezvyklým hlasem. Lygie naslouchala jeho slovům, jako by nerozuměla, oč jde. Líce Pomponiiny pokryly se bledostí; ve dveřích, vedoucích z

chodby do ocea, počaly se opět ukazovati ustrašené tváře nevolnic.

— Vůle Cesarova musí býti splněna — řekl Aulus.

— Aule! zvolala Pomponia, objímajíc dívku, jako by ji chtěla brániti, — lépe by jí bylo, aby umřela.

Lygie, tulíc se k její prsoum, opakovala: „matko! matko!" nemohouc bolestí ze sebe jiného slova vypraviti.

Na tváři Aulově byl patrný hněv i bol.

— Kdybych byl sám na světě, řekl temně, — nedal bych ji živou — a příbuzní moji by ještě dnes za nás mohli složiti oběti „Jovi liberatori" ... Leč nemám práva hubiti tebe a naše dítě, které se může dožiti šťastnějších časů. Odebéřu se dnes ještě k Cesarovi a budu ho prositi, aby rozkaz změnil. Vyslechne-li mne, nevím. Prozatím zdráva buď, Lygie — i věz, že i já i Pomponia vždy jsme žehnali den, ve kterém jsi zasedla při našem krbu.

To řka, položil jí ruku na hlavu, a ač se snažil zachovati klid, přece ve chvíli, kdy k němu Lygie obrátila oči zalité slzami a uchopivši ruku jeho počala ji ke rtům tisknouti, chvěl se v jeho hlase hluboký žal otcovský.

— Buď zdráva, radosti naše a světlo očí našich — řekl.

A rychle se vrátil zpět do atria, aby se opanoval proti vzrušení, Římana a vůdce nedůstojnému. Pomponia doprovodila Lygii do cubicula a jala se těšiti ji a upokojovati a dodávati ji útěchy slovy, jež divně zněla v tom domě, ve kterém právě vedle v těsně souvisící místnosti stálo ještě „lararium" a ohniště, na kterém Aulus Plautius, věren dávnému zvyku, přinášel oběti bohům domácím.

Nyní nadešel čas zkoušky. Kdysi Virginius proklál prsa vlastní dcery, by ji vyprostil z rukou Appia; dříve ještě Lucretia dobrovolně hanbu životem zaplatila. Dům Cesarův jest brlohem hanby, zla a zločinů. — „Leč my, Lygie, víme, proč nemáme práva vztáhnouti na sebe ruku!..." Tak jest! Ono právo, pod kterým obě žijí, je jiné, větší, světější, dovoluje brániti se zlu i hanbě, byť by obranu tu bylo třeba zaplatiti mukami i životem. Kdo čistý vyjde z příbytku zkázy, tím větší má zásluhu. Země jest takovým příbytkem, ale na štěstí život jest toliko okamžikem a po něm následuje z mrtvých vstání z hrobu, za kterým nevládne již Nero, ale Milosrdenství, a místo bolu je radost a místo slzí veselí.

Potom jala se mluviti o sobě. Ano. Klidna jest — ale v její prsou není nedostatek bolestných ran. Na očích jejího Aula leží ještě bělmo, ještě nesplynul na něho zdroj světla. Není jí dovoleno vychovati syna v Pravdě. — Pomyslí-li, že tak může býti do konce života a že může nadejíti chvíle rozloučení s nimi stokrát většího a strašnějšího než toto dočasné, nad kterým nyní kvílejí — nedovede pochopiti, jakým způsobem dovede býti bez nich i v nebi šťastna. Mnoho nocí již proplakala, mnoho nocí ztrávila na modlitbách, prosíc o smilování a milost. Leč bol svůj obětuje bohu, čeká — a doufá. A nyní, kdy ji nová rána potkala, kdy rozkaz ukrutníka jí béře drahou hlavu — tu, kterou Aulus nazval světlem oči, doufá ještě, věříc, že jest moc nad Neronovu větší — a Milosrdenství nad jeho zlost silnější.

Přitiskla ještě silněji k prsoum hlavinku dívky, jež po chvíli klesla jí k nohám a ukryvši oči v řasách jejího pepla, zůstala tak po dlouhý čas v mlčení; když pak konečně zvedla hlavu, bylo na tváři její viděti již více klidu.

— Je mi tě líto, matko, i otce i bratra, ale vím, že odpor by nebyl nic platen — ale že by vás všechny zahubil. Přislibuji ti, že slov tvých nikdy nezapomenu v domě Cesarově.

Ještě jednou ji objala, a potom, když obě vyšly do oeca, počala se loučiti s malým Plautiem, se stařičkým Řekem, který byl jejím učitelem, se svojí služebnicí, která ji kdysi chovala, a se všemi nevolníky.

Jeden z nich, vysoký a vousatý Lyg, kterého v domě jmenovali Ursem a který tehdy zároveň s matkou Lygiinou a s ní i s jiným služebnictvem přešel do tábora Římanů, padl jí nyní k nohám a volal k Pomponii, řka:

— O domina! dovolte mi jíti s mou paní, abych jí sloužil a bděl nad ní v domě Cesarově.

— Ne našim, ale Lygiiným jsi služebníkem — odpověděla Pomponia Graecina, — leč pustí-li tě jenom ke dveřím Cesara? jakým způsobem dovedeš bdíti nad ní?

— Nevím, domina, jenom vím, že se železo v rukou mých drtí jako dřevo...

Aulus Plautius, který té chvíle vkročil, dověděv se, oč jde, nejen že neodporoval žádosti Ursově, ale prohlásil, že nemá ani práva ho zadržovati. Odesílajíce Lygii jako rukojmí, o kterou upomíná Cesar, jsou zároveň povinni poslati i její průvod, který s ní přechází nyní pod ochranu Cesarovu. Tu pošeptal Pomponii, že pod záminkou průvodu může jí dáti tolik nevolnic, kolik

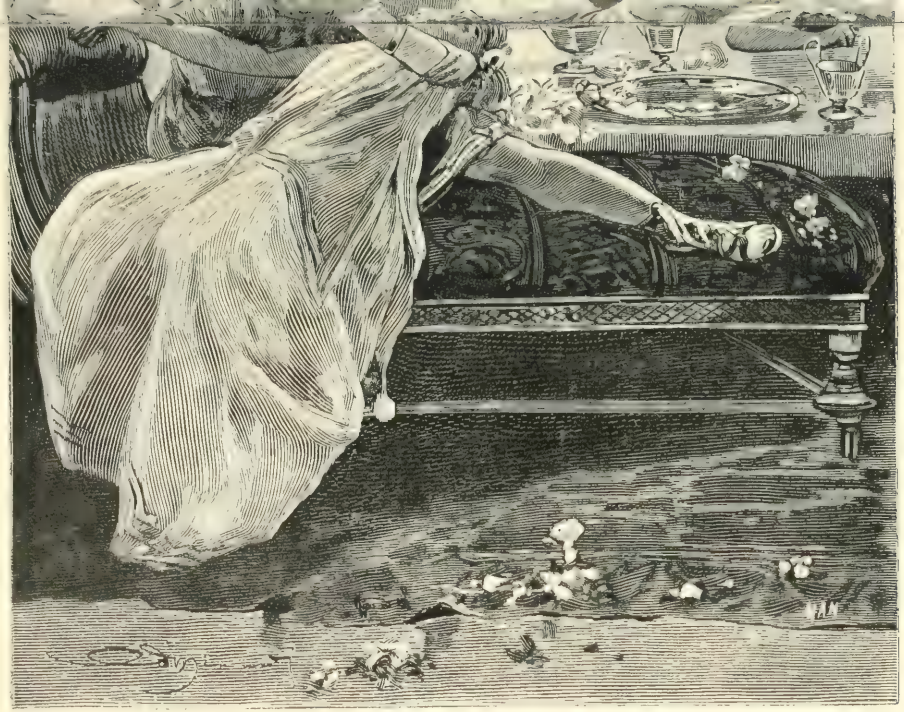

Síly ji opouštěly čím dál více. (Str. 165.)

QUO VADIS str. 89—92.

uzná za vhodné — centurio nemůže odepříti jejich přijetí.

Pro Lygii byla v tom jistá útěcha. Pomponia pak byla ráda, že bude mít služebnictvo podle jejího výběru. Tak vedle Ursa určila jí starou chůvu, dvě Cyperky zběhlé v česání, dvě lázeňské služky germanské. Volba padla výlučně na vyznavače nového učení, ve kteréž Ursus věřil již od několika let. Pomponie mohla počítati na věrnost těchto služebníků a zároveň se těšila myšlenkou, že símě pravdy bude zaseto též v domě Cesarově.

Napsala též několik slov Akté, propuštěnce Neronově, jimiž jí Lygii do ochrany poroučela. Pomponie jí sice nevídala na shromážděních vyznavačů nového učení, slyšela však od nich, že jim Akté nikdy neodpírá úsluh a že čítává dychtivě listy Pavla z Tarsu.

Byloť ostatně známo, že mladá propuštěnka žije ve stálém smutku, že jest bytostí zcela jinou než ostatní ženy obklopující Nerona a že jest vůbec dobrým duchem paláce.

Hasta sám přijal úkol doručiti list Akté. Pokládaje za věc přirozenou, že dcera královská musí mít své služebnictvo, nečinil ani nejmenší námitky proti zavedení téhož do paláce, naopak

spíše se divil malému jeho počtu. Prosil však o pospěch z obavy, aby nebyl kárán pro nedostatek horlivosti v plnění rozkazů. Hodina rozloučení nadešla. Oči Pomponie a Lygie znovu zalily se slzami; Aulus ještě jednou položil jí ruku na hlavu a za chvíli vojáci, provázeni křikem malého Aula, který v obraně sestry svými malými pěstěmi hrozil centurionovi, provázeli Lygii do domu Cesarova.

Starý vůdce poručil si připraviti nosítka, a zavřev se s Pomponií v pinakothece, jež souvisela s oecem, řekl jí:

— Slyš, Pomponie. Odebéřu se k Cesarovi, ač soudím, že nadarmo, a jakkoliv slovo Senecovo nic už u něho neplatí, půjdu k Senecovi. Dnes více znamená Sofonius, Tigellinus, Petronius neb Vatinius... Pokud jde o Cesara, snad nikdy ani neslyšel v životě o národě Lygů, a jestli žádal za vydání Lygie jako rukojmí, učinil tak proto, že ho k tomu někdo přemluvil; snadno lze uhodnouti, kdo to mohl učiniti.

A ona pozvedla náhle oči k němu:

— Petronius?

— Ovšem.

Nastala chvíle mlčení, načež vůdce pravil dále:

— To jest následek, pustíme-li přes práh někoho z těch lidí beze cti a svědomí. Prokleta buď hodina, ve které Vinitius vešel do našeho domu. On k nám dovedl Petronia. Běda Lygii, neboť nejde jim o rukojmí, ale o souložnici.

I řeč jeho hněvem a bezmocnou zlostí i žalem nad odvedeným dítětem stala se ještě šišlavější než jindy. Po nějakou chvíli bojoval vnitřní boj a toliko zaťaté pěsti svědčily o tom, jak boj ten jest těžký.

— Ctil jsem dosud bohy — řekl — ale v této chvíli myslím, že jich není nad světem a že jest toliko jeden, zlý, šílený a netvorný, jehož jméno jest — Nero.

— Aule! — řekla Pomponia. — Nero jest toliko hrstkou shnilého prachu proti Bohu.

Aulus počal choditi dlouhými kroky po mosaice pinakotheky. V životě jeho bylo mnoho velkých činů, ale nebylo v něm neštěstí, nebyl jim tudíž zvyklý. Starý voják přivykl Lygii více než sám si byl vědom, a nyní nemohl srovnati v mysli, že ji ztratil. Mimo to cítil se býti pokořen.

Těžce na něm spočinula ruka, kterou pohrdal, a zároveň cítil, že vůči té síle jest jeho síla ničím. —

Leč když konečně utlumil v sobě hněv, který mu pletl myšlenky, řekl:

— Soudím, že Petronius neodňal nám ji pro Cesara, nechtěl by zajisté dotknouti se Poppaei. Tedy buď pro sebe nebo pro Vinitia. Dnes ještě se o tom dovím.

A po chvíli nesli ho v nosítkách stranou k Palatinu. Pomponia, zůstavši sama, šla k malému Aulovi, který neustával v pláči pro sestru a ve vyhrůžkách proti Cesarovi.

V.

Aulus správně se domýšlel, že nebude předpuštěn před tvář Neronovu. Odpověděli mu, že je Cesar zaujat zpěvem s loutnistou Terpnem a že vůbec nepřijímá těch, které sám nepozval. Jinými slovy znamenalo to, aby Aulus příště nezkoušel viděti se s ním.

Za to Seneca, jakkoliv stonal horečkou, přijal starého vůdce se ctí jemu přináležející, ale když vyslechl, oč jde, usmál se trpce a řekl:

— Jednu ti toliko mohu prokázati úsluhu, šlechetný Plautie, to jest: neukazovati nikdy Cesarovi, že srdce moje cítí tvůj bol a že chtěl bych ti pomoci; kdyby nabyl v tom směru Cesar nejmenšího podezření, věz, že by ti nevrátil Lygie, byť neměl i žádných příčin než tu, aby mi to učinil na zlost.

Neradil mu také jíti k Tigellinovi, ani k Vatiniovi, ani Vitelliovi.

Snad penězi by bylo možno s nimi něco pořídíti, snad chtěli by tak učinit, aby pohněvali Petronia, jehož vliv se snaží podkopati, leč nejvíce jest pravděpodobno, že by Cesarovi prozradili, jak je Lygie Plautiovi drahou, a tu by ji Cesar tím méně vydal.

Starý mudrc počal mluviti s hořkou ironií, kterou obracel proti sobě: — Mlčel jsi, Plautie, mlčel jsi po celá léta a Cesar nemiluje těch, kdo mlčí. Jak bylo možno, že jsi nebyl unešen jeho krásou, cností, zpěvem, jeho deklamací, jízdou i jeho básněmi? Proč jsi neoslavil smrt Britannica a nepromluvil řeč pochvalnou na matkobijce a nesložil blahopřání u příležitosti udušení Octavie? Nedostatek pozornosti, Aule, kterou my žijící šťastně při dvoře, máme v náležitém stupni.

To pověděv, vzal nádobku, kterou u pasu nosil, nabral vody z fontany impluvia, osvěžil vypráhlá ústa a mluvil dále.

— Ach, Nero má vděčné srdce. Miluje tě, neboť jsi sloužil Římu a jméno jeho proslavil jsi po kraj světa; a miluje mne, neboť jsem mu byl mistrem v mladosti. Proto, hleď, vím, že ta voda není otrávena a piju ji klidný, víno v mém domě mohlo by býti méně jisté. Jsi-li sprahlý, napij se směle té vody. Vodovody ji přinášejí

až z hor Albánských, kdo by ji chtěl otráviti, musil by otráviti všecky fontany v Římě. Jak vidíš, může být člověk na světě ještě bezpečným a může míti spokojené stáří. Jsem ovšem chorý, ale to spíše duše mi stůně než tělo. —

Byla to pravda. Senecovi nedostávalo se té duševní síly, jakou měl na příklad Cornutus nebo Thrasea, život jeho byl tudíž řadou ústupků činěných zločinu. Sám to cítil, sám rozuměl, že vyznavač zásad Zenona z Citia je povinen jíti jinou dráhou a trpěl proto víc než obavou samé smrti.

Leč vůdce přerušil mu nyní trpké rozjímání.

— Šlechetný Annaee — řekl — vím, jak se ti Cesar odsloužil za péči, kterou jsi zahrnoval jeho mládí. Leč to, že nám dítě urváno, způsobil Petronius. Ukaž mi na způsoby, jak k němu, na vlivy, jakým podléhá, a sám konečně užij všeliké výmluvnosti vůči němu, jíž jsi ze starého přátelství schopen.

— Petronius a já — odpověděl Seneca — jsme lidé ze dvou protivných táborů. Způsobů, jak k němu, neznám, nepodléhat žádným vlivům. Možno, že při vší zkaženosti své ještě je nejlepší ze všech těch lotrů, jimiž se Nero nyní obklopuje. Ale dokazovati mu, že provedl zlý skutek,

jest tolik, jako ztráceti čas. Petronius dávno ztratil smysl, jímž se dobré od zlého rozeznává. Dokaž mu, že jeho čin je šeredný, pak se stydí. Až se s ním uvidím, řeknu mu: Čin tvůj je hoden propuštěnce. Jestliže to nepomůže — nepomůže nic.

— Děkuji i za to — odpověděl vůdce.

Potom dal se donésti k Vinitiovi, kterého zastal šermujícího s domácím lanistou. Pohled na mladého muže, oddávajícího se klidně cvičení ve chvíli, kdy útok na Lygii byl proveden, naplnil Aula strašným hněvem, proto také, sotva opona za lanistou spadla, vybuchl přívalem trpkých výčitek a zlořečení. Leč Vinitius, dověděv se, že Lygie byla unesena, zbledl tak strašlivě, že Aulus ani na chvíli nemohl ho podezřívati ze spoluviny zločinu. Čelo mladíkovo pokryto bylo krůpějemi potu; krev, která na chvíli sběhla k srdci, zaproudila silnou vlnou do tváří, oči sršely jiskrami, ústa chvěla se neurovnanými otázkami. Žárlivost a vztek lomcovaly jím jako vichr. Zdálo se mu, že Lygie přestoupivši práh domu Cesarova, jest pro něho na vždy ztracena. Jakmile Aulus vyslovil jméno Petroniovo, prolétlo podezření jako bleskem hlavou mladého vojína, buď že podávaje darem Lygii, chtěl si zí-

skat nové milosti Cesarovy, nebo ji chtěl podržeti pro sebe. To, že by někdo, uzřev Lygii, po ní zároveň nebažil, nemohl v mysli srovnati. Zuřivost v rodě jeho dědičná unášela ho jako splašený kůň a odnímala mu rozvahu.

— Vůdce, — řekl trhaným hlasem, — vrať se domů a čekej na mne!... Věz, že kdyby byl Petronius mým otcem, ještě bych pomstil na něm křivdu Lygii učiněnou. Vrať se domů a čekej na mne! Ani Petronius, ani Cesar jí míti nebudou.

Obrátiv se zaťatými pěstěmi k voskovým figurám stojícím v atriu, vybuchl hněvivě:

— Při těchto figurách zemřelých! Nejprve ji zabiju a pak sebe!

To řka, vzchopil se, a zvolal ještě jednou na Aula: „Čekej na mne!“, vyběhl pak jako šílený z atria a přímo letěl k Petroniovi, poráženje po cestě lidi, které potkával.

Aulus vrátil se domů s jistou nadějí. Soudil, že Vinitius dovede Lygii zpět do jeho domu, jestliže Petronius Cesara přemluvil k tomu činu, aby ji získal pro Vinitia. Konečně byla mu nemalou útěchou myšlenka, že bude Lygie pomstěna a smrtí před zneuctěním a hanbou uchráněna, nepodaří-li se zachrániti ji. Věřil, že Vinitius

provede vše, co slíbil. Viděl jeho zlost, znal vášnivost vrozenou celému jeho rodu. On sám, ač miloval Lygii jako rodný otec, byl by raději ji zabil než dal Cesarovi, a kdyby neměl ohledů na syna, posledního potomka rodu, byl by nepochybně tak učinil.

Aulus byl vojákem, o stoicismu sotva slyšel, ale charakterem nebyl stoiků dalek — po jeho názoru a hrdosti jeho byla smrt lepší a lehčí hanby.

Vrátiv se domů, upokojil Pomponii, vzbudil v ní naději, již měl sám, a oba očekávali zprávy Vinitiovy. Chvílemi, když se v atriu ozývaly kroky některého z nevolníků, soudili, že je to již Vinitius, jenž jim přivádí milované dítě, a byli hotovi z hloubi duše jim požehnati. Ale čas plynul a žádná zpráva nepřicházela.

Večerem teprve ozvalo se klepátko na dveřích.

Po chvíli vešel otrok a podal Aulovi list. Starý vůdce, jakkoliv rád ukazoval, že se dovede opanovati, vzal list chvějící se rukou, jako by šlo o celý jeho dům.

Náhle se tvář jeho zachmuřila, jako by na ni padl stín těžkého mraku.

— Čti! — řekl, obrátiv se k Pomponii.

Pomponie vzala list a četla:

„Marcus Vinitius pozdravení Aulovi Plautiovi. Co se stalo, stalo se z vůle Cesarovy, před kterouž schylte hlavu, jako ji schylujeme já i Petronius.“

Nyní nastalo dlouhé mlčení.

VI.

Petronius byl doma. Vrátný nesměl zadržeti Vinitia, který vpadl do atria jako bouře, i dověděv se, že Petronius je v bibliothece, se stejnou prudkostí vpadl do bibliotheky a zastav Petronia píšícího, vyrval mu třtinu z ruky, zlámal ji, hodil na zem, vetkl prsty do jeho paží a přiblíživ tvář svou k jeho tváři, ptal se chraptivým hlasem:

— Co jsi s ní učinil? Kde jest?

Nyní stala se věc překvapující. Onen štíhlý a zženštilý Petronius chytil ruce mladého athleta, jež se vtínaly do jeho paží, do jedné ruky silou železných kleští a řekl:

— Já toliko z rána jsem slabochem a k večeru nabývám bývalé pružnosti. Zkus se mi vyrvati. Gymnastice musil tě učiti tkadlec a mravům kovář.

Na jeho tváři však nebylo znáti hněvu, toliko v očích mihl se mu odlesk odvahy a energie.

Po chvíli pustil ruce Vinitiovy, kterýž stál před ním pokořen, zahanben a rozvzteklen.

— Máš ocelovou ruku — řekl — ale u všech bohů pekelných přísahám ti, že ti vrazím nůž do hrdla, jestli jsi mne zradil — a to třeba v síních Cesarových!

— Mluvme klidně — odpověděl Petronius. — Ocel, jak vidíš, je mocnější železa, tedy ač z tvé jediné paže bylo by lze udělati dvě moje, nepotřebuji se tě báti. Ovšem, mrzí mne tvá hrubost, a kdybych se mohl nevděčnosti lidské diviti, divil bych se tvé nevděčnosti.

— Kde je Lygie?

— V brlohu, v domě Cesarově.

— Petronie!

— Upokoj se a posaď se. Prosil jsem Cesara o dvě věci, které mi přislíbil: předně, aby vyvedena byla Lygie z domu Aulova a pak, aby odevzdána byla tobě. Máš někde v řasách togy nůž? Můžeš mne bodnout. Ale já ti radím, abys počkal několik dnů, neboť uvěznili by tě, a zatím by se Lygie v domě tvém nudila.

Nastalo mlčení. Vinitius udiveně pohlížel na Petronia a po chvíli řekl:

— Odpusť mi. Miluji ji a láska mate mi smysly.

— Obdivuj se mi, Marcu! Onehdy řekl jsem Cesarovi: můj sestřenec Vinitius zamiloval se tak do jisté vychrtlé dívky, která jest hostem v domě Aulově, že vlastní dům jeho změnil se v parní lázeň od vzdechů. Ty, (pravím) Cesare, ani já, kteří víme, co je pravá krása, nedali bychom za ni ani tisíc sestercií, ale tento mladík byl vždy hloupý a nyní zhloupnul docela.

— Petronie!

— Nerozumíš-li, že jsem to řekl, chtěje ti zabezpečiti Lygii, jsem hotov uvěřiti, že jsem řekl pravdu. Namluvil jsem Rudobrademu, že takový esthetik, jako on, nemůže pokládati podobnou dívku za krásu, a Nero, který dosud nesmí hleděti jinak než mýma očima, nenalezne na ní krásy a naleznuv jí, nepožádá jí. Bylo třeba zabezpečiti se před opicí a vzíti ji na provázek. Lygii ocení nyní nikoli on, ale Poppaea, a postará se teď jen o to, aby ji co nejdříve z paláce dostala. Dále jsem lhostejně řekl Rudé bradě: Vezmi Lygii a dej ji Vinitiovi. Máš právo to učiniti, neboť jest rukojmí, a když to učiníš, uškodíš jen Aulovi. A on souhlasil. Neměl nejmenšího důvodu nesouhlasiti, tím spíše, že jsem mu dal příležitost, aby ublížil řádným lidem. Učiní tě úředním strážcem rukojmí, odevzdá do

tvých rukou onen poklad lygický, ty pak, spojenec bojovných Lygů a zároveň věrný sluha Cesarův, netoliko nic z pokladu nepromrháš, ale postaráš se o jeho rozmnožení. Cesar toliko pro zachování formy zadrží ji několik dnů ve svém domě a potom ji pošle do tvé insuly — šťastný.

— Je to pravda? Nic jí nehrozí v domě Cesarově?

— Kdyby tam měla stále zůstati, pohovořila by Poppaea o ní s Lokustou, ale po několik dnů jí nic nehrozí. V paláci Cesarově je deset tisíc lidí. Může být, že ji Nero ani nespatří a to tím spíše, že mi vše tou měrou uvěřil, že byl u mne před chvílí centurio se zprávou, že odvedl dívku do paláce a že ji odevzdal do rukou Akté. To je dobrá duše, Akté, proto poručil jsem, aby jí byla odevzdána. Pomponia Graecina je patrně téhož zdání, neboť jí psala. Zítra je hostina u Nerona. Zamluvil jsem ti místo vedle Lygie.

— Odpusť mi, Caje, mou popudlivost — řekl Vinitius. Soudil jsem, že jsi ji dal unésti pro sebe nebo pro Cesara.

— Mohu ti prominout popudlivost, ale těžko je mi odpustiti sprosté posuňky, hrubý křik a hlas připomínající hráče v marit. To nemiluju,

Marcu, a toho se střez. Věz, že dohazovačem Cesarovým je Tigellinus, a věz také, kdybych chtěl dívku vzíti pro sebe, že bych nyní hledě ti přímo do očí řekl:

— Vinitie! béřu ti Lygii a podržím ji, dokud mne neomrzí.

To řka, pohlížel svýma hnědýma očima Vinitiovi přímo do očí s výrazem chladným a smělým, a mladý člověk byl ještě ve větších rozpacích.

— Jsem vinen — řekl. — Jsi dobrý, šlechetný a děkuji ti z celé duše. Dovol mi toliko se ještě zeptati: proč jsi nepřikázal, aby Lygie byla poslána přímo do mého domu?

— Protože Cesar chce zachovati formu. Budouť o tom lidé mluviti v Římě, že Lygii zabíráme jako rukojmí, pokud tedy budou mluviti, potud zůstane v paláci Cesarově. Pak ji v tichosti odešle a bude konec. Rudobradý je zbabělým psem. Ví, že moc jeho je neobmezená, ale přece hledí každý svůj přestupek odůvodniti. Vychladl jsi již tak, abys mohl trochu zafilosofovat? Mně samému přišlo nejednou na mysl, proč zločinec, byť by byl velký jako Cesar a beztrestností jistý jako on, přece se vždy stará o odůvodnění

Sabina Poppaea s malým průvodem n

nic objevila se před lávkou. (Str. 194.)

vem, spravedlností a ctností. Proč o to usiluje? . . . Mám za to, že zavraždit bratra, matku i ženu jest věc hodná jakéhosi asijského králíka a ne římského cesara; ale kdyby se to přihodilo mně, nepsal bych ospravedlňujících listů senatu. Nero však píše, Nero hledá odůvodnění, neboť Nero jest zbabělcem. Ale Tiberius nebyl zbabělcem a přece ospravedlňoval každý svůj zločin. Proč tomu tak jest? Jaký je to divný, mimovolný hold, prokazovaný ctnosti od zla? Víš, co se mi zdá? Děje se tak proto, že jest zlo ošemetné a ctnost krásná. Ergo, skutečný esthetik jest zároveň ctnostným člověkem. Jsem tedy i já ctnostným člověkem. Musím dnes vylíti trochu vína stínům Prothagora, Prodyca a Gorgia. Ukazuje se, že i sofisté jsou k něčemu. Slyš, neboť mluvím lále. Odňal jsem Lygii Aulovi, abych ji dal tobě. Dobře. Ale Lysippos utvořil by dle vás krásné skupiny. Oba jste hezcí a tedy muj přečin jest hezký, a jsa hezkým, nemůže být zlým. Viz, Marcu, proto sedí před tebou ctnost vtělená v Petronia. Kdyby Aristides žil, musil by přijíti ke mně a nabídnouti mi sto min za krátký výklad o ctnosti.

Leč Vinitius, jako člověk, kterého skutečnost více zajímala než výklady o ctnosti, řekl:

— Zítra spatřím Lygii, a potom ji budu míti každodenně stále a až do smrti.

— Ty budeš mít Lygii a já budu mít na krku Aula. Vyzve všecky podzemní bohy proti mně k pomstě. A kdyby aspoň, bestie, prve si opatřil několik lekcí pořádné deklamace ... Ale on bude spílat tak, jako mým klientům spílal bývalý můj vrátný, kterého jsem ostatně za to poslal na ves do ergastula.

— Aulus byl u mne. Slíbil jsem mu, že mu dám zprávu o Lygii.

— Napiš mu, že vůle „božského" Cesara jest nejvyšším zákonem, a že prvý tvůj syn se bude jmenovati Aulus. Je třeba, aby starý měl nějakou útěchu. Jsem hotov uprositi Rudobradého, aby ho zítra pozval na hostinu, aby tě spatřil v triniciu vedle Lygie.

— Nečiň toho — řekl Vinitius. — Je mi jich líto, zvláště Pomponie.

A usedl, aby napsal onen list, který starému vůdci odňal zbytek naděje.

VII.

Před Akté, bývalou milenkou Neronovou, klonily se kdysi nejvyšší hlavy v Římě. Leč ona ani tehdy se nechtěla vměšovati do záležitostí veřejných a jestli kdy užívala svého vlivu na mladého vládce, bylo to proto, aby vyprosila milosrdenství pro někoho. Pokorná a tichá získala si vděčnost mnohých a nikoho neučinila svým nepřítelem. Nedovedla pojmouti k ní nenávist ani Octavia. Žárlivým jevila se býti velmi málo nebezpečnou. Bylo o ní známo, že stále miluje Nerona láskou smutnou, bolestnou, která nežije již nadějí, ale toliko vzpomínkami na ony chvíle, kdy byl Nero netoliko mladším a milujícím, ale také lepším. Bylo známo, že od těch vzpomínek nemůže odloučit duši i myšlenky, ale že ničeho již nečeká; a že nebylo obavy, že by se Cesar k ní opět vrátil, bylo na ni hleděno jako na bytost zcela bezbrannou, a proto měla pokoj.

Poppaea měla ji toliko za tichou služebnici tou měrou neškodnou, že se nedomáhala ani jejího odstranění z paláce.

Poněvadž však Cesar ji kdysi miloval a opustil bez urážky klidným, ano poněkud i přátelským způsobem, byly k ní chovány jisté ohledy. Nero, učiniv ji svobodnou, dal jí v paláci byt a v něm zvláštní cubiculum a hrstku lidí ze služebnictva. A jelikož svého času Pallas a Narcis, propuštěnci Claudiovi, netoliko zasedali s Claudiem k hostinám, ale jako vážní ministrové zaujímali čestná místa, tedy i ona časem byla pozvána k Cesarovu stolu. Snad tak bylo činěno proto, že její sličná postava tvořila skutečnou ozdobu hostiny. Ostatně Cesar ve volbě společnosti již dávno přestal dbáti jakýchkoli ohledů. K jeho stolu zasedala nejrůznější směsenina lidí všelijakých povolání a stavů.

Byli mezi nimi i senatorové, ale většinou takoví, kteří se hodili spíše za blázny; patriciové staří i mladí, bažící po rozkoši, nádheře a požitcích, ženy, nosící veliká jména, leč neváhající klásti hlavy na plavé paruky a hledati zábavné příhody v tmavých ulicích, — vysocí úředníci a kněží, kteří při plných pohárech sami se rádi posmívali bohům, vedle nich pak všelikého dru-

hu směsice složená ze zpěváku, mimů, hudců, tanečníku, tanečnic a z poetu, kteří deklamujíce verše, mysleli na sestercie, jichž se jim za pochvalu veršů Cesarových dostati může, — z filosofů-hladomorů, doprovázejících chtivýma očima podávané pokrmy, a konečně z proslulých vozatajů, kejklířů, čaroděju a šašků, jakož i z přerůzných modou nebo hlouposti na jednodenní znamenitosti pasovaných pobertů, mezi nimiž byli i tací, kteří dlouhými vlasy zakrývali uši propíchané na znamení nevolnictví.

Proslulejší usedali přímo ke stolům, nepatrnější sloužili k zábavě po čas jídla, čekajíce na chvíli, ve které služebnictvo dovolí vrhnouti se na zbytky potrav a nápojů.

Hosty toho druhu opatřovali Tigellinus, Vanitius i Vitelius, a nejednou byli nuceni dáti hostům těm oděv přiměřený obydlí Cesarovu, který měl rád takovou společnost, cítě se v ní nejvolnějším.

Nádhera dvora ozlacovala všecko, a vše pokrývala leskem. Velcí i malí potomkové velkých rodů i holota z dlažby městské, velcí umělci i piané výškrabky talentu tlačili se do paláce, aby nasytili oslněné oči přepychem převyšujícím lidský pomysl, a aby se přiblížili rozdavači všeli-

kých milostí a bohatství, s nímž jedno setkání mohlo skutečně ponížit, ale mohlo i nezměrně mnoho vynésti.

Toho dne i Lygie měla se súčastniti takové hostiny. Strach, nejistota, pochopitelná po náhlé změně, bojovaly v ní s chutí k odporu. Bála se Cesara, bála se lidí, bála se paláce, jehož hluk jí odnímal duchapřítomnost, bála se hostin, o jichž nestoudnosti slyšela od Aula, od Pomponie Graeciny a jejich přátel. Jsouc mladou dívkou, nebyla neuvědomělá, neboť vědomost zlého docházela v tehdejších dobách brzo i k dětským uším.

Věděla tehdy, že v tomto paláci jí hrozí záhuba, před kterou ji ve chvíli rozloučení Pomponie varovala. Majíc duši mladou, jíž se zkaženost nedotkla, a vyznávajíc veliké učení, jež jí pěstounka vštípila, slíbila, že se bude brániti oné záhubě, pěstounce, sobě a zároveň onomu božskému učiteli, ve kterého netoliko věřila, ale kteréhož milovala svým polo dětským ještě srdcem pro sladkost učení, pro hořkost smrti i slávu z mrtvých vstání.

Byla jista také, že nyní ani Aulus ani Pomponie Graecina nebudou odpovídati za její po-

činání, přemýšlela tedy, nebylo-li by lépe postaviti se na odpor a nejíti na hostinu.

S jedné strany strach a nepokoj se hlavně ozývaly v její duši, s druhé strany rodila se v ní chuť, ukázati odvahu, vytrvalost, vydati se v nebezpečenství muk i smrti. Vždyť tak velel božský učitel, vždyť nám dal sám příklad. Vždyť Pomponia řekla jí, že horlivější mezi vyznavači žádají z celé duše takové zkoušky a modlí se za ni. I Lygii, dokud ještě byla v domě Aulově, časem taková žádost opanovala. Viděla se již jako mučednice s ranami na rukou i na nohou, bílou jako sníh, krásnou nadpozemskou krásou, nesenou stejně bílými anděly přímo k blankytu; v takových a podobných viděních libovala si její fantasie. Bylo v tom mnoho dětinnosti, ale i trorala. Nyní kdy odpor proti vuli Cesarově klarala. Nyní, kdy odpor proti vuli Cesarově kladený mohl přivoditi nějaký ukrutný trest, a kdy vidění mučednická mohla se státi skutečností, přidávala se také ještě k jejím snum a tužbám jistá zvědavost, jaký uzří trest, a jaký způsob muk na ni vymyslí.

A tak kolísala její zpola ještě dětská duše na dvě strany. Leč Akté dověděvši se o tomto váhání, pohlédla na ni s takovým podivením, jako

by dívka mluvila v horečce. Ukázat odpor proti vůli Cesarově? Vydati se od první chvíle jeho hněvu? K tomu je třeba býti děckem, které neví, co mluví. Z vlastních slov Lygiiných je patrno, že není rukojmím, ale děvčetem zapomenutým se strany vlastního národa. Nechrání ji žádné právo národa, a kdyby ji chránilo, Cesar jest mocný, aby právo to ve chvíli hněvu pošlapal. Cesarovi líbilo se vzíti si ji a od té chvíle o ní rozhoduje. Odtud závisí na jeho vůli, nad kterou není mocnější na světě. — Tak jest — mluvila dále — i já četla jsem listy Pavla z Tarsu, i vím, že nad zemí jest Bůh, že jest Syn Boží, který vstal z mrtvých — ale na zemi jest toliko Cesar. Pamatuj si to Lygie! Vím také, že tvé učení nedovoluje ti být tím, čím já jsem byla, a že vám i stoikům, o kterých mi vyprávěl Epiktet, lze voliti toliko smrt, dojde-li k volbě mezi zneuctěním a smrtí. Ale můžeš uhodnout, že tě čeká smrt a ne zneuctění? Což jsi neslyšela o dceři Sejanově, která byla bezmála ještě dítětem a která z rozkazu Tiberiova pro zachování zákona, který nepřipouští trestati dívky smrtí, byla zneuctěna? Lygie! Lygie! Nedráždi Cesara! Až nadejde chvíle rozhodná, kdy ti bude voliti mezi hanbou a smrtí, učiníš tak, jak ti

tvoje Pravda přikazuje, ale nehledej dobrovolně záhuby a nedráždi z marné příčiny pozemského a při tom ukrutného boha.

Akté mluvila s velkou lítostí, ano s nadšením, a jsouc krátkozraká, přiklonila blízko svou sladkou tvář k tváři Lygiině, jako by se chtěla přesvědčiti, jaký dojem slova její učinila.

Lygie v dětské důvěře ji objala a zvolala:

— Ty jsi dobrá, Akté.

Akté dojata pochvalou i důvěrou přivinula ji k srdci a potom vyprostivši se z jejího objetí, odpověděla:

— Moje štěstí minulo, i radost má minula, ale zlá nejsem.

Potom rychlými kroky přecházejíc, mluvila k sobě jakoby v zoufalství:

— Ne! Také on nebyl zlý. Sám myslil tehdy, že jest dobrý, a chtěl býti dobrým. Vím to nejlépe. To vše přišlo později ... Když přestal milovat ... Jiní ho učinili takovým, jakým jest — jiní, i Poppaea.

Tu řasy její pokryly se slzami. Lygie sledovala ji chvíli svýma modrýma očima a konečně řekla:

— Ty ho lituješ, Akté?

— Lituji! — odpověděla temně Řekyně.

A znova přecházela, ruce majíc v bolu sepjaty, s tváří zoufalou.

Lygie zeptala se nesměle dále:

— Ty ho ještě miluješ, Akté?

— Miluji.

Po chvíli dodala:

— Nikdo mimo mne ho nemiluje.

Nastalo mlčení. Akté usilovala, aby nabyla klidu vzpomínkami zkaleného, a když konečně tvář její nabyla opět obvyklého výrazu tichého smutku, řekla:

— Mluvme o tobě, Lygie. Ale nemysli na to, abys se protivila Cesarovi. Bylo by to šílenstvím. Upokoj se konečně. Znám dobře tento dům a soudím, že ti se strany Cesara nic nehrozí. Kdyby Nero tě chtěl pro sebe urvati, nedal by tě dovésti na Palatin. Zde vládne Poppaea, a od času, kdy mu povila dceru, je Cesar ještě více pod její mocí. Ne. Nero poručil sice, abys byla při hostině, ale dosud tě neviděl, neptal se po tobě, nejde mu o tebe. Snad tě odňal Aulovi a Pomponii toliko proto, že se na ně zlobí. Mně psal Petronius, abych o tebe pečovala a z toho, že, jak víš, i Pomponia mi psala, lze souditi, že se dohodli. Snad to učinil na její prosbu. Je-li tomu tak, jestli on na prosbu Pomponie o tebe pečuje,

pak ti nic nehrozí, a kdo ví, jestli tě Nero na jeho přímluvu neodešle Aulovi. Nevím, zdali ho Nero příliš miluje, ale vím, že zřídka smí být různého s ním mínění.

— Ach, Akté — odpověděla Lygie — Petronius byl u nás prve, než mne odvedli, a matka má byla přesvědčena, že Nero poručil mne odvésti z jeho návodu.

— To by bylo zlé — řekla Akté. — Leč zamyslivši se po chvíli pokračovala:

— Snad Petronius vyžvatlal před Neronem při některé večeři, že v domě Aulově viděl rukojmí Lygův, a Nero který jest žárliv na svou moc, žádal o tebe toliko proto, že rukojmí náležejí Cesarovi. On ostatně nemá rád Aula a Pomponii ... Ne! Nezdá se mi, že by se byl Petronius chytil tohoto způsobu, kdyby tě chtěl Aulovi odníti ... Nevím, je-li Petronius lepším těch, kteří Cesara obklopují, ale jest jiný. Snad konečně mimo Petronia nalezneš někoho, kdo by se tě chtěl zastati. Nepoznala jsi v domě Aulově někoho z těch, kteří jsou Cesarovi blízcí?

— Vidívala jsem Vespasiana a Tita.

— Cesar jich nemiluje.

— A Senecu.

— Stačí, aby Seneca něco poradil, má-li Nero jednati jinak.

— A Vinitia . . .

— Neznám ho.

— Jest to příbuzný Petroniův, který se nedávno vrátil z Armenie.

— Myslíš, že ho Nero rád vidí?

— Vinitia milují všichni.

— A chtěl by se tě zastati?

— Ano.

Akté usmála se tklivě a řekla:

— To ho jistě na hostině spatříš. Jít k ní musíš; předně proto, že m u s í š ... Toliko takové dětko jako ty může mysliti jinak, a podruhé, chceš-li se vrátiti do domu Aulova, nalezneš dnes příležitost požádati Petronia a Vinitia, aby vlivem svým ti vyjednali právo k návratu. Kdyby tu byli, řekli by totéž co já, že je šílenstvím a že znamená záhubu pokus odporu. Cesar snad by nepostřehl tvé přítomnosti, ale kdyby postřehl a pomyslil, že jsi se osmělila protiviti se jeho vůli, nebylo by již pro tebe spásy. — Jdi, Lygie! Slyšíš ten hluk v domě? Slunce se níží a hosté již brzo počnou se scházeti.

— Máš pravdu, Akté — odpověděla Lygie, — učiním dle tvé rady.

Mnoholi v tom rozhodnutí bylo přání spatřiti Petronia a Vinitia, mnoholi ženské zvědavosti, aby jedou v životě uzřela takovou hostinu a na ní Cesara, dvůr, proslulou Poppaeu a jiné krasavice, a celý ten neslýchaný přepych, o němž divy si vyprávěly v Římě — sama Lygie nedovedla by říci. Leč Akté měla pravdu a dívka cítila to dobře. Bylo třeba jíti, když nutnost i prostý rozum nedovolily rozhodnouti se jinak — přestala váhati.

Akté doprovodila ji do vlastního uctoria, aby ji namazala mastmi a ustrojila. Jakkoli v Cesarově domě nebyl nedostatek nevolnic, a Akté měla četné služebnice k vlastní posluze, přece ze soucitu k dívce, jejíž krása a nevinnost ujaly její srdce, umínila si, že ji sama ustrojí. Ukázalo se, že v mladé Řekyni přes její smutek a přes pohružování se v listy Pavla z Tarsu zůstalo ještě mnoho ducha hellenského, na nějž krása těla více působila než vše jiné na světě. Obnaživši Lygii — pohledem na její tvary hebké, jemné i plné, utvořené jakoby z perlové hmoty a z růží, nemohla se udržeti výkřiku obdivu, i od-

stoupivši několik kroků, hleděla s nadšením na její překrásnou jarou postavu.

— Lygie! — zvolala konečně — tys stokrát krásnější než Poppaea!

Leč dívčina vychovaná v přísném domě Pomponiině, kde skromnosti bylo dbáno i tehdy, kdy ženy byly samy pospolu — stála čarovná jako báječný sen, harmonická jako dílo Praxitelovo, nebo jako píseň, ale rozpačitá, růžová studem, stiskujíc kolena, s rukama přes prsa skřížených, se sklopenýma očima. Konečně pozvedla náhlým pohybem ramena, vyňala jehlici, jež udržovala vlasy a v jediné chvíli zatřesením hlavou pokryla se jimi jako pláštěm.

Akté přibliživši se a dotýkajíc se temných těch vln vlasových, řekla: Ach, jaké ty máš vlasy! Neposypu je zlatým pudrem, neboť ony samy lesknou se tu a tam zlatem na prstencích. Jen místy přidám zlatého pudru — leč jenom lehce — lehce — jako by na ně padl paprsek. Čarovná musí být vaše země lygická, kde rodí se takové dívčiny.

— Já se na ni nepamatuji — odpověděla Lygie. — Ursus toliko mi vypravoval, že jsou u nás lesy — lesy a lesy . . .

— A v lesích květy kvetou — pravila Akté, smáčejíc dlaně ve váze plné porýčové voňavky a navlažujíc jí Lygiiny vlasy. Skončivši tuto práci, počala lehce natírati celé její tělo vonnými oleji z Arabie a potom přioděla ji v měkko i tuniku zlaté barvy bez rukávů, na kterou mělo přijít sněžné peplum. Leč, že prve bylo třeba učesati vlasy, ovinula ji prozatím do volného šatu zvaného synthesis a usadivši ji na křeslo, odevzdala ji na chvíli v ruce nevolnic, aby z povzdáleči přihlížela k česání. Dvě nevolnice oblékaly zároveň Lygii na nožky bílé, purpurově vyšívané střevíce, připevňujíce je křížem zlatými páskami k alabastrovým kotníkum. Když bylo česání ukončeno, složily na ni peplum v překrásné záhyby, načež Akté připjavši jí perly na šíji a dotknuvši se vlasů na jednotlivých prstencích zlatým práškem, dala sebe ustrojiti, sledujíc po celý ten čas se zanícením Lygii.

Leč byla brzy připravena, a když před hlavní branou počala se objevovati první nosítka, vešly obě do postranního kryptoportika, z něhož bylo viděti hlavní bránu, vnitřní galerii i dvůr obklopený sloupovím z numidského mramoru.

Postupně procházelo stále více lidí pod vysokým obloukem brány, nad kterou krásné sou-

soší Lisiovo zdálo se unášeti do vzduchu Apollina a Dianu. Oči Lygiiny překvapil tento nádherný pohled, o kterémž skromný dům Auluv ji nemohl poskytnouti nejmenšího ponětí. Byla chvíle západu slunce a poslední jeho paprsky padaly na žlutý numidský mramor sloupů, který v jasu tom svítil jako zlato a zároveň se měnil růžově. Mezi sloupy vedle bílých soch Danaid a jiných bohů nebo reků proudily davy lidu, mužu i žen, podobných rovněž sochám, neboť byli oděni v togy, pepla i stoly, splývající s půvabem k zemi měkkými řasami, na nichž dohasínaly záblesky zapadajícího slunce. Obrovský Herkules, mající hlavu ještě ve světle, od prsou pohroužený již ve stínu sloupem vrženém, pohlížel svrchu na onen dav. Akté ukazovala Lygii senatory v togách se širokým lemem, v barevných tunikách, s půlměsícem na obuvi, i rytíře a slavné umělce, římské paní oděné po způsobu římském, řeckém i ve fantastických krojích východních s vlasy spjatými věžovitě v pyramidy nebo dle soch bohyň sčesanými těsně při hlavě a květy ozdobenými. Mnohé muže a ženy jmenovala Akté jménem, dodávajíc k jménum krátké, nejednou strašné historie, jež naplňovaly Lygii strachem, podivením i překvapením. Byl to pro

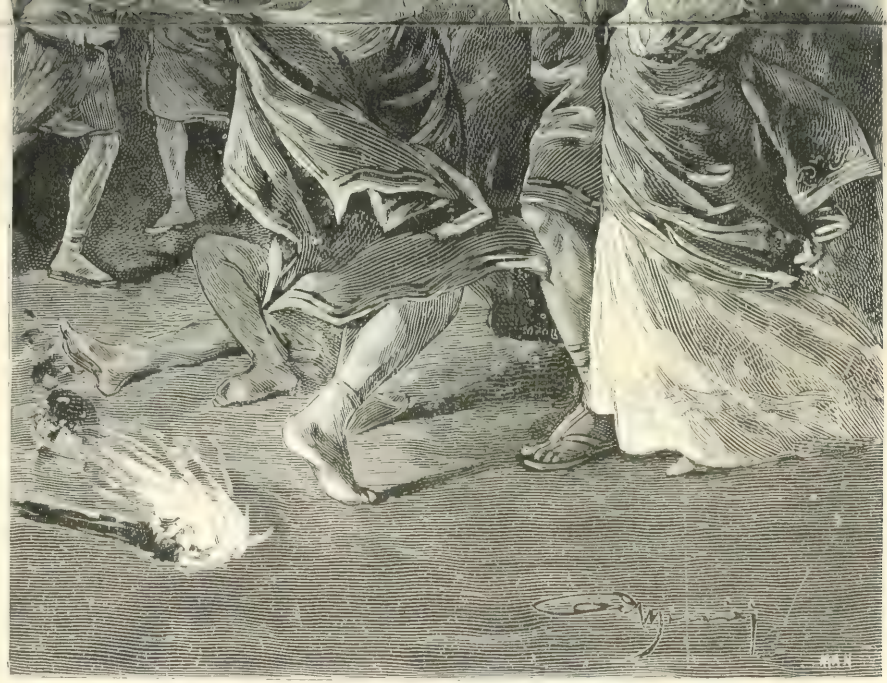

. . . na hlavu mu dopadla jako kámen obrovská drtivá massa. (Str 204)

QUO VADIS str. 129—132.

ni svět divný, jehož krásy oslňovaly její oči, ale jehož protivenstva neuměl pochopiti dívčí její rozum. V červáncích na nebi, v řadách nehybných sloupů mizících v dáli i v lidech podobných sochám byl veliký jakýs klid; zdálo se, že mezi řadami přímočárných mramoru žijí dojista starostí prosti, uspokojení a šťastní polobohové a zatím tichý hlas Aktéin odkrýval stále a stále jiná strašná tajemství tohoto paláce i těchto lidí. Tu je viděti kryptoporticus, na jehož sloupech i podlaze se ještě červenají skvrny krve, kterou bílé mramory potřísnil Caligula, kdy padl pod nožem Cassia Cherey; tam zavražděna byla jeho žena; tam dítě bylo rozbito o kamení, — tu pod tímto křídlem jest podzemí, ve kterém si z hladu ruce ohryzoval mladší Drusus; tam otráven starší; tam svíjel se strachem Gemellus a tam v křečích Claudius, tam Germanicus — všude tyto stěny slyšely výkřiky a chrapot umírajících, a ti lidé, kteří spěchají nyní na hostinu v togách a barevných tunikách, s květy a klenoty, budou snad zítra již odsouzenci; snad na nejedné tváři úsměv ukrývá strachy, nepokoj, nejistotu zítřka; snad rozvášnění, chtivost, žárlivost vzírají se v této chvíli v srdce těchto na pohled bezstarostných, ověnčených polobohů.

Poplašená mysl Lygiina nemohla postačiti slovům Aktéiným: onen divuplný svět spoutával silou stále větší její oči — srdce se jí svíralo strachem a duše její zmocnil se náhle nezměrný, nevvličitelný stesk po milované Pomponii Graciině, po tichém domě Aulově, ve kterém panovala láska a ne zločin. Tou dobou od Vica Apollinova plynuly stále nové víny hostí, od brány bylo slyšeti hluk a křik klientů vyprovázejících své patrony. Na dvoře i v sloupořadí rojilo se množství Cesarových otroků a otrokyň, malých pacholíků a praetorianských žoldnéřů, stojících na stráži v paláci. Tu a tam mezi bílými nebo osmahlými tvářemi objevila se černá tvář Numidy v pernaté helmici, s velikými zlatými kroužky v uších. Snášeny loutny, citery, kytice uměle v pozdní jeseni vypěstěných květů, lampy stříbrné, zlaté i měděné. Stále hlasitější hluk rozmluv se směšoval se šplouchánim fontany, jejíž večerním červánkem zbarvené proudy vod, padajíci s vysoka na mramor, třištily se na něm jakoby s lkáním. Akté přestala vypravovat — leč Lygie hleděla stále, jako by hledala někoho v davu. A náhle se tvář její pokryla ruměncem. Mezi sloupy objevili se Vinitius s Petroniem a šli k velkému triclinia, krásní, klidní, podobní ve svých

togách bílým bohum. Lygii bylo, jako by jí velké břemeno spadlo se srdce, když mezi cizími lidmi uzřela ony dvě známé tváře a zvláště kdy uzřela Vinitia. Cítila se býti méně osamocenou. Nezměrná tesknota po Pomponii a po domě Aulově, která ji před chvílí svírala, přestala býti tak doléhavou. Shledání s Vinitiem a kýžená rozmluva s ním přehlušily jiné hlasy. Marně připomínala si všecko zlé, co slyšela o domě Cesarově, i slova Aktéina i výstrahy Pomponiiny; přes ona slova i výstrahy pocítila náhle, že na hostině netoliko býti musí, ale i chce; myšlenka, že za chvíli uslyší ten milý, příjemný hlas, který jí mluvil o lásce a štěstí hodném bohů, a který zněl dosud v jejím sluchu jako píseň, — vyvolala v ní přímo radost.

Leč náhle ulekla se té radosti. Zdálo se jí, že v té chvíli zrazuje čisté ono učení, ve kterém byla vychována, i Pomponii i sebe samu. Jiná věc jest jíti z donucení a jiná radovati se z takové nutnosti. Cítila se býti vinnou, nehodnou a zahubenou. Zmocnilo se jí zoufalství, bylo jí do pláče. Kdyby byla sama, byla by klekla, počala by se býti v prsa, opakujíc: má vina, má vina! Akté vzavši ji nyní za ruku, vedla ji zevními místnostmi do velikého triclinia, ve kterém

měla se konati hostina; tmělo se jí před očima, hučelo jí v uších ze vnějších dojmů a tlukot srdce stěžoval dýchání. Jako ve snu viděla tisíce lamp, jež se mihotaly na stolech a na stěnách, jako ve snu slyšela křik, kterým byl uvítán Cesar, jako v mlze viděla Cesara samého. Křik ji ohlušoval, lesk oslňoval, vůně ji opájely, a ztrativši zbytek duchapřítomnosti, sotva byla s to rozeznati Akté, která uloživši ji u stolu, sama zaujala místo vedle ní.

Leč po chvíli hluboký známý hlas ozval se s druhé strany:

— Budiž pozdravena, nejkrásnější z dívek na zemi a z hvězd na nebi! Buď pozdravena, božská Callino!

Lygie, vzpamatovavši se poněkud, prohlédla: vedle ní seděl Vinitius.

Byl bez togy, neboť pohodlí i obyčej přikazovaly, odkládati togy při hostinách. Tělo pokrývala mu toliko šarlatová tunika bez rukávu, na níž vyšity byly stříbrné palmy. Paže měl nahé, ozdobené po východním zvyku dvěma širokými zlatými náramky, připjatými v nadlokti, pečlivě zbavené chloupků, hladké, leč příliš svalnaté, pravé paže vojáka, stvořené k nošení meče a štítu. Na hlavě měl věnec z ruží. Se svým

nad kořenem nosu srostlým obočím, s překrásnýma očima a osmahlou pletí byl jako zosobnění mladosti a síly. Lygii zdál se tak krásný, že jakkoli se již z předešlého vzrušení probrala, přece sotva mohla odpověděti:

— Buď pozdraven, Marku!

Vinitius pokračoval:

— Šťastné oči mé, které tě vidí; šťastné uši, které slyšely tvůj hlas milejší mi nad hlas fléten a citer. Kdyby mi bylo poručeno, abych volil, kdo má při hostině této spočívati při mně, zdali ty, Lygie, nebo Venuše, vyvolil bych si tebe, o zbožňovaná!

A oči jeho patřily na ni, jako by se chtěl nasytit tím pohledem a jako by ji chtěl sežehnouti srdcem; zrak jeho svezl se s tváře její na šíji a na obnažená ramena, hladil její sličné tvary, objímal ji a mazlil se s ní, pohlcoval ji; než vedle žádosti svítilo v něm štěstí, láska a bezmezné zanícení.

— Věděl jsem, že tě spatřím v domě Cesarově — pravil dále — avšak když jsem tě uzřel, celé duše mé zmocnila se taková radost, jako by mne nenadálé štěstí potkalo.

Lygie vzpamatovavši se a cítíc, že v tomto davu a v tomto domě jest on jediné ji blízkou

bytostí, počala s ním mluviti, vyptávati se ho na vše, co bylo pro ni nesrozumitelným a co ji naplňovalo strachem. Odkud věděl, že ji nalezne v domě Cesarově a proč tu jest? Proč ji Cesar odtrhl od Pomponie? Bojí se tu a chce se vrátit. Umřela by steskem, kdyby neměla naděje, že Petronius a on se za ni přimluví u Cesara.

Vinitius vysvětlil jí, že o odvedení jejím zvěděl od samého Aula. Proč tu jest neví. Cesar nikomu nedává vysvětlení svých nařízení a rozkazů. Avšak nechť se nebojí, protože on, Vinitius, jest u ní a zůstane u ní. — Raději by přišel o oči, než aby jí neviděl, raději by ztratil život, než ji opustil. Ona jest jeho duší, proto bude ji chránit též jako svou vlastní duši. Zbuduje jí doma oltář jako svému božstvu, na němž obětovati bude myrrhu a aloe s jarními sasankami a květem jabloní .... A jestliže se bojí domu Cesarova, slibuje jí, že v domě tom nezůstane.

Jakkoli mluvil vytáčkami a chvílemi lhal, zdál se hlas jeho zníti pravdivě, poněvadž pocity jeho byly pravdivé. Pojala ho také upřímná litost a slova její vnikala mu do duše tak, že se nemohl opanovati, když počala mu děkovati a ujišťovati ho, že ho Pomponia milovati bude za jeho dobrotu a ona sama že mu bude po celý

život vděčna, nedovedl ubránit se vzrušení, i zdálo se mu, že nikdy v životě se nedovede opříti její prosbě. Srdce jeho počalo táti. Krása její opájela jeho smysly, vášní po ní prahnul, leč zároveň cítil, že jest mu velice drahou a že skutečně mohl by ji velebiti jako božstvo; cítil rovněž neukrotitelnou potřebu, aby mluvil o její krásе a o svém zbožňování — a že hluk při hostině se stále vzmáhal, přisunul se k ní bliže, počal ji šeptati slova příjemná, sladká, plynoucí z hloubi duše, zvučná jako hudba a opojná jako víno.

A opojoval ji. Mezi těmi cizími, kteří ji obklopovali, zdál se jí býti stále bližším, stále milejším a úplně jistým, celou duší jí oddaným. Upokojil ji, slíbil vyprostiti ji z domu Cesarova, slíbil, že ji neopustí a že jí bude sloužiti. Prve v domě Aulově mluvil s ní jen všeobecně o lásce a o štěstí, jaké ona může poskytnouti, nyní mluvil přímo, že ji miluje, že jest mu nejmilejší, nejdražší.

Lygie poprvé v životě slyšela taková slova z mužských úst a naslouchajíc jim, cítila, že se cosi v ní budí jako ze sna, že ji obklopuje jakés štěstí, ve kterém se nezměrná radost směšuje s nezměrným nepokojem. Líce vzplály rumencem, srdce prudce bilo, rty se rozevřely jako

obdivem. Zmocňoval se jí strach, že takovým řečem naslouchá a přece nechtěla by za nic na světě ztratiti jediného slova...

Chvílemi klopila oči, a znova pozvedala k Vinitiovi zrak jasný, bojácný a zároveň tázavý, jako by mu chtěla říci: mluv dále! Hluk, hudba, vůně květů, vůně arabských kadidel počaly ji znovu omamovati. V Římě bylo zvykem ležeti při hostinách, leč doma bylo Lygiino místo mezi Pomponii a malým Aulem, nyní vedle ní spočíval Vinitius, mladý, statný, roztoužený, sálající — a ona cítíc žár, který od něho sálal, pociťovala zároveň stud i rozkoš. Zmocňovala se jí jakás sladká nemoc, jakás mdloba — zapomenutí, jako by ji uchvacoval sen. —

Leč blízkost její počala působiti i na něho. Tvář mu bledla, chřípí rozšiřovala se mu jako koni z východu. Bylo patrno, že i jeho srdce pod šarlatovou tunikou bilo nezvyklým tempem, neboť dech jeho se krátil a slova jeho trhala se v ústech. I on byl poprvé takto blízko u ní. Myšlenky počaly se mu másti, cítil v žilách plamen, kterýž marně snažil se uhasiti vínem.

Ani ne víno, ale její čarovná tvář, její nahé ruce, její dívčí prsy, vlnící se pod zlatově zbarvenou tunikou, a její postava ukrytá v bílých

řasách pepla, opojovaly ho stále více. Konečně objal její ruku v zápěstí jako již byl jednou učinil v domě Aulově, a přitahuje ji k sobě, šeptal chvějícíma se rtoma:

— Já tě miluji, Callino .. má zbožňovaná ..

— Marku, pusť mne — řekla Lygie.

Vinitius pokračoval, maje oči zamlženy:

— Má zbožňovaná — miluj mne! ...

Leč v té chvíli ozval se hlas Akté, která ležela po druhé straně vedle Lygie:

— Cesar na vás hledí.

Vinitia zmocnil se prudký hněv proti Cesarovi i proti Akté, protože slova její rozplašila kouzlo opojení jeho. Mladému člověku i přátelský hlas zdál se býti v takové chvíli býti odporným; soudil, že Akté zúmyslně chce překaziti rozmluvu jeho s Lygií.

Pozvednuv hlavu a pohlédnuv na mladou propuštěnku přes Lygiina ramena, řekl zlostně:

— Minul čas, Akté, kdy jsi při hostinách spočívala vedle Cesara, i říkají, že ti hrozí slepota — jak ho tedy můžeš viděti.

A ona odvětila smutně:

— Vidím ho přece. On je také krátkozraký a hledí na vás smaragdem.

Všecko, co činil Nero, budilo pozornost i jeho nejbližších, tudíž i Vinitius byl znepokojen a ochladl — i nenápadně se ohlížel v tu stranu, kde spočíval Cesar. —

Lygie, která na počátku ho viděla jen jakoby v mlze a potom zaujata přítomností a rozmluvou Vinitiovou, nehleděla ani na Cesara, nyní také obrátila k němu oči zvědavé i ustrašené.

Akté mluvila pravdu. Cesar nachýlen jsa nad stolem a zamhuřuje jedno oko a drže v prstech před druhým okem kulatý vyhlazený smaragd, jehož stále užíval, hleděl na ně. Na chvíli se zrak jeho setkal s pohledem Lygiiným a srdce dívčino sevřelo se bázní. Když jako dítě ještě bývala na venkovské sicilské usedlosti Aulově, vypravovala jí stará nevolnice egyptská o dracích, obývajících rozsedliny horské, a nyní se jí zdálo, že na ni pohlédlo zelenavé oko takového draka. Uchopila ruku Vinitiovu jako děcko, které se bojí, a v hlavě křižily se jí rychle neladné dojmy. To byl tedy on? Ten strašný, všemocný? Neviděla ho dosud nikdy a myslela, že vyhlíží jinak. Představovala si ho s jakousi hroznou tváří, se zlostí v rysech tváře zkamenělou; zatím uzřela velkou hlavu sedící na hrubém krku, ovšem strašnou, ale neméně také i směšnou, ne-

boť byla z daleka podobna hlavě děcka. Tunika amethystové barvy, zakázané obyčejným smrtelníkům, vrhala sinavý odlesk na širokou i krátkou jeho tvář. Vlasy měl temné, upravené dle módy, kterou Otho zavedl. Vousu nenosil, jelikož obětoval jej před nedávnem Jovovi, začež mu celý Řím děkoval, jakkoli si potichu lidé šeptali, že jej obětoval proto, že jako všem v rodině, rostl mu vous zrzavý. V jeho čele nad brvami silně vypuklém bylo však něco olympského. Ve stažených brvách zračilo se vědomí všemohoucnosti; leč pod tímto čelem poloboha byla líc opice, pijáka, komedianta, planá, plná vrtkavých žádostí, zalitá již, ač mladá, tukem, chorobná a necudná.

Lygii připadal býti zlověstným, ale především ohyzdným. Po chvíli položil smaragd a přestal na ni hleděti. Nyní uzřela jeho vypouklé modré oči, mžourající při silném světle, oči jakoby skleněné, bezmyšlenkovité, podobné očím umrlých.

Cesar obrátiv se k Petroniovi, řekl:

— To je ona dívka, kterou miluje Vinitius?

— Ano, to jest ona! — odpověděl Petronius.

— Jak se jmenuje její národ?

— Lygové.

— Vinitius ji pokládá za krásnou?

— Přioděj panenským peplem spráchnivělý peň olivy a Vinitius uzná ho za krásný. Ale na tvém obličeji, o znalče nevyrovnatelný, čtu již ortel nad ní! Není ani třeba, abys ho vyslovil. Tak jest: suchá, vychrtlá, jako makovice na tenké lodyze, a ty, božský esthetiku, ceníš při ženě lodyhu především, po třetí a po čtvrté, a máš pravdu. Tvář sama nic neznamená. Již mnoho jsem získal od tebe, ale tak jisté oko ještě nemám jako ty ... Jsem hotov vsaditi se s Tulliem Senecionem o jeho milenku, že jakkoliv při hostině, kdy všichni leží, těžko je o celé postavě se vysloviti, ty již jsi řekl: příliš úzká v bocích.

— Příliš úzká v bocích — opakoval Nero, přimhuřuje oči.

Na ústech Petroniových objevil se sotva znatelný úsměv, a Tullius Senecio, který byl až do té chvíle zaujat rozmluvou s Vestinem, či spíše posmíváním se snům, ve které Vestinus věřil, obrátil se ku Petroniovi, a ač neměl nejmenšího ponětí o tom, oč jde, řekl:

— Mýlíš se! Já držím s Cesarem.

— Dobrá — odpověděl Petronius. — Dokazoval jsem právě, že máš špetku rozumu, Cesar však tvrdí, že jsi hotovým oslem.

— Habet — řekl Nero, směje se a obraceje palec dolů, jak se činívalo v cirku na znamení, že dostal gladiator ránu a má být doražen.

A Vestinus soudě, že jest řeč stále o snech, zvolal:

— A já věřím ve sny, rovněž Seneca pravil mi kdysi, že v ně věří také.

— Minulé noci zdálo se mi, že jsem byla vestalkou — řekla Calvia Crispinilla, nachylujíc se přes stůl.

Na to počal Nero tleskati v dlaně, ostatní následovali jeho příkladu, i po dlouhou chvíli rozléhal se vůkol potlesk, neboť Crispinilla, žena několikrát rozvedená, známa byla svou báječnou zhýralostí v celém Římě.

Crispinilla nepřišla do rozpaků, ale řekla:

— Eh což! Jsou všecky staré a ošklivé. Jediná Rubria je člověku podobná, a tak byly bychom dvě, jakkoli i Rubria v létě dostává pihy.

— Dovol, přečistá Calvie — řekl Petronius, — vestalkou jsi mohla býti jenom ve snu.

— A kdyby Cesar poručil?

— Uvěřil bych, že se splňují i nejpodivnější sny. —

— Neboť se skutečně vyplňují, — řekl Vestinus. — Rozumím lidem, kteří nevěří v bohy, ale kterak je možno, nevěřiti ve sny?

— A věštby? — ptal se Nero. — Bylo mi prorokováno, že Řím přestane existovati a že budu panovati nad celým Východem.

— Věštby a sny jsou ve spojení — pravil Vestinus. — Jednou jeden prokonsul, velký nevěrec, poslal do Mopsova chrámu nevolníka se zapečetěným listem, kterýž nedovolil otevřít, aby se přesvědčil, zdali bůžek dovede odpověděti na otázku v listě uzavřenou. Nevolník přespal noc ve svatyni, aby měl věštebný sen, načež se vrátil a řekl mu: Zdálo se mi o mladíku jasném jako slunce, který mi řekl toliko jediné slovo: „černého". Prokonsul uslyšev to, zbledl, a obrátiv se ke svým hostům, stejně nevěřícím, řekl: „Víte, co bylo v listě?"

Tu Vestinus přerušil řeč, i zvednuv číši s vínem, pil.

— Co bylo v listě? — ptal se Senecio.

— V listě byla otázka: Jakého býka mám obětovat: bílého či černého?

Leč zájem vzbuzený vypravováním přerušil Vitellius, který přišed již podnapilý na hostinu, vybuchl náhle bez příčiny v nesmyslný smích.

— Čemu se ta bečka loje směje? — ptal se Nero.

— Smíchem různí se lidé od zvířat, — řekl Petronius, — a on nemá jiného důvodu, než že není vepřem.

Vitellius ustal hned v smíchu a mlaskaje rty, svíticími se od omáček a tuků, počal se po přítomných rozhlížeti s takovým podivením, jako by je byl dříve neviděl. Potom zvedl svou ruku, podobnou podušce, a řekl ochraptělým hlasem:

— Spadl mi s prstu rytířský prsten po otci.

— Který byl ševcem — dodal Nero.

Vitellius vybuchl opět ve smích a počal hledati prsten v peplu Calvie Crispinilly.

Na to jal se Vanitius napodobovati výkřiky ustrašené ženy. Nigidie, přítelkyně Calviina, mladá vdova s tváří děcka a s očima smilnice, řekla nahlas:

— Hledá, co neztratil.

— A co se k ničemu nehodí, i kdyby to našel — dodal poeta Lucanus.

Hostina stávala se veselejší. Davy nevolníků roznášely stále nová jídla; z velkých vás, naplněných sněhem a obtočených břečťanem, vybírány stále menších rozměrů kratery s různými

druhy vín. Všichni pili hojně. Na stůl i na besedníky padaly se stropu stále růže.

Petronius počal prositi Nerona, aby prve, než se hosté opijí, zušlechtil hostinu svým zpěvem. Sbor hlasů podporoval jeho slova a Nero se zdráhal. Nejde o pouhou odvahu, ačkoli vždy se mu jí nedostává ... Bohové vědí, mnoholi ho stojí všeliké přednesy ... nevyhýbá se jim sice, neboť je třeba učiniti něco pro umění, a ostatně, jestliže ho Apollo obdařil nějakým hlasem, tož dary božími nelze plýtvati ... Ano, chápe, že jest to jeho povinnosti vzhledem k říši, ale dnes je skutečně ochraptělý. V noci si položil olověná těžítka na prsa, ale ani to nepomohlo ... Míní jeti do Antia, aby se nadýchal mořského vzduchu.

Leč Lucanus začal ho zaklínati jménem umění a lidskosti.

Všichni vědí, že božský poeta a pěvec složil nový hymnus na Venuši, vůči kterému jest lucretiovský hymnus škemráním ročního vlčete. Nechť je hostina pravou hostinou. Vládce tak dobrý nesmí působiti taková muka svým poddaným.

— Nebuď ukrutníkem! — opakovali všichni blíže sedící.

Nero rozložil ruce na znamení, že musí ustoupit.

Vinifius uchopil bronzový svícen a jediná

...ranou roztříštil lebku nevolníkovu. (Str. 206.)

Nyní všecky tváře vzaly na sebe výraz vděčnosti a všecky oči obrátily se k němu. Leč on poručil, aby prve bylo ještě Poppaei oznámeno, že bude zpívati, a s přítomnými sdělil, že nepřišla na hostinu, protože se necítila zdravou; jelikož žádný lék neposkytuje jí takové úlevy jako jeho zpěv, bylo by mu líto, kdyby ji pozbavil této příležitosti.

Poppaea brzo přišla. Ovládala dosud Nerona jako poddaného, věděla však, že by bylo nebezpečno ho dráždit, šlo-li o sebelásku jeho jako zpěváka, jezdce nebo poety.

Vešla tudíž krásná jako božstvo, oděna rovněž jako Nero v šat amethystové barvy a v náhrdelník z velikých perel, ukořistěný kdysi Masiniovi, zlatovlasá, sladká, a jakkoliv již se dvěma muži byla rozvedena, s tváří i se vzezřením dívky.

Byla uvítána výkřiky; voláno: „božská Augusta“.

Lygie nikdy v životě neviděla nic tak krásného, a nechtěla ani vlastním očím věřiti; neboť jí bylo známo, že Poppaea Sabina jest jednou z nejnehodnějších žen na světě. Věděla od Pomponie, že ona přiměla Cesara k zavraždění matky i ženy, znala ji z vypravování Aulových hostí

i z vypravování služebnictva, slyšela, že její sochy byly ve městě bořeny a shazovány; slyšela o nápisech, jejichž původci odsuzováni byli k nejtěžším trestům, a kteréž přes to přece se objevovaly každého rána na zdech města. A nyní při pohledu na slavenou Poppaeu, pokládanou se strany vyznavačů Kristových za vtělení zla a zločinu, zdálo se jí, že by tak mohli vyhlížeti andělé nebo jiní duchové nebeští. Nedovedla od ní odvrátiti očí, a z úst mimovolně splynula jí otázka:

— Ach, Marku, je to možné?

On, podnícen vínem a netrpěliv, že tolik věcí rozprašovalo její pozornost a odlučovalo ji od něho a od jeho slov, řekl:

— Ano, ona je krásná, ale ty jsi stokrát krásnější. Ty se neznáš, jinak bys se do sebe zamilovala jako Narcis. Ona se koupe ve mléku oslic a tebe Venuše ve svém vlastním mléce vykoupala. Ty se neznáš, o c e l l e m i! ... Nehleď na ni. Obrať oči ke mně, o c e l l e m i . . . Dotkni se ústy této číše vína a potom já opru o totéž místo své rty . . .

I přisunoval se stále blíže, a ona couvala k Akté.

V té chvíli zjednáno bylo ticho, neboť Cesar povstal.

Zpěvák Diodoros podal mu loutnu onoho druhu, zvaného delta, druhý, Terpnos, který ho měl provázeti hrou, přiblížil se s nástrojem nazvaným „nablium“: Nero opřel deltu o stůl, pozvedl oči vzhůru a na chvíli v tricliniu zavládlo ticho, přerývané toliko šumotem se stropu stále padajících růží.

Potom jal se zpívati, či spíše přednášeti rhytmicky a zpěvně při zvuku dvou louten svůj hymnus na Venuši.

Ani hlas, poněkud přidušený, ani verš nebyly tak zlé, tak že Lygii znova opanovaly výčitky svědomí; neboť hymnus, jakkoliv slavil nečistou, pohanskou Venuši, zdál se jí býti přece velice krásný a sám Cesar se svým věncem vavřínovým na čele a s pozvednutýma očima připadal jí nyní hezčí a mnohem méně strašný a méně ohyzdný než na počátku hostiny.

Besedníci ozvali se hřmotným potleskem. Volání: „o, hlase nebeský“, rozlehlo se vůkol; některé ženy pozvednuvše ruce vzhůru, zůstaly tak státi na znamení, že jsou unešeny, i po skončení zpěvu; jiné utíraly si zaslzené oči, v celé dvoraně vřelo to jako v úle. Poppaea schýlivši

svou zlatovlasou hlavu, pozvedla k ústům ruku Neronovu a mlčky držela ji tak dlouho, a mladý Pythagoras, Řek překrásné postavy, týž, s kterým později Nero zpola již šílený dal se od flaminů oddati se zachováním všelikých obřadů, poklekl nyní u jeho nohou.

Leč Nero hleděl bedlivě na Petronia, jehož pochvaly přede všemi mu byly zvláště milé. Petronius řekl:

— Pokud jde o hudbu, musí být Orfeus v této chvíli žlutý závistí, jako přítomný zde Lucanus, a pokud jde o verše, lituji, že nejsou horší, neboť pak bych snad nalezl případných slov ku pochvale.

Lucanus nevyložil mu ve zlé zmínku o závisti, naopak pohlédl na něho vděčně, i předstíraje špatný humor, počal hučeti:

— Proklatý osud, který mi velel žít zároveň s takovým poetou. Měl by člověk značné místo v paměti lidské i na Parnasse, a tak mizí, jako mizí kahánek proti slunci.

Petronius, který měl obdivuhodnou paměť, počal opakovati části hymnu, citovati jednotlivé verše, velebiti a rozbírati hezčí výrazy. Lucanus jako by zapomínal závisti vůči vděkům poesie, dodával k jeho slovům slova svého nadšení.

Na Neronově tváři jevila se rozkoš a bezedná domýšlivost, s hloupostí nejen hraničící, ale úplně se jí rovnající. Sám přistrkoval jim verše, které pokládal za nejkrásnější a konečně jal se těšiti Lucana, řka, aby netratil odvahy, neboť jakým se kdo narodil, takovým jest, ale vždy přece čest, jakou lidé prokazují Jovovi, nevylučuje uctívání jiných bohů.

Potom vstal, aby doprovodil Poppaeu, která jsouc skutečně chorá, přála si odejít. Besedníkům, kteří zůstali, kázal, aby zaujali poznovu svá místa, a slíbil, že se vrátí. Vrátil se po chvíli, aby se omamoval dýmem kadidel a aby hleděl do divadla, jež on sám, Petronius nebo Tigellinus k hostině připravili.

Čteny opět verše, naslouchánо dialogům, ve kterých podivínství zastupovalo vtip. Na to proslulý mimik Paris představoval příhody Iony, dcery Inachovy. Hostům, a zvláště Lygii, nepřivyklé podobným divadlům, zdálo se, že vidí zázraky a čáry. Paris pohyby rukou i těla uměl naznačovati věci, jež tancem naznačiti zdálo se býti nemožným. Ruce jeho rozvířily vzduch, tvoříce světlý oblak, živý, plný záchvěvů, silný, obklopující zpola omdlelou dívčí postavu, třesoucí se záchvaty rozkoše. Byl to obraz, ne tanec, ob-

JIŘÍ KOHOUT.

raz jasný, znázorňující tajnosti lásky, čarovný a nestoudný, a když po jeho ukončení vešli korybanti a započali se syrskými děvčaty za zvuků citer, fléten, cymbálů a bubnů tanec bacchantský, plný divokých vřesků a ještě divočejší rozpustilosti, zdálo se Lygii, že ji spáli živý oheň, že hrom musí uhoditi do tohoto domu, nebo strop že spadnouti musí na hlavy hodovníků. Leč ze zlaté sítě, napnuté nad stropem, padaly stále jen růže; polo zpitý Vinitius jí řekl:

— Viděl jsem tě v domě Aulově u fontany a zamiloval jsem se do tebe. Bylo to na úsvitě, i myslila jsi, že na tebe nikdo nehledí, ale já jsem tě viděl . . . A vidím tě takovou dosud, ačkoli mi tě peplum zakrývá. Shoď peplum jako Crispinilla. Vidíš! Bohové i lidé hledají lásku. Není nad ni ničeho na světě. Opři hlavu o má prsa a zamhuř oči.

A její tepny bily těžce ve skráni i na rukou. Ovládal ji dojem, že letí do jakési propasti, a ten Vinitius, který prve se jí zdál být tak blízkým a pevným, místo, aby ji zachránil, táhne ji dolů . . ! Pocítila žal, počala se znovu báti hostiny i jeho i sebe samé. Jakýsi hlas, podobný hlasu Pomponie, ještě volal v její duši: Lygie, zachraň se! ale cosi říkalo též, že je již pozdě, a že koho ovál

podobný plamen, kdo to vše, co se na hostině dělo, viděl, v kom srdce tak bilo jako v ní, kdy naslouchala slovům Vinitiovým a koho se zmocnilo takové chvění jako jí, když on se k ní přibližoval, ten že jest zahuben beze spásy. Cítila se slabou. Chvílemi zdálo se jí, že omdlí, a potom že se stane cosi strašného. Věděla, že nikdo, kdo chtěl ujít Cesarovu hněvu, nesměl vstáti, dokud nevstane Cesar, ale i kdyby tomu tak nebylo, neměla již k tomu sil.

Tou dobou bylo do konce hostiny daleko.

Nevolníci přinášeli ještě nová jídla a ustavičně naplňovali nádoby vínem, a před stolem, postaveným ve způsobě podkovy, objevili se dva athleti, aby hostům ukázali svůj zápas.

I počali hned zápasiti. Mocná, olejem se lesknoucí těla utvořila jediné klubko, kosti jejich chřestily v železných ramenech, ze sevřených čelistí dralo se zlověstné skřípění. Chvílemi bylo slyšeti rychlé tupé udeření nohou o podlahu šafránem posypanou, pak stanuli nehybně, utichli, a divákům se zdálo, že mají před sebou skupinu vytesanou z kamene. Oči Římanů se zalíbením sledovaly hru strašlivě napjatých hřbetů, lýtek a paží. Leč zápas netrval příliš dlouho, neboť Kroto, mistr a představený školy gladiatorů,

neměl nadarmo pověst nejsilnějšího člověka ve státu. Protivník jeho počal oddechovati stále rychleji, potom řičel, později mu zesinala tvář, a konečně vytryskla mu ústy krev, a sklesl.

Hřmot potlesku uvítal konec zápasu; tu Kroto, opřev nohy o plec protivníka, skřížil obrovské paže na prsou a točil očima triumfatora po dvoraně.

Vešli pak napodobitelé zvířat a jejich hlasů, kejklíři a šašci, ale málo na ně hleděno, neboť víno tmělo se již v očích diváků. Hostina měnila se čím dál víc v pijáckou rozpustilou orgii. Syrská děvčata, která prve tančila tanec bacchantský, vmísila se nyní mezi hosty.

Hudba změnila se v bezladný, divoký hřmot citer, louten, armenských cymbálu, egyptských sistr, trub a rohů; když chtěli někteří z besedníku rozmlouvati, křičeli na hudebníky, aby šli prvě. Ovzduší, jež bylo přesyceno vůní květů i olejů, jimiž sličná pacholata po čas hostiny pokropovala stoly besedníků, — zápachem šafránu i lidskými výdechy stávalo se hustým, lampy hořely mdlým plamenem, věnce na čelech se křivily, tváře bledly a pokrývaly se krůpějemi potu.

Vitellius se svalil pod stůl. Nigidie obnaživši se po půl těla, opřela svou zpitou dětskou hlavu

o prsa Lucanova, a on rovněž zpitý počal odfukovat zlatý pudr s jejích vlasů a pozvedl oči s nesmírným potěšením vzhůru. Vestinus s úporností pijáka opakoval po desáté Mopsovu odpověď na zapečetěný list prokonsula. Tullius, který posmíval se bohům, mluvil hlasem rozvleklým a škytavkou přerývaným:

— . . . neboť, jestliže Sferos Xenofanův jest okrouhlý, toť přiznáš, že takového boha lze otáčeti nohou před sebou jako sud. — Domitius Afer, starý zloděj a udavač, byl tou řečí pobouřen a v rozčilení polil si falernským vínem celou tuniku. Věřil vždy v bohy. Lidé říkají, že Řím zhyne a jsou i tací, kteří tvrdí, že již hyne. O, jistě!

Ale jestli k tomu dojde, stane se to proto, že mládež nemá víry, a bez víry nemůže být cnosti. Zanechány také staré přísné obyčeje a nikomu nepřichází na mysl, že se epikurejci neubrání barbarům. O tom není pochybnosti! Pokud jde o něho, lituji, že se dožil takových časů a že v potěšeních musí hledati ochranu před trápením, které jinak rychle by ho bylo dorazilo.

To řka přitáhl k sobě syrskou tanečnici a bezzubými ústy počal celovati její krk i plece;

konsul Memmius Regulus vida to, rozesmál se a pozvednuv svou lysinu pokrytou věncem, řekl:

— Kdo říká, že Řím hyne? Hloupost! Já, konsul, vím nejlépe ... Videant consules! třicet legií střeží náš pax romana! A přitisknuv ruce k skráním, počal křičeti přes celou místnost:

— Třicet legií! třicet legií! ... od Britannie až k hranicím Parthů!

Leč náhle zarazil se a přiloživ prst k čelu, řekl:

— A věru, dokonce třicet dvě ...

Pak stočiv se pod stůl, kde počal dáviti jazyky plameňáků, pečené ryzce, mražené hřiby, saranče smažené na medu, ryby, masa a všecko, co snědl nebo vypil.

Domitia však neuspokojilo množství legií, střehoucích římský mír:

— Ne, ne, Řím musí zahynout, neboť zahynula víra v bohy a přísné mravy. Řím musí zahynout, a je to škoda, neboť život je tu dobrý, Cesar je laskavý, víno dobré! ach, jaká to škoda!

A ukryv hlavu mezi lopatky syrské bacchantky, rozplakal se:

— Ach, co je po tom budoucím životu! Achilles měl pravdu, že lépe jest být pacholkem

v podslunečním světě, než královat v kimerských krajinách ... A i to jest ještě pochybné, jsou-li nějací vůbec bohové, ač nevěra hubí mládež.

Lucanus zatím sfoukal všechen zlatý pudr s vlasů Nigidie, která se zpila a usnula; na to vzal břečtan z vásy stojící před ním a ovinul jím spící, a dokonav to dílo, hleděl na přítomné zrakem rozradovaným a tázavým.

Potom obtočil také sebe břečťanem a opakoval tonem hlubokého přesvědčení:

— Nejsem vůbec člověkem, ale faunem.

Petronius nebyl opilý, ale Nero, který z počátku pil málo vzhledem k svému „nebeskému" hlasu, na konec obracel číši za číší a opil se. Chtěl ještě zpívat dále své verše, tentokrát řecké, ale zapomněl je a zmýliv se, zpíval písničku Anakreontovu. Přizvukovali mu Pythagoras, Diodoros a Terpnos, ale poněvadž všem to nešlo — dali pokoj.

Nero potom jako znalec a esthetik v zanícení vynášel krásu Pythagorovu a u vytržení počal mu líbati ruce. Tak krásné ruce viděl toliko kdysi ... U koho? ....

Přiloživ ruku k mokrému čelu, vzpomínal. Po chvíli objevil se na tváři jeho strach:

— Aha! u matky! u Agrippiny!

A náhle opanovala ho strašná vidění.

— Říkají — pravil — že za měsíčních nocí chodí po moři u Baji a Baul ... Nic — toliko chodí, chodí, jako by něco hledala. A jak se přiblíží k loďce — pohledí do ní a odejde, ale rybák, na kterého pohlédla — umírá.

— To není zlé thema — řekl Petronius.

Vestinus skrčiv šíji jako čáp, šeptal tajemně:

— Nevěřím v bohy, ale věřím v duchy.

Leč Nero nedbal jejich slov a mluvil dále:

— Přece jsem konal lemuralia. Nechci ji vidět. Je to již pátý rok. Musil, musil jsem ji odsoudit — neboť vyslala na mne vraha, a kdybych ji nebyl předešel, neslyšeli byste dnes mého zpěvu.

— Díky, Cesare, jménem města i světa — zvolal Domitius Afer.

— Víno, a nechť udeří v tympány!

Hluk počal na nově. Lucanus všecek v břečťanu chtěje vše překřičeti, vstal a volal:

— Nejsem člověkem, nýbrž faunem a obývám v lese! E ... cho—ooo!

Konečně zpil se i Cesar, zpili se muži i ženy. Vinitius nebyl méně opilý než jiní, a nyní vedle chtíče vzbudila se v něm i žádost po různici, což se mu přihodilo ostatně vždy, kdykoli přebral. Jeho snědá tvář stala se ještě bledší, jazyk se

mu pletl, když pravil hlasem povýšeným a již rozkazujícím:

— Dej se líbat! Dnes, zítra — vše jedno! Dosti toho. Cesar vzal tě z domu Aulova, aby tě daroval mně, rozumíš? A zítra za soumraku pošlu pro tebe, rozumíš? Cesar mi tě slíbil než tě vzal ... Musíš býti mou! Dej se líbat, nechci čekat do zítřka, rychle ústa sem!

I objal ji, ale Akté počala ji bránit a ona sama se bránila zbytkem sil, cítila, že hyne ... Marně však usilovala oběma rukama oddáliti jeho hladkou paži, marně hlasem, ve kterém se chvěl žal i strach, prosila, aby nebyl takovým, jakým jest, ale aby měl s ní slitování. Vínem páchnoucí dech ovíval ji stále blíže, a tvář jeho byla již těsně vedle její tváře. Nebyl to již bývalý dobrý, ano duši její skoro drahý Vinitius, ale zpitý, zlý satyr, který ji naplňoval hrůzou a odporem.

Síly ji opouštěly čím dál více. Marně odvracela tvář, aby unikla jeho polibkům. On se zvedl, uchopil ji oběma rukama a přitisknuv její hlavu k prsoum, prudce dýchal a hnětl ústy její pobledlé rty.

Leč v téže chvíli jakási strašná síla oddálila jeho paže s její šíje s takovou snadností, jako by

to byly ruce dítěte; tatáž síla odstrčila Vinitia stranou jako suchou haluz, nebo jako zvadlý list. Co se stalo? Vinitius protřel si udivené oči a uzřel nad sebou obrovskou postavu Lyga, kterého jmenovali Ursus, a kterého poznal v domě Aulově.

Lyg stál klidně a jenom hleděl na Vinitia modrýma očima tak divně, že mladému člověku stydla krev v žilách; pak vzal svou velitelku do náruči a krokem přímým, tichým vyšel z triclinia.

Akté v té chvíli vyšla za ním.

Vinitius zůstal na chvíli jako zkamenělý, pak vzchopil se a běžel k východu.

— Lygie! Lygie!

Leč žádost, překvapení, vztek i víno podrazily mu nohy. Zapotácel se poprvé, podruhé, načež uchopiv jednu z bacchantek za nahá ramena, ptal se, mžouraje očima:

— Co se stalo?

A ona vzavši číši s vínem, podala mu ji s úsměvem v zamlžených očích:

— Pij! — řekla.

Vinitius vypil a svalil se.

Většina hostů ležela již pod stolem; jiní chodili nejistým krokem po tricliniu, jiní spali vedle stolů na lehátkách, chrápajíce nebo dávíce ze

spaní přes míru vypité víno, a na zpité konsuly, senatory, na zpité rytíře, poety, filosofy, na zpité tanečnice a ženy patriciů, na celý ten svět všemocný ještě, ale již bezduchý, ověnčený i rozpustilý, ale již hasnoucí, ze zlaté sítě připnuté u stropu kanuly a kanuly stále růže.

Na dvoře počalo svítati.

VIII.

Ursa nikdo nezadržel, nikdo se ani nezeptal, co činí. Ti z hostů, kteří neleželi pod stolem, nedbali již o svá místa. Služebnictvo vidouc obra nesoucího na rukou účastnici hostiny, soudilo, že je to nevolník, odnášející opilou svou velitelku. Konečně šla také Akté za nimi a přítomnost její odklízela všeliké podezření.

Tak vyšli z triclinia do sousední komnaty a odtud na galerii vedoucí k místnostem, ve kterých obývala Akté.

Lygii tou měrou opustily síly, že spočívala jako mrtvá na rukou Ursových. Ale když ji ovanul chladný, čistý ranní vzduch, otevřela oči. Rozednívalo se. Po chvíli, jdouce sloupořadím, zahnuli do pobočného portika, vedoucího ne na dvůr, ale do palácových zahrad, ve kterých vrcholky pinií a cypřišů se rděly již v ranní zoři. V té části paláce bylo pusto, ohlas hudby a hluk ze síně hodovní dopadal sem stále neurčitěji.

Nuže, daruji ti ji, vezmi si ji. (Str. 242.)

QUO VADIS str. 169—172.

Lygii zdálo se, že byla vyrvána z pekla a že byla vynesena na jasný boží svět. Byla za oním ohvzdným tricliniem. Bylo zde nebe, zoře, světlo a ticho. Dívka dala se do pláče a tulíc se k obrovi, opakovala sténajíc:

— Domů, Urse! Domů, k Aulovým!

— Půjdeme! — odpověděl Ursus.

Zatím nacházeli se však v malém atriu, náležejícím k Aktéině příbytku. Tam Ursus posadil Lygii na mramorovou lávku opodál fontany. Akté jala se ji upokojovati a nutíc ji, aby si odpočinula, ujišťovala ji, že ji pro tu chvíli nic nehrozí, neboť opilí besedníci budou po hostině spáti do večera. Leč Lygie po dlouhý čas nemohla se upokojit, a tisknouc skráně oběma rukama, opakovala jenom jako děcko:

— Domů! K Aulovým!

Ursus byl odhodlán. U bran stojí sice praetoriani, ale kolem těch projde. Žoldnéři nezastavují ty, kdož vycházejí. Před obloukem hemží se nosítka. Lidé počnou vycházeti v celých skupeních. Nikdo jich nezadrží. Vyjdou zároveň s davem a půjdou přímo domů. Konečně, proč je tu? Jak královna jeho mu káže, tak musí být. Proto zde jest.

A Lygie opakovala:

— Ano, Urse, vyjdeme.

Leč Akté musila míti rozum za oba. Vyjdou! Ano! Nikdo jich nezadrží. Ale utíkati z domu Cesarova není dovoleno, a kdo tak přece činí, uráží jeho majestát. Vyjdou, ale večerem přinese centurio v čele žoldnéřů ortel smrti Aulovi, Pomponii Graecině a Lygii přivede zpět do paláce, a pak již pro ni nebude spásy. Jestli ji Aulovi přijmou pod krov, čeká je jistá smrt.

Lygii klesly ruce. Nebylo rady. Musila vyvoliti mezi záhubou Plautiův a mezi záhubou svou vlastní. Jdouc na hostinu, měla naději, že Vinitius a Petronius ji vyžádají od Cesara a že ji odevzdají Pomponii, a nyní věděla, že oni vlastně přemluvili Cesara, aby ji odňal Aulovým. Nebylo rady. Jen zázrak mohl ji vyrvati z této propasti. Zázrak a moc boží.

— Akté — pravila v zoufalství — slyšelas-li, co pravil Vinitius, že Cesar mu mne daroval a že dnes večer pro mne pošle nevolníky a že mne vezme do svého domu?

— Slyšela jsem — řekla Akté.

I sepjavši ruce, umlkla. Zoufalství, s kterým Lygie mluvila, nenacházelo u ní ohlasu. Ona sama byla přece milenkou Neronovou. Srdce její,

jakkoli dobré, nemohlo vycítiti dobře zneuctění jdoucí z takového poměru. Jako bývalá nevolnice nad to vžila se v otroctví a co více, dosud milovala Nerona. Kdyby se k ní chtěl vrátiti, vztáhla by k němu ruce jako ku štěstí. Rozumejíc nyní jasně, že Lygie buď musí se státi milenkou mladého a hezkého Vinitia, nebo sebe a rod Aulův vydati záhubě, nepochopovala naprosto, jak může dívka váhati.

— V domě Cesarově — řekla po chvíli — nebyla bys bezpečnější než v domě Vinitiově.

I přišlo jí na mysl, že jakkoli mluvila pravdu, slova její přece značila: shodni se s osudem, a buď souložnicí Vinitiovou. Leč Lygii, která ještě na ústech cítila jeho polibky plné zvířecích chtíčů, žhoucí jako řeřavý uhel, hnala se krev studem do tváře při pouhé vzpomínce na ně.

— Nikdy! — vybuchla. — Nebudu ani zde, ani u Vinitia! Nikdy!

Akté podivila se tomu výbuchu.

— Má drahá — řekla, — je ti Vinitius tak protivný? —

Leč Lygie nemohla odpověděti pro pláč. Akté přivinula ji k prsům a upokojovala ji. Ursus oddychoval těžce a svíral ohromné své pěsti; neboť miluje věrnosti psa svou královnu,

nemohl snésti pohled na její slzy. V jeho lygickém, polodivokém srdci rodila se chuť, vrátiti se do dvorany, zardousit Vinitia a v případu potřeby i Cesara; bál se však sděliti to své veliteice, nejsa jist, zdali takový čin, který se jemu zdál být zcela prostým, byl by slušným pro vyznavače ukřižovaného Beránka.

A Akté přitulivši se k Lygii, znovu se ptala:

— Tak velice ho nenávidíš?

— Ne, — řekla Lygie, — nemohu ho nenávidět, neboť jsem křesťanka.

— Vím, Lygie. Vím také z listů Pavla z Tarsu, že vám není dovoleno dáti se v hanbu, že se smrti nesmíte báti více než hříchu, ale řekni mi, dovoluje ti tvé učení zadávat smrt?

— Ne.

— Jak tedy můžeš uvalovat pomstu Cesarovu na dům Aulův?

Nastala chvíle mlčení. Bezedná propast se před Lygií znova otevřela.

A mladá propuštěnka mluvila dále:

— Ptám se, neboť je mi tě líto, i dobré Pomponie i Aula i jejich dítěte. Já dávno žiji v tomto domě, a vím, čím hrozí hněv Cesarův. Ne, vy nemůžete odtud utéci. Jediná cesta ti zbývá: prositi Vinitia, aby tě vrátil Pomponii.

Leč Lygie klesla na kolena, aby prosila někoho jiného. Ursus poklekl za chvíli také, a oba modlili se v Cesarově domě při ranní zoři.

Akté poprve viděla takovou modlitbu a nemohla odtrhnout oči od Lygie, kteráž obrácena k ní profilem, pozvedajíc ruce i hlavu hleděla k nebi, jako by z něho čekala spásu.

Ranní úsvit ozařoval svým jasem její temné vlasy a bílé peplum, odrážel se v jejích zřítelnicích, a ona celá jsouc v jasu, vyhlížela jako vtělené světlo. V její pobledlé tváři, v otevřených ústech, v pozvednutých pažích i v očích k nebi obrácených bylo jakés nadpozemské nadšení. I Akté porozuměla nyní, proč se Lygie nemůže státi něčí souložnicí. Před bývalou milenkou Neronovou jako by se byl odsunul cíp záclony, krycí svět zcela jiný, než je ten, jemuž navykla. Překvapila ji ta modlitba v tomto domě zločinu a hanby.

Před chvílí zdálo se, že není pro Lygii spásy, nyní ale počínala věřiti, že se může státi něco nadobyčejného, že se dostaví nějaká spása tak mocná, že sám Cesar se jí opříti nedovede, že s nebe snesou se nějaká okřídlená vojska na pomoc dívce, anebo že slunce prostře pod ní své paprsky a že ji zvedne k sobě. Slyšela již o mno-

hých zázracích mezi křesťany, a myslila nyní, že patrně vše to je pravda, vidouc Lygii takto se modliti.

Lygie zvedla se konečně s tváří rozjasněnou nadějí. Ursus zvedl se také i schouliv se vedle lehátka hleděl na svou velitelku, čekaje její slov.

A její oči zvlhly, dvě veliké slzy stekly ji zvolna po lících.

— Nechť Bůh žehná Pomponii a Aulovi, — řekla. — Nesmím uvalovati záhubu na hlavu jejich, nespatřím jich tedy nikdy více.

Potom, obrátivši se k Ursovi, pověděla mu, že již on jediný jen jí nyní zůstává na světě, že musí být nyní jejím otcem a ochráncem.

Nemohou hledati útulku v domě Aulově, neboť uvalili by na něj hněv Cesarův. Ale ona nemůže zůstati ani v domě Cesarově, ani u Vinitia. Nechť ji tedy Ursus vezme, nechť ji vyprovodí z města a někde nechť ji ukryje, kde ji nenalezne ani Vinitius, ani jeho sluhové. Ona všude půjde za ním, třeba za moře, za hory k barbarům, kde není slyšeti římského jména, kam moc Cesarova nesahá. Nechť ji vezme a zachrání, neboť on jediný jí zůstal.

Lyg byl hotov tak učiniti a na znamení poslušenství schýliv se, objal její nohy. Leč na tváři Aktéině, která zázrak očekávala, objevilo se zklamání. To jen dokázala ona modlitba? Utéci z domu Cesarova, to znamená dopustiti se zločinu uražení majestátu, který musí býti pomstěn, i kdyby Lygie dovedla se ukrýti. Cesar pomstí se na Aulových. Chce-li utéci, nechť prchne z domu Vinitiova. Pak Cesar, který si neoblibuje zajímati se cizími záležitostmi, snad nebude chtít Vinitiovi pomáhat ve stíhání, v každém případě nebude pak spáchán zločin uražení majestátu.

Lygie myslila na útěk podobně. Aulovi nebudou věděti, kde jest, ani Pomponie ... Uteče, jenže ne z domu Vinitiova, ale cestou do jeho domu. Jsa opilý, řekl ji, že večerem pro ni pošle své nevolníky. Řekl jistě pravdu, které by nebyl vyznal, kdyby byl střízliv.

Patrně on sám, nebo snad oba s Petroniem viděli před hostinou Cesara a vymohli na něm slib, že ji druhého dne večer vydá. A kdyby dnes na ni zapomněli, tož přijdou pro ni zítra. Ale Ursus ji zachrání. Přijde, vynese ji z nosítek jako ji vynesl z triclinia, a půjdou do světa. Ursovi nedovede se nikdo opříti. Jemu neopřel by se snad ani onen strašný zápasník, který včera zá-

pasil v tricliniu. Ale jelikož by mohl Vinitius poslati velmi mnoho otroků, půjde Ursus hned k biskupu Linovi o radu a o pomoc. Biskup slituje se nad ní, nezůstaví ji v rukou Vinitia i přikáže křesťanům jíti s Ursem na její záchranu. Oni ji vyprostí a potom ji už dovede Ursus vyvésti z města i ukryti někde před mocí římskou.

Na tváři její rozkládal se opět ruměnec, usmívala se. Důvěra v ní opět nabyla vrchu, tak jako by se již naděje ve spásu měnila ve skutečnost. Náhle vrhla se na šíji Akté a přiloživši svá krásná ústa k její tváři, šeptala:

— Ty nás nezradíš, Akté, není-li pravda?

— Při stínu své matky přísahám, — odpověděla Akté, — nezradím vás, a ty jen pros svého Boha, aby tě dovedl Ursus vyvésti.

Modré, dětinné oči obrovy svítily štěstím. Nedovedl by nic vymyslet, byť si jakkoli lámal svou ubohou hlavu, ale takovou věc — tu on dokáže. Zdali ve dne nebo v noci — vše jedno!

Půjde k biskupovi, neboť biskup v nebi čítá, čeho je třeba a čeho ne. Ale křesťany svoláti by sám dovedl. Má mnoho známých, i nevolníku, i gladiatorů i volných lidí, i na Subuře i za mosty. Sebral by jich tisíc i dva tisíce. Vyprostí svou

velitelku, a vyvésti ji z města a jíti s ní také dovede. Půjdou třeba na konec světa, třeba tam, odkud jsou, kde ani nikdo neslyšel o Římě.

Zahleděl se před sebe, jako by chtěl dohlédnouti k nějaké věci minulé, nesmírně vzdálené a říkal si:

— Do lesa? Hoj, jaký les, jaký les! . . .

Po chvíli probral se ze svého vidění.

Nuž, nyní půjde k biskupovi a večerem bude již asi se stem hlav číhati na nosítka. A byť by ji provázeli nejenom nevolníci, ale třeba praetoriani!! Ať nikdo se neodváží pod jeho pěst ani v železné zbroji. Což je železo tak mocné? Jen notně uděřiti v železo, pak v něm také hlava nevydrží. Leč Lygie s velkou a zároveň dětinnou vážností vztýčila prst:

— Urse! „nezabiješ!“ — řekla.

Lyg položil svou ruku podobnou palici do týla a přetíraje si krk, mručel v rozpacích. Musí ji přece zachránit, své světlo. Sama řekla, že nyní na něm řada . . .

Postará se, seč bude. A kdyby se přihodilo bezděky . . .? Musí jim ji přece vzíti. Nuž, kdyby se přihodilo . . . Bude se káti a tak Beránka Nevinného prositi, že Beránek Ukřižovaný se slituje

nad ním ubohým ... On by přece Beránka nechtěl uraziti, má jen ruce tak těžké ...

A velké roztklivění zračilo se na jeho tváři, leč snažil se, aby je ukryl, a proto pokloniv se, řekl:

— Půjdu tedy k svatému biskupovi.

Akté, objavši Lygiinu šiji, plakala ... Porozuměla, že je jakýs svět, ve kterém třeba i v utrpení je větši štěstí než ve vší nádheře a v rozkoších domu Cesarova, ještě jednou rozevřely se před ní jakés dveře k světlu, leč současně pocítila, že není hodna, aby prošla těmito dveřmi.

IX.

Lygii bylo teskno po Pomponii Graecině, kterou milovala z celé duše, bylo ji líto celého domu Aulova, leč zoufalství její zmizelo. Cítila naopak jakousi sladkost v mysli, že jde do života potulného a neznámého pro svou Pravdu. Snad v tom bylo i trochu dětinné zvědavosti, jakým bude onen život v odlehlých krajinách mezi barbary a mezi divokou zvěří, ale více hluboké víry, že jednajíc tím způsobem, činí tak, jak kázal „božský mistr", a že odtud On sám bude bdíti nad ní jako nad dítětem poslušným a věrným.

Co ji zlého mohlo potkati? Přijdou-li nějaká utrpení, snese je v Jeho jménu, přijde-li neočekávaně smrt — vždyť On ji povolá, a někdy, až zemře Pomponie, budou hned pospolu, a to po celou věčnost. Nejednou ještě v domě Aulově trápila svou dětinnou hlavu tím, že ona, křesťanka, nemůže učiniti nic pro Ukřižovaného, na

něhož s takovým roztklivěním vzpomínal Ursus. Leč nyní chvíle ta nadešla.

Lygie pokládala se skutečně za šťastnou a mluvila o svém štěstí k Aktě, kteráž ji nemohla pochopiti. Opustit všecko, opustit dům, dostatek, město, zahrady, chrámy, portiky, všecko, co je krásné, opustit slunečnou zemi a blízké lidi, a proč? Proto, abychom se skryli před láskou mladého a hezkého rytíře? V hlavě Aktéině nechtěly se tyto věci srovnati. Chvílemi pocitovala, že to je správné, ano, že v tom může být jakés tajemné štěstí, ale jasně si to nedovedla vyložiti, zvláště proto, že Lygii čekal útěk, jenž zle mohl skončit, při kterém bylo snadno i život ztratit. Akté byla od přírody bojácnou a se strachem myslela na to, co večer ten může přinésti. Leč o obavách svých nechtěla Lygii říci. Rozednilo se zatím úplně, byl jasný den a slunce zářilo do atria: počala ji přemlouvati, aby si odpočinula, neboť jí bylo odpočinku třeba po probdělé noci.

Lygie neodporovala, i vešly obě do cubicula, které bylo prostranné a zařízené s přepychem vzhledem k bývalým stykum Cesara s Aktě. Tam položily se vedle sebe, leč Akté při vší únavě nemohla usnouti. Byla vždy smutná a nešťastná, leč nyní počal se jí zmocňovati jakýs nepokoj,

kterého prve nikdy neznala. Dosud zdál se jí život býti obtížným a pozbaveným jitra, nyní jevil se jí býti bezcenným.

V hlavě jí povstával stále větší zmatek. Dveře ku světlu počaly se jí znova otvírati a hned opět zamykati. Ale ve chvíli, kdy se otevíraly, oslňovalo ji ono světlo tak, že ničeho jasně neviděla. Spíše hádala, že tkví v té jasnosti jakés štěstí přímo bezměrně, vůči kterému jiné je tou měrou ničím, že by i vůči němu bylo marností, kdyby na příklad Cesar odstranil Poppaeu a opět ji, Akté, si zamiloval. Pojednou jí připadalo, že onen Cesar, kterého milovala a kterého mimovolně pokládala za jakéhos poloboha, je čímsi bídným jako kterýkoli nevolník, a onen palác se sloupořadím z numidského mramoru že není ničím lepším, než hromada kamení. Konečně ony pocity, jež si nedovedla vyložiti, počaly ji mučiti. Přála si usnouti, leč mořena nepokojem — nemohla.

Pak soudíc, že Lygie, nad kterou viselo tolik nebezpečí a nejistoty, rovněž nespí, obrátila se k ní, aby s ní rozmlouvala o večerním útěku.

Leč Lygie spala pokojně. Do temného cubicula padalo neúplně staženou záclonou několik jasných paprsků, ve kterých se vznášel prach po-

dobný zlatému písku. Při jejich světle pozorovala Akté Lygiinu jemnou tvář opřenou o obnažené rámě, zavřené oči a poněkud otevřená ústa. Oddechovala stejně, tak jako dýšeme ve snu.

— Spí! Může spát — pomyslila si Akté — je to ještě dítě.

Po chvíli však přišlo jí na mysl, že to dítě volí raději útěk, než státi se milenkou Vinitiovou, volí nouzi raději než hanbu, vyhnanství než krásný dům vedle Carin, než roucha, klenoty, než hostiny, hlasy louten a citer.

— Proč?

Pohlížela na Lygii, jako by chtěla nalézti odpověď v její spící tváři. Hleděla na její čisté čelo, na přijemně vyklenuté obočí, na temné řasy, na pootevřená ústa, na klidné výdechy, jimiž pohybovaly se dívčí prsy a pak si pomyslila:

— Jak je zcela jiná než já!

Lygie zdála se jí býti zázrakem, jakýms božským viděním, jakýms miláčkem bohů, stokrát krásnějším než všecky květy v zahradě Cesarově a než všecky sochy jeho paláce. Ale v srdci Řekyně nebylo závisti, naopak pomyšlení na nebezpečenství, která dívce hrozila, naplňovalo ji velikou lítostí. Probudil se v ní jakýs pocit matky; Lygie připadala jí netoliko

krásná jako krásný sen, ale zároveň velice milování hodna; i přibliživši ústa k jejím temným vlasům, počala je líbat.

A Lygie spala klidně, jako by byla doma pod ochranou Pomponie Graeciny. A spala dosti dlouho. Poledne již přešlo, když otevřela své modré oči a dívala se po cubiculu s velkým podivením.

Patrně bylo jí s podivením, že není v Aulově domě.

— To jsi ty, Akté? — řekla konečně, zahlédnuvši v přítmí tvář Řekyně.

— Já, Lygie.

— To už je večer?

— Ne, dítě, ale poledne již minulo.

— A Ursus se nevrátil?

— Ursus neřekl, že se vrátí, ale že večer bude číhat s křesťany na nosítka.

— Pravda.

Potom opustily cubiculum a odebraly se do lázní, kde Akté Lygii vykoupala, pak ji zavedla k snídani a potom do zahrad při paláci, ve kterých nehrozilo žádné nebezpečí, neboť Cesar a jeho přednější dvořenínové ještě spali. Lygie poprvé v životě viděla krásné ty zahrady, plné cypřišů, pinií, dubů, oliv a myrt, mezi nimiž se

bělal celý dav soch, blýštila se tu zrcadla nádržek, kvetly tu celé hájky růží zrosených pelem fontan, vchody čarovných jeskyň obrůstal břečťan nebo réva, po vodě plynuly labutě, mezi sochami a stromy chodily ochočené gazely z afrických pouští a barevné ptactvo, snesené ze všech známých krajin světa.

Zahrady byly prázdné; tu i tam toliko pracovali nevolníci s lopatami v ruce, popěvujíce si písně, jiní, kterým dáno na chvíli odpočinouti, seděli nad nádržkami nebo ve stínu dubů v mihotajících světélkách, jež tvořily paprsky sluneční, prodírající se listím, jiní zalévali růže nebo bledě fialové květy šafránu. Akté s Lygii chodily tudy dlouho, prohlížejíce všeliké krásy zahrad, a jakkoli měla Lygie mysl nevolnou, toť přece byla ještě příliš dítětem, než aby nepodléhala dojmům zvědavosti a obdivu. Přišlo jí na mysl, že by Cesar v takovém paláci a v takových zahradách mohl býti velmi šťasten, kdyby byl dobrý.

Poněkud jsouce unaveny, usedly na lávce ukryté v houštině cypřišů a počaly rozmlouvati o tom, co jim nejvíce srdce tížilo, to jest o večerním útěku Lygiině. Akté útěk mnohem více znepokojoval než Lygii. Chvílemi zdálo se jí, že je to záměr šílený, který se nemůže zdařiti.

A třesouc se jako list v bázni i v rozechvění, vztahovala k němu ruce . . . (Str. 243.)

QUO VADIS str. 189—192.

Pociťovala stále větší lítost nad Lygií. Pomyslila, že by bylo stokrát lépe zkusiti, zdali by se nedal Vinitius pohnouti. Po chvíli zeptala se, jak dávno zná Vinitia, zdali nemyslí, že by se dal uprositi, aby ji vrátil Pomponii.

Leč Lygie zavrtěla smutně svou tmavou hlavinkou.

— Ne. V Aulově domě byl Vinitius jiný, velmi dobrý, ale od včerejší hostiny se ho bojím a raději uteku k Lygům.

Akté ptala se dále:

— Ale v domě Aulově ti byl milým?

— Ano! odpověděla Lygie, schylujíc hlavu.

— Ty přece nejsi nevolnicí, jako já jsem byla — řekla po chvíli rozmýšlení Akté. — S tebou by se mohl Vinitius zasnoubiti. Jsi rukojmí a dcerou krále Lygův. Aulovi milují tě jako vlastní dítě a jsem jista, že by byli ochotni přijati tě za dceru. Vinitius by se s tebou mohl zasnoubiti, Lygie.

Leč ona odpověděla tiše a ještě smutněji:

— Raději uteku k Lygům.

— Lygie, nechceš, abych hned teď šla k Vinitiovi, zbudila ho, jestli spí, a abych mu řekla, co tobě nyní pravím? Ano, má drahá, půjdu

k němu a řeknu: Vinitie, hle, dcera královská a drahé dítě slavného Aula: jestli ji miluješ, vrať ji Aulovým, a potom odveď ji jako ženu z jejich domu.

A dívka odpovídala hlasem již tak tichým, že ho Akté sotva mohla slyšeti:

— Raději k Lygům . . .

A dvě slzy chvěly se jí na sklopených řasách.

Další rozmluvu přerušil šelest blížících se kroků a než se mohla Akté ohlédnouti kdo přichází, objevila se před lávkou Sabina Poppaea s malým průvodem nevolnic. Dvě z nich držely jí nad hlavou svazky pštrosích per, zasazených do zlatých prutů, jimiž ji ovívaly a zároveň zacloňovaly před palčivým ještě podzimním sluncem; před ní černá jako eben Ethiopka se vzedmutýma prsoma, přeplněnýma mlékem, nesla na rukou dítě ovinuté purpurem a zlatým třepením. Akté i Lygie povstaly, domnívajíce se, že Poppaea přejde kolem lávky, aniž si jich povšimne, leč ona se zastavila před nimi a řekla:

— Akté, rolničky, které jsi přišila na icunculi (na loutku), byly špatně přišity; dítě utrhlo jednu a dalo si ji do úst; štěstí, že Lilith to dosti brzo postřehla.

— Promiň, božská — odpověděla Akté, skříživši ruce na prsou a schylujíc hlavu.

Leč Poppaea hleděla již na Lygii.

— Kdo je tato nevolnice? — zeptala se.

— To není nevolnice, božská Augusto, ale vychovanka Pomponie Graeciny a dcera krále Lygů, jež byla jimi dána Římu jako rukojmí.

— A přišla tě navštívit?

— Ne, Augusto. Od předvčera obývá v paláci.

— Byla včera na hostině?

— Byla, Augusto.

— Kdo poručil?

— Z rozkazu Cesarova...

Popaea ještě pozorněji prohlížela Lygii, která stála před ní s hlavou skloněnou, jen chvílemi pozvedajíc ze zvědavosti své modré oči a zase je klopíc. Náhle objevila se vráska mezi Augustininým obočím. Žárliva jsouc a stále majíc na paměti své vnady a svou moc, žila v ustavičné obavě, aby některá šťastná sokyně ji nezahubila, jako ona sama zahubila Octavii. Proto každá krásná tvář v paláci budila její podezření. Znaleckým okem prohlédla všecky Lygiiny tvary, ocenila každou jednotlivost její tváře a ulekla se: „To je přímo nymfa," řekla si. — „Venuše ji

zrodila.“ A náhle napadlo ji, nač jí nepřišlo dosud pomysliti při pohledu na jiné krásky: že je mnohem starší než ona. Zachvěla se v ní dotčená samolibost, zmocnil se jí nepokoj a různé obavy kmitaly se jí hlavou. „Snad ji Nero neviděl, nebo hledě na ni smaragdem, krásu její nemohl oceniti. — Ale co se stane, jestli ji potká ve dne, při slunci, tak čarovnou? A pak není nevolnicí! Je dcerou královskou, ovšem z rodu barbarů, ale je královskou dcerou! Bohové nesmrtelní! Ona je stejně krásná jako já a mladší!“ A vráska mezi obočím se zvětšila a oči zasvítily pod zlatými řasami studeným leskem.

Obrátivši se k Lygii, promluvila na ni se zdánlivým klidem:

— Mluvila jsi s Cesarem?

— Ne, Augusto.

— Proč jsi raději zde, než v domě Aulově?

— Nejsem tu raději. Petronius přemluvil Cesara, aby mne vzal od Pomponie — ale já tu jsem z donucení, ó, paní!

— A chtěla bys se vrátit k Pomponii?

Tuto otázku vyslovila Poppaea hlasem lahodnějším, měkčím, a v srdce Lygiino tudíž vstoupila naděje.

— Paní — řekla, vztahujíc k ní ruce — Cesar slíbil, že mne dá jako nevolnici Vinitiovi, ale ty se mne zastaň a vrať mne Pomponii.

— Tedy Petronius přemluvil Cesara, aby tě vzal z domu Aulova a aby tě dal Vinitiovi?

— Ano, paní. Vinitius má ještě dnes poslati pro mne, leč ty, dobrotivá, slituj se nade mnou.

To pověděvši sklonila se, a uchopivši lem Poppaeina roucha, čekala na její slovo se srdcem tlukoucím. Poppaea hleděla chvíli na ni s tváří rozjasněnou zlým úsměvem a pak řekla:

— Slibuji ti tedy, že dnes ještě se staneš nevolnicí Vinitiovou.

A odešla jako zjevení krásné, ale zlé. K ušim Lygie a Akté dolétal jenom křik dítěte, jež z nenadání počalo plakati.

Oči Lygie rovněž naplnily se slzami, leč po chvíli vzala Akté za ruku a řekla:

— Vratme se. Pomoc toliko odtud čekati lze, odkud přijíti může.

I vrátily se do atria, které již do večera neopustily. Když se setmělo, a když nevolníci vnesli svícny o čtyřech velikých plamenech, byly obě velmi bledé. Rozmluva jejich každé chvíle ustávala. Obě stále naslouchaly, zdali se někdo ne-

blíží. Lygie ustavičně opakovala, že by byla ráda, aby se vše stalo již dnes, jakkoliv jí je líto, že má Akté opustiti — vždyť Ursus musí již čekati tam ve tmě. Dech její se vzrušením zrychlil a stal se hlasitějším. Akté s horečným chvatem shrnovala, kde mohla, klenoty, svazujíc je do cípu roucha i zapřísahala Lygii, aby neodmítala toho daru a prostředku k útěku. Chvílemi měly obě v hlubokém tichu večera sluchové přeludy. Oběma zdálo se, že slyší jakýs šepot za oponou, tu opět vzdálený pláč dítěte, tu štěkání psů.

Náhle sebou hnula záclona v předsíni bez šelestu, a vysoký snědý muž s tváří po neštovicích zjizvenou objevil se v atriu jako duch. Lygie poznala ihned Atacina, propuštěnce Vinitiova, který přicházíval do Aulova domu.

Akté vykřikla, leč Atacinus poklonil se hluboce a řekl:

— Pozdravení božské Lygii od Marca Vinitia, kterýž ji čeká s hostinou v domě ozdobeném zelení.

Ústa dívčina zbělela úplně.

— Jdu! — řekla.

A na rozloučenou se objala s Akté.

X.

Dum Vinitiny byl skutečně ozdoben zelení, myrtou a břečťanem, z nichž udělány byly věnce po stěnách a nade dveřmi. Sloupy obtočeny byly révou. V atriu, nad jehož otvorem rozpjata byla vlněná purpurová záclona k ochraně před nočním chladem, bylo jasno jako ve dne. Pláty tu osmi- a dvanáctiramenné svícny, mající podobu nádob, zvířat, ptáků nebo soch, držících lampy naplněné vonným olejem, vytesané z alabastru, z mramoru nebo z pozlacené mědi korinthské, ne tak nádherné, jako byl onen slavný svícen ze svatyně Apollinovy, jehož užíval Nero, ale krásné, slavnými mistry provedené.

Některé byly zacloněny alexandrijským sklem nebo průzračnými tkaninami z Indie, barvy červené, modré, žluté, fialové, tak že celé atrium bylo plné různobarevných paprsků.

Všude vanula vůně nardu, kteréž Vinitius přivykl a kterou si zamiloval na Východě. Pozadí domu, ve kterém přecházely mužské a ženské postavy nevolníků, rovněž ozářeno světlem. V tricliniu byl stůl připraven pro čtyři osoby, neboť k hostině měli vedle Vinitia a Lygie zasednouti Petronius a Chrysothemis.

Vinitius řídil se ve všem slovy Petroniovými, který mu radil, aby nešel pro Lygii, ale aby pro ni poslal Atacina s povolením od Cesara obdrženým, a sám aby ji ve svém domě přijal sice upřímně, ale s okázalou vážností.

— Včera jsi byl opilý — řekl mu. — Viděl jsem tě, počínal jsi si jako kamenník z hor Albánských. Nebuď příliš dotíravý a pamatuj si, že dobré víno třeba pít zvolna. Věz také, že sladko je požádati, ale ještě sladší býti požádán.

Chrysothemis měla o té věci vlastní, poněkud různé mínění, leč Petronius, jmenuje ji svou vestalkou a holubičkou, počal jí vykládati, jaký rozdíl musí býti mezi otužilým jezdcem z cirku a mezi pacholetem, které poprvé sedá na čtverospřeží.

Potom obrátiv se k Vinitiovi pravil:

— Získej si její důvěru, rozvesel ji a buď k ní jemnomyslným. Nechtěl bych viděti smut-

nou hostinu. Přisáhni jí třeba na Hada, že ji vrátíš Pomponii, a bude pak tvou věcí, aby zítra raději zůstala, než aby se vrátila.

Ukazuje na Chrysothemidu dodal:

— Já od pěti let každodenně jednám více méně tímto způsobem s touto plachou hrdličkou a nemohu si naříkati do její příkrosti.

Chrysothemis udeřila ho vějířem z pavích per a řekla:

— Což jsem se nevzpírala, satyre?

— Z ohledů na mého předchůdce.

— Nebyl jsi u mých nohou?

— Abych na jejich prsty navlékl prsténky.

Chrysothemis mimovolně pohlédla na své nohy, na jejichž prstech se skutečně leskly jiskry klenotův, a ona i Petronius se počali smáti. Leč Vinitius neposlouchal jejich hovoru.

Srdce bilo mu nepokojně pod šatem syrského kněze, kterým se ku přijetí Lygie oděl.

— Již asi vyšli z paláce — řekl, jako by mluvil sám k sobě.

— Již asi vyšli — odvětil Petronius. — Mohu ti zatím povědět o proroctvích Apollonia z Tyany, nebo onu historii Rufinovu, kterou — nevím proč — jsem neukončil.

Vinitius staral se stejně málo o Apollonia z Tyany jako o historii Rufinovu. Mysl jeho byla u Lygie, a jakkoli cítil, že je to pěknější, přijme-li ji doma, než kdyby byl šel v úloze pochopa pro ni do paláce, přece chvílemi litoval, že pro ni sám nešel, jen proto, že mohl Lygii dříve uzříti a seděti vedle ní v temnu v podvojných nosítkách.

Zatím přinesli nevolníci třínožky ozdobené hlavami beranů, bronzové mísy s rozžhaveným uhlím, na něž počali trousiti myrrhu a nard.

— Již zatáčejí ke Carinám — řekl Vinitius.

— On to nevydrží, vyběhne v ústrety a je ještě s to se s nimi minout — zvolala Chrysothemis.

Vinitius se usmál a řekl jako nevědomky:

— Ovšem, vydržím.

Leč počal supěti a chřípím pohybovati; Petronius vida to, pokrčil rameny.

— Není v něm ani za sestercius filosofa — řekl — a nikdy z tohoto syna Martova neudělám člověka.

Vinitius ani neslyšel:

— Jsou již na Carinách!...

A skutečně zatáčeli ku Carinám. Nevolníci, zvaní lampadarii, šli napřed, jiní, zvaní pedisequi,

po obou stranách nosítek, a Atacinus za nimi, dozíraje na průvod.

Šli zvolna, neboť svítilny ve městě téměř neosvětleném špatně svítily na cestu. K tomu ulice poblíž paláce byly pusté, sotva tu neb tam přešel člověk se svítilnou, ale dále bylo neobyčejně živo. Ze všech koutů vycházeli lidé po třech, po čtyřech, všichni bez pochodní, všichni v tmavých pláštích. Někteří šli zároveň s průvodem, mísíce se mezi nevolníky, jiní ve větších hromadách přicházeli z protějška. Někteří motali se jako by byli opilí. Chvílemi tou měrou překáželi pochodu, že lampadariové volali:

— Místo pro šlechetného tribuna Marca Vinitia!

Lygie viděla odsunutými záclonami ony temné hromady a počala se chvěti rozčilením. Zachvívala jí bázeň i naděje. „To je on! Toť Ursus a křesťané! Stane se to už teď!“ říkala si chvějícími se rty. „Ó, Christe, pomáhej! Ó, Christe, spas!“

Ale i Atacinus, který z počátku nedbal onoho nezvyklého oživení ulice, počal se konečně znepokojovati. Bylo to cosi zvláštního. Lampadariové musili stále častěji volati: „Místo pro nosítka šlechetného tribuna“. Se strany počali se

neznámí lidé tlačiti k nosítkám, že Atacinus velel nevolníkům, aby je holemi odehnali.

Náhle se ozval v předu křik, v jedné chvíli shasla světla, kolem nosítek nastalo shluknutí a rvačka.

Atacinus porozuměl; bylo to napadení.

A porozuměv, zděsil se. Bylo všem známo, že Cesar často pro zábavu hýří mezi augustiany na Subuře a v jiných částech města. Bylo známo, že často přinesl z nočních výletů boule i modřiny, leč, kdo se bránil, šel na smrt, byť by byl i senatorem. Dům vigilů, jejichž povinností bylo střežiti město, nebyl příliš odlehlý, ale stráž se tvářila v podobných případech, jako by byla hluchá a slepá.

Kolem nosítek vřelo; lidé zápasili, bili se, poráželi se, tlapali po sobě. Atacinovi zableskla myšlenka hlavou, že především musí zachrániti Lygii a sebe, a ostatní zůstaviti osudu. Vyzvednuv ji z nosítek, hleděl zmizeti s ní v temnu.

Leč Lygie počala volati:

— Urse! Urse!

Byla bíle oděna, lehko ji tedy bylo nalézti. Atacinus druhou, volnou rukou vrhal na ni rychle svůj plášť, když v téže chvíli strašlivé kleště sevřely mu hrdlo a na hlavu mu dopadla jako

kámen obrovská drtivá massa! Padl ihned k zemi jako vůl obuškem udeřený před oltářem Jovovým.

Nevolníci leželi většinou na zemi, nebo se zachraňovali útěkem, narážejíce v čiré tmě na hrany zdí. Na místě zůstala jenom ve rvačce rozbitá nosítka. Ursus nesl Lygii k Subuře, druhové jeho pospíchali za ním, rozcházejíce se cestou.

Nevolníci počali se před domem Vinitiovým shromažďovati a raditi. Obávali se vejít. Po krátké poradě vrátili se na místo, na kterém byli přepadeni. Nalezli několik mrtvých těl a mezi nimi tělo Atacinovo. Škubal sebou ještě, ale po křečovitém záchvatu natáhl se a zůstal nehybně ležeti. Pozvedli ho, odnesli a znovu se zastavili před branou. Bylo třeba pánu oznámiti, co se stalo.

— Gulo nechť to oznámí — počalo šeptati několik hlasů, — krev mu plyne jako nám po tváři, a pán ho má rád. Gulo je bezpečnější než jiní.

A German Gulo, starý nevolník, který kdysi choval Vinitia a byl jím zděděn po matce, sestře Petroniově, pravil:

— Já to oznámím, ale pojďme všichni, aby na mne jediného nepadl jeho hněv.

Vinitius byl již velice netrpěliv. Petronius i Chrysothemis vysmívali se mu, leč on chodil rychlým krokem po atriu, opakuje:

— Už zde mají být!... Už zde mají být!...

I chtěl odejít, ale oba ho zdržovali.

Leč náhle se v předsíni ozvaly kroky, a do atria vpadli houfem nevolníci i stanuvše u stěny, zvedli ruce do výše a opakovali ječivými hlasy:

— Aaaa — aa!

Vinitius skočil k nim:

— Kde je Lygie? — zvolal strašným hlasem.

— Aaaa!!! — aa!

Gulo pokročil ku předu se svou zkrvavenou tváří volaje spěšně a žalostně:

— Hle, krev, pane, bránili jsme se! Hle krev! Naše krev!

Leč nemohl dokončit, co chtěl říci, neboť Vinitius uchopil bronzový svícen a jedinou ranou roztříštil lebku nevolníkovu. Potom sevřev hlavu rukama, rval si vlasy a chroptivě opakoval:

— Me miserum! Me miserum!

Tvář mu zesinala, oči obracely se mu v sloup, pěna vystoupila mu z úst.

— Metly! zařval pak nelidským hlasem.

— Pane! Aaaa!... slituj se! — naříkali nevolníci.

Petronius zvedl se s výrazem odpornosti ve tváři.

— Pojď, Chrysothemido — řekl, — chceš-li hleděti na maso, dám otevříti krám řezníkuv na Carinách.

I vyšel z atria a v celém domě vyzdobeném zelení a připraveném k hostině rozlehlo se po chvíli sténaní a svist metel, jež zněly skoro až do rána.

XI.

Té noci Vinitius vůbec neulehl. Nějakou dobu po odchodu Petroniově, kdy sténání mrskaných nevolníků nemohlo ukojiti ani jeho bolu, ani vzteklosti, sebral jiné služebníky a jda jim v čele, v pozdní noci vyšel hledat Lygii. Prohledali část esquilinskou, Suburu, Vicus Sceleratus a všechna přilehlá zákoutí. Na to obešed Kapitol, dostal se přes most Fabriciův na ostrov a proběhl část města za Tiberou.

Leč byla to honba bez cíle, neboť sám neměl naděje, že by Lygii nalezl, a hledal ji hlavně jen proto, aby jakkoli ztrávil čas strašné noci. Vracel se domů teprve za svítání, kdy se ve městě počaly objevovati vozy a mulové prodavačů zelenin, a kdy pekaři již otevírali krámy. Vrátiv se, poručil odkliditi tělo Gulovo, kterého do té chvíle nikdo se nesměl dotknouti, potom kázal ony nevolníky, jimž byla Lygie odňata, poslati do ves-

Jsem jenom skromným filosofem, pan

QUO VADIS str. 209—212.

odpověděl s pokorou Chilon. Str. 263.

nických ergastulů, což bylo trestem strašlivějším smrti.

Konečně vrhnuv se na vystlané lehátko v atriu, bezladně přemýšlel, jakým způsobem by nalezl Lygii a jak by ji dostal.

Vzdáti se jí, ztratiti ji, nespatřiti ji více, zdálo se mu býti nemožným a při pouhém pomyšlení na to zmocňovalo se ho šílenství. Svévolná povaha mladého vojáka poprve v životě narazila na překážku, na jinou nezlomnou vůli, a přímo nemohla pochopiti, jak to může být, že by směl někdo klásti překážky jeho chtíčům. Vinitius spíše by připustil, aby svět i město se střítily v ssutiny, než aby neměl dosíci toho, co chtěl. Byl mu odňat pohár rozkoše téměř od úst, zdálo se mu tedy, že se tu stalo cosi neslýchaného, co volá o pomstu k právům božským i lidským.

Především však nechtěl a nemohl se smířiti s osudem, neboť nikdy po ničem tak nebažil jako po Lygii. Zdálo se mu, že bez ní nemůže žít. Nedovedl si říci, co by činil bez ní zítra, jak by mohl prožíti dny následující. Chvílemi zmocňoval se ho hněv proti ní, blízký šílenství. Chtěl by ji mít proto, aby ji mohl bít, aby ji mohl za vlasy dovléci do cubicula, sytiti se pohledem na její utrpení, a hned zase opanovala ho strašná touha

po jejím hlase, po její postavě, po očích, a cítil, že by ji rád klesl k nohám. Volal ji, hryzl si prsty, a svíral hlavu v dlaních. Namahal se ze všech sil, aby uvažoval klidně o tom, jak by ji zase získal, ale nemohl.

Hlavou mihaly se mu tisíceré prostředky a způsoby, ale jedny šílenější druhých. Konečně napadlo mu, že nikdo jiný mu ji neodňal než Aulus, a ne-li jinak, že v nejhorším případě musí Aulus aspoň věděti, kde se Lygie ukrývá.

I vzchopil se, aby běžel do Aulova domu. Jestli mu ji nedají, jestliže se neleknou hrozeb, půjde k Cesarovi, obžaluje starého vůdce z neposlušenství, vymůže ortel smrti na něho, ale prve vynutí vyznání, kde je Lygie.

I tenkrát, dají-li mu ji dobrovolně — pomstí se. Pravda, přijali ho do domu a ošetřovali ho, ale na tom nezáleží. Tou jedinou křivdou zbavili ho povinné vděčnosti. Tu mstivá, zarputilá jeho duše počala si libovati v pomyšlení na zoufalství Pomponie Graeciny, až starému Aulovi centurio přinese ortel smrti. Byl přímo jist, že si ho zjedná. Pomůže mu v tom Petronius. Ostatně i sám Cesar neodepře ničeho svým druhům augustianum, leda že by jeho vlastní osobní nechuť nebo chtíč vedly jej k tomu, aby odepřel.

A náhle div srdce v něm neutuchlo vlivem strašného předpokladu.

— Což jestli sám Cesar mu odňal Lygii?

Vůbec je známo, že Cesar často v noci hledal vyražení z nudy v nočních toulkách. I Petronius míval účastenství při těch zábavách. Hlavním jejich účelem bylo chytati ženy a házeti jimi na vojenském plášti až do omdlení.

Nero jmenoval ony výpravy „lovem perel"; přiházelo se, že v odlehlých čtvrtích obývaných četně chudým lidem, vylovena byla pravá perla krásy a mladosti. Tu měnilo se sagatio — jak nazývalo se ono házení na vojenském plášti — ve skutečný únos, a „perla" poslána byla na Palatin nebo do některé z nesčetných vill Cesarových, anebo odstupoval ji Nero některému ze svých soudruhů. Tak mohlo se státi i s Lygií. Cesar prohlížel si ji při hostině, a Vinitius ani na chvíli nepochyboval, že nemohl nepokládati ji za nejkrásnější z žen, jež dosud viděl. Nemohlo být jinak. Nero ji měl sice u sebe na Palatině a mohl ji otevřeně podržet, leč, jak správně řekl Petronius, Cesar neměl odvahu při zločinech i moha činiti cokoli zjevně, raději činil vše vždy tajně. Také mohla ho k tomu přiměti obava před Poppaeou. Vinitiovi připadlo na mysl, že Aulovi by

se neodvážili vzíti mu násilím dívku Cesarem mu darovanou. Kdo by ostatně se toho odvážil? Nebo snad onen obrovský Lyg s modrýma očima, který přece jen se osmělil vstoupiti do triclinia a vynésti ji na rukou od hostiny? Ale kde by ji schoval? Kam by ji mohl dovésti? Ne, nevolník by si toho netroufal. Proto nikdo to neučinil než Cesar.

Při té myšlence zatemnilo se Vinitiovi před očima, a krůpěje potu pokryly mu čelo.

V tom případu byla by Lygie ztracena na vždy. Bylo by možno vyrvati ji ze všech jiných rukou, jenom ne z těchto. Nyní větším právem než prve mohl opakovati: Vae misero mihi! Obrazotvornost představila mu Lygii v objetí Neronově a poprvé v životě porozuměl, že jsou myšlenky, kterých člověk naprosto snésti nemůže. Teprve nyní poznal, jak ji miluje. Jako tonoucímu se v mysli kmitne celý jeho život, tak Vinitiovi kmitly se hlavou všecky chvíle prožité s Lygií. Viděl ji, slyšel každé její slovo. Viděl ji u fontany, viděl ji v domě Aulově i na hostině.

Cítil ji znovu blízko sebe, cítil vůni jejích vlasů, teplo jejího těla, rozkoš polibků, kterými při hostině hnětl nevinná její ústa. Měl ji před sebou stokrát krásnější, sladší, žádoucnější, vy-

volenou mezi všemi smrtelníky a všemi božstvy. A když pomyslil, že to všecko, co tak se mu vštípilo do srdce, co se stalo krví a životem jeho, mohl uchvátiti Nero, zmocnil se ho bol zcela fysický, tak strašný, že by nejraději bil hlavou o stěny atria, až by si ji roztříštil. Cítil, že by zšíleti mohl, ano že by zcela jistě zšílel, kdyby mu nezbývala pomsta. Jako se mu dříve zdálo, že by bez Lygie nemohl žíti, věděl nyní, že by nemohl umříť, dokud ji nepomstí. Tato jediná myšlenka působila mu úlevu. Budu tvým Cassiem Chaereou! opakoval si, mysle na Nerona.

Po chvíli, nabrav hlíny z vás na květiny, obklopujících impluvium, vykonal strašnou přísahu Erebovi, Hekatě a vlastním domácím larům, že pomstu provede.

A ulevilo se mu. Měl aspoň proč žít a čím vyplniti dny a noci. Potom pustiv s mysli, že by měl jíti k Aulovi, dal se donésti na Palatin. Nebudu-li puštěn k Cesarovi, nebo budou-li se ptáti, mám-li u sebe zbraň — myslil si cestou — bude to důkazem, že Lygii uchvátil Cesar. Zbraně však s sebou nevzal. Ztratil vůbec duchapřítomnost, avšak jako obyčejně lidé zaujatí jedinou myšlenkou, zachovával vědomí, pokud šlo o pomstu. Bál se, aby mu neušla. Proto chtěl

především spatřiti Akté, soudil, že se od ní doví pravdy. Chvílemi probleskovala mu hlavou i naděje, že snad spatří Lygii, a té myšlenky se držel. Snad ji Cesar uchvátil, nevěda koho uchvacuje, a dnes mu ji vrátí. Ale po chvíli odmítl tento předpoklad. Kdyby mu ji byli chtěli poslati, byli by tak učinili již včera. Akté jediná mohla vše vysvětliti, především ji je třeba vyhledati.

Ustanoviv se na tom, poručil nevolníkům, aby pospíšili. Cestou přemýšlel bez určité souvislosti o Lygii a o pomstě. Slyšel, že kněží egyptské bohyně Pachty umějí poslati chorobu na koho chtějí, i umínil si dověděti se od nich, jakým způsobem to činí.

Na Východě dověděl se také, že Židé znají jakás zaklínání, pomocí nichž pokrývají se těla nepřátel vředy. Mezi nevolníky měl doma několik Židů, umínil si, že hned, jakmile se vrátí, dá je mrskati tak dlouho, až mu tajemství své vypoví. S největší rozkoší však pomýšlel na krátký meč římský, který otevře pramen krve, takový, jaký vytryskl z Caja Caliguly, zustaviv nesmazatelné sledy na sloupu portika.

Byl odhodlán nyní povražditi celý Řím, a kdyby nějací mstiví bohové řekli, že všichni lidé

vymrou, vyjímaje jeho a Lygii, byl by s tím souhlasil.

Před branou snažil se seč byl udržeti vědomí; při pohledu na praetorianskou stráž pomyslil, že i nejmenší překážky, jež by mu kladeny byly při vstupu, budou důkazem, že je Lygie z vůle Cesarovy opět v paláci.

První centurio usmál se na něho přátelsky, a postoupiv na několik kroků, řekl:

— Vítej, šlechetný tribune! Toužíš-li, abys se poklonil Cesarovi, zlou volil jsi chvíli, nevím, budeš-li ho moci spatřiti.

— Co se stalo? — ptal se Vinitius.

— Božská malá Augusta včera z nenadání onemocněla. Cesar i Augusta Poppaea jsou u ní spolu s lékaři, kteří z celého města byli svoláni.

Byl to případ vážný. Cesar štěstím přímo šílel, když se mu dceruška narodila, i přijal ji: extra humanum gaudium. Prvé ještě senat co nejslavnostněji zasvětil bohům lůno Poppaeino. Bohům byly oběti slíbeny, a v Antiu, kde se dítě pak narodilo, uspořádány byly překrásné hry a postaven chrám dvěma Fortunám. Nero, který v ničem neuměl zachovati míry, rovněž bez míry miloval toto dítě. Poppaei rovněž bylo dítě dra-

hým, již proto, že upevňovalo její postavení a činilo její vliv neomezeným.

Od zdraví a od života malé Augusty mohly záviseti osudy celého imperia, leč Vinitius byl tak zaujat vlastní záležitostí a vlastní láskou, že nepovšimnuv si valně zprávy centurionovy, odpověděl:

— Chci se toliko s Akté setkati.

I prošel branou.

Leč Akté zaměstnána byla také u dítěte, i musil na ni dlouho čekati. Přišla teprve o polednách s tváří unavenou a bledou, která při pohledu na Vinitia zbledla ještě více.

— Akté — zvolal, uchopiv ji za ruce a táhna ji do prostřed atria, — kde je Lygie?

— Chtěla jsem se tebe na to ptáti! — odpověděla Akté s výčitkou v pohledu.

A on, jakkoliv si umiňoval, že klidně se jí vyptá, stiskl znova hlavu v dlaních a opakoval, maje rysy obličeje staženy bolem a hněvem:

— Nemám ji. Uloupili mi ji cestou!

Po chvíli vzpamatovav se trochu a přibliživ tvář svou k tváři Akté, pravil přes zaťaté zuby:

— Akté!... Je-li ti život milý a nechceš-li se státi příčinou neštěstí, které si nedovedeš ani představiti, pověz mi pravdu: neuchvátil ji Cesar?

— Cesar nevyšel včera z paláce.

— Při stínu tvé matky, u všech bohů, ona není v paláci?

— Stínem své matky se dokládám, Marcu — není v paláci, a Cesar ti ji neodňal. Včera onemocněla malá Augusta a Nero nevzdálil se od její kolébky.

Vinitius si oddechl. To, co zdálo se mu býti nejstrašnějším, přestalo mu hroziti.

— Nuže — řekl, sedaje na lávku a svíraje pěsti, — pak uloupili mi ji Aulovi — a běda jim!

— Aulus Plautius byl tu dnes ráno. Nemohl se se mnou setkati, protože jsem byla zaměstnána u dítěte, ale ptal se na Lygii Epafrodity a jiných ze služebnictva Cesarova, a potom řekl, že přijde ještě, aby promluvil se mnou.

— Chtěl od sebe odvrátiti podezření. Kdyby nevěděl, co se stalo s Lygií, byl by ji přišel hledat do mého domu.

— Zůstavil mi několik slov na tabulce, ze kterých uvidíš, že věda, že Lygie byla odvedena z jeho domu Cesarem na tvoje a Petroniovo požádání, domníval se, že ti bude poslána, a dnes ráno byl u tebe, a tam mu řekli, co se stalo.

To pověděvši šla do cubicula a po chvíli se vrátila s tabulkou, kterou jí zůstavil Aulus.

Vinitius přečetl a umlkl. Akté hleděla mu do zamračené tváře, jako by v ní čísti chtěla a po chvíli řekla:

— Ne, Marcu. Stalo se to, co Lygie sama chtěla.

— Tys věděla, že chce utéci! — vybuchl Vinitius.

A Akté pohlédla na něho svýma zamlženýma očima téměř přísně.

— Věděla jsem, že nechce být tvou souložnicí.

— A čím ty jsi byla po celý život?

— Já jsem byla dříve nevolnicí.

Vinitius nepřestal bouřiti. Cesar daroval mu Lygii, nepotřebuje se tudíž ptáti, čím byla dříve. Vynajde ji, i kdyby se pod zem propadla, a učiní z ní všecko, co bude sám chtíti. Ano! Bude jeho souložnicí. Poručí ji mrskati, kolikrát se mu zlíbí. Jestli se mu zprotiví, dá ji poslednímu ze svých otroků, anebo poručí ji, aby točila žernovem na jeho statku v Africe.

Bude ji nyní hledati, a nalezne ji toliko proto, aby ji ztrestal, zašlapal a pokořil.

A rozněcuje se stále více, tratil smysl pod míru tak dalece, že i Akté poznala, že slibuje více, než je s to vykonati, a že z něho mluví hněv

a muka. S duševními mukami jeho měla by soustrast, leč přebraná míra hněvu vyčerpala její trpělivost a proto zeptala se ho, proč vlastně k ní přišel.

Vinitius nenalezl hned odpovědi. Přišel k ní proto, že tak chtěl, protože soudil, že mu podá zprávy nějaké; ostatně přišel jen k Cesarovi a nemoha s ním mluviti, zašel k ní. Lygie utíkajíc, protivila se vuli Cesarově, on tedy vyprosí, aby poručil ji hledati po celém městě a po celé říši, byť by bylo třeba k tomu užít všech legií a prohledat každý dům v imperiu. Petronius bude podporovati jeho prosbu, a vyhledávání započne ode dneška.

Na to Akté řekla:

— Střez se, abys ji neztratil navždy teprve pak, až ji z rozkazu Cesarova naleznou.

Vinitius svraštil brvy.

— Co to znamená? — zeptal se.

— Slyš mne, Marcu! Včera byly jsme s Lygií v našich zahradách a potkaly jsme Poppaeu a s ní malou Augustu, kterou nesla černoška Lilith. Večer děcko onemocnělo a Lilith tvrdí, že bylo uhranuto, a že je uhranula ona cizozemka, kterou potkaly v zahradě. Jestli se dítě uzdraví, zapomene se na to, neuzdraví-li se, ob-

JIŘI KOHOUT.

žaluje Poppaea Lygii z čarodějství a kouzelnictví, a kdekoli ji naleznou, nebude pak pro ni spásy.

Nastala chvíle mlčení. Potom se Vinitius ozval.

— A možná, že ji uhranula; i mne uhranula.

— Lilith opakuje, že děcko hned zaplakalo, když je nesla kolem nás. A skutečně zaplakalo. Jistě vynesli je do zahrady již choré. Marcu, hledej ji sám, kde chceš, ale dokud malá Augusta nebude zdráva, nemluv o ní s Cesarem, nebo na ni uvališ pomstu Poppaeinu. Dosti se již její oči naplakaly pro tebe, nechť všichni bohové nyní střeží její hlavu.

— Ty ji miluješ, Akté? — ptal se Vinitius příkře.

V očích propuštěnky zaleskly se slzy.

— Ano, miluju ji.

— Protože ti nesplatila nenávistí lásku jako mně.

Akté chvíli na něho hleděla, jako by váhala nebo jako by chtěla poznati, mluvil-li upřímně.

— Člověče vášnivý a slepý! ona tě milovala!

Vinitius vzchopil se po těchto slovech jako šílený. „Lež!" Nenáviděla ho. Jak to může Akté vědět? Což po jednodenní známosti se ji Lygie vyznala?

Jaká je to láska, která dává přednost vyhnanství, pokořující chudobě, nejistotě zítřka a snad bídné smrti před ověnčeným domem, ve kterém čeká milovaný muž s hostinou? Lépe by mu bylo, aby takové řeči neslyšel, neboť vedou k šílenství. Nebyl by dal tuto dívku za všecky poklady, jaké jsou tu v tom paláci — a ona utekla. Jaká je to láska, která se bojí rozkoše a plodí bolest? Kdo to pochopí? Kdo tomu může porozuměti? Kdyby neměl naděje, že ji nalezne, ztopil by meč v sobě. Byly chvíle v domě Anlově, kdy sám věřil v blízké štěstí, ale nyní ví, že ho nenáviděla, nenávidí a zemře s nenávistí v srdci.

Leč Akté, obvykle bojácná a lahodná, vybuchla rozhorleně: Jak o to pečoval, aby si ji získal? Místo aby se poklonil Aulovi a Pomponii žádaje o ni, odebral jim ji podskokem. Chtěl z ní učiniti ne ženu, ale souložnici, ji, vychovanku vzácného domu, ji, dceru královskou. Zavedl ji do tohoto domu zločinu a zhýralosti, pokálel její nevinné oči ukázav jí nestoudnou hostinu, jednal s ní jako s nevěstkou. Což zapomněl, čím je dům Aulův, kým je Pomponie Graecina, kteráž vychovala Lygii? Což nemá dosti rozumu, aby uhádl, že jsou to ženy jiné než Nigidie, než Cal-

via Crispinilla, než Poppaea a než ty všechny, které potkává v domě Cesarově? Což uzřev Lygii nepochopil hned, že to je čistá dívka, která zvolí raději smrt než hanbu? Ví, jaké bohy ona ctí, zda nectí bohu čistších, lepších, než je necudná Venuše, nebo než Isis, kteréž ctí hýřivé Římanky? Ne! Lygie se ji nevyznala, ale řekla ji, že čeká spásu od Vinitia, měla naději, že ji vyprosí od Cesara právo k návratu a že ji vrátí Pomponii. A mluvíc o tom, rděla se jako dívka, která miluje a doufá. I její srdce bilo pro něho, ale on sám ji děsil, naplnil nedůvěrou, pobouřil i urazil; nechať ji nyní hledá pomocí Cesarových vojáků, ale ať také ví, že padne na ni podezření, zemře-li dítě Poppaeino, a že pak záhuba její bude neodvratná.

Nad hněvem Vinitiovým počalo vítěziti mocné vzrušení. Zpráva, že Lygie ho milovala, otřásla jím v hlubinách duše. Připomenul si ji, jak v zahradě Aulově naslouchala jeho slovům s růměncem na tváři a s očima plnýma jasu. Zdálo se mu, že tehdy skutečně ho počínala milovat a náhle zmocnil se ho při onom vzpomenutí pocit štěstí stokrát většího, než bylo ono, po němž prahnul. Pomyslil, že skutečně ji mohl míti povolnou a milující, byla by namastila dveře

jeho vlčím sádlem a byla by jako žena usedla na ovčím rouně u jeho krbu. Byl by uslyšel z její úst posvátné: „Kde ty, Caje — tam i já Caja“ a byla by navždy jeho — — — Proč tak nejednal?

Byl přece k tomu ochoten. A nyní ji nemá a možná že ji nenalezne, a kdyby i nalezl — mohl by ji zahubit, a kdyby i nezahubil, nebudou ho chtíti ani Aulovi, ani ona. Hněvem opět se mu ježily vlasy na hlavě, leč nyní neobracel se již proti Aulovi, nebo proti Lygii, nýbrž proti Petroniovi. On byl tím vším vinen. Nebýti Petronia, nemusila by Lygie prchati, byla by jeho nevěstou a žádné nebezpečí neviselo by nad její drahou hlavou. A nyní — se již stalo; pozdě napravovati zlo, jež se napraviti nedá.

— Pozdě!

I zdálo se mu, že se propast před jeho nohama rozevřela. Nevěděl, co počít, jak jednat, kam se odebrati. Akté opakovala jako ozvěna slovo „pozdě“, kteréž z cizích úst mu zaznělo jako ortel smrti. Věděl toliko jediné: že musí nalézti Lygii, jinak že se s ním stane něco zlého.

Zavinuv se mechanicky v togu, chtěl odejít, aniž by se s Akté rozloučil, když se rozhrnula

záclona dělící předsíň od atria, a náhle před sebou uzřel truchlící Pomponii Graecinu.

Patrně i ona dověděla se o zmizení Lygie a soudíc, že snáz než Aulus se něčeho od Akté doví, přišla k ní pro zprávu. Setkavši se s Vinitiem, obrátila k němu svou drobnou, bledou tvář a po chvíli řekla:

— Marcu, kéž Bůh ti odpustí křivdu, kterou jsi učinil nám a Lygii.

Vinitius stál se sklopenou hlavou, s pocitem neštěstí a viny, nerozuměje, jaký Bůh měl i mohl by mu odpustit, ani proč Pomponia mluvila o odpuštění, kdy měla mluviti o pomstě.

A konečně vyšel s hlavou bezradnou, plnou těžkých myšlenek, ohromných starostí a ztrnulosti.

Na nádvoří i pod galerií stály znepokojené zástupy lidí.

Mezi nevolníky z paláce bylo viděti rytíře i senatory, kteří přišli, aby se zeptali po zdraví malé Augusty a zároveň ukázali se v paláci a osvědčili svou starostlivost, třeba jen před nevolníky Cesarovými.

Zpráva o chorobě „bohyně" rozlétla se patrně rychle, neboť v bráně objevovaly se stále nové postavy a za branou bylo viděti celé davy.

Já to učiním, otče! (Str. 328.)

QUO VADIS str. 229—232.

Někteří z příchozích, vidouce, že Vinitius vyšel z paláce, ptali se ho na noviny, leč on neodpovídaje na otázky, šel dále, až ho Petronius, který také již přicházel pro zprávy, zadržel.

Vinitius nepochybně by byl pohledem na něho opět se rozzuřil a byl by se dopustil nějakého bezpráví v paláci Cesarově, kdyby nebylo toho, že od Akté vyšel jako zlomený a tak vysílený a zničený, že ho na chvíli opustila i vrozená mu vznětlivost.

Odstrčil Petronia a chtěl jíti dále, leč on ho přímo násilně zadržel.

— Jak se má božská? — zeptal se.

Ale toto násilí znovu pobouřilo Vinitia a rozdráždilo ho velice.

— Nechať ji peklo pohltí a celý tento dům! — odpověděl, zatínaje zuby.

— Mlč — nešťastníku! — řekl Petronius a rozhlédnuv se vůkol, dodal spěšně:

— Chceš-li něco zvěděti o Lygii, toť pojď se mnou. Ne, zde nic nepovím. Pojď se mnou, povím ti, čeho se domýšlím, v nosítkách.

A objav mladého muže, vyvedl ho rychle z paláce.

O to mu hlavně šlo, neboť zpráv neměl žádných. Jsa však člověkem, který věděl si rady,

a maje přes včerejší rozhorlení mnoho soucitu s Vinitiem, a konečně cítě se poněkud odpovědným za vše, co se stalo, podnikl již něco, a když usedli do nosítek, řekl:

— U všech bran postavil jsem své nevolníky, aby byli na stráži, dal jsem jim důkladný popis dívky i toho obra, který ji vynesl od hostiny u Cesara; není pochybnosti, že on nám ji unesl. Slyš! Možná, že ji Aulus chce ukrýti v některé ze svých venkovských usedlostí, a pro ten případ budeme věděti, na kterou stranu ji odvedou. Jestli ji při branách nepostřehnou, bude to důkaz, že zůstala v městě, a ještě dnes počneme ji hledati.

— Aulovi nevědí, kde jest — odpověděl Vinitius.

— Jsi o tom přesvědčen?

— Viděl jsem Pomponii. Oni ji také hledají.

— Včera nemohla z města vyjíti, neboť brány jsou v noci zavřeny. Kolem každé brány chodí dva z mých lidí. Jeden má jíti za Lygii a za obrem a druhý vrátí se hned, aby nám podal zprávu. Je-li ve městě, nalezneme ji, neboť onoho Lyga po vzrůstu i po stopě snadno lze poznati. Jsi šťasten, že ti ji neunesl Cesar, a že se tak ne-

stalo, o tom tě mohu ujistit, neboť v Palatině není pro mne tajemství.

Leč Vinitius uchvácen byl více ještě žalem než hněvem, a hlasem přerývaným rozčilením počal Petroniovi vyprávěti, co slyšel od Akté, jaká nová nebezpečí hrozí Lygii, nebezpečí tak strašná, že bude třeba sběhy co nejpečlivěji skrýti před Poppaeou, jestliže jejich úkryt bude nalezen. Potom jal se hořce vyčítati Petroniovi jeho radu.

Nebýti Petronia, vše by bylo jiné. Lygie byla by u Aulů, a Vinitius mohl by ji viděti každodenně, a byl by šťastnější než Cesar. I dav se strhnouti proudem řeči, poddával se stále více svému vzrušení, až konečně slzy žalu a vzteku počaly mu kanout z očí.

A Petronius, který se ani nenadál, že by mladý muž mohl milovati a toužiti do té míry, vida slzy zoufalství, řekl si v duchu s jistým údivem:

— O, mocná paní Cypru, ty jediná kraluješ bohům i lidem!

XII.

Když vystoupili před domem Petroniovým z nosítek, sdělil jim dozorce atria, že se žádný z nevolníků ku branám vyslaných ještě nevrátil. „Atriensis" dal jim donésti stravu a oznámiti rozkaz, aby dávali pilně pozor na každ´ho, kdo vychází z města, nechtějí-li, aby je potkal trest zmrskání.

— Hleď — řekl Petronius, — není pochyby, že jsou dosud v městě, a je-li tomu tak, najdeme je. Přikaž však i ty svým lidem, aby hlídali u bran, jmenovitě těm, kteří posláni byli pro Lygii, ti ji snadno poznají.

— Poručil jsem, aby posláni byli do venkovských ergastulů, — řekl Vinitius, — ale ihned rozkaz odvolám, nechť jdou ke branám.

I vyryv několik slov na tabulce voskem povlečené, dal ji Petroniovi, který ji poslal hned do domu Vinitiova.

Potom vešli do vnitřního portika a usednuvše tam na mramorovém sedátku, počali rozmlouvati.

Zlatovlasá Eunike a Iras podstrčily jim pod nohy bronzové stoličky, a potom postavivše k sedátku stolek, nalévaly jim víno do číší z krásných džbánů s úzkými hrdly, jež přiváženy byly z Volaterr a z Caeciny.

— Máš mezi svými lidmi někoho, kdo by znal onoho obrovského Lyga? — ptal se Petronius.

— Znal ho Atacinus a Gulo. Ale Atacinus padl u nosítek včera a Gula jsem zabil sám.

— Lituji ho, — řekl Petronius. — Nosil netoliko tebe, ale i mne na rukou.

— Chtěl jsem ho propustit — odvětil Vinitius — leč — nechme toho. Mluvme o Lygii. Řím, toť moře.

— Perly loví se právě v moři. Zajisté nenalezneme ji dnes nebo zítra, ale nalezneme ji, o tom není pochybnosti. Obviňuješ mne nyní, že jsem ti radil užiti právě tohoto prostředku; ale prostředek sám o sobě byl dobrý, špatným se stal teprve, když se ve zlé obrátil. Vždyť jsi slyšel od samého Aula, že hodlá s celou rodinou

přesídliti do Sicilie. Tak byla by dívka rovněž daleko od tebe.

— Byl bych jel za ní — řekl Vinitius — a Lygie byla by v bezpečí; však nyní, jestli ono dítě umře, Poppaea nejen sama uvěří, ale i Cesara přemluví, že se tak stalo vinou Lygie.

— Tak jest. To mne také znepokojilo. Ale ta malá loutka může se ještě uzdraviti! A i kdyby zemřela, nalezneme také nějaký způsob.

Petronius se na chvíli zamyslil a pak řekl:

— Poppaea jest prý židovského vyznání a věří v zlé duchy. Cesar je pověrčivý. Jestli rozšíříme zprávu, že Lygii unesli zlí duchové, dojde zpráva ta jistě víry, zvláště proto, že ji neuchvátil ani Cesar, ani Aulus Plautius, a že zmizela způsobem skutečně tajemným. Lyg sám jediný nebyl by to dokázal, byl by musil míti pomoc, a odkud by nevolník za jeden den sebral tolik lidí?

— Nevolníci podporují se navzájem v celém Římě.

— A ten to někdy krví zaplatí. Ano, podporují se, ale ne jedni proti druhým, a tu se vědělo, že na tvé nevolníky padá odpovědnost a trest. Vnukneš-li svým nevolníkům myšlenku na

zlé duchy, potvrdí ti hned, že je na vlastní oči viděli, neboť to je vůči tobě ospravedlní. Zeptej se některého na zkoušku, neviděl-li, jak Lygii unášeli ve vzduchu, a ten ihned na Jovův štít přisáhne, že tomu tak bylo.

Vinitius, který byl také pověrčivý, pohlédl na Petronia velice znepokojen.

— Jestliže Ursus nemohl míti lidi ku pomoci a jestliže sám jediný ji nemohl unésti, kdo ji tedy unesl?

Petronius však dal se do smíchu.

— Vidíš — řekl — uvěří nám, vždyť i ty již sám na polo tomu věříš. Takový je svět, který se posmívá bohům. Uvěří a nebudou ji hledati, a my ji zatím umístíme někde daleko za městem v některé tvé, nebo mé ville.

— Ale kdo jí mohl pomoci?

— Její souvěrci, — odpověděl Petronius.

— Kteří? Jaké božstvo ctí? Musil bych o tom lépe věděti než ty.

— Bezmála každá žena v Římě vyznává jiné. Je zcela jisto, že Pomponia ji vychovala v té víře, kterou sama vyznává, v co věří, nevím. Jediné to jest jisto, nikdo že ji neviděl, aby ve

kterémkoli z našich chrámů obětovala našim bohům. Byla dokonce obžalována, že je křesťankou, ale to je nemožné. Domácí soud ji očistil z tohoto podezření. O křesťanech se praví, že netoliko ctí oslí hlavu, ale že jsou i nepřáteli rodu lidského a dopouštějí se nejhanebnějších zločinů. Pomponia tedy nemůže býti křesťankou, neboť cnost její je vůbec známa, a nepřítelkyně rodu lidského nejednala by tak s nevolníky, jako ona jedná.

— V žádném domě nejedná se s nimi tak jako v domě Aulově — přerušil ho Vinitius.

— Tedy vidíš! Pomponia zmínila se mi o jakémsi bohu, který prý je jeden, všemocný a milosrdný. Kam pochovala všechny ostatní, to je její věc, avšak buď co buď, ten její Logos nebyl by příliš všemocný, ano musil by být příliš nepatrným bohem, kdyby měl toliko dvě ctitelky: Pomponii a Lygii a k tomu ještě Ursa. Musí být více vyznavačů té víry, a ti poskytli pomoc Lygii.

— Ona víra káže odpouštěti — řekl Vinitius. Setkal jsem se u Akté s Pomponii a ona mi řekla: „Nechať ti bůh odpustí křivdu, kterou jsi učinil Lygii i nám."

— Patrně jest jejich bůh jakýmsi „curatorem“ velmi dobromyslným. Nuže, nechť ti odpustí a na znamení odpuštění ať ti navrátí dívčinu.

— Obětoval bych mu zítra hekatombu. Nechce se mi ani jídla, ani koupele, ani spánku. Vezmu tmavou lacernu a půjdu se toulat po městě. Snad ji v přestrojení naleznu. Jsem nemocen.

Petronius pohlédl naň soucitně. Skutečně Vinitius měl kola pod očima, jež se mu svítila jako v horečce; na mohutných jeho čelistech ráno neoholených černal se pás tmavého vousu, vlasy měl v nepořádku, tak že skutečně vypadal chorobně. Iras a zlatovlasá Eunike hleděly na něho také soucitně, leč zdálo se, že jich nevidí. Vinitius i Petronius nedbali přítomnosti nevolnic, jako by si nevšímali psů, kteří by kolem nich pobíhali.

— Trpíš horečkou — řekl Petronius.

— Ano.

— Poslyš mne tedy. Nevím, co by ti předepsal lékař, ale vím, co bych sám učinil, kdybych byl na tvém místě. Prve než se ona nalezne, hledal bych u jiné toho, co mi u tamté ušlo. Viděl jsem v tvé ville výborná těla. Neodporuj mi.

Vím co je láska, a vím, že toužíme-li po jedné, jiná ji nahraditi nemůže. Ale u krásné nevolnice lze nalézt vždy aspoň na chvíli zábavu.

— Nechci! — odpověděl Vinitius.

Leč Petronius, který mu byl skutečně nakloněn a který přál si zmírniti jeho utrpení, přemýšlel, jak by to učinil.

— Snad tvoje nevolnice nemají pro tebe kouzla novosti — řekl po chvíli — leč — (a tu pohlédl na Iradu a na Euniku a konečně položil ruku na bedra zlatovlasé Řekyně) pohleď na tuto charitku. Před několika dny mi za ni dával mladší Fonteius Capito tři krásná pacholata z Klasomen, neboť krásnějšího těla snad ani Skopas nevytvořil. Sám tomu nerozumím, proč jsem k ní dosud zůstal chladným, nezdržovala mne přece myšlenka na Chrysothemidu! Nuže, daruji ti ji, vezmi si ji.

A zlatovlasá Eunike, uslyševši to, zbledla náhle a hledíc zděšenýma očima na Vinitia, tajila v sobě dech, čekajíc na jeho odpověď.

Vinitius vzchopiv se náhle a tiskna ruce na skráně, počal mluviti rychle jako člověk, který trýzněn chorobou, nechce slyšeti o ničem:

— Ne! ne! K čemu by mi byla, k čemu mi jsou jiné. Děkuji ti, ale — nechci — jdu hledat tamtu po městě. Rozkaž, aby mi dali gallskou lacernu s kápí. Půjdu za Tiberu ... Kdybych aspoň Ursa mohl spatřiti!

I odešel spěšně. Petronius vida, že skutečně nevydrží na místě, nepokoušel se, aby ho zdržel. Pokládaje však odmítnutí Vinitiovo za chvilkovou nechuť ke každé ženě, která nebyla Lygií, a nechtěje, aby laskavost jeho zůstala jen při slovech, řekl, obrátiv se k nevolnici:

— Eunike, vykoupeš se, namastíš, přioděješ, a pak půjdeš do domu Vinitiova.

Leč ona padla před ním na kolena a sepjatýma rukama ho prosila, aby ji nedával z domu. Nepůjde k Vinitiovi, bude zde raději nositi dříví do hypokausta, než by tam byla první ze služebnic. Nechce! Nemůže! Prosí ho, aby se nad ní slitoval. Nechať ji dá šlehati třeba každodenně, jen ať ji neposílá z domu.

A třesouc se jako list v bázni i v rozechvění, vztahovala k němu ruce a on poslouchal všecek při kvapen. Nevolnice, která si troufá prositi, aby nemusila vykonati rozkaz, jež praví „nechci, nemohu", byla čímsi neslýchaným v Římě, že Pe-

tronius nechtěl v prvé chvíli ani vlastním ušim věřit. Konečně svraštil obočí. Byl příliš ušlechtilý, než aby byl ukrutný.

Nevolníkům jeho, zvláště pokud se týče prostopášnosti, bylo mnohem více dovolováno než jiným, ovšem při podmínce, aby vzorně vykonali své úkoly a aby vůli pánovu ctili jako vůli boží. Jestliže však prohřešili se proti těmto dvěma povinnostem, dovedl užiti trestů, jakým byli dle všeobecného obyčeje podrobeni. A jelikož kromě toho nesnášel žádných rozporů a netrpěl nic, co by rušilo jeho klid, řekl, hleděv chvíli na klečící dívku:

— Zavolej Teiresia a ihned se s ním sem vrať!

Eunike vstala, chvějíc se, se slzami v očích odešla a za chvíli vrátila se s Křeťanem Teiresiem, jenž byl dozorcem atria.

— Vezmi Euniku — řekl mu Petronius, — a dej jí pětadvacet ran, ale tak, abys kůži nepoškodil.

To řka, odešel do bibliotheky a usednuv u stolu z růžového mramoru, počal pracovati na své „Hostině Trimalchionově".

Ale útěk Lygiin a choroba malé Augusty činily jej tak roztržitým, že nemohl dlouho pra-

covati. Zvláště ona choroba byla vážnou událostí. Přišloť Petroniovi na mysl, že i na něho může padnouti odpovědnost, uvěří-li Cesar, že Lygie malou Augustu uhranula, neboť na jeho prosbu byla Lygie dovedena do paláce. Počítal však na to, že při prvním setkání s Cesarem dovede nějak nesmyslnost tohoto podezření Cesarovi dokázati a pak trochu spoléhal na náklonnost, kterou k němu měla Poppaea, ukrývajíc ji sice pečlivě, avšak přece ne tak pečlivě, aby se jí Petronius nemohl domýšleti. Po chvíli pokrčil rameny nad svými obavami a šel do triclinia, aby se posilnil a aby se pak dal donésti ještě jednou do paláce, pak na Martovo pole a potom k Chrysothemidě.

Leč cestou do triclinia, při vchodu do chodby určené pro služebnictvo, zahlédl z nenadání u stěny mezi jinými nevolníky štíhlou postavu Euniky, i zapomenuv, že nedal Teiresiovi jiného rozkazu, než aby ji vymrskal, zamračil se a ohlížel se po něm.

Nenaleznuv ho však mezi služebnictvem, obrátil se k Eunice.

— Byla jsi vymrskána?

A ona podruhé vrhla se k jeho nohoum, přitiskla lem jeho togy k ústům a pak odpověděla:

— O, ano, pane! Byla, o ano, pane!

V hlase jejím jako by se chvěly radost a vděčnost. Patrně soudila, že mrskání vytrpěla místo odchodu z domu a že nyní již může zůstati. Petronius, kterýž tomu porozuměl, podivil se odporu této nevolnice, ale byl příliš zběhlý ve znalosti povahy lidské, než aby neuhádl, že jedině láska mohla být původem toho odporu.

— Máš milence v tomto domě? — zeptal se.

A ona pozvedla k němu své modré, zaslzené oči a odpověděla tak tiše, že sotva její slova bylo slyšeti:

— Ano, pane!

A s těma očima, s vlasem do týla shrnutým, s obavou i naději ve tváři, byla tak krásná a hleděla na něho tak prosebně, že Petronius, jenž jako filosof hlásal moc lásky, a jako esthetik ctil každou krásu, pocítil s ní jakýs soucit.

— Který z nich je tvým milencem? — zeptal se, ukazuje hlavou na služebníky.

Leč na tuto otázku nedostalo se mu odpovědi. Eunike toliko sklonila hlavu až k jeho nohám a zůstala tak bez hnutí.

Petronius rozhlédl se po nevolnicích, mezi nimiž byli někteří velmi hezcí a statní mladíci,

leč ze žádného obličeje nemohl nic vyčísti, za to na všech pozoroval podivný úsměv; potom pohlédnuv ještě na Eunika ležící u jeho nohou, odešel mlčky do triclinia.

Když se nasytil, dal se odnésti do paláce a potom k Chrysothemidě, u které zůstal do pozdní noci.

Vrátiv se, dal zavolati Teiresia.

— Byla Eunike mrskána? — zeptal se ho.

— Ano, pane. Nedovolil jsi však protnouti kůži.

— Což jsem nedal, pokud jde o ni, jiného rozkazu?

— Ne, pane — odpověděl s nepokojem „atriensis".

— Dobře. Kdo z nevolníků je jejím milencem?

— Nikdo, pane.

— Co o ní víš?

Teiresias jal se mluviti hlasem poněkud nejistým:

— Eunike nikdy neopouští v noci cubiculum, ve kterém spí se starou Akrisinou a Ifidou; nikdy po tvé koupeli, pane, nezůstane v lázni . . . Jiné nevolnice smějí se jí a nazývají ji Dianou.

— Dosti, — řekl Petronius. — Můj příbuzný Vinitius, jemuž jsem dnes ráno Euniku daroval, nepřijal ji, zůstane tedy v domě. Mužeš odejít.

— Smím ještě něco říci o Eunice, pane?

— Poručil jsem, abys řekl všecko, co víš.

— Celá „familia" mluví, pane, o útěku dívky, která měla bydleti v domě šlechetného Vinitia. Po tvém odchodu přišla Eunike ke mně a řekla mi, že zná člověka, který ji dovede nalézti.

— A! — zvolal Petronius. — Kdo je ten člověk?

— Neznám ho, pane, myslel jsem však, že jsem povinen ti to oznámiti.

— Dobře. Nechať onen člověk čeká zítra v mém domě na příchod tribuna, kterého zítra mým jménem požádáš, aby mne navštívil.

Atriensis se poklonil a odešel.

A Petronius mimovolně myslil na Euniku. Z počátku zdálo se mu býti jasno, že mladá nevolnice chce, aby Vinitius nalezl Lygii proto jen, aby nebyla nucena jít do jeho domu, — leč pak přišlo mu na mysl, že onen člověk, kterého Eunike naznačuje, může být jejím milencem, leč ta myšlenka se mu příčila. Bylo ovšem zcela

Sotva Vinitius dočetl, vkročil do bibliotheky nikým neohlášený Chilon I (Str. 345.)

QUO VADIS str. 249–252.

prosté dověděti se pravdy, stačilo dáti Euniku zavolat, leč byla již pozdní hodina. Petronius byl unaven po dlouhé návštěvě u Chrysothemidy a chtělo se mu spáti. Jda však do cubicula, připomenul si, nevěda proč, že má Chrysothemis již v koutcích u očí vrásky. Pomyslil si též, že její krása byla více rozhlášena po celém Římě než skutečná a že Fonteius Capito, který mu nabízel tři pacholata z Klasomen za Euniku, chtěl ji koupit příliš lacino.

XIII.

Druhého dne, sotva se Petronius v uctoriu oděl, již vešel Vinitius pozvaný Teiresiem. Věděl již, že žádné zprávy od bran nedošly a vědomí to jej ještě více stísnilo, místo aby ho potěšilo jako důkaz, že se Lygie nachází dosud v městě; neboť počal připouštěti, že ji Ursus mohl z města vynésti hned po únosu, a tedy dříve, než nevolníci Petroniovi počali brány střežiti. Pravda, na podzim, kdy se dni krátí, byly brány zavírány dosti záhy, ale bývaly také otvírány vyjíždějícím, jejichž počet byl značný. Za hradby bylo lze dostati se též jinými způsoby, o kterých nevolníci, kteří chtěli ujíti z města, dobře věděli.

Vinitius ovšem vyslal své lidi na všecky cesty, vedoucí na venkov, a vzkázal vigilům v menších městech o tom, že prchla dvojice nevolníku s důkladným popisem Ursa i Lygie a s oznámením náhrady za polapení. Bylo však pochybno,

zdali budou postiženi, a kdyby i byli nalezeni, budou-li správy měst míti za to, že mají právo zadržeti je na soukromou žádost Vinitiovu, praetorem nepotvrzenou. Na podobné potvrzení nebylo času. Se své strany po celý včerejší den hledal Vinitius Lygii, přestrojen za nevolníka, po všech koutech města, nedovedl však nalézti ani nejmenšího sledu, ani nepatrné stopy.

Setkal se sice s lidmi z domu Aulova, ale ti zdáli se rovněž někoho hledati, a to utvrdilo ho v domnění, že ji Aulovi nevyprostili a že také nevědí, co se s ní stalo.

Když mu tedy Teiresias řekl, že se nalezl člověk, který je s to ji vyhledat, pospíšil ihned do domu Petroniova a sotva se s ním pozdravivˇ, počal se po onom člověku vyptávati.

— Hned ho uvidíme — řekl Petronius. — Je to známý Euniky, která v této chvíli přijde složiti řasy mé togy, a která dá o něm zprávu.

— Ta, kterou jsi mi chtěl včera darovat?

— Ta, kterou jsi včera odmítl, začež ti jsem ostatně vděčen, neboť jest to nejlepší vestiplica v celém městě.

Vestiplica právě vešla, když domluvil, a vzavši togu složenou na křesle vykládaném slo-

novou kostí, rozvinula ji, aby ji položila na ramena Petroniova. Tvář měla jasnou, tichou a z očí jí zářila radost.

Petronius pohlédl na ni, zdála se mu býti velmi krásnou. Za chvíli, kdy zavinuvši ho v togu počala ji skládati, schylujíc se chvílemi, aby prodloužila záhyb, postřehl, že ramena její mají překrásnou barvu bledých růží a prsa a plece průzračný lesk perleti nebo alabastru.

— Euniko — řekl — jest zde ten člověk, o kterém jsi se včera zmínila Teiresiovi?

— Ano, pane.

— Jak se jmenuje?

— Chilon Chilonides, pane.

— Kdo je to?

— Lékař, mudřec i věštec, který umí čísti v osudech lidských a předpovídati budoucnost.

— Předpověděl také budoucnost tobě?

— Ano, pane.

Eunike celá se začervenala, ruměnec pokryl jí také uši i šíji.

— Co ti předpověděl?

— Že mne potká bolest i štěstí.

— Bolest potkala tě včera z ruky Teiresiovy, nyní tedy musí přijíti štěstí.

— Již přišlo, pane.

— Jaké?

A ona zašeptala tiše:

— Zůstala jsem.

Petronius položil ruku na zlatou její hlavu.

— Dobře jsi mi dnes složila řasy, jsem s tebou spokojen, Eunike.

Oči její dotknutím tím se zamlžily štěstím a prsy počaly se rychle pohybovati.

Leč Petronius s Vinitiem přešli do atria, kde na ně čekal Chilon Chilonides, kterýž uzřev je, učinil jim hlubokou poklonu. Petronius usmál se vzpomenuv, že včera připouštěl, že by to mohl být milenec Euniky. Člověk, který stál před ním, nemohl být milencem. V divné té postavě bylo cosi směšného i nečistého. Nebyl starý, v jeho nepěstěné bradě a v kadeřavých vlasech jen tu a tam se kmital sivý vlas. Břicho měl zapadlé, záda shrbená, tak že na prvý pohled se zdálo, že je hrbatý, nad křivou páteří trčela veliká hlava s tváří opičí a zároveň liščí, s pohledem pronikavým. Zažloutlá jeho pleť byla poseta trudy a nos, který jimi byl úplně pokryt, svědčil o přílišné zálibě v láhvi. Zanedbaný šat, záležející z temné tuniky, utkané z kozí vlny, a rovněž takového děravého pláště, svědčil buď o předstírané nebo skutečné nouzi. Petroniovi při pohledu na

něho přišel na mysl Homerův Thersites; proto odpověděv pokynem ruky na jeho poklonu, řekl:

— Vítej, božský Thersite! Jak se mají tvé boule, které ti způsobil pod Trojou Ulixes a co on sám dělá na polích Elysejských?

— Šlechetný pane — odpověděl Chilon Chilonides — nejmoudřejší z umrlých, Ulixes, posílá mým prostřednictvím Petroniovi, nejmoudřejšímu ze žijících, pozdravení a prosbu, aby pokryl novým pláštěm mé boule.

— Při Hekate Triformidě — zvolal Petronius — odpověď stojí za plášť.

Leč další rozmluvu přerušil netrpělivý Vinitius, který se zeptal:

— Víš dobře, čeho se podjímáš?

— Když dvě „familie" ve dvou spanilých domech nemluví o ničem jiném, a po nich zprávu opakuje pul Říma, není těžko vědět — odpověděl Chilon. — Včera v noci unesena byla dívka, vychovaná v domě Aula Plautia, jménem Lygia, nebo vlastně Callina, kterou tvoji nevolníci, o pane, provázeli z paláce Cesarova do tvé „insuly", a já podjímám se úkolu nalézti ji ve městě, nebo jestli — což jest málo pravdě podobno — opustila město — ukázati ti, šlechetný tribune, kam utekla, a kde se ukryla.

— Dobře — řekl Vinitius, kterému se líbila přesnost odpovědi — jaké máš k tomu prostředky?

Chilon se usmál chytře.

— Prostředky máš ty, pane, já mám toliko rozum.

Petronius usmál se také, neboť byl zcela spokojen se svým hostem.

— Ten člověk může nalézti dívku — pomyslil.

Vinitius svraštil své husté obočí a řekl:

— Nuzáku, jestli mne klameš pro zisk, poručím, aby tě kyji zabili.

— Filosofem jsem, pane, a filosof nemůže být chtivým zisku, zvláště takového, jaký právě spanilomyslně nabízíš.

— Ach, tys filosofem? — zeptal se Petronius. — Eunike mi řekla, že jsi lékařem a věštcem. Odkud znáš Eunike?

— Přišla ke mně pro radu, když sláva moje došla jejích uší.

— Jakou chtěla radu?

— O lásce, pane, chtěla se vyléčit z lásky neopětované.

— A vyléčil jsi ji?

— Učinil jsem více, pane, dalť jsem ji amulet, který zabezpečuje opětování lásky. V Pafu na Cypru jest chrám, o pane, ve kterém chovají pás Venerin. Dal jsem ji dvě nitky z toho pasu, zavřené ve skořápce mandlové.

— A dal jsi sobě dobře zaplatit?

— Za opětování lásky nelze nikdy dost zaplatit, já pak, nemaje dvou prstů u pravé ruky, sbírám na nevolníka písaře, aby spisoval mé myšlenky a zachoval mé učení světu.

— K jaké náležíš škole, božský mudrci?

— Jsem cynikem, pane, neboť mám děravý plášť; jsem stoikem neboť snášim trpělivě bídu, a jsem peripathetikem, neboť nemaje nosítek, chodím pěšky od vinárníka k vinárníkovi a cestou učím ty, kteří jsou ochotni za džbán zaplatit.

— Při džbánu se stáváš rhetorem?

— Heraklit pravil: „všecko plyne", a můžeš popřít, pane, že je víno plynné?

— Také hlásal, že oheň jest božstvo, božstvo tedy plane na tvém nose.

— A božský Diogenes z Apollonie hlásal, že podstata věcí jest povětří, a čím vzduch je teplejší, že tvoří tím dokonalejší bytosti, a z nejteplejšího tvoří se duše mudrců. Že pak s jeseni přicházejí chladna, musí pravý mudrc ohřívat

duši vínem. Nemůžeš zajisté rovněž zapříti, pane, že by džbán třeba řidiny zpod Capue nebo Telesie neroznesl teplo po všech kostech lidského těla?

— Chilone Chilonide, kde je tvá otčina?

— Nad Pontem Euxinem. Pocházím z Mesembrie.

— Chilone, jsi veliký!

— A zneuznaný — dodal melancholicky mudrc.

Avšak Vinitius byl již zase netrpěliv. Vůči naději, jež se mu kmitla, chtěl by, aby se Chilon vydal ihned na výpravu a celá rozmluva zdála se mu zbytečnou ztrátou času, pro kterouž se hněval na Petronia.

— Kdy počneš hledati? — řekl obraceje se k Řekovi.

— Již jsem započal, — odpověděl Chilon. — A když zde jsem a odpovídám na tvé otázky, hledám také. Měj jen důvěru, ctný tribune a věz, kdyby na ulici se ztratila spona od obuvi, dovedl bych nalézti sponu nebo toho, kdo ji nalezl.

— Byl jsi již užíván k podobným úsluhám? — ptal se Petronius.

Řek pozvedl oči.

— Příliš nízko se dnes cení cnost a moudrost, než aby i filosof nebyl nucen hledati jiné způsoby života.

— Jaké ty hledáš?

— Věděti všecko a sloužiti novinami těm, kteří po nich touží.

— A kteří za ně platí?

— Ach, pane, potřebuji koupiti si písaře, jinak moje moudrost umře se mnou.

— Jestliže jsi dosud nesehnal ani na celý plášť, nejsou tvoje zásluhy asi příliš znamenité.

— Skromnost překáží mi vychvalovati. Leč pomysli, pane, že není dnes takových dobrodinců, jakých bylo druhdy plno, a kterým bylo tak milé zlatem obsypávati zásluhy, právě jako polykati ústřice z Puteol. Ne, zásluhy moje nejsou malé, ale vděčnost lidská jest malá. Jestliže kdy unikne cenný nevolník, kdo ho nalezne, ne-li jediný syn mého otce? Jestliže se na zdech objeví nápisy na božskou Poppaeu, kdo objeví pachatele? Kdo vyslídí v knihkupectvích verš na Cesara? Kdo udá, co se mluví v domech senatorů a rytířů? Kdo nosí listy, které se nesvěří nevolníkům, kdo naslouchá novinám u dveří holičů, pro koho nemají tajemství vinárníci a pekařky, komu důvěřují nevolníci, kdo umí prohlédnouti naskrz

každý dům od atria až do zahrady? Kdo zná všecky ulice, kouty, úkryty, kdo ví, co se mluví v thermách, v cirku, na trzích, ve školách lanistů, v kolnách u prodavačů otroků a v arenariích?

— U bohů! dosti, šlechetný mudrci! — zvolal Petronius — nebo utoneme v tvých záslužích, v tvé cnosti, moudrosti a výmluvnosti. Dosti! Chtěli jsme věděti, kým jsi, a víme.

Vinitius byl rád, myslil si, že člověk ten, podobně jako honicí pes, jednou puštěn jsa po stopě, neustane, pokud nenalezne skrýše.

— Dobře — řekl — potřebuješ návodu?

— Potřebuji zbraně.

— Jaké? — zeptal se Vinitius s podivením.

Řek nastavil jednu ruku a druhou napodoboval placení penězi.

— Takové jsou teď časy, — řekl s povzdechem.

— Budeš tedy oslem, — řekl Petronius, — který dobývá pevnost pomocí měšců zlata.

— Jsem jenom chudým filosofem, pane, — odpověděl s pokorou Chilon, — zlato máte vy.

Vinitius hodil mu váček, kterýž Řek chytil ve vzduchu, jakkoli skutečně neměl dva prsty u pravé ruky.

Potom zvedl hlavu a řekl.

— Pane, vím již více, než se domníváš. Nepřišel jsem sem s prázdnýma rukama. Vím, že Aulovi dívku neuchvátili, mluvil jsem s jejich sluhy. Vím, že není na Palatině, kde všichni jsou zaujati malou, chorou Augustou, a snad se i domýšlím, proč dívku raději chcete hledati mou pomocí, než pomocí vigilů a žoldnéřů Césarových. Vím, že jí útěk usnadnil sluha, pocházející z téže země jako ona. Nemohl nalézt pomoci u nevolníků, neboť nevolníci, kteří všichni za jeden provaz drží, nepomohli by mu proti tvým nevolníkům. Mohli mu pomoci toliko souvěrci...

— Slyš, Vinitie — přerušil ho Petronius — neřekl jsem ti totéž do slova?

— Čest pro mne — řekl Chilon. — Dívka, pane, — pokračoval, obraceje se k Vinitiovi, — nepochybně cítí totéž božstvo jako nejctnostnější ze všech Římanek, jako přísná matrona Pomponia. Slyšel jsem, že Pomponia byla souzena doma z vyznávání jakéhosi cizího božstva, nemohl jsem se však od služebnictva dovědět, jaké to jest božstvo, a jak se jmenují jeho vyznavači. Kdybych mohl o tom zvědět, odebral bych se k nim a stal bych se nejpobožnějším mezi nimi, abych získal jejich důvěry. Ty, pane, kterýž jsi, jak

vím, také ztrávil několik dnů v domě šlechetného Aula, nemohl bys mi dáti nějakou zprávu?

— Nemohu, — řekl Vinitius.

— Tázali jste se mne dlouho na různé věci, šlechetní pánové, a já jsem odpovídal na otázky, dovolte nyní, abych já také otázky kladl vám. Viděl jsi, ctný tribune, nějaké sošky, oběti, odznaky nebo amulety u Pomponie nebo u své božské Lygie? Neviděls, aby mezi sebou byly kreslily nějaké znaky, jimž samy toliko rozumějí?

— Znaky?... Počkej!... Ano. Viděl jsem jednou, jak Lygie nakreslila do písku rybu.

— Rybu? Aa! Ooo! učinila to jednou nebo několikrát?

— Jednou.

— A jsi jist, pane, že nakreslila... Rybu? Ooo!

— Ano — odpověděl zvědavě Vinitius. — Můžeš uhádnouti, co to znamená?

— Zdali hádám? — zvolal Chilon.

A pokloniv se na znamení rozloučení, dodal:

— Nechť Fortuna na vás sesype všecky dary rovnou měrou, důstojní pánové.

— Rci, aby ti dali plášť! — řekl mu na cestu Petronius.

— Ulixes děkuje za Thersita, — odpověděl Řek.

A ukloniv se poznovu, odešel.

— Co říkáš tomuto šlechetnému mudrci? — zeptal se Petronius Vinitia.

— Říkám, že nalezne Lygii! — zvolal Vinitius radostně, — ale říkám také, kdyby byla někde říše lotrů, on by mohl být králem v té říši.

— Bez odporu. Musím se s tím stoikem blíže seznámit, ale nyní poručím po něm vykouřiti atrium.

A Chilon Chilonides zahaliv se ve svuj nový plášť, potěžkával na dlani pod řasami jeho váček od Vinitia obdržený a liboval si stejně v jeho váze jako v jeho zvuku. Jda zvolna a ohlížeje se, zdali z domu Petroniova nikdo za ním nehledí, minul sloupořadí Livie a došed k návrši Virbiovu, zahnul k Subuře.

— Musím zajít k Sporovi — pravil si — a obětovat trochu vína Fortuně. Nalezl jsem konečně, co jsem dávno hledal. Mladý jest vznětlivý a bohatý jako doly na Cypru a za tu lygickou makovičku je hotov dáti půl jmění. Ano, takové dávno jsem hledal. Jest však třeba míti se na pozoru, neboť jeho zamračení neslibuje nic dobrého. Ach, štěňata vlčí panují teď nad světem.

Méně bych se bál toho Petronia. O, bohové! proč kuplířství dnes více platí než cnost? Nakreslila ti rybu do písku? Vím-li, co to znamená, ať se udávím kusem kozího sýra. Ale budu vědět. Poněvadž však ryby žijí v vodě a hledání ve vodě jest obtížnější než na pevnině, ergo: zaplatí mi za tu rybu zvlášť. Ještě jeden takový váček a mohl bych odhodit ty čertoviny a koupit si nevolníka. Leč co bys řekl, Chilone, kdybych ti poradil, abys nekoupil nevolníka, ale nevolnici? Znám tě. Vím, že budeš souhlasiti!... Kdyby byla tak hezká jako na příklad Eunike, sám bys při ní omládnul a měl bys z ní poctivý a jistý důchod. Prodal jsem ubohé Eunice dvě nitky ze svého vlastního starého pláště. Hloupá jest, ale kdyby mi ji Petronius daroval, vzal bych ji. Ano, ano, Chilone, synu Chilonův... Ztratils otce i matku! Jsi sirotek, kup si pro potěšení třeba nevolnici. Musí ovšem někde bydleti, najme ji tedy Vinitius byt, ve kterém i ty se schováš, musí se strojiti, zaplatí tedy Vinitius její úbor, musí jíst, proto ji bude živit. Och, jak je život těžký! Kde jsou časy, kdy možno bylo dostati za obol tolik bobů se slaninou, co bylo lze v obou dlaních udržet, nebo kus kozího střeva nalitého krví, tak dlouhý, jako rámě dvanáctiletého pa-

cholete. Ale tu je ten zloděj Sporus! U vinárníka nejsnáz lze se něčeho dovědět.

Tak mluvě k sobě, vešel do vinárny a dal si přinést džbánek „tmavého", a vida nedůvěřivý pohled hospodářův, vyňal zlatý peníz z měšce a položiv ho na stůl řekl:

— Spore, pracoval jsem dnes se Senecou od rána do poledne, a tu jest, čím mne můj přítel obdařil na cestu.

Okrouhlé oči Sporovy staly se při pohledu tom ještě okrouhlejšími, a víno hned se octlo před Chilonem; ten, omočiv v něm prst, nakreslil rybu na stole a řekl:

— Víš, co to znamená?

— Ryba? Nu, ryba je to, ryba!

— Hloupý jsi, ač doléváš tolik vody do vína, že by v něm mohla nalézti se i ryba. To jest symbol, který v jazyku filosofů značí: Úsměv Fortuny. Kdybys byl uhádl, byl bys třeba i ty dosáhl jmění. Važ si filosofie, pravím ti, nebo budu chodit do jiné vinárny — k čemuž mne osobní můj přítel Petronius dávno přemlouvá.

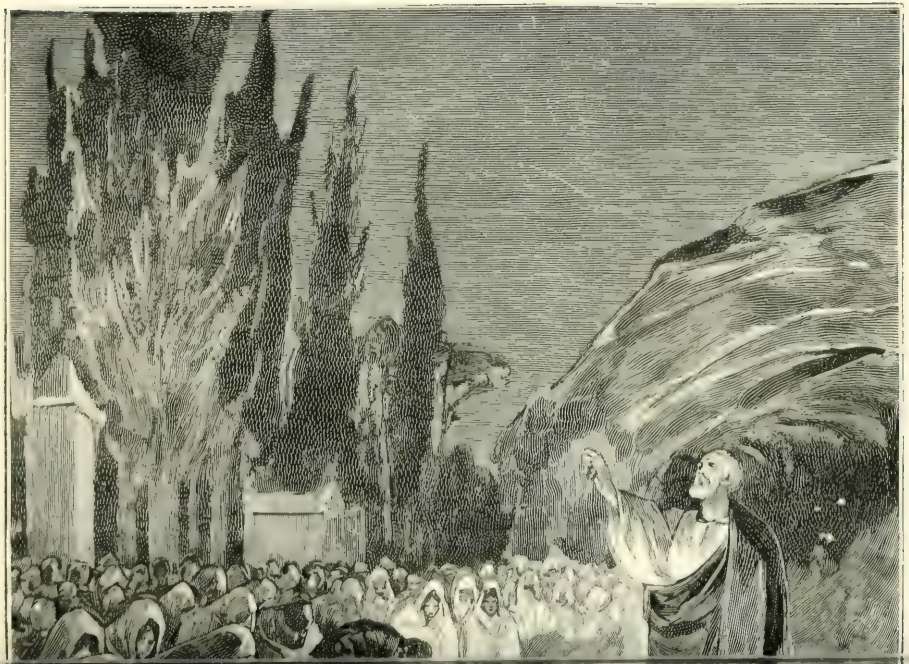

Petr počal mluviti . . . (8° . 377.)

XIV.

Po několik následujících dnu Chilon nikde se neukazoval. Vinitius od chvíle, ve které se od Akté dověděl, že ho Lygie milovala, stokrát více ještě toužil, aby ji nalezl, hledal ji sám, nechtěje a zároveň nemoha se ucházeti o pomoc Cesarovu, který se chvěl strachem o život malé Augusty.

Nepomohly oběti kladené ve chrámích, ani modlitby, ani věda lékařská, ani prostředky čarodějné, k nimž na konec sáhnuto. Za týden dítě zemřelo. Smutek padl na dvůr i na Řím. Cesar, který při narození dítěte šílel radostí, nyní šílel zoufalstvím, i zavřev se, po dva dny nepřijal pokrmu, a jakkoli se palác rojil davy senatorů a augustianů, kteří pospíšili s projevy žalu a soucitu, nechtěl nikoho viděti. Senat sešel se k mimořádnému zasedání, na kterém zemřelé dítě bylo vyhlášeno za bohyni; schváleno, aby byl postaven chrám, a při něm aby byl ustanoven zvláštní kněz.

V jiných chrámech obětovány dítěti na počest oběti, odlévány jeho sošky z drahocenných

kovů, a pohřeb byl převelikou slavností, při které lid obdivoval se nesmírným projevům žalu Cesarova a plakal s ním zároveň, vztahoval ruce po darech a nade vše bavil se nezvyklou podívanou.

Petronia smrt ta znepokojila. Bylo známo po celém Římě, že Poppaea ji přisuzuje čarám. Opakovali to po ní i lékaři, kteří tak mohli ospravedlniti bezvýslednost svého namáhání, i kněží, jejichž oběti neměly účinku, i zaříkávači, kteří se chvěli o svůj život i lid. Petronius byl nyní rád, že Lygie utekla. Jelikož nepřál nic zlého Aulovým a jelikož přál vše dobré sobě a Vinitiovi, proto, když sňat byl cypřiš na znamení smutku před Palatinem postavený, odebral se k slyšení povolenému senatorům a augustianům, aby se přesvědčil, pokud dal Nero sluchu řečem o čarách, a aby zabránil následkům, kteréž by z toho mohly vzejít.

Připouštěl též, znaje Nerona, že byť by i v čáry nevěřil, bude se tvářiti, jako by věřil, již proto, aby oklamal vlastní bol, i proto, aby se na komkoli mohl mstít, a konečně aby zabránil domněnce, že ho bohové počínají trestat za zločiny.

Petronius nesoudil, že by Cesar i vlastní dítě miloval opravdově a hluboce, jakkoliv je miloval vášnivě, jednak byl přesvědčen, že bude svůj boj

přeháněti. A nemýlil se. Nero naslouchal útěchám senatoruv a rytíru s tváří nehybnou, s očima upřenýma k jednomu bodu, i bylo viděti, že, trpí-li do opravdy, myslí zároveň i na to, jak bol jeho působí na přítomné. Napodobil Niobu a představoval otcovský žal, tak jako by ho představoval herec na scéně. Nedovedl však vytrvati v mlčící, jakoby zkamenělé bolesti, neboť chvílemi činil pohyby, jako by posypával hlavu prachem země, chvílemi naříkal, a uzřev Petronia, vzchopil se a tragickým hlasem počal volati, aby ho všichni slyšeli:

— Eheu! I tys vinen její smrtí. Na tvou radu vešel do těchto zdí zlý duch, který jediným pohledem vyssál život z jejích prsou. Běda mi! Kéž oči mé nepatří na světlo Helia. Běda mi! eheu! eheu!

I zvyšuje stále hlas, přešel v zoufalý křik, leč Petronius v téže chvíli rozhodl, že vsadí vše na jediné vrhnutí kostek, načež vztáhnuv ruku, rychle strhl hedvábný šátek, který Nero skoro vždy nosil na šíji, a položil mu ho na ústa.

— Pane! — řekl vážně — spal Řím a svět celý z bolesti, leč zachovej nám svůj hlas!

Ztrnuli přítomní, ztrnul na chvíli sám Nero, jen Petronius nebyl vzrušen. Věděl dobře, co činí.

Věděl, že Terpnos i Diodoros měli přímo rozkaz, aby uzavřeli Cesarovi ústa, kdyby příliš přepínal hlas a vydával ho tak v nebezpečí.

— Cesare — pokračoval s touže vážností a se smutkem, — utrpěli jsme ztrátu nezměrnou, nechať nám aspoň ten poklad útěchy zůstane!

Tvář Neronova se zachvěla, a po chvíli z očí mu vytryskly slzy; náhle opřel se dlaněmi o ramena Petroniova a položiv hlavu na jeho prsa, opakoval za ustavičného lkání:

— Ty jediný ze všech jsi na to myslil, ty jediný! Petronie! ty jediný!

Tigellinus žloutl žárlivostí. — Petronius mluvil dále.

— Jeď do Antia! Tam ona přišla na svět, tam splynula na tebe radost, tam splyne na tebe upokojení. Nechať mořský vzduch osvěží tvé božské hrdlo, nechať prsa tvá osvěží se slanou vlhkostí. My věrní pujdeme všude s tebou, bol tvuj mírniti budeme přátelstvím a ty zmírníš náš bol písní.

— Ano — odpověděl žalostně Nero — napíši hymnus ji na počest a složím k němu hudbu.

— A potom vyhledáš teplé slunce v Bajích.

— A potom zapomenutí v Řecku.

— V otčině poesie a písní.

A kamenný, ponurý postoj mizel zvolna jako mizí mraky zakrývající slunce, i nastala rozmluva ovšem ještě plná smutku, leč již také plna plánů do budoucnosti, týkajících se cesty, uměleckých vystoupení ano i hodů, jež vyžadoval opovězený příchod Tiridata, krále armenského. Tigellinus zkusil ještě zmíniti se o čárách a kouzlech, leč Petronius již jist svou výhrou, přijal vyzvání.

— Tigelline, — řekl, — soudíš, — že čáry a kouzla mohou škoditi bohům?

— Sám Cesar o nich mluvil — odpověděl dvořan.

— Bolest mluvila, ne Cesar, leč, co ty o tom soudíš?

— Bohové jsou příliš mocni, než aby podléhati mohli moci kouzel.

— A mohl bys upříti božskost Cesaru a jeho rodině?

— P e r a c t u m e s t! — zahučel Epirus Marcellus, jenž stál vedle, opakuje výkřik, kterým se lid ozval, když gladiator v areně uděřen byl tak, že nebylo třeba doraziti ho.

Tigellinus zdusil v sobě hněv. Mezi ním a Petroniem ode dávna trval zápas o přednost u Nerona a Tigellinus měl tu přednost, že měl Ce-

sar vůči němu méně ostychu nebo spíše, že byl vůči němu nevázaným, avšak až dosud ho Petronius, kdykoli se utkali, vždy překonal rozumem a důvtipem.

Tak stalo se i nyní. Tigellinus umlkl a zapisoval si v paměti ony senatory a rytíře, kteří ve chvíli, kdy Petronius vešel hloub do dvorany, ho obklopili, předpokládajíce, že po tom, co se stalo, on jistě bude prvním oblíbencem Cesarovým.

Petronius vyšed z paláce, odebral se k Vinitiovi a pověděv mu o rozmluvě s Cesarem a Tigellinem, řekl:

— Odvrátil jsem netoliko nebezpečenství od Aula Plautia a Pomponie a zároveň od nás obou, ale i od Lygie, kterou nebudou hledati již proto, že jsem poradil oné rudobradé opici, aby jela do Antia a odtamtud do Neapole nebo Baji. I pojede, neboť v Římě dosud nesměl veřejně vystoupit v divadle, a já vím, že dávno zamýšlí vystoupiti v Neapoli. Potom sní o Řecku, kde chce zpívat ve všech značnějších městech, a potom se všemi věnci, které mu věnují Řekové, chce slaviti triumfalný vjezd do Říma. Po celý ten čas budeme moci hledati Lygii zcela nerušeně, a bu-

deme ji moci bezpečně ukrýti. Což? Náš šlechetný filosof zde dosud nebyl?

— Tvůj šlechetný filosof je podvodník. Ne, nebyl zde, neukázal se a neukáže se více.

— Já mám lepší mínění, ne-li o jeho slušnosti, tož o jeho rozumu. Pustil již žilou tvému sáčku a přijde zas, byť i jen proto, aby tak učinil podruhé.

— Ať se střeží, abych já mu žilou nepustil.

— Nečiň toho, měj trpělivost, dokud se důvodně o podvodnosti jeho nepřesvědčíš. Nedávej mu více peněz, za to slib mu hojnou náhradu, jestliže ti přinese jistou zprávu. Činíš také něco se své strany?

— Dva moji propuštěnci, Nymfidius a Demas ji hledají v čele šedesáti lidí. Ten z nevolníků, který ji nalezne, má slíbeno propuštění. Vyslal jsem mimo to ještě nevolníky na všecky cesty vedoucí z Říma, aby se v hospodách vyptávali po Lygovi a po dívce. Sám probíhám město dnem i nocí, počítaje na šťastnou náhodu.

— Cokoliv zvíš, vzkaž mi, já musím odjeti do Antia.

— Dobře.

— A jestli kteréhokoliv rána probudiv se, řekneš si, že pro jednu dívku netřeba se tolik

trápiti a tolik pro ni se namáhati, pak přijeď do Antia. Tam nebude nedostatek žen ani útěch.

Vinitius počal rychlými kroky přecházeti po síni; Petronius pohlíželo chvíli na něho, řekl konečně:

— Pověz mi upřímně — ne jako vášnivec, který se sám přemlouvá a sám rozněcuje, ale jako člověk rozumný, který odpovídá příteli: jde ti ustavičně stejně o Lygii?

Vinitius zastavil se na chvíli, pohlédl tak na Petronia, jako by ho byl dosud neviděl, a znovu přecházel. Bylo patrno, že tlumí v sobě výbuch. Konečně vehnalo mu vědomí vlastní slabosti, žalu, hněvu, nepřekonatelného stesku dvě slzy do očí, které promluvily k Petroniovi výmluvněji, než nejvýmluvnější slova.

Petronius zamysliv se po chvíli řekl:

— Svět drží na plecích nikoli Atlas, ale ž e n a, a časem hraje s ním jako s míčem.

— Ano! — řekl Vinitius.

I počali se loučiti. Leč v té chvíli oznámil nevolník, že Chilon Chilonides čeká v předsíni a prosí, aby mohl býti připuštěn před tvář páně.

Vinitius poručil, aby byl ihned vpuštěn, a Petronius řekl:

— Hle, neřekl jsem ti! Při sám Hercules, zachovej jenom klid, jinak on tebou ovládne, nikoli ty jím.

— Pozdravení a čest šlechetnému vojenskému tribunovi i tobě, pane! — pravil Chilon, vcházeje. — Nechať se štěstí vaše rovná vaší slávě, a sláva ať prolétne celý svět od sloupů Herculových až po hranice Arsakovců.

— Vítej, zákonodárce cnosti a moudrosti — odpověděl Petronius.

Vinitius zeptal se s klidem strojeným:

— Co přinášíš?

— Předešle přinesl jsem ti, pane, naději, a nyní přináším ti jistotu, že dívka bude nalezena.

— To znamená, že jsi ji dosud nenalezl?

— Ne, pane, ale nalezl jsem, co znamená znak, kterýž ti nakreslila: vím, kdo jsou lidé, kteří ji odnesli, a znám náboženství, mezi jehož vyznavači ji třeba hledati.

Vinitius chtěl se vzchopiti z křesla, na němž seděl, ale Petronius položil mu ruku na rameno a obrátiv se k Chilonovi, řekl:

— Mluv dále!

— Jsi, pane, zcela jist, že dívka nakreslila rybu do písku?

— Tak jest — vybuchnul Vinitius.

— Pak jest křesťankou a odňali ti ji křesťané.

Nastala chvíle mlčení.

— Slyš, Chilone — řekl konečně Petronius. Příbuzný můj ustanovil ti za vyhledání dívky značnou část peněz, ale neméně značnou část ran, jestli ho chceš obelstít. V prvním případě koupíš si ne jednoho, ale tři písaře, ale v druhém případu filosofie všech sedmi mudrců i s tvou vlastní ti nevystačí na mast hojící.

— Dívka jest křesťanka, pane, — zvolal Řek.

— Rozvaž, co mluvíš, Chilone. Nejsi přec člověk hloupý! Víme, že Junia Silana spolu s Calvii Crispinillou obžalovaly Pomponii Graecinu, že je vyznavačkou křesťanských pověr, ale víme též, že domácí soud ji ospravedlnil z tohoto podezření. Chtěl bys obžalobu tu obnoviti? Chtěl bys nám namluviti, že Pomponia a s ní Lygie mohou náležeti k nepřátelům rodu lidského, k otravovačům fontan a studní, k ctitelům oslí hlavy, k lidem, kteří vraždí děti a oddávají se nejoplzlejší hýřivosti? Rozmysli si, Chilone, aby ta these, kterou nám dáváš, nenalezla odpovědi jako antithese na tvém hřbetě.

Chilon složil ruce na znamení, že tím není vinen, načež řekl:

— Pane! vyslov po řecku tato slova: Jesus Christus, Boží syn, Spasitel.

— Dobře — Vyslovuji! Jesus Christos theu hyos Soter. Co z toho?

— A nyní vezmi první písmeny každého z těch slov a slož je vedle sebe, aby tvořily jeden výraz:

— Ichthys! Ryba! — řekl Petronius s podivením.

— Proto se stala ryba heslem křesťanů, — pravil Chilon hrdě.

Nastala opět chvíle mlčení. Ve vývodech Řeka bylo cosi tak přesvědčujícího, že oba přátelé nemohli se vymaniti z překvapení.

— Vinitie — zeptal se Petronius — nemýlíš se, nakreslila ti Lygie skutečně rybu?

— U všech bohů podzemních, toť aby člověk zšílel! — zvolal mladý muž vášnivě — kdyby mi byla nakreslila ptáka, řekl bych, že ptáka!

— Je tedy křesťankou! — opakoval Chilon.

— To znamená — řekl Petronius — že Pomponia a Lygia otravují studny, vraždí děti po ulicích schytané a oddávají se hýřivosti? Hlouposti! Ty, Vinitie, byls déle v jejich domě,

já jsem tam byl jen na krátko, ale znám dosti Aula i Pomponii, ano dosti znám i Lygii, abych mohl říci: hloupost a pomluva! Je-li ryba heslem křesťanů, čemuž s těží lze odporovati, a jestli ony jsou křesťankami, pak u Proserpiny! patrně nejsou křesťané tím, zač je pokládáme.

— Mluvíš jako Sokrates, pane, — odpověděl Chilon. — Kdo kdy zkoumal křesťana? Kdo poznal jejich víru? Když jsem před třemi lety putoval z Neapole do Říma — (proč jsem tam nezůstal!) přidružil se ke mně člověk, — lékař Glaukos, o němž se říkalo, že byl křesťanem, i přesvědčil jsem se, že to byl dobrý a ctnostný člověk.

— Nedověděl jsi se od tohoto ctnostného člověka nyní, co znamená ryba?

— Bohužel ne, pane! Cestou v jedné hospodě bodnul kdosi poctivého starce nožem, ženu a děti jeho zavlekli k prodavačům otroků. Já jsem v obraně jich ztratil tyto dva prsty. Ale že mezi křesťany není zle o zázrak, mám naději že mi opět narostou.

— Jak to? Což jsi se stal křesťanem?

— Od včerejška pane, od včerejška. Učinila mne jím ta ryba. Hleď, jaká je v ní síla. Za několik dnů budu nejhorlivější z horlivých, aby

mne připustili ke všem svým tajemstvím, a až se tak stane, budu věděti, kde se skrývá dívka. Možná, že se mi mé křesťanství vyplatí lépe, než má filosofie. Učinil jsem též Mercurovi slib, že mu obětuji dvě jalůvky stejného stáří a stejné míry, jimž dám pozlatit rohy, pomůže-li mi vyhledati dívku.

— Tedy včerejší tvoje křesťanství a bývalá tvoje filosofie dovolují ti věřit v Mercura?

— Věřím vždy v to, v co mi věřiti třeba, a to jest má filosofie, která zvláště Mercurovi musí být po chuti. Na neštěstí víte důstojní pánové, jaký to je podezřívavý bůh. Nedůvěřuje ani slibům ctnostných filosofů a raději by dostal jalůvky předem, ale zatím to je výdaj ohromný. Každý není Senecou, a já na to nemám; kdyby však šlechetný Vinitius chtěl na účet té sumy, kterou slíbil, cokoli...

— Ani obolu, Chilone! — řekl Petronius — ani obolu. Štědrost Viniciova převýší tvé naděje, ale teprve pak, až Lygie bude nalezena, to jest, až nám ukážeš její skrýši. Mercur ti musí dát na úvěr dvě jalůvky, ačkoliv se tomu nedivím, že k tomu nemá ochoty; i v tom poznávám jeho rozum.

— Poslyšte mne, důstojní pánové. Odhalení, které jsem učinil, jest veliké, neboť i když jsem dosud nenalezl dívky samé, tož nalezl jsem cestu, na které ji hledati třeba. Rozeslali jste propuštěnce a nevolníky do celého města i do provincií, přinesl vám někdo zprávu? Ne. Já sám jsem ji přinesl. Mezi vašimi nevolníky mohou býti křesťané, o kterých nevíte, neboť pověra ta již všude se rozšířila, a ti místo aby vám pomáhali, zradí vás. Není dobře, že mne tu vidí, a proto ty, šlechetný Petronie, přikaž Eunice, aby mlčela, a ty pak rovněž, šlechetný Vinitie, rozhlas, že ti prodávám mast, jejíž namazáním se koním zabezpečuje vítězství v cirku. Já sám budu hledati a sám sběhy naleznu, vy pak důvěřujte mi a věřte, že cokoliv bych dostal předem, bude to toliko povzbuzením pro mne, neboť budu tím více jist, že slíbená odměna mne nemine. Ach ano! Jako filosof pohrdám penězi, ačkoliv jimi nepohrdají ani Seneca, ani Musonius, nebo Cornutus, kteří však neztratili prsty v ničí obraně, a kteří sami píšíce, jména svá odkázati mohou potomstvu. Ale nehledě k nevolníkovi, kterého koupiti zamýšlím, nehledě k Mercurovi, jemuž slíbil jsem obětovati jalovice (a víte, jak dobytek stoupl v ceně), i samo hle-

dání vyžaduje mnoho peněz. Vyslyšte mne jen trpělivě. Mám za několik těch dnů již rány na nohou od samého chození. Chodil jsem do vinárny, abych porozprávěl s lidmi, k pekařům, k řezníkům, k prodavačům oliv a k rybářům. Proběhl jsem všecky ulice a kouty; byl jsem ve skrýších uprchlých nevolníků, prohrál jsem skoro sto assů v moře, byl jsem v prádelnách, v sušírnách, viděl jsem mulníky i řezbáře, viděl jsem lidi, kteří léčí měchýř a trhají zuby, mluvil jsem s prodavači sušených fíků, byl jsem na hřbitovech, a víte proč? Proto, abych kreslil všude rybu, a hledě lidem do očí, slyšel, co na znamení to řeknou. Dlouhý čas nedovídal jsem se ničeho, až jsem zahlédl starého nevolníka u fontany, který čerpal vodu a plakal. Přiblíživ se k němu, ptal jsem se ho, proč slzí. Na to usedli jsme na stupních fontany i vypravoval mi, že po celý život střádal sestercius k sesterciu, aby vykoupil milovaného syna, ale jeho pán, jmenuje se Pansa, vzal mu peníze, a syna dále drží v otroctví. „A tak pláči“ — pravil stařec — „neboť ať si říkám: Děj se vůle boží, přece bídný hříšník nemohu se slz zdržeti.“ Tu jako v předtuše — omočiv prst ve vodě, nakreslil jsem rybu a on řekl: „I moje naděje v Kri-

JIŘÍ KOHOUT,

stu.“ Zeptal jsem se: poznal jsi mne po znaku? A on pověděl: Ano, pokoj buď s tebou. Tedy počal jsem vyzvídati a poctivec řekl mi všecko. Jeho pán, onen Pansa, sám jest propuštěncem velkého Pansy, a dodává po Tibeře do Říma kamení, kteréž nevolníci a lidé najatí z vorů odnášejí na břeh a v noci ku stavbám dovážejí, aby ve dne ruchu na ulicích nepřekáželi. Pracuje mezi nimi mnoho křesťanů i jeho syn; leč práce ta je nad síly člověka, a proto ho chtěl vykoupit. Leč Pansa zadržel peníze i nevolníka. Vypravuje o tom, počal znovu plakati a já smísil jsem své slzy se slzami jeho, což mi nezpůsobilo obtíží jednak pro dobrotu srdce mého, jednak proto, že jsem od mnohého chození dostal lámání do nohou. Počal jsem naříkati, že přišed před několika dny z Neapole, neznám nikoho z bratří, že nevím, kde se scházejí, aby se pospolu modlili. On se divil, že mi křesťané z Neapole nedali listy k římským bratřím, ale já mu řekl, že mi byly ukradeny cestou. Na to mi pověděl, abych přišel v noci k řece, že mne s bratry seznámí a že mne dovede do domu modlitby i k starším, kteří spravují obec křesťanskou. Uslyšev to, potěšil jsem se tou měrou, že jsem mu dal obnos potřebný na vy-

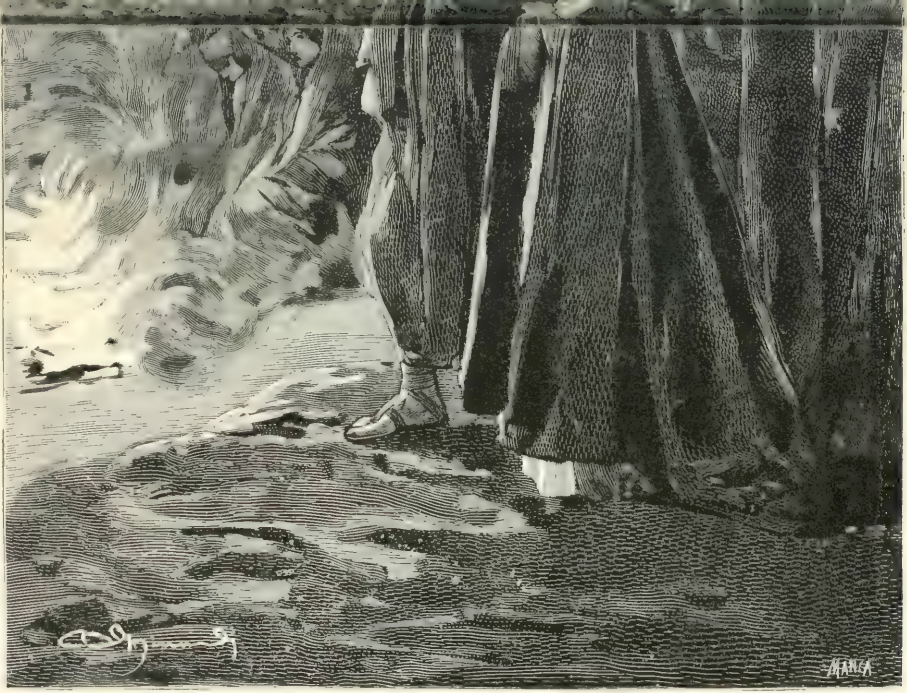

. . . ústa měla poněkud pootevřená, oči povznesené k apoštolovi. (Str. 390.)

QUO VADIS str. 289—292.

ději, že mi jej spanilomyslný Vinitius dvojnásob nahradí . . .

— Chilone — přerušil ho Petronius — v tvém vypravování leč plyne na povrchu pravdy jako olej nad vodou. Přinesl jsi zprávy vážné, nepopírám, ano pravím, že ve příčině vyhledávání Lygie stal se velký krok, leč nehleď omastiti lží své noviny. — Jak se jmenuje onen stařec, od kterého jsi se dověděl, že se křesťané poznávají pomocí znamení ryby?

— Euricius, pane. Ubohý, nešťastný stařec. Připomenul mi Glauka lékaře, kterého jsem bránil před lupiči, a tím mne hlavně vzrušil . . .

— Věřím, že jsi ho poznal a že ze známosti té dovedeš kořistiti, ale peněz jsi mu nedal. Nedals mu ani assu, rozumíš mi? Nic jsi mu nedal.

— Ale pomohl jsem mu zvedati vědra a o jeho synu jsem s ním mluvil s největší soustrastí. Ano, pane! Co by se dalo ukrýti před bystrostí Petroniovou? Nedal jsem mu tedy peněz, nebo lépe řečeno dal jsem mu je, ale toliko v duchu, v mysli, což, kdyby byl pravým filosofem, muselo by mu postačit . . . A dal jsem proto, že jsem to uznal za nezbytné a užitečné, jen vzpomeň, jak by mi rázem získal všecky křesťany,

jak by mi k nim přístup získal a jakou důvěru by v nich ke mně vzbudil.

— Pravda — řekl Petronius, — i měl jsi to učinit.

— Vlastně proto přicházím, abych to mohl učinit.

Petronius obrátil se k Vinitiovi.

— Dej mu vyplatiti pět tisíc sestercií, ale v duchu a v mysli ...

Leč Vinitius řekl:

— Dám ti sluhu, který ponese sumu potřebnou, a ty povíš Euriciovi, že sluha jest tvým nevolníkem, a vypočítáš starému před ním peníze. Poněvadž jsi přinesl zprávu vážnou, obdržíš rovněž tolik pro sebe. Přijď pro sluhu i pro peníze večer.

— Toť pravý Cesar! — řekl Chilon. — Dovoliš, pane, abych ti věnoval své dílo, ale dovolíš také, abych dnes večer přišel toliko pro své peníze; neboť Euricius řekl mi, že je již všechen náklad vyloven a že nový přivezen bude z Ostie teprve za několik dní. Pokoj s vámi! Tak se loučí křesťané .. Koupím si nevolnici, totiž chtěl jsem říci nevolníka. Ryby chytají se na udici a křesťané na rybu. Pax vobiscum! pax! pax! pax!

XV.

Petronius Vinitiovi:

Po spolehlivém nevolníku posílám ti z Antia tento list, na kterýž, doufám, že jakkoli ruka tvá více meči a oštěpu než péru přivykla, prostřednictvím téhož posla bez zbytečných průtahů odpovíš. Zůstavil jsem tě na dobré stopě a plného naději, tuším tedy, že buď již sladkou žádost jsi v objetí Lygie ukojil nebo že ji ukojíš prve než pravý zimní vítr zavěje na Campanii s vrcholků Soracta. O, můj Vinitie! Kéž ti je mistryní zlatá bohyně Cyperská, a ty pak buď mistrem té lygické jitřence, která utíká před sluncem lásky. A pamatuj vždy, že mramor sám v sobě, byť byl nejdražší, pravé ceny teprve tehdy nabývá, když ho v arcidílo promění ruka sochaře. Buď takovým sochařem ty, c a r i s s i m e! Milovati není dost, třeba také u m ě t milovat a třeba umět naučit lásce.

Rozkoš pociťuje i luza ano i zvířata, leč pravý člověk tím vlastně se od nich různí, že ji

v ušlechtilé umění proměňuje a těše se z ní, je si vědom celé, božské její ceny v mysli své, a tak netoliko tělo, ale i duši nasycuje. Nejednou, kdy tu pomýšlím na marnost, nejistotu a nudnost našeho života, přichází mi do hlavy, že ty jsi snad lépe volil a že ne dvůr Cesarův, ale vojna a láska jsou věci jediné hodny toho, aby se k vůli nim člověk narodil.

Ve vojně byl jsi šťasten, buď jím i v lásce, a jsi-li zvědav, co se děje na dvoře Cesarově, já ti o tom čas od času napíši. Sedíme zde v Antiu a pečujeme o náš nebeský hlas, cítíme stále nenávist k Římu a na zimu zamýšlíme odebrati se do Baji, abychom vystoupili veřejně v Neapoli, jehož obyvatelé jako Řekové lépe dovedou nás oceniti než vlčí plémě, obývající pobřeží Tibery. Sběhnou se lidé z Baji, z Pompeji, z Puteol, z Cum, ze Stabii, potlesku ani věnců nebude nedostatek, a to bude vzpruha k obmýšlené výpravě do Achaje.

A paměť na malou Augustu? Ano! Ještě ji oplakáváme. Zpíváme hymny vlastního složení, a tak krásně, že se Sireny ze žárlivosti schovaly v nejhlubších jeskyních Amfitritiných. Poslouchali by nás i delfíni, kdyby jim nepřekážel hukot moře. Bolest naše neupokojila se posud,

ukazujeme ji tedy lidem ve všech posicích, jakým učí sochařství, dbajíce při tom pilně toho, sluší-li nám a umějí-li lidé krásu tu oceniti. Ach, můj drahý, pomřeme jako blázni a komedianti.

Jsou tu všichni augustiani a všechny augustianky, nepočítaje pět set oslic, v jejichž mléce koupe se Poppaea, a deset tisíc služebnic. Časem též bývá veselo. Calvia Crispinilla stárne; říkají, že vyprosila si od Poppaei, aby jí bylo dovoleno koupati se hned po ní.

Lucanus udeřil Nigidii do tváře, podezřívaje ji z poměru s gladiatorem. Sporus prohrál ženu při hře v kostky se Senecionem. Torquatus Silanus nabídl mi za Eunike čtyři hnědouše, kteří toho roku nepochybně při dostizích vyhrají. Nechtěl jsem! a tobě také děkuji, žes ji nepřijal.

Pokud jde o Torquata Silana, ani neví chudák, že je už více stínem než člověkem. O smrti jeho jest rozhodnuto. A víš, co jest jeho vinou? To, že jest pravnukem božského Augusta. Není pro něho spásy. Takový je náš svět.

Očekávali jsme zde, jak ti známo, Tiridata, zatím Vologeses napsal urážlivý list. Poněvadž dobyl Armenie, prosí, aby mu byla zůstavena pro Tiridata, bude-li jinak rozhodnuto, že ji nevydá. Pravý posměch! Ustanovili jsme tedy vojnu,

Corbulo dostane takovou moc, jakou za časů války s lupiči mořskými měl veliký Pompejus.

Jednu chvíli Nero váhal: bojí se patrně slávy, které by pro případ vítězství Corbulo nabyl. Rozmýšlel se dokonce, nemá-li hlavní velení nabídnouti našemu Aulovi. Ale tomu postavila se na odpor Poppaea, kteréž cnost Pomponiina patrně jest solí v očích.

Vanitius opověděl nám jakés neobyčejné zápasy gladiatorů, které má provésti v Beneventě. Hleď, k čemu se přes pravidlo: n e s u t o r s u p r a c r e p i d a m za našich časů dostávají ševci. Vitellius, potomek ševcův, a Vanitius, syn rolný. Možno, že sám ještě smolil dratve. Histrio Aliturus včera krásně představoval Aidipa. Ptal jsem se ho též jako Žida, jsou-li křesťané a Židé jedno a totéž. Odpověděl mi, že Židé měli odvěké náboženství, křesťané že jsou novou sektou, která nedávno povstala v Judaei. Ukřižovali tam za času Tiberia jakéhos člověka, jehož vyznavači se každým dnem množí, i pokládají ho za boha. Zdá se, že žádných bohů jiných a zvláště našich znáti nechtějí. Nerozumím, co by jim to mohlo škodit.

Tigellinus ukazuje mi již zjevně nepřízeň. Dosud nemůže mi nic udělat, má však tu před-

nost přede mnou, že více dbá o život a zároveň že je větším lotrem nežli já, což ho sbližuje s Ahenobarbou. Ti dva se dříve nebo později dorozumějí a pak přijde řada na mne. Kdy k tomu dojde, nevím, ale vím, že k tomu dojíti musí. Jde jenom o termín. Třeba se zatím baviti. Život sám v sobě nebyl by zlý, kdyby nebylo Rudobrádého. Pro něho se však časem člověk oškliví sobě samému. Není nic platno považovati zápas o jeho přízeň za dostihy cirkové, za jakous hru, za zápasy, ve kterých vítězství pochlebuje sebelásce. Skutečně si to často tak vykládám a přece někdy zdá se mi, že jsem takovým Chilonem, a o nic lepším než on. Až ho nebudeš potřebovati, pošli mi ho, zalíbil se mi jeho způsob vzdělávající řeči. Pozdravuj ode mne svou božskou křesťanku, anebo popros ji spíše v mém jménu, aby pro tebe nebyla rybou. Vzkaž mi o svém zdraví, o lásce, uměj milovat, nauč mi lovat a buď zdráv!

M. C. Vinitius Petroniovi.

— Lygie dosud nemám! Nebýti naděje, že ji brzo naleznu, neobdržel bys ani odpovědi, nebo kdy se život hnusí, také psáti se nechce. Chtěl jsem se přesvědčiti, zdali mne Chilon neklame, a proto té noci, kdy si přišel pro peníze pro

Euricia, oděl jsem se pláštěm vojenským a šel jsem nepozorován za ním a za chlapcem, kterého jsem mu dal. Když došli na místo, sledoval jsem je z daleka ukryt za sloupem přístavním a přesvědčil jsem se, že Euricius nebyl smyšlenou osobou. Dole u řeky množství lidí vynášelo kámen z velké pramice a skládalo ho na břehu. Viděl jsem, jak se Chilon přiblížil k nim, jak začal rozmlouvati s jakýmsi starcem, který po chvíli mu klesl k nohám. Jiní je obklopili i bylo slyšeti jejich výkřiky obdivu. Před mýma očima podal nevolník můj sáček Euriciovi, kterýž uchopiv ho jal se modliti s rukama k nebi rozpnutýma a vedle něho klekl někdo jiný, patrně jeho syn.

Chilon mluvil ještě něco, ale to již jsem neslyšel, požehnal oběma klečícím i jiným, dělaje rukou nad nimi ve vzduch znamení kříže, kterýž oni patrně také cti, neboť všichni padli na kolena. Měl jsem chuť jíti mezi ně a nabídnouti tři takové sáčky tomu, kdo by mi vydal Lygii, ale bál jsem se pokaziti Chilonovi práci a proto jsem po chvíli odešel.

Stalo se to dvanáctý den po tvém odjezdu. Od té doby byl u mne několikrát. Sám mi řekl, že mezi křesťany nabyl velikého významu. Říká, že jestliže dosud Lygie nenalezl, stalo se to pro-

to, že je jich nesčetné množství v samém Římě, že se tudíž všichni neznají i nemohou věděti, co se mezi nimi děje. Jsou též opatrni a vůbec málomluvní, on však zaručuje, že jakmile se dostane k starším, kteří se zovou presbytery, dovede zvěděti od nich všecka tajemství. S několika již se poznal, zkusil vyptávati se, ale opatrně, aby pospěchem nevzbudil podezření a neztížil dílo. I ačkoliv mi je těžko čekati, ačkoliv nemám trpělivost, přece cítím že má pravdu a — čekám.

Dověděl jsem se také, že mají společná místa, na kterých své modlitby konají, často za branami města v pustých domech i v arenariich. Tam ctí Krista, zpívají a hodují. Míst takových jest mnoho. Chilon má za to, že Lygie chodí úmyslně do jiných shromáždění než Pomponia, proto, aby tato pro případ vyhledávání směle mohla tvrditi, že o jejím úkrytu neví.

Možná, že presbyterové ji k opatrnosti tě poradili. Až Chilon nalezne místo ono, budu choditi s ním, a jestli bohové mi dopřejí, abych ji uzřel, přisahám ti při Jovovi, že tentokrát mi neujde.

Myslím stále na ta místa modlitby. Chilon nechce, abych s ním chodil. Bojí se, ale já nemohu seděti doma. Poznám ji hned, byť i pře-

strojenou nebo pod závojem. Oni se tam scházejí v noci, ale já ji poznám i v noci. Poznal bych všude její hlas a pohyby. Půjdu sám přestrojen a budu prohlížeti každého, kdo vejde i vyjde. Stále na ni myslím, poznám ji tedy také. Chilon má zítra přijít i půjdeme. Vezmu s sebou zbraň. Několik mých nevolníků, kteří byli poslání na venkov, vrátilo se s prázdnem. Ale nyní jsem jist, že ona je zde ve městě a snad i nedaleko. Prohledl jsem již mnoho domů, předstíraje nájem. U mne jí bude stokrát lépe, neboť tam žije celé mraveniště chudiny. Já přece ničím pro ni bych nešetřil. Píšeš, že jsem dobře vybral — a přece vybral jsem si starost a trápení. Půjdeme především do těch domů, které jsou ve městě, potom za brány. Naděje každého rána něco slibuje, bez ní bych nedovedl žíti. Praviš, že je třeba umět milovat, i já uměl jsem s Lygií mluvit o lásce, ale nyní toliko teskliv očekávám Chilona a doma je mi k nesnesení. Zdráv buď!

XVI.

Chilon se však dosti dlouho neobjevoval, tak že Vinitius nevěděl, jak o něm souditi. Marně si opakoval, že vyhledávání musí býti pozvolné, má-li vésti k zdárnému výsledku. Krev jeho i vznětlivá povaha bouřily se proti hlasu rozumu.

Nečinit ničeho, čekati, seděti se založenýma rukama, bylo příliš proti jeho povaze, než aby se s tím stavem mohl shodnouti. Probíhání koutův města v tmavém nevolnickém plášti již proto, že bylo bezvýsledné, pokládal toliko za obelstění vlastní nečinnosti, i nemohlo ho upokojiti. Jeho propuštěnci, lidé prohnaní, jimž rozkázal, aby Lygii hledali, byli stokrát nezručnější než Chilon. Zatím vedle lásky, kterou k Lygii pociťoval, budila se ve Vinitiovi nová vášeň, vášeň hráče, který chce vyhrát. Takovým byl Vinitius vždy.

Od nejmladších let prováděl, co chtěl, s vášnivostí člověka, který nerozumí, že je něco nemožno, že je třeba někdy něčeho se zříci. Kázeň

vojenská uvedla ovšem na čas svévoli jeho do jistých mezí, ale vštípila mu zároveň přesvědčení, že každý rozkaz, který dal podřízeným, musí být splněn, delší pobyt jeho na Východě mezi lidem podajným a nevolnickému poslušenství uvyklým utvrdil ho ve víře, že pro jeho „chci" není hranic. A nyní byla těžce raněna jeho sebeláska.

Ve všech těch protivách, i v odporu, který i v samém útěku Lygiině shledával, bylo pro něho cosi nesrozumitelného, jakás záhada, kterou si marně týral hlavu. Cítil, že Akté mluvila pravdu, že Lygii neby lhostejným. Ale bylo-li tomu tak, proč dala přednost bídě a životu potulnému před láskou, před jeho péčí, před pobytem v rozkošném jeho domě? Na tu otázku nedovedl nalézti odpovědi a docházel toliko k jistému nejasnému pocitu, že mezi ním a Lygii, mezi jejich názory, mezi světem jeho a Petroniovým a světem Lygie a Pomponie Graeciny je jakýs rozdíl, jakés nedorozumění, hluboké jako propast, kterou nedovede nic vyplniti a vyrovnati. Tehdy zdálo se mu, že musí Lygii ztratiti a při té myšlence ztrácel zbytek rovnováhy, kterou v něm Petronius chtěl udržeti. Byly chvíle, ve kterých sám nevěděl, zdali Lygii miluje nebo nenávidí, a věděl jen, že ji nalézti musí. Byl by volil spíše,

aby ho země pohltila, než aby ji neměl spatřiti, aby neměla být — jeho. Obrazotvornost stavěla mu ji časem tak živě na oči, že mu bylo, jako by skutečně před ním stála; připomínal si každé slovo, které k ní mluvil a které od ní slyšel. Cítil, že je blízko, cítil ji na prsou, v objetí, a vášnivá žádost zachvacovala ho jako plamen.

Miloval a vzýval ji.

A když pomyslil, že ho milovala, a že mohla dobrovolně splnit všecko, co od ní žádal, zmocňoval se ho těžký, nekonečný a velký jakýs žal, stesk zaplavoval srdce jeho velikou, nezměrnou vlnou.

Leč míval i takové chvíle, ve kterých bledl vztekem a liboval si v myšlenkách, jak Lygii pokoří, až ji nalezne a jaká muka ji ustrojí. Chtěl ji nejen míti, ale míti ji jako pokořenou nevolnici, ale zároveň cítil, že by se stal raději nevolníkem jejím, kdyby měl na vybranou státi se buď jejím nevolníkem nebo nikdy v životě ji neviděti.

Bývaly dny, ve kterých myslil na sledy, jež by na růžovém jejím těle zůstavily důtky a zároveň by chtěl líbat ony sledy. Přicházelo mu také na mysl, že by byl šťasten, kdyby ji mohl zabiti.

V těch rozporech, za té únavy, v nejistotě a v hoři ztrácel zdraví i svěžest. Stával se pánem

bezohledným a ukrutným. Nevolníci i propuštěnci bližili se k němu chvějíce se, a protože byli trestáni bez příčiny, nemilosrdně, počali ho nenáviděti. On pak, cítě to a poznávaje svou osamocenost, mstil se na nich tím více. Zdržoval se toliko vůči Chilonovi, aby nepřestal vyhledávati. Chilon zpozorovav to, opanovával ho a stával se stále dotěrnějším, zvyšuje požadavky. Z počátku stále ujišťoval Vinitia, že vše půjde lehce a snadno, nyní vyhledával obtíže, nepřestával zaručovati dobrý výsledek, leč neukrýval, že hledání trvati bude ještě dlouho.

Přišel konečně po dlouhých dnech očekávání s tváří tak zamračenou, že Vinitius zbledl pohledem na něho a skočiv k němu, sotva měl sílv, aby se zeptal:

— Není mezi křesťany?

— Ovšem jest, pane — odpověděl Chilon — ale nalezl jsem mezi nimi Glauka, lékaře.

— O čem mluvíš, kdo je to?

— Zapomněl jsi, pane, na starce, s kterým jsem putoval z Neapole do Říma a pro něhož jsem, bráně ho, ztratil tyto dva prsty, jejichž ztráta nedovoluje mi držeti péro v ruce? Lupiči, kteří uloupili jeho ženu a děti, bodli ho nožem. Zůstavil jsem ho skonávajícího v hospodě

u Minturn a oplakával jsem ho dlouho! Bohužel, přesvědčil jsem se nyní, že žije dosud a že náleží k obci křesťanské v Římě.

Vinitius, který nemohl pochopiti, oč jde, vyrozuměl toliko, že onen Glaukos jest jakous překážkou, jež se staví v cestu vynalezení Lygie, tedy utlumil hněv a řekl:

— Když jsi ho bránil, jest povinen vděčností a musí ti pomáhati.

— Ach, důstojný tribune! Ani bohové nebývají vždy vděčni, což teprve lidé! Ano, jest mi povinen vděkem. Na neštěstí jest to však člověk slabomyslný, rozumu zatmělého věkem i utrpením, z kteréžto příčiny netoliko mi není vděčen, ale, jak jsem se dověděl od jeho souvěrců, viní mne z toho, že jsem se smluvil s lotry a že jsem já původcem jeho neštěstí. To je náhrada za mé dva prsty.

— Jsem jist, lotře, že tomu tak bylo, jak on praví! — řekl Vinitius.

— Tedy víš víc, pane, než on — odpověděl klidně Chilon, — neboť on se toliko domnívá, že tomu tak bylo, což by mu však nepřekáželo, aby vyzval proti mně křesťany a ukrutně se na mně pomstil. Učinil by to zajisté a jiní zajisté by mu pomohli. Na štěstí nezná mého jména a

v domě určeném k společným modlitbám mne nezahlédl. Já však poznal jsem ho ihned a chtěl jsem ho obejmouti. Zadržela mne toliko rozvaha a obyčej přemýšleti o každém kroku, který obmýšlím učiniti. Vyšed z domu, počal jsem se na něho vyptávati, a ti, kteří ho znají, řekli mi, že je to člověk, kterého zradil druh na cestě z Neapole. Jinak bych přece nevěděl, že tak o mně mluví.

— Co mi je po tom? Mluv, co jsi viděl v domě modlitby.

— Tobě, pane, není nic po tom, ale mně jest po tom zrovna jako po vlastní kůži. Poněvadž chci, aby mne učení mé přežilo, raději se zříkám náhrady, kterou jsi mi slíbil, než abych život obětoval marnému mamonu, bez něhož jako pravý filosof dovedu žít a hledat božskou pravdu.

Vinitius přiblížil se k němu s tváří zlověstnou a řekl mu přitlumeným hlasem:

— A kdo ti řekl, že tě z ruky Glaukovy smrt dříve zastihne než z ruky mé? Odkud víš, pse, že tě ihned nezakopu ve své zahradě?

Chilon byl bázlivec, pohlédl na Vinitia a v okamžení porozuměl, že je třeba jen ještě jediného slova, aby jistě zahynul.

Zmrtí – pomyslil si mladý patricius. (Str. 407.)

QUO VADIS str. 309–312.

— Budu ji hledat, pane, a naleznu ji! — zvolal spěšně.

Nastalo mlčení i bylo slyšeti toliko rychlý dech Vinitiův a vzdálený zpěv nevolníků, kteří v zahradě pracovali.

Po chvíli teprve Řek postřehnuv, že se mladý patricius poněkud upokojil, opět si troufal promluviti.

— Smrt šla kolem mne, ale já hleděl jsem na ni s takovým klidem jako Sokrates. Ne, pane! neřekl jsem, že zříkám se hledání, chtěl jsem toliko říci, že je hledání spojeno nyní s velikým nebezpečím pro mne. Pochyboval jsi svého času o tom, že by skutečně byl jakýs Euricius, a ačkoliv jsi se na vlastní oči přesvědčil, že syn otce mého mluvil pravdu, podezříváš opět, že jsem si vymyslil Glauka. Kdyby byl toliko výmyslem, kdybych mohl úplně bezpečně choditi mezi křesťany, tak jako jsem chodil dříve, dal bych za to ubohou starou nevolnici, kterou jsem koupil před třemi dny, aby pečovala o mé šáty, a aby mne neduživého ošetřovala. Leč Glaukos žije, pane, a kdyby mne uzřel, je jisto, že ty bys mne více neuzřel, a kdo by v tom případě nalezl dívku?

Umlkl na chvíli, stíral slzy a pak mluvil dále:

— Jak ji mám hledat, dokud Glaukos žije, když každou chvíli mohu jej potkat, a potkám-li jej, zahynu, a se mnou zároveň je po všelikém hledání?

— Kam míříš? Co radíš? Co chceš činit? — ptal se Vinitius.

— Aristoteles nás učí, pane, že menší věci sluší obětovati pro větší, a král Priamus říkal často, že stáří jest těžkým břemenem. Nuže, ono břímě staroby i neštěstí hněte Glauka ode dávna a to tak těžce, že smrt by byla pro něho dobrodiním. Čím jest podle Senecy smrt, ne-li vysvobozením?

— Blázni si s Petroniem, ale ne se mnou a pověz, co chceš?

— Je-li cnost bláznovstvím, nechť mi bohové popřejí, abych navždy zůstal bláznem. Chci, pane, odstraniti Glauka, neboť pokud on žije, je život můj i hledání moje ve stálém nebezpečenství.

— Najmi tedy lidi, kteří ho utlukou holemi, já jim zaplatím.

— Odrou tě, pane, a později budou se snažiti, aby využitkovali tvého tajemství. Lotrů je v Římě, jako zrn písku v areně, ale neuvěříš ani, jak se zdražují, potřebuje-li poctivý člověk, aby

najal jejich lotrovství. Ne! důstojný tribune. Což kdyby vigilové schytali vrahy při činu? Bezpochyby pověděli by, kdo je najal, a měl bys nesnáze. Mne neprozradí, neboť jim jméno své nepovím. Nečiníš dobře, že mi nedůvěřuješ, přes mou poctivost, pomni, že tu jde o dvě jiné věci: o mou vlastní kůži a o náhradu, kterou jsi mi přislíbil.

— Mnoholi je ti třeba?

— Potřebuji tisíc sestercií, neboť považ, pane, musím vyhledati lotry poctivé, kteří vezmouce závdavek, nezmizeli by s ním beze stopy. Za dobrou práci dobrý plat. Je třeba také něčeho pro mne za stírání slzí, jež proleji nad Glaukem. Bohy beru za svědky, že jsem ho miloval. Jestli dnes dostanu tisíc sestercií, bude duše jeho za dva dny v Hadu, a tam teprvé, jestli si jen duše zachová paměť a dar mysli, pozná, jak jsem ho miloval. Lidi naleznu ještě dnes a řeknu jim, že počínaje zítřejším večerem, strhuji po stu sestercií za každý den života Glaukova. Mám také jistý plán, který se mi zdá býti nepochybným.

Vinitius ještě jednou slíbil mu žádanou sumu, leč zapověděl mu mluviti dále o Glaukovi i tázal se ho, jaké mu přináší noviny, kde byl po celý čas co se nedostavil, co viděl a co odhalil. Leč

Chilon nemohl pověděti mnoho nového. Byl ještě ve dvou modlitebnách a prohlížel všecky účastníky, zejména ženy, ale nepostřehl žádné, která by byla podobna Lygii. Křesťané považují ho však již za svého a od té chvíle, kdy dal výkupné za syna Euriciova, cti ho jako člověka, který vstupuje do šlépějí „Chresta". Dověděl se též od nich, že jeden veliký zákoník, jakýs Pavel z Tarsu, je v Římě uvězněn pro žalobu, kterou na něho Židé podali, i ustanovil se na tom, že se s ním seznámí. Ale nejvýše potěšila ho jiná zpráva a to, že nejvyšší kněz celé sekty, který byl učenníkem Kristovým a jemuž Kristus svěřil správu křesťanů celého světa má také v tu nebo onu chvíli přijeti do Říma. Všichni křesťané budou chtíti jej spatřiti na vlastní oči a slyšeti jeho učení. Bude jistě svoláno veliké shromáždění, jemuž on, Chilon, také bude přítomen, a co více, jelikož v davu se lze snadno uschovat, dovede tam i Vinitia. Pak naleznou Lygii dozajista. Až Glaukos bude odstraněn, nebude to spojeno s velkým nebezpečím. Mstiti, pomstiti, mohli by se i křesťané, leč — jsou to lidé vůbec klidní.

Tu Chilon počal vyprávěti s jistým podivením, že nikdy nepostřehl, aby se byli křesťané oddávali hýření, aby otravovali studně a fontany,

nebo aby byli nepřáteli rodu lidského, nebo aby ctili osla a živili se masem dětí. Nikoli, to neviděl. Zajisté bude lze mezi nimi nalézti lidi, kteří by za peníze odstranili Glauka, ale učení jejich, pokud mu známo, nechce zločinům a káže odpouštěti viny.

Vinitius si připomenul, co mu u Akté pověděla Pomponia Graecina a vůbec rád naslouchal těmto slovům Chilonovým.

Jakkoli pocity jeho k Lygii chvílemi měnily se zdánlivě v nenávist, pociťoval přece úlevu, slyše, že učení, jež ona a Pomponia vyznávají, není ani zločinné, ani ohavné. Povstávalo v něm jakés nejasné vědomí, že ono tajemné uctívání Krista utvořilo rozdíl mezi ním a Lygií, i počal báti se toho učení a nenáviděti ho.

XVII.

Chilonovi skutečně šlo o to, aby byl Glaukos odstraněn, který, ač byl pokročilý věkem, přece ještě nebyl chorobným starcem. V tom, co Chilon Vinitiovi řekl, bylo mnoho pravdy. Znal svého času Glauka, zradil ho, prodal ho lupičům, pozbavil ho rodiny, jmění a vydal ho na smrt.

Vzpomínku na tuto událost snášel lehce, neboť opustil Glauka skonávajícího ne v hospodě, ale v poli u Minturn, a nepředvídal jediné toliko věci: že Glaukos se vyléčí z ran svých a že přijde do Říma. Proto ulekl se skutečně, když ho uzřel ve sboru křesťanů a v první chvíli chtěl se opravdu vzdáti hledání Lygie. Vinitius polekal ho ovšem ještě více. Porozuměl, že musí voliti mezi obavou před Glaukem a mezi stíháním a pomstou mocného patricia, jemuž bezpochyby by přispěl ku pomoci ještě větší Petronius. Vůči tomu ustal váhati. Pomyslil si, že je lépe míti nepřátele malé než veliké, a jakkoliv bázlivá jeho

povaha se zdráhala poněkud užívati krvavých prostředků, uznal přece za nutné, aby pomocí cizích rukou byl Glaukos zavražděn.

Nyní šlo mu toliko o volbu lidí, a k těm právě vztahoval se plán, o kterém se Vinitiovi zmínil. Trávil noci nejčastěji ve vinárnách, nocuje v nich mezi lidmi bez přístřeší, beze cti i víry, i mohl lehce nalézti někoho, kdo by se podjal každé práce, ale ještě lehčeji někoho, kdo zvětřiv u něho peníze hned při něm by se dal do „práce", nebo vezma závdavek, celou sumu by vynutil hrozbou, že ho vydá v ruce vigilů. Ostatně od některého času pociťoval Chilon odpor vůči sběři, vůči nečistým, strašným lidem, kteří hnízdili v podezřelých domech na Subuře nebo za Tiberou. Soudě ve všem podle sebe nepoznav dostatečně křesťanů ani jejich učení, měl za to, že mezi nimi najde ochotnější nástroje, a že se mu zdáli býti poctivějšími jiných, umínil si, že věc zařídí tak, aby provedli, co chce, nejenom za peníze, ale i z horlivosti.

Proto šel večer k Euriciovi, o němž věděl, že mu jest oddán celou duší a že učiní vše, aby mu pomohl. Jsa z povahy opatrným, nehodlal se mu svěřiti se skutečnými záměry svými, které

stály ve zjevném odporu k víře starcově, k jeho cnosti a bohabojnosti.

Chtěl míti lidi ke všemu odhodlané a s nimi teprve dohodnouti se o věci tak, aby z ohledů na sebe zachovali ji v tajnosti.

Stařec Euricius vykoupiv syna, najal jeden z malých krámků, jichž bylo plno kolem Cirku Maximu, aby prodával olivy, boby, nekvašené pečivo a nedem oslazenou vodu divákům, kteří přišli, aby viděli dostihy.

Chilon zastal ho při urovnávání krámku a pozdraviv jménem Kristovým, počal hned mluviti o věci, která ho k němu přivedla. Prokázav Euriciovi úsluhu počítal, že mu splatí vděčností. Potřebuje dvou nebo tří mužů, silných, odvážných, aby odvrátili nebezpečí, hrozící netoliko jemu, ale všem křesťanům. Je ovšem chudý, neboť bezmála vše, co měl, dal Euriciovi, avšak lidem těm by zaplatil za jejich službu, budou-li mu důvěřovati a splní-li věrně, co jim učiniti přikáže.

Euricius i jeho syn Quartus poslouchali ho, jako dobrodince svého, div že před ním na kolena nepadli. Oba hned prohlásili, že jsou ochotni vykonati hned vše, co by od nich žádal, věříce, že muž tak svatý nemůže žádati činů, které by se s učením Kristovým neshodovaly.

Chilon ujistil je, že tomu tak jest, pozvedl oči i tvářil se, jako by se modlil, ale myslil při tom, nebylo-li by dobře přijati jejich nabídnutí, se kterým bylo by lze ušetřiti tisíc sestercií.

Rozmýšlel se chvíli a rozhodl se, že odmítne nabídnutí jejich. Euricius byl stařec nejen věkem sešlý, ale vysílený starostmi a chorobou, a Quartovi bylo šestnácte let. Chilon potřeboval především lidí silných. Pokud šlo o tisíc sestercií, těšil se, že mu nápad, který se mu právě hlavou kmitl, v každém případě značnou část z nich ušetří.

Nabízeli mu oddaně svou ochotu, ale když rozhodně odepřel, ustoupili. Quartus řekl:

— Znám pekaře Dema, pane, u kterého při žernovech pracují nevolníci a lidé najatí. Jeden z najatých jest tak silný, že stačí pracovati ne za dva, ale za čtyři, sám jsem viděl, kterak zvedl kameny, jimiž čtyři lidé s místa hnouti nemohli.

— Je-li to člověk bohabojný a schopný k obětování se za bratry, seznam mne s ním — řekl Chilon.

— Jest křesťanem, pane, — odpověděl Quartus, — neboť u Dema pracují po většině křesťané. Pracuje se tam ve dne i v noci, on náleží k dělníkům nočním. Kdybychom nyní šli, nalezli bychom

ho u večeře a mohl bys promluviti s ním. Demas bydlí u Emporia.

Chilon souhlasil ochotně. Emporium bylo na úpatí vrchu Aventinského, tudíž nedaleko od ‚velkého cirku'. Bylo lze nadejíti si podél řeky přes Porticus Aemiliův a neobcházeti vrch, čímž se cesta značně zkrátila.

— Jsem starý, řekl Chilon, když vešli do sloupořadí, a časem mne paměť zcela opouští. Ano, náš Christus byl zrazen jedním z učeníků svých — ale na jméno zrádce toho nemohu si nyní vzpomenout . . .

— Judas, pane, který se oběsil — odpověděl Quartus, divě se v prosté duši své, jak bylo možno toto jméno zapomenout.

— Ach, ano! Judas! Děkuji ti — řekl Chilon.

A nějakou chvíli šli mlčky. Došli k Emporiu, které bylo již uzavřeno, minuli je, i obešedše sýpky, ve kterých lidu vydáváno bylo obilí, zahnuli v levo, k domům, které se táhly podél „via Ostiensis" až k vrchu Testaciu a k Foru Pistoriu. Tam se zastavili před dřevěným domkem, z něhož vycházel rachot žernovů. Quartus vešel dovnitř, Chilon, který se nerad ukazoval mnoha lidem a

který žil nyní ve stálé obavě, že by ho osud mohl svésti s lékařem Glaukem, zůstal venku.

— Jsem zvědav na onoho Hercula, který slouží za mleče, — řekl si pohlížeje na jasně svítící měsíc — je-li to lotr a člověk moudrý, bude mít požadavky, je-li cnostný křesťan a hloupý, učiní zadarmo vše, co od něho požádám.

Další rozmýšlení přerušil mu návrat Quartův, který vyšel z domku s člověkem oděným toliko v tuniku, zvanou exomis, přistřiženou tak, že pravé rameno a pravá strana prsou byly nahé. Oděvu toho, který umožňoval úplnou volnosť pohybů, užívali zvláště dělníci. Chilon pohlédnuv na příchozího, oddechl si spokojeně, neboť co živ neviděl takové paže a takových prsou.

— Tu jest, pane — řekl Quartus — bratr, kterého jsi chtěl viděti.

— Pokoj Kristův s tebou! — ozval se Chilon — a ty, Quarte, řekni tomuto bratru, zasluhuji-li důvěru jeho, a potom se vrať ve jménu Páně, neboť není třeba, abys zůstavoval šedivého otce svého o samotě.

— Je to svatý člověk — řekl Quartus — který dal celé jmění, aby mne neznámého vy-

koupil z otroctví. Nechať mu Pán náš a Spasitel za to připraví náhradu v nebesích.

Obrovský pracovník uslyšev to, poklonil se a políbil Chilonovu ruku.

— Jak se jmenuješ, bratře? — zeptal se Řek.

— Na křtu svatém dáno mi bylo jméno Urban, otče.

— Urbane, bratře můj, máš dosti času, abys se mnou volně mohl promluviti?

— Práce naše počíná o půl noci a nyní nám teprvé připravují večeři.

— Času je tedy dost, pojďme nad řeku, a tam vyslechneš má slova.

Šli a sedli na kamenné ohradě na místě tichém, kam dopadal toliko vzdálený hluk žernovů a šum dole plynoucích vln. Chilon zahleděl se do tváře dělníkovy, která přes hrozebný a smutný výraz, jaký měly obyčejně tváře barbarů obývajících v Římě, zdála se mu dobrou a upřímnou.

— Ano! — řekl si v duchu. — To jest člověk dobrý a hloupý, který Glauka zadarmo zabije.

Zeptal se ho:

— Urbane, miluješ Krista?

— Miluji z celé duše, z celého srdce — odpověděl pracovník.

— A bratry své a sestry, a ty, kdo tě naučili pravdě a víře v Krista?

— Miluji je také, otče.

— Pokoj s tebou.

— I s tebou, otče.

Nastalo opět ticho, toliko žernovy odlehlé hučely a dole šuměla voda.

Chilon zahleděl se do jasného měsíčního svitu a stlumeným hlasem počal mluviti o Kristově smrti, jako by nemluvil to Urbanovi, nýbrž jako by jen sobě smrt onu připomínal, jako by její tajemství svěřoval uspanému městu. Bylo v tom cosi vzrušujícího a zároveň slavnostního. Dělník plakal a když Chilon počal naříkati, že ve chvíli smrti Spasitelovy nebylo nikoho, kdo by ho obránil, ne-li před ukřižováním, tož aspoň před urážkami vojáků a Židů, svíraly se obrovské pěsti barbarovy žalem i tlumeným hněvem. Smrt ho jen vzrušovala, leč pomyšlení na sběř, která se posmívala přibitému na kříži Beránku, bouřilo v něm prostou duši a divoká pomstychtivost ho zachvacovala.

Chilon se zeptal náhle:

— Víš-li, Urbane, kdo byl Judas?

— Vím, vím, ale on se oběsil! — zvolal dělník.

A v hlase jeho chvěl se skoro žal, že zrádce si sám vyměřil trest a že mu nemůže padnouti do rukou.

A Chilon mluvil dále:

— Kdyby se však nebyl oběsil, kdyby kterýkoli křesťan potkal ho na suchu nebo na moři, zda nebyl by povinen pomstiti se za muky, krev a smrt Spasitele našeho?

— Kdo by se nepomstil, otče!

— Pokoj s tebou, věrný služebníku Beránka. Ano, odpouštějme křivdy na nás spáchané, kdo však má právo odpustiti ukřivdění Boha? Ale jako had plodí háďata, jako zlost — zlost a zrada zradu, tak z jedu Jidášova zrodil se druhý zrádce, a jako onen vydal Židům a žoldnéřům římským Spasitele, tak tento, který žije mezi námi, chce vydati vlkům ovečky jeho a jestliže nikdo zradu nepřekazí, jestliže nikdo nepotře hlavu hada, čeká nás všechny záhuba a s námi zároveň zahyne uctívání Beránka.

Dělník hleděl na něho velice znepokojen, jako by si nemohl vysvětliti, co právě slyšel, a

Řek pokryv hlavu cípem pláště svého, opakoval hlasem, jenž se zdál ze země vycházeti.

— Běda vám, sluhové pravého Boha, běda vám křesťané a křesťanky.

A opět nastalo mlčení a opět bylo slyšeti jen hukot žernovů, tlumený zpěv mlečův a šum řeky.

— Otče, — zeptal se dělník — kdo je ten zrádce?

Chilon svěsil hlavu. Kdo je ten zrádce? Syn Jidášův, syn jeho jedu, který se vydává za křesťana a chodí do sboru k modlení jen proto, aby bratry obžalovati mohl u Cesara, že Cesara nechtějí uznati za boha, že otravují fontany, že vraždí děti a že chtějí zničiti město, aby kámen na kameni nezůstal. A tak za několik dnů bude vydán rozkaz praetorianům, aby uvěznili starce, ženy i děti a aby je utratili, tak jako usmrceni byli nevolníci Pedania Secunda. A vše to učinil onen druhý Jidáš. Ale jestli prvního nikdo nepotrestal, jestli se na něm nikdo nepomstil, jestli nikdo Krista nebránil v hodině muk jeho, kdo by chtěl potrestati, potříti hada prve, než ho Cesar vyslechne? Kdo ho zahladí, kdo ochrání před záhubou bratry i víru v Krista?

A Urban, který seděl dosud na kamenné ohradě, povstal náhle a řekl:

— Já to učiním, otče.

Chilon povstal také a chvíli pohlížel na Urbanovu tvář ozářenou světlem měsíce, potom vztáhnuv ruku, položil zvolna ruku na jeho hlavu.

— Jdi mezi křesťany, — řekl slavnostně, — jdi do domu modlitby a ptej se bratří na Glauka lékaře a až ti ho ukážou, pak ho ve jménu Kristově zabij!

— Na Glauka? . . . — opakoval Urban, jako by jméno jeho v paměť si chtěl vštípit.

— Znáš ho?

— Neznám. Křesťanů je v celém Římě na tisíce a ne všichni se znají. Ale zítra se sejdou v Ostrianu v noci všichni bratři a všechny sestry do poslední duše, neboť přišel veliký apoštol Kristův, který nás bude učiti a tam mi bratři ukážou Glauka.

— V Ostrianu? — zeptal se Chilon. — To je za branami města. Všichni bratři a sestry? V noci? Za branami v Ostrianu?

— Ano, otče. To je náš hřbitov mezi ulicí Salarskou a Nomentanskou. Což nevíš, že tam bude učiti veliký apoštol?

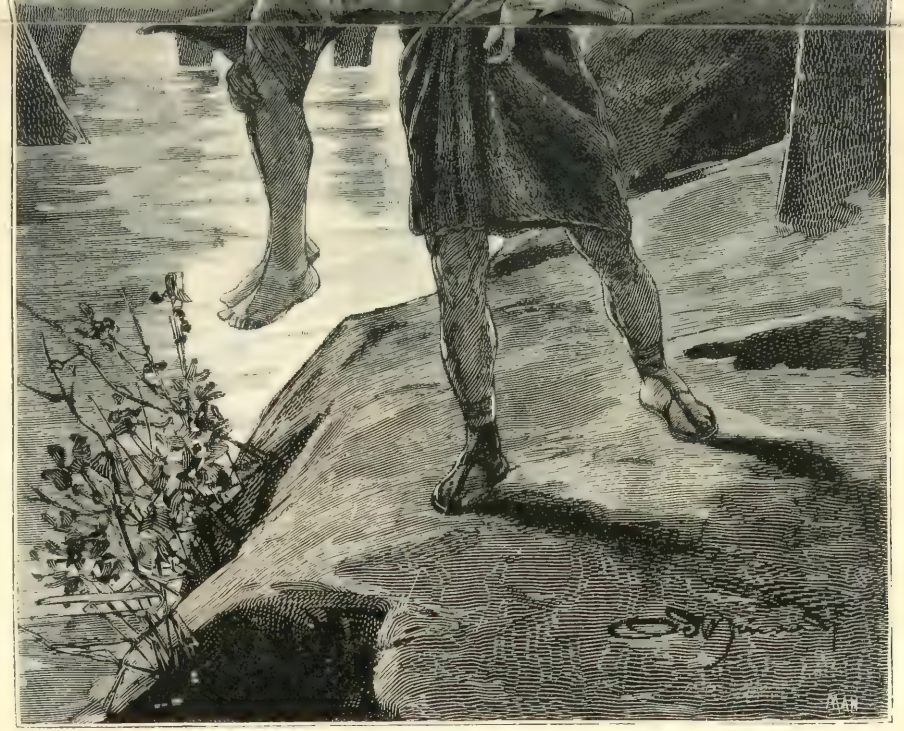

. . . rozběhl se s ním pustou ulicí k řece. (Str. 409.)

QUO VADIS str. 329—332.

— Nebyl jsem po dva dny doma, a nedostal jsem jeho listu, jakož nevěděl jsem též, kde je Ostrianum, poněvadž nedávno jsem přišel sem z Korinthu, kde spravuji křesťanskou obec... Nuže ano, když tě Kristus nadchnul, pujdeš, synu muj, do Ostriana, vynajdeš tam mezi bratry Glauka a zabiješ ho na zpáteční cestě do města, a budou ti za to odpuštěni všichni hříchové. A nyní pokoj s tebou . . .

— Otče . . .

— Poslouchám, služebníče Beránkův.

Na tváři dělníkově objevily se rozpaky. Nedávno zabil člověka, nebo dokonce dva lidi, a učení Kristovo zakazuje zabíjeti. Nezabil je v sebeobraně, i to není dovoleno — nezabil je — chraň Kristus — pro zisk. — Biskup sám dal mu bratry ku pomoci — ale zabíjeti nedovolil — on nechtě zabil, neboť Bůh ho potrestal, dav mu sílu příliš velikou... A nyní těžce lituje... Jiní zpívají u žernovů a on je nešťasten, myslí na svůj hřích a na to, že urazil Beránka. Co se již namodlil, naplakal, co se Beránka naprosil, a cítí dosud, že se nekál dosti. A nyní znovu přislíbil zabít zrádce... Dobrá. Jen křivdy vlastní máme odpouštěti, zabije ho tedy — a třeba přede tváří všech bratří a sester, již budou zítra

v Ostrianu. Ale nechať je Glaukos prve souzen staršími mezi bratřími, biskupem anebo apoštolem. Zabiti, toť není těžká věc, a zabiti zrádce, toť je dokonce i příjemné, jako zabiti vlka nebo medvěda, ale což kdyby Glaukos zahynul nevinně? Jak lze si vzít na svědomí novou vraždu, nový hřích, novou urážku Beránka?

— K soudu není času — odpověděl Chilon, neboť zrádce pujde přímo z Ostriana k Cesarovi do Antia, nebo uschová se v domě jistého patricia, v jehož službách jest. Zde dám ti znamení, a když je ukážeš po zabiti Glauka, jistě čin tvůj požehná biskup a i velký apoštol.

To řka, vyňal penízek, hledal pak za pasem nůž a naleznuv ho, vyškrabal špičkou křížek do sestercia a podal jej pak dělníkovi.

— Toť ortel nad Glaukem a znamení pro tebe. Zahladíš Glauka a znamení ukážeš biskupovi a on pak odpustí tobě onu vraždu, kteréž nerad jsi se dopustil.

Dělník sáhl mimovolně rukou po penízi, ale maje první vraždu příliš živě v paměti, pociťoval strach.

— Otče, — řekl hlasem prosebným, — béreš si na svědomí ten čin, slyšel jsi sám Glauka, kterak zaprodává bratry?

Chilon porozuměl, že je třeba podati nějaké důvody, vysloviti nějaká jména, neboť jinak se v srdce obrovo vpíží pochybnost.

A náhle šťastná myšlenka kmitla se mu hlavou.

— Slyš, Urbane — řekl — obývám v Korinthu, ale jsem z Koa a zde v Římě učím naukám Kristovým služebnou dívku z mé krajiny, která se jmenuje Eunike. Ona slouží jako „vestiplica" v domě Cesarova přítele Petronia. Nuže, v tom domě jsem slyšel, kterak Glaukos obmýšlí vydati všechny křesťany, a mimo to slíbil jinému důvěrníkovi Cesarovu, Vinitiovi, že mu mezi křesťany nalezne dívku ...

Tu ustal a překvapen pohlédl na dělníka, jehož oči náhle zasvítily jako oči dravé zvěře a jehož tvář nabyla výrazu hrozebného a divokého.

— Co jeti? — zeptal se Chilon postrašen.

— Nic, otče. Zabiju zítra Glauka! ...

Řek umlkl. Po chvíli vzav dělníka za rameno, obrátil si ho tak, aby světlo měsíční padalo přímo na jeho tvář, a bedlivě si ho prohlížel.

Bylo patrno, že váhá, má-li se ptáti dále a vyzvěděti vše, nebo má-li přestati na tom, čeho se dověděl nebo domyslil.

Na konec nabyla vrchu vrozená mu opatrnost. Oddechl si dvakrát z hluboka a pak položiv opět ruku na hlavu dělníkovu, zeptal se ho slavnostním tonem:

— Tedy na křtu svatém jsi obdržel jméno Urban?

— Ano, otče.

— Pokoj tedy s tebou, Urbane!

XVIII.

Petronius Vinitiovi.

Zle s tebou, carissime! Venuše patrně splet'a ti smysly, odňala ti rozum a dar mysliti na cokoli jiného než na lásku. Přečti si někdy to, co jsi mi odpověděl na můj list a poznáš, jak se mysl tvá stala lhostejnou ke všemu, co není Lygií, jak jenom jí se zajímá, k ní ustavičně vrací a nad ní krouží, jako jestřáb nad vyhlídnutým lupem. U Polluxe! nalezni ji už, neboť tě oheň v popel obrátí i změníš se v egyptského Sfinga, který zamilovav se, jak se praví, do bledé Isidy, stal se ke všemu hluchým a lhostejným a očekává toliko noc, aby se mohl do mílenky kamennýma očima zahleděti.

Probíhej přestrojen večer město, navštěvuj třeba spolu s tvým filosofem křesťanské modlitebny. Vše, co budí naději a zabíjí čas, je hodno pochvaly. Ale z přátelství ke mně učiň jedno

opatření: onen Ursus, nevolník Lygiin, je patrně člověkem neobyčejně silným, najmi si tedy Krotona a konejte výpravy ve třech. To bude rozumnější i bezpečnější. Křesťané, náleží-li k nim Pomponie Graecina i Lygie, dojista nejsou takovými lotry, jak se za to vůbec má, dokázali však při únosu Lygie, že neuměji žertovat, jde-li o ovečku z jejich stáda. Až uzříš Lygii, vím, že se zdržeti nedovedeš, a že ji buleš chtít ihned odvésti, jak to však dokážeš sám s Chilonem? Ale Kroto bude si vědět rady, byť by Lygii deset takových, jak je Ursus, bránilo. Nedej se vykořisťovati Chilonem, avšak na Krotona peněz nelituj. Ze všech rad, jež ti mohu dáti, jest tato nejlepší.

Zde již přestali mluviti o malé Augustě i o tom, že následkem kouzel zemřela. Poppaea ještě časem vzpomene na ně, ale Cesarova mysl zaujata jest něčím jiným; ostatně, je-li pravda, že ložská Augusta jest opět ve stavu požehnaném, tož i u ní vzpomínky na ono dítě zmizí beze stopy. Jsme již od několika dnů v Neapoli, či spíše v Bajích.

Kdybys byl schopen mysliti načkoli, musela by se ozvěna našeho pobytu zde odrážeti o tvuj

sluch, neboť Řím nemluví zajisté o ničem jiném. Jeli jsme přímo do Bají, kde nejprve napadly nás vzpomínky na matku a výčitky svědomí.

Víš-li, k čemu již Ahenobarbus dospěl? K tomu, že zavraždění matky jest pro něho thematem k veršům a původem k odehrávání bláznivě tragických scén. Pociťoval již dříve výčitky toliko proto, že jest sketou. Přesvědčiv se nyní, že svět je jako byl pod jeho nohama a že žádný buh se na něm nepomstil, předstírá výčitky toliko, aby lidi vzrušil svým osudem. Časem vzchopí se v noci, tvrdě, že ho stíhají Furie, budí nás, pohlíží za sebe, staví se jako komediant hrající úlohu Oresta a to jako špatný komediant, deklamuje řecké verše a dívá se, zdali se mu obdivujeme. A my, toť se ví, se obdivujeme! Místo abychom mu řekli: jdi spat, bláznc, přizpůsobujeme se také tonu tragoedie a bráníme velikého umělce před Furiemi. U Castora! musil jsi zvěděti aspoň to, že veřejně vystoupí v Neapoli. Sehnáni byli všichni rečtí ničemové z Neapole a z míst okolních, kteří naplnili arenu tak nepřijemným puchem česneku a potu, že jsem děkoval bohům za to, že nemusím seděti v prvních řadách mezi augustiany, byl jsem s Ahenobarbou za scenou. Uvěříš-li, že se bál. Bál se skutečně. Brał mne

za ruku a přikládal si ji k srdci, které skutečně prudce bilo.

Dech se mu krátil a ve chvíli, kdy měl vystoupiti, zbledl jako pergamen a na čele vystoupily mu krůpěje potu. A přece věděl, že ve všech řadách sedí připravení praetoriani ozbrojeni kyji, jimiž by v čas potřeby podněcovali nadšení. Ale nebylo toho třeba. Žádné stádo opic z okolí Karthaga nedovede tak výt, jako vyla ona holota. Pravím ti, že zápach česneku vanul až na scenu. Nero se klaněl, tiskl ruce k srdci, posílal hubičky a plakal. Potom vpadl mezi nás, kteří jsme čekali za scenou, jako opilý, volaje: čím jsou všecky triumfy proti tomuto mému triumfu! A dole holota stále ještě vyla a tleskala, vidouc, že si vytleskává milost, dary, hody, výherní lístky a novou podívanou na Cesara — blázna. Já se jim konečně nedivím, že tleskali, neboť dosud to nebylo viděno. Cesar každou chvíli opakoval: Hle, co jsou Řekové! Hle, co jsou Řekové! I zdá se mi, že od té chvíle se jeho nenávist k Římu vzmohla ještě více. Rozumí se, že posláni byli do Říma zvláštní poslové se zprávou o triumfu i očekáváme nyní poděkování senátu. Hned po prvním vystoupení Neronově událo se zde něco zvláštního. Divadlo se náhle sesulo, ale teprve pak,

když lidé již byli vyšli. Byl jsem na místě, ale neviděl jsem, že by ze zřícenin byli vynesli jedinou mrtvolu. Mnozí lidé i Řekové hledí na to jako hněv bohů, který stíhá zpronevěru Cesarovy vlády, ale on naopak tvrdí, že je to znamení lásky bohů, kteří patrně pečují o jeho zpěv a o ty, kdož mu naslouchají.

Proto obětováno bylo ve všech chrámech a konány obřady na poděkování bohům. Pro něho jest to novou pobídkou k cestě do Achaje. Před několika dny mi však řekl, že se bojí, co tomu řekne římský lid, zdali se nevzbouří jak z lásky k němu, tak z obavy, že by ho rozdávání obilí a hry mohly minouti.

Jedeme však do Beneventa obhlédnout ševcovskou nádheru, kterou se Vatinius bude vyznamenávat, a odtud pod ochranou božských bratří Heleniných do Řecka. Pokud mne se týká, pozoruji, že se člověk také stává bláznem, je-li mezi blázny, a co více, nachází jisté kouzlo v bláznovství. Řecko, pochod s tisícem citer, jakýs triumfalný pochod Bacchův mezi ověnčenými zelení myrt, révy, plný nymf a bacchantek, tygři zapřažení do vozů, květy, věnce, výkřiky „evoe!" hudba, poesie a tleskající Hellada — všecko dobře, ale máme tu ještě smělejší úmysly.

Chceme vytvořiti jakés východní báječné imperium, stát palem, slunce, poesie, sen proměniti ve skutečnost, v jedinou rozkoš života. Chceme zapomenout na Řím a těžiště světa umístiti někde mezi Řeckem, Asií a Egyptem, žít ne životem lidí, ale životem bohů, neznati, co je všednost, plouti ve zlatých lodicích ve stínu purpurových plachet po Archipelagu, být Apollinem, Osiridem i Baalem v jedné osobě, růžověti se zorou, zlatiti se sluncem, stříbřiti se měsícem, vládnout, zpívat a snít ... Věříš, že já, kterýž mám přece ještě za sestercius rozumu a za as úsudku, dávám se uchvátiti těmito fantasiemi, že se jimi dávám unášeti proto, že jsou aspoň veliké, neobvyklé, byť i byly nemožnými. Takové báječné imperium by bylo čímsi, co by se někdy, někdy po mnohých stoletích lidem zdálo býti snem. Dokud Venuše nevezme na se postavu nějaké Lygie nebo aspoň takové nevolnice, jako je Eunike, pokud život není ozdoben uměním, jest žíti samo o sobě prázdným a častokrát mívá tvář opice. Ale Rudobradý neuskuteční své plány, byť i jen proto, že v onom báječném království poesie a Východu nesmělo by být místa pro zradu, podlost a smrt a proto, že v něm pod zdánlivým zjevem poety vězí špatný komediant, hloupý vozka a obyčejný

tyran. A také zatím škrtíme lidi, kteří nám jakkoli překážejí. Ubohý Torquatus Silanus je už stínem. Otevřel si žíly, je tomu několik dnů. Lecanius a Licinius se strachem přijímají konsulát, starý Thrasea neujde smrti, neboť opovažuje se být poctivým. Tigellinus dosud pro mne nemůže vymoci rozkazu, abych si žíly otevřel. Jsem ještě k potřebě, netoliko jako e l e g a n t i a e a r b i t e r, ale jako člověk, bez jehož rad a vkusu by vyjížďka do Achaje se nepodařila. Nejednou si však myslím, že dříve nebo později vše tak musí skončit. Víš, oč mi nyní jde? O to, aby Rudobradý nedostal mou číši myrrhenskou, kterou znáš a které se obdivuješ. Jestli ve chvíli mé smrti budeš u mne, dám ti ji, budeš-li daleko, rozbiju ji. Ale zatím máme před sebou ještě ševcovský Benevent, olympické Řecko i Fatum, které každému určuje neznámou, neočekávanou dráhu. Buď zdráv a najmi si Krotona, jinak ti podruhé vezmou Lygii. Až ti nebude třeba Chilonida, pošli mi ho, nechť jsem kdekoli. Učiním z něho snad druhého Vanitia a snad mužové konsulátu a senatorové se budou před ním chvěti, jako se chvějí před oním rytířem Dratvičkou. Stálo by za to dočkati se takového divadla. Až se ti dostane Lygie, oznam mi to, abych za vás

obětoval párek labutí a párek holubů ve zdejší okrouhlé svatyňce Venušině. Viděl jsem kdysi ve snu Lygii sedící ti na kolenou a hledající tvé polibky. Postarej se o to, aby sen můj byl věštecký. Kéž na tvém nebi není chmur, a budou-li přec, pak nechť mají barvu i vůni růží. Buď zdráv!

XIX.

Sotva Vinitius dočetl, vkročil do bibliotheky nikým nehlášen Chilon, neboť služebnictvo mělo poručeno, aby ho vpustilo každé chvíle, ve dne i v noci.

— Budiž božská matka tvého velkodušného předka Aenea — řekl — k tobě tak laskavou, jako vuči mně byl laskavým božský syn Majin.

— To znamená? ... — zeptal se Vinitius, zvedaje se od stolu, při němž seděl.

Chilon zvedl hlavu a řekl:

— Heureka!

Mladý Patricius byl tak rozčilen, že po delší čas nemohl slova promluviti.

— Viděl jsi ji? — zeptal se konečně.

— Viděl jsem Ursa, pane, a mluvil jsem s ním.

— A víš, kde se skryli?

— Ne, pane! Jiný byl by z marnivosti dal Lygovi znáti, že uhodl, kým on jest, jiný staral

by se, aby zvěděl, kde obývá, a byl by dostal ránu pěsti, po které všecky zemské záležitosti staly by se mu lhostejnými, nebo by vzbudil obrovu nedůvěru a způsobil by, že ještě téže noci by pro dívku vyhledána byla jiná skrýše. Já jsem to neučinil, pane. Dosti, vím-li, že Ursus pracuje u mlynáře vedle Emporia, který se jmenuje Demas, tak jako tvůj propuštěnec, dosti na tom, že nyní kterýkoli důvěry hodný tvůj nevolník může mu jíti ráno po stopě a vysledíti jejich úkryt. Já jen ti přináším jistotu, že je-li zde Ursus, je i božská Lygie v Římě, a pak zprávu, že dnes v noci téměř jistě bude v Ostrianu.

— V Ostrianu? Kde to jest? — přerušil ho Vinitius, chtěje patrně být ihned na naznačeném místě.

— Je to staré hypogeum mezi ulicí Salarskou a Nomentanskou. Onen pontifex maximus křesťanův, o kterém jsem se zmínil a který byl zde očekáván mnohem později, přijel již a dnes večer bude křtíti a učiti na tom hřbitově. Oni se skrývají se svým učením, neboť jakkoli není dosud žádných ediktů, které by jim zabraňovaly, musejí býti opatrni, neboť lid jich nenávidí. Ursus sám mi řekl, že všichni do poslední duše se dnes v Ostrianu shromáždí, neboť každý

chce viděti a slyšeti toho, který byl prvním učeníkem Kristovým, kterého oni nazývají apoštolem. A jelikož mezi křesťany ženy jako muži naslouchají učení, proto z žen snad jediná Pomponia nebude přítomna, jelikož by před Aulem, ctitelem starých bohů, nemohla ospravedlnit, proč v noci opustila dům. Lygie však, o pane, která jest pod ochranou Ursa a starších obce, pujde bezpochyby zároveň s jinými ženami.

Vinitius, který žil dosud jakoby v horečce, udržován jsa jediné naději, nyní, kdy zdálo se, že ta se plní, pocítil náhle takové oslabení, jaké pociťuje člověk po vysilující cestě, docházeje k cíli. Chilon to pozoroval, a umínil si, že z toho bude těžiti.

— Brány jsou sice střeženy tvými lidmi, pane, a křesťané musí o tom věděti. Ale oni nepotřebují bran. Tibera jich také nepotřebuje, a byť i bylo na ony cesty od řeky daleko, ochotně si zajdou, aby spatřili „Velikého Apoštola". Ostatně oni mohou mít tisíceré způsoby, jimiž se dostanou za hradby, a vím také, že je mají. V Ostrianu nalezneš, pane, Lygii, a kdyby i — což nepřipouštím — ona tam nebyla, bude tam Ursus, neboť mi přislíbil, že zavraždí Glauka. Sám mi řekl, že tam bude a tam jej zabije, slyšíš,

šlechetný tribune? Nuže, buď půjdeš a budeš ho sledovati, abys věděl, kde Lygie meška, anebo přikážeš svým lidem, aby ho chytili jako vraha, a maje ho v rukou, dostaneš z něho vyznání, kde ukryl Lygii. Já jsem svoje učinil. Jiný, pane, řekl by ti, že vypil s Ursem deset cantárů nejlepšího vína, aby tajemství z něho vylákal, jiný řekl by, že s ním prohrál v scriptae duodecim tisíc sestercií, nebo že za dva tisíce koupil zprávu ... Vím, že vynahradil bys mi to dvojnásob, ale přes to jednou v životě, to jest, chtěl jsem říci, jako vždy v životě, budu poctivým, neboť tuším, že, jak řekl spanilomyslný Petronius, všeliká moje vydání i mé naděje tvá spanilomyslnost převýší.

Vinitius, který byl vojákem a uvykl netoliko ovládati se vůči různým příhodám, ale i jednati, opanoval chvilkovou slabost a řekl:

— Nesklameš se v mé spanilomyslnosti, avšak dříve půjdeš se mnou do Ostriana.

— Já — do Ostriana? — ptal se Chilon, který neměl nejmenší chuti tam jíti. — Já, šlechetný tribune, slíbil jsem ti nalézti Lygii, ale nepřislíbil jsem ti, že ji pro tebe unesu. Pomysli, pane, co by se stalo se mnou, kdyby onen medvěd lygický rozsápal Glauka a zároveň se přesvědčil, že ho celkem nespravedlivě rozsápal. Nepokládal

[illegible] . . . str. 471

QUO VADIS str. 349–352.

by mne, a docela neprávem, za strůjce spáchané vraždy? Pamatuj, pane, že čím je kdo větším filosofem, tím obtížnějším mu jest odpovídati na hloupé otázky sprostáků; co bych mu tedy odpověděl, kdyby se mne zeptal, proč jsem lékaře Glauka obžaloval? Jestli však mne podezříváš, že tě podvádím, tedy pravím ti: zaplať mi teprve, až ti ukážu dům, ve kterém obývá Lygie, dnes ukaž mi toliko částku své štědrosti, abych, kdybys i ty, o pane, (čemu kéž všichni bohové brání), měl při nějaké příhodě podlehnouti, nezůstal vůbec bez náhrady. Srdce tvoje by toho nikdy nesneslo.

Vinitius šel ke skříni, stojící na mramorovém podstavci, nazvané „arca" a vyňav z ní měšec, hodil ho Chilonovi.

— To jsou „scrupula" — řekl. — Až Lygie bude v mém domě, dostaneš takový měšec naplněný aurey.

— Jove!! — zvolal Chilon.

Leč Vinitius svraštil obočí.

— Zde dostane se ti jídla, potom můžeš si odpočinouti. Do večera se odtud nehneš, a až nadejde noc, půjdeš se mnou do Ostriana.

Na tváři Řekově střídaly se na chvíli strach a váhání; potom se však upokojil a řekl:

— Kdo se ti dovede opříti, pane! Přijmi ta slova jako dobrou věštbu, tak jako přijal podobná veliký náš rek ve svatyni Ammonově. Pokud mne se týká, tyto „scrupule" (tu potěžkal měšec) převažují ony moje, nemluvě ani o tom, že tvoje společnost jest pro mne štěstím a rozkoší.

Vinitius přerušil ho netrpělivě a počal se vyptávati na podrobnosti rozmluvy s Ursem. Jedna věc byla zcela jasna: to jest, že úkryt Lygiin dnes bude nalezen nebo ji samu že bude lze unésti ještě této noci, až se bude vraceti z Ostriana. Pomyšlením tímto zmocňovala se Vinitia přímo šílená radost. Nyní, kdy měl bezmála jistotu, že Lygii nalezne, i zlost i hněv, který proti ní jevil, zmizely. Za tuto radost odpustil jí všecka provinění. Myslil toliko na ni, jako na drahou a vytouženou bytost, a bylo mu, jako by se z dlouhé cesty měla navrátiti.

Chtěl již zavolati nevolníky a přikázati, aby girlandami ozdobili dům, nehněval se v této chvíli ani na Ursa, byl hotov všem vše odpustiti. Chilon, ku kterému dosud přes jeho úsluhy cítil jistý odpor, poprvé zdál se mu býti člověkem zábavným a nevšedním. Rozjasnil se mu dům, rozjasnily se mu oči, rozjasnila se mu tvář. Počal na nově cítiti mládí a rozkoš života. Minulé utr-

pení neposkytlo mu ještě dostatečné míry k ocenění, jak Lygii miloval. Pochopil to teprve, když doufal nyní, že se mu ji konečně dostane. Touha po ní budila se v něm jako se na jaře budí země zahřívaná sluncem, žádosti jeho byly nyní méně slepé a divoké, byly radostnější a tklivější.

Pociťoval v sobě tak bezmeznou energii a byl přesvědčen, že mu všichni křesťané celého světa, ba ani sám Cesar neodejmou Lygii, uzří-li ji na vlastní oči.

Chilon osmělen jeho radostí, ujal se slova, aby mu radil: po jeho názoru nebylo na čase pokládati věc za vyhranou, ale zachovávati největší opatrnost, bez které vše se může zhatiti. Zapřísahal též Vinitia, aby neunesl Lygii z Ostriana. Je třeba, aby tam vešli v kápích, s tvářemi zastřenými, a aby přestali na tom, že z některého tmavého kouta prohlížeti budou přítomné. Teprve až uzří Lygii, bude nejlépe pozorovati ji a stopovati, do kterého domu vejde a teprve druhého dne o svítání obklopiti dům ten velikým množstvím nevolníků a unésti ji za bílého dne. Jelikož jest rukojmí, náleží vlastně Cesarovi, je tudíž možno učiniti tak bez obavy před právem. A pro případ, že by ji nenalezli v Ostrianu, půjdou za Ursem, a výsledek bude týž. Na hřbi-

JIŘÍ KOHOUT.

tov nelze jíti s velikým počtem lidí, snadno by na sebe mohli obrátiti pozornost a křesťané mohli by jako při únosu Lygie shasiti všecka světla i rozprášiti se nebo schovati se v temnu do úkrytů toliko jim známých.

Je třeba ozbrojiti se, a ještě lépe, vzíti s sebou dva spolehlivé silné muže, aby pro případ potřeby byli připraveni k obraně.

Vinitius dával mu za pravdu a vzpomenuv též rady Petroniovy, poručil nevolníkům, aby mu přivedli Krotona. Chilon, který každého v Římě znal, upokojil se velice, slyše jméno známého athleta, jehož nadlidské síle nejednou se v areně obdivoval, a řekl, že do Ostriana půjde. Měšec naplněný velikými aurey zdál se mu býti pomocí Krotona mnohem snadněji dosažitelným.

Usedl tudíž s dobrou myslí ke stolu, k němuž ho po chvíli pozval představený atria a při jídle vyprávěl nevolníkům, že pánu jejich dodal zázračnou mast, kterouž stačí namazati kopyta nejšpatnějším koním, aby všechny jiné zůstavili daleko za sebou. Naučil ho mast tu připravovati jistý křesťan, neboť starší křesťanů vyznají se mnohem více v kouzlech a zázracích než Thessalové, ačkoli Thessalie slyne svými čarodějnicemi. Křesťané mají k němu velikou důvěru, a

proč ji mají, domyslí se snadno každý, kdo ví, co znamená ryba. Tak rozmlouvaje, hleděl bedlivě do tváří nevolníkům v naději, že mezi nimi odhalí křesťana a že to donese Vinitiovi. Když však naděje ta ho sklamala, počal jíst a pít nad obvčej hojně, nešetře pochvalami kuchaři a ujišťuje, že se postará, aby si ho od Vinitia mohl zakoupiti.

Veselost jeho kazilo jediné pomyšlení, že v noci bude nucen jíti do Ostriana, těšil se však, že tam půjde v přestrojení, v temnu a provázen dvěma muži, z nichž jeden jest jako silák pověstný v celém Římě a druhý patriciem a vysokým hodnostářem vojenským. „Byť i poznali Vinitia, řekl si, neosmělí se přece vztáhnouti na něho ruku a pokud o mne jde, budou moudří, jestli uzří špičku mého nosu".

Potom připomínal si rozmluvu s dělníkem a rozmluva ta naplnila ho důvěrou a novou nadějí. Nepochyboval nikterak, že oním dělníkem byl Ursus. Věděl z vypravování Vinitiova i těch, kteří provázeli Lygii z Cesarova paláce, o neobyčejné síle tohoto člověka. Jelikož se Euricia ptal po lidech nad obvčej silných, nebylo divu, že mu bylo ukázáno na Ursa. Ostatně rozpaky a pobouření dělníkovo při zmínce o Lygii a o Vini-

tiovi nedovolovaly pochybovati o tom, že ho osoby ty zajímají. Dělník též zmínil se o pokání za zabití člověka. Ursus zabil Atacina; a konečně vzezření dělníkovo odpovídalo úplně tomu, co vypravoval Vinitius o Lygovi. Toliko jiné jméno mohlo vzbuditi pochybnosti, leč Chilon věděl již, že křesťané při křtu přijímají nová jména.

Jestli Ursus zabije Glauka — řekl si Chilon, — bude ještě lépe; nezabije-li ho, bude to také dobré znamení, neboť ukáže se, jak je křesťanům těžko vražditi. Označil jsem přece onoho Glauka jako rodného syna Jidášova a zrádce všech křesťanů; byl jsem tak výmluvný, že by se byl kámen pohnul a slíbil padnouti na hlavu Glaukovu, a přece jsem sotva naklonil onoho lygického medvěda, aby mi přislíbil, že na něho položí tlapu. Zdráhal se, nechtěl, mluvil o svém pokání. U nich to patrně není dovoleno. Vlastní křivdy třeba odpouštěti, za cizí není valně volno se mstiti, ergo uvaž Chilone, co ti může hroziti? Glaukovi není dovoleno, aby se na tobě pomstil . . . Nezabije-li Ursus Glauka za tak velikou vinu jako je zrada všech křesťanů, tím spíše nezabije tebe za vinu tak malou jako je zrada jednoho křesťana. Ostatně až ukážu tomu bujnému sivákovi hnízdo oné holubičky, umyju si ruce a přesídlím

se zpět do Neapole. Křesťané mluví také o jakémsi omývání rukou, je to patrně způsob, kterým lze skončit záležitost, má-li s nimi kdo nějakou. Jsou to nějací dobří lidé — ti křesťané, a tak zle o nich mluví. O bohové! taková je spravedlnost na světě! Miluji to učení proto, že nedovoluje zabíjeti. Ale nedovoluje-li zabíjeti, což zajisté též nedovoluje ani krásti, ani šidit, ani falešně svědčiti a proto nepravím, že by to bylo učení snadné. Učí patrně netoliko počestně umírat, jak učí stoikové, ale též počestně žít. Jestli někdy dojdu majetku a budu mít takový dům jako tento a tolik nevolníků, což možno, že se stanu křesťanem na tak dlouho, jak mi to bude prospívati. Neboť bohatý může si dovoliti vše, ano i cnost. Ano! To je náboženství pro bohaté a proto nerozumím, jakým způsobem je mezi jeho vyznavači tolik chudých. Co z toho mají a proč dávají si cností vázati ruce? Musím o tom někdy uvažovati. Prozatím chvála tobě, Herme, že jsi mi pomohl nalézti toho jezevce. Ale jestli jsi to učinil pro dvě jalovičky, pro dva bílé ročky s pozlacenými rohy, pak tě nepoznávám. Stvď se, Argobijce. Takový moudrý bůh, aby nepředvídal, že nic nedostane! Nabízím ti za to svou vděčnost a jestli dáváš přednost dvěma dobytčatům před

mou vděčností, jsi sám třetím, v nejlepším případě bys musel být pastuchou, ne bohem. Střez se také, abych jako filosof nedokázal lidem, že vůbec nejsi, neboť všichni by ti přestali obětovati. S filosofy lépe býti za dobré.

Tak rozmlouvaje sám s sebou a s Hermem, natáhl se na lehátko, položil si plášť pod hlavu a když nevolníci uklidili náčiní, usnul. Vzbudil se teprve, či lépe řečeno byl probuzen, když přišel Kroto. Odebral se do atria, kdež s potěšením si počal prohlížeti mocnou postavu lanisty — bývalého gladiatora, která ohromností svou zdála se vyplňovati celé atrium.

Kroto se již dohodl s Vinitiem o cenu výpravy a pravil Vinitiovi:

— U Hercula! dobře, pane, že jsi se dnes o mne hlásil, neboť zítra se odebéřu do Beneventa, kam mne pozval šlechetný Vatinius, abych se tam před Cesarem utkal s jakýmsi Syphaxem, nejsilnějším Negrem, kterého kdy zrodila Afrika. Představuješ si, pane, jak páteř jeho chrupne v mých rukou, pěsti roztříštím mu černou jeho čelist?

— U Polluxe! — odpověděl Vinitius — jsem jist, že tak učiníš, Krotone!

— Výborně učiníš — dodal Chilon. — Ano!

Roztřískej mu čelist. To je dobrá myšlenka a hodný tebe čin. Jsem hotov vsaditi se, že mu roztříštíš čelist. Pomaž však nyní údy olejem, můj Hercule, a opásej se, nebo věz, že budeš mít co činit s pravým Kakem. Člověk, který střeží onu dívku, o kterou jde důstojnému Vinitiovi, má zajisté výjimečnou sílu.

Chilon řekl to, aby ctižádost Krotonovu podnítil a Vinitius pravil:

— Tak jest, neviděl jsem ho, ale pověděli mi o něm, že býka může zavléci kam chce, uchopí-li ho za rohy.

— Oj! — zvolal Chilon, který si nepředstavoval, že by byl Ursus tak silným.

Leč Kroto usmál se pohrdlivě.

— Beru na se, důstojný pane, úkol, abych uchopil touto rukou, koho uchopiti poručíš a druhou abych se ubránil proti sedmi takovým Lvgům a abych přinesl ti dívku do domu, byť by všichni křesťané z celého Říma se hnali za mnou jako kalabrijští vlci. Jestli toho nedokáži, dám se zmrskati na tomto impluviu.

— Nedovol mu to, pane! — zvolal Chilon. — Počnou na nás házeti kameny a co pak jeho pomoc pomůže? Není též lépe odvésti dívku z domu a nevydati ani ji ani sebe záhubě?

— Tak budiž, Krotone! — řekl Vinitius.

— Tvé peníze, tvá vůle! Pamatuj toliko, že zítra jedu do Beneventa.

— Mám pět set nevolníků v samém městě — odpověděl Vinitius.

Potom jim dal znamení, aby odešli a sám odebrav se do bibliotheky a usednuv, napsal Petroniovi tato slova:

„Chilon nalezl Lygii. Dnes večer půjdu s ním i s Krotonem do Ostriana a hned nebo zítra ji unesu z jejího příbytku. Bohové vylejtež na tebe všeliké blaho. Buď zdráv, carissime, radost nedovoluje mi, abych psal dále."

Uloživ třtinu, počal rychle přecházeti, neboť kromě radosti, která mu naplňovala srdce, zmítala jím horečka.

Říkal si, že zítra Lygie již bude v tomto domě. Nevěděl, jak s ní naloží, cítil jen, že bude jejím sluhou, bude-li ho chtít milovat. Připomenul si Aktéino ujištění, že byl milován, a tím byl hluboce vzrušen. Půjde toliko o přemožení jakéhos dívčího studu a o nějaké zasnoubení, které patrně učení křesťanské vyžaduje? Je-li tomu tak, toť řekne si Lygie, až bude v jeho domě a až podlehne domluvám nebo přemoci: „stalo se" a pak bude již povolnou a milující.

Příchod Chilonův přerušil mu proud těch blaživých myšlenek.

— Pane — řekl Řek — ještě jsem si na něco vzpomněl: což, jestli křesťané mají jakási znamení, nějaké „tessery“, bez nichž nikdo nebude vpuštěn do Ostriana? Vím, že v modlitebnách jejich tak bývá a že jsem obdržel takovou tesseru od Euricia; dovol mi tedy, pane, jíti k němu, vyptati se důkladně a zaopatřiti taková znamení — je-li to nutné. —

— Dobře, šlechetný mudrci — odpověděl vesele Vinitius — mluvíš jako člověk prozíravý a náleží ti za to pochvala. Půjdeš tedy k Euriciovi, nebo kam se ti líbí, ale pro jistotu zůstavíš tam na stole onen sáček, kterýž jsi obdržel.

Chilon, který vždy nerad se loučil s penězi, ušklíbnul se, ale učinil podle rozkazu a odešel.

Z Carin do cirku, u něhož byl krámek Euriciův, nebylo příliš daleko, proto vrátil se Chilon záhy před večerem.

— Zde jsou známky, pane. Bez nich by nás nepustili. Přeptal jsem se také dobře na cestu a zároveň pověděl jsem Euriciovi, že potřebuji známek toliko pro své přátele, sám že nepůjdu, neboť pro mne starého je to daleko a ostatně

zítra že se uvidím s velikým apoštolem, který mi bude opakovati nejpěknější části ze svého proslovení.

— Jakže? Nepujdeš? Musíš jít! — řekl Vinitius.

— Vím, že musím, ale půjdu dobře zakuklen, a vám radím, abyste podobně učinili, jinak můžeme poplašiti ptáky.

Za nedlouho na to chystali se na cestu, neboť počalo se smrákati. Oděli se gallskými plášti s kapími, vzali svítilny. Vinitius ozbrojil ještě sebe a soudruhy krátkými zakřivenými noži. Chilon navlékl si paruku, kterou si na zpáteční cestě, jda od Euricia, opatřil, i vyšli, spěchajíce, aby dospěli k odlehlé Nomentanské bráně prve, než bude zavřena.

XX.

Šli přes Vicus Patricius podél Viminalu k staré bráně Viminalské, kolem planiny, na níž Diocletian později zřídil krásné lázně. Minuli zbytky hradeb Servia Tullia a pustšími již místy došli na cestu Nomentanskou, tam zahnuvše na levo k Salariu, octli se mezi vrchy, kdež bylo plno jam pískových a tu i tam hřbitovy. Zatím již setmělo se úplně a jelikož ještě měsíc nevyšel, bylo by těžko nalézt cestu, kdyby nebylo toho, co Chilon předvídal, že ji ukazovati budou sami křesťané. V pravo, v levo i v předu bylo viděti temné postavy směřující patrně k písčitým jamám. Někteří z oněch lidí nesli svítilny, zakrývajíce je dle možnosti svými pláštì, jiní, znajíce lépe cestu, šli po tmě.

Zkušený vojenský zrak Vinitiuv rozeznával podle pohybů mladé muže od starců, belhajících o holi i od žen zavinutých pečlivě v dlouhé stoly.

Nemnozí mimojdoucí a vesničané, vyjíždějící z města, pokládali patrně noční poutníky ty za dělníky spěchající k jamám pískovým nebo za bratrstva pohřební, jejichž členové v noci pořádali obřadní „agapy". Čím dále bral se mladý patricius se svými průvodci ku předu, tím více svítilen se míhalo kolem jam a zvětšoval se počet osob. Některé z nich zpívaly přidušenými hlasy písně, jež zdály se Vinitiovi plné smutku. Někdy doslechlo jeho ucho jednotlivá slova nebo věty, jako: „Vstaň, který spíš" nebo „Povstaň z mrtvých", časem jméno Kristovo se opakovalo v ústech mužů a žen. Leč Vinitius málo dbal oněch slov, neboť nešlo mu z mysli, že snad některá z těchto temných postav jest Lygie. Některé postavy pozdravovaly, říkouce: „Pokoj s vámi", nebo „Chvála Kristu!" Vinitia zachvacoval však nepokoj a srdce počalo mu prudce biti, neboť zdálo se mu, že slyší hlas Lygiin. Podobnost postavy nebo podobné pohyby klamaly ho v temnu každou chvíli, teprve když několikrát se o omylu přesvědčil, počal očím nedůvěřovati.

Cesta zdála se mu příliš dlouhou. Okoli znal dobře, ale ve tmě se v něm nevyznal. Každé chvíle vyskytly se úzké průchody, tu kusy zdí,

tu jakás stavení, jichž neznal. Konečně ukázal se okraj měsíce nad spoustou mraků a osvítil okolí lépe než mdlé svítilny.

Z dáli počalo se něco blýštit — jako ohník nebo plameny pochodní. Vinitius nachýlil se k Chilonovi a ptal se, je-li to Ostrianum.

Chilon, na kterého noc, odlehlost od města a ony postavy, podobné přízrakům patrně silně působily, odpověděl poněkud nejistým hlasem:

— Nevím, pane, nebyl jsem nikdy v Ostrianu. Ale mohli by chválit Krista někde blíže u města.

Po chvíli pociťuje potřebu rozmluvy i vzpružení odvahy, dodal:

— Scházejí se jako lupiči a přece není jim dovoleno zabíjeti, leda že by me onen Lyg nehodně podvedl.

Vinitia, který myslil na Lygii, naplnila podivem také opatrnost a tajemnost, s jakou se souvěrci scházeli, aby vyslechli svého nejvyššího kněze, řekl tedy:

— Jako všecka náboženství, tak i toto má mezi námi své vyznavače, ale křesťané jsou sektou židovskou; proč se scházejí zde, když za Tiberou stojí svatyně židovské, ve kterých Židé za bílého dne obětují?

— Nikoliv, pane. Židé jsou právě jejich nejzarputilejšími nepřátely. Bylo mi řečeno, že před nynějším Cesarem došlo bez mála k boji mezi Židy a jimi. Cesara Claudia tak omrzely ony nepokoje, že vyhnal všechny Židy, nyní jest však edikt ten zrušen. Křesťané však skrývají se před Židy i před ostatním obyvatelstvem, jež, jak ti známo, je podezřívá ze zločinů a nenávidí jich.

Chvíli šli mlčky, načež Chilon, jehož strach se zvětšoval, čím více se od bran vzdalovali, řekl:

— Vraceje se od Euricia, vypůjčil jsem si od holiče paruku a do nosu strčil jsem si dva boby. Nepoznají mne tedy. A kdyby i poznali, nezabijí mne. Nejsou to zlí lidé, naopak jsou to lidé velmi řádní, kteréž miluji a jichž si vážím.

— Jen je předčasně nevychvaluj, — odpověděl Vinitius.

Vešli nyní do úzkého úvozu, jenž uzavřen byl po stranách jakoby dvěma náspy, nad nimiž v jednom místě byl položen vodovod. Když se zatím měsíc vynořil z mraku, uzřeli na konci úvozu zeď, pokrytou hojně břečťanem, jehož listí se ve světle měsíce lesklo jako stříbro. Bylo to Ostrianum.

Vinitiovi počalo srdce prudčeji biti. U brány

odebírali dva fossorové známky. Po chvíli nalézal se Vinitius se svými průvodci na místě dosti prostranném, se všech stran ohraženém zdí. Tu i tam stály pomníky, uprostřed bylo viděti hypogeum čili kryptu, jejíž dolejší část se nacházela pod povrchem půdy a v níž byly hrobky. Před vchodem do krypty šuměla fontana.

Bylo patrno, že by příliš velký počet osob se do hrobky nevešel, Vinitius se tudíž snadno domyslil, že obřad bude konán pod širým nebem na prostranství, na němž se brzo shromáždilo značné množství lidí. Jak daleko bylo možno dohlédnouti, mihala se svítilna vedle svítilny a mnozí byli zde bez světla. Vyjímaje nemnoho hlav, jež byly odkryty, všichni přítomní z obavy před zrádci, nebo před chladem, měli hlavy kápěmi zakryté a mladý patricius s bázní pomýšlel, že zůstanou-li tak zahaleni do konce, při tak mdlém světle nebude moci Lygii rozeznati v davu.

Z nenadání zapáleno bylo u krypty několik smolných pochodní, jež srovnány byly v malou hranici.

Rozjasnilo se. Dav počal po chvíli zpívat jakýs divný hymnus. Vinitius nikdy v životě neslyšel podobné písně. Táž tesknota, která ho

překvapila v polohlasném zpěvu mimojdoucích cestou na hřbitov, ozývala se i nyní v tomto hymnu, jenom že mnohem výrazněji a na konec se stala tak zřejmou a ohromnou, jako by zároveň s lidmi počal tesknit celý hřbitov, pohoří i prohlubně i okolí. Mohlo se zdáti, že je v něm jakés volání po noci, jakás pokorná prosba o zachránění na zcestí a v temnosti. Hlavy vzhůru hledící jako by viděly někoho tam vysoko a ruce jako by ho vzývaly, aby sestoupil.

Když píseň utichla, zdálo se, jako by nastala chvíle očekávání, chvíle tak působící, že Vinitius i jeho průvodcové mimovolně pohlíželi ku hvězdám jakoby v obavě, že se stane něco neobvyklého, že kdosi skutečně sestoupí. Vinitius viděl v Malé Asii, v Egyptě i v samém Římě mnoho různých svatyň, poznal mnohá vyznání, slyšel mnoho písní, tu však poprvé uzřel lidi, již boha vzývali písní ne proto, aby vykonali jakýs ustálený obřad, ale z plna srdce, s takovým pravdivým steskem, jaký mohou pociťovati děti po matce nebo otci. Člověk by musil býti slepý, aby nepoznal, že tito lidé netoliko ctili svého boha, ale že ho z celé duše milovali, a to Vinitius neviděl dosud v žádné zemi, při žádných obřadech, v žádné svatyni; neboť v Římě i v Řecku ti, kteří

ještě vzdávali čest bohům, činili tak, aby si zjednali jejich pomoci, nebo z bázně, ale nikomu nepřišlo na mysl, aby je miloval.

Jakkoli všecka mysl jeho byla zaujata Lygií a pozorností, aby ji nalezl v davu, nemohl přece neviděti těch věcí divných a neobyčejných, které se kolem něho děly.

V jedné chvíli vrženo bylo několik pochodní na hranici a červené světlo zalilo hřbitov a seslabilo světlo svítilen, a z hypogea vyšel stařec oděný v plášť s kápí, ale s hlavou odkrytou, a postavil se na kámen, ležící poblíž hranice.

Dav, spatřiv jej, se pohnul. Hlasy vedle Vinitia počaly šeptati: „Petrus! Petrus!“ Někteří klekali, jiní vztahovali k němu ruce. Nastalo ticho tak hluboké, že bylo slyšeti každý uhlík, padající s pochodně, i vzdálený rachot kol na Nomentanské cestě, i ševel větru v několika piniích, rostoucích vedle hřbitova.

Chilon naklonil se k Vinitiovi a šeptal:

— Toť je on, první učenník Kristův, rybář!

Stařec zvedl ruku a znamením kříže požehnal přítomné, kteříž všichni padli na kolena. Soudruzi Vinitiovi i on sám za příkladem jiných také poklekli, nechtějíce se prozraditi.

Mladý muž nedovedl si hned srovnati své dojmy, zdálo se mu, že ona postava, kterou před sebou viděl, je dosti prostá — i neobyčejná, a co více, že ona neobyčejnost vyplývá vlastně z její prostoty.

Stařec neměl ani mitry na hlavě, ani dubového věnce na skráních, ani palmy v ruce, ani zlaté tabule na prsou, ani šatu bílého nebo hvězdami posetého — slovem, neměl žádného z těch znaků, jež nosili kněží na východě, kněží egyptští, řečtí nebo římští flaminové.

Podruhé překvapila Vinitia ona různost, kterou poznal, naslouchaje písním křesťanským, neboť onen rybář nejevil se mu jako velekněz, sběhlý v ceremoniích, ale jako prostý, starý a nezměrně ctihodný svědek, který přichází z daleka, aby pověděl jakous pravdu, kterou viděl, které se dotýkal, ve kterou věřil tak, jak se věří v očividné, a kterou miloval právě proto, že uvěřil.

Ve tváři jeho byla také taková síla přesvědčení, jakou má pravda sama. I Vinitius, který byl skeptikem, nechtěl se poddati jeho vlivu, poddal se však jakés horečné zvědavosti, co vyjde z úst onoho tajemného druha „Chrestova" a

jaké jest učení, které vyznávají Lygie a Pomponia Graecina.

Petr počal mluviti a mluvil z počátku jako otec, který napomíná děti a učí je, jak mají žít. Přikazoval, aby se odříkali nádhery a rozkoší, aby milovali chudobu, čistotu mravů, pravdu, aby trpělivě snášeli křivdy a pronásledování, aby byli poslušni představených i vlády, aby se vystříhali zrady, klamu a utrhání a aby byli příkladem nejen jedni druhým mezi sebou, ale i pohanům. Vinitia, jemuž bylo dobrým jen to, co mu mohlo vrátiti Lygii, a zlým vše, co mezi ním a ji tvořilo překážku, dotkly se a rozhněvaly některé z těch rad, neboť zdálo se mu, že doporučuje čistotu a boj se žádostmi stařec nejen potírá jeho lásku, ale zrazuje Lygii od něho a utvrzuje ji v odporu. Porozuměl, že Lygie — je-li mezi přítomnými a naslouchá-li těm slovům a béře-li si je k srdci — v této chvíli musí mysliti na něho jako na nehodného a na nepřítele tohoto učení. Při tomto pomyšlení uchvátila ho zlost: „Co nového jsem slyšel?“ řekl si. „To má být ono neznámé učení? Každý to ví, každý to slyšel. Chudobu a omezování potřeb doporučují též cynikové, cnost doporučoval též Sokrates jako věc starou a dobrou; ten či onen stoik, ano i takový

Seneca, který má pět set stolu citrinových, vychvaluje umírněnost, doporučuje pravdu, trpělivost v protivenstvích, stálost v neštěstí, a to vše jest jako uleželé obilí, jež myši jedí, ale jež lidé jísti nechtějí, jelikož stářím ztuchlo." — Vedle lněvu pocítil dojem zklamání, nadál se odhalení nějakých neznámých čarodějných tajemství, i domníval se asnoň, že uslyší řečníka, který by výmluvností svou vzbudil jeho obdiv, a zatím slyšel jen slova velice prostá, pozbavená všelikých ozdob. Divil se jenom onomu tichu a té pozornosti, s kterou dav naslouchal. Stařec mluvil dále k lidem s celou duší poslouchajícím, že mají být dobří, tiší, spravedliví, chudí a čisti, ne proto, aby za živobytí měli klid, ale aby po smrti žili věčně v Kristu v takové radosti a takové chvále, v takovém veselí, jakých na zemi nikdo nepoznal. A tu Vinitius, před chvílí předpojatý, nemohl nepovšimnouti sobě, že je rozdíl mezi učením starcovým a tím, co učili cynikové, stoikové nebo jiní filosofové, neboť ti dobro i cnost doporučovali jako věci rozumné a pro život jedině vhodné, kdežto on zase slibovat nesmrtelnost, a to ne nějakou bezcennou nesmrtelnost pod zemí, v nudě, v prázdnu, v pustotě, ale spanilou, bezmála bohorovnou.

Mluvil o věčnosti jako o věci zcela jisté, vůči takové víře nabývala cnost ceny neobmezené a utrpení životní stávalo se čímsi neslýchaně blahým, neboť trpěti dočasně pro nekonečné štěstí jest věcí zcela jinou, než trpěti proto, že tak velí řád přírody. Stařec pokračoval, uče, že cnost a pravdu náleží milovati pro ně samé, neboť nejvyšším odvěčným dobrem a odvěčnou cností jest Bůh, kdo tedy je miluje, ten miluje Boha a tím již stává se jeho milovaným dítětem. Vinitius tomu dobře nerozuměl, věděl však již dříve ze slov, jež Pomponie pronesla vůči Petroniovi, že ten Bůh jest dle mínění křesťanů jeden a všemohoucí, a když nyní ještě slyšel, že jest prapravdou a pradobrem, mimovolně pomyslil, že vůči takovému Demiurgovi Jupiter, Saturn, Apollo, Juno, Vesta i Venuše by vyhlíželi jako nějaká nepatrná hlomozící havěť, ve které činí zle všichni zároveň a každý na svou pěst. Ale nejvíce mladého muže překvapilo, když počal stařec učiti, že Bůh jest zároveň odvěčnou láskou, kdo tedy miluje lidi, ten plní nejvyšší jeho přikázání. Ale není dosti na tom, milovati lid svého národa, neboť Bůh-člověk za všechny krev prolil a mezi pohany již také nalezl své vyvolené, jako centuriona Cornelia a není dosti na tom, mi-

lovati ty, kdo nám dobře činí, neboť Kristus odpustil i Židům, kteří ho vydali na smrt, i vojínům římským, kteří ho na kříž přibili, je třeba tedy netoliko odpouštěti těm, kdo nám křivdí, ale milovati je, a odpláceti jim dobrým za zlé; a nestačí milovati dobré, ale je třeba milovati i zlé lidi, jelikož jen láskou lze z nich zlobu vymýtiti.

Chilon pomyslil si při těch slovech, že práce jeho je marná a že Ursus nikdy neodváží se zabíti Glauka ani této noci, ani kdy jindy. Potěšil se však hned dalším důsledkem vyvozeným z učení starcova, totiž, že Glaukos také nezabije jeho, byť by ho i nalezl a poznal. Vinitius nemyslil již, že ve slovech starcových není nic nového, ale překvapen kladl si otázku: jaký je to Bůh? jaké je to učení a jaký je to lid? Vše, co slyšel, prostě nepojímala jeho hlava. Bylo to pro něho neslýchané množství nových pojmů.

Cítil, že by musil složiti na hranici svoje myšlení, zvyky, povahu, celou dosavadní přirozenost a vše spáliti na popel a vyplniti se jakýms zcela jiným žitím, zcela novou duší, kdyby chtěl jíti za tímto novým učením. Učení, které mu přikazovalo milovati Parthy, Řeky, Egypťa-

ny, Gally i Britany, odpouštěti nepřátelům, a spláceti jim dobrým za zlé a milovati je, zdálo se mu býti bláznovstvím, ale zároveň cítil, že i v tomto bláznovství jeho jest cosi mocnějšího, než ve všech dosavadních filosofiích.

Domníval se, že jest učení to pro to své bláznovství neproveditelné, ale proto, že jest neproveditelné — že je božské. Odmítal je v duchu, ale cítil, že vane od něho jako od louky plné květů opojující vůně, kterouž když jednou někdo vdechl, již musí jako v zemi Lotofagů zapomenout na všecko jiné a jenom po ní tesknit. Zdálo se mu, že v učení tom není nic skutečného, ale zároveň, že skutečnost vůči učení tomu je čímsi tak bezcenným, že nestojí za to v mysli se jí obírati. Obklopovaly ho jakés ohromné prostory, o nichž neměl ani tušení, jakés oblaky ... Hřbitov naň působil jako shromaždiště šílenců, ale zároveň též jako místo tajemné, strašné, na němž jako na mystickém loži se cosi rodí, co dosud nebylo na světě. Uvědomil si vše, co od první chvíle stařec mluvil o životě, o pravdě, o lásce, o Bohu, a mysl jeho byla oslněna leskem, jako oči oslněny bývají blesky neustále po sobě následujícími. Jako obvykle lidé, jimž se žití změnilo v jedinou vášeň, myslil na vše to

s hlediska lásky k Lygii a při světle oněch blyskavic uzřel jedinou věc jasně: jestli je Lygie na hřbitově, a jestli vyznává toto učení, naslouchá a cítí, že nikdy se nestane jeho milenkou.

Po prvé také od té doby, kdy ji v domě Aulově poznal, pocítil Vinitius, že Lygii nezíská, byť by se mu jí nyní dostalo.

Dosud nic podobného mu na mysl nepřišlo a nyní byl bez rady vůči nejasnému pochopení, nýbrž spíše matnému pocitu předtuchy jakés nenahraditelné ztráty, jakéhos neštěstí. Vznikl v něm nepokoj, který se změnil v bouři hněvu proti křesťanům vůbec a proti starci zvláště. Onen rybář, kterého na prvý pohled pokládal za prostého člověka, naplňoval ho nyní beznála bází a zdál se mu býti jakýms tajemným fatem, jež neúprosně a zároveň tragicky rozhoduje o jeho osudu.

Fossor přiložil opět několik pochodní na oheň, vítr přestal šuměti v piniích, plamen zvedl se rovně, štíhlým hrotem směřuje k hvězdám třpytícím se na čistém nebi, a stařec vzpomenuv smrti Kristovy, mluvil toliko o Něm. Všichni tajili dech v prsou a ticho bylo ještě větší než prve, tak že téměř bylo slyšeti tlukot srdcí. Ten

člověk viděl a vyprávěl tak, jako ten, komu každá chvíle se vrvla v paměť, že když přivře oči, ještě to vidí. Vyprávěl tedy, jak navrátivše se od kříže, proseděli s Janem dva dni a dvě noci, truchlíce, aniž spali, aniž jedli, ztrápeni, v žalu, v bázni, v pochybnostech, hlavy svírajíce v rukou a rozjímajíce o tom, že On umřel. Ach, jak jim bylo těžko! jak těžko! Již vzešel den třetí a úsvitem zbělely zdi a oni oba s Janem seděli u stěny bez rady a naděje. V mukách i noci ztrávili beze spánku, chvilkový sen jen je mořil, vzbudivše se počali bědovati na novo.

Sotva vyšlo slunce, vpadla k nim Marie z Magdaly bez dechu s vlasem vlajícím a s křikem: „Vzali Pána z hrobu!“ Oni uslyševše to, vzchopili se a běželi na místo. Leč Jan, člověk mladší, přiběhl první, spatřil hrob prázdný, ale nevešel. Teprve když byli všichni tři u vchodu, on, který k nim mluví, vešel, uzřel na kameni roucho i prostěradla, ale těla nenalezl.

Padl na ně strach, neboť myslili, že kněží Krista vzali i odebrali se oba domů u větších ještě starostech. Potom přišli jiní učenníci a velli nářek brzo všichni zároveň, aby jich sloučených vyslyšel Pán zástupův, brzo jednotlivě. Poklesl

v nich duch, neboť očekávali, že mistr měl vykoupiti Israele, a nyní byl den třetí, co zemřel, nechápali, proč Otec opustil Syna a raději by dne nespatřili a pomřeli, tak těžké bylo to břímě.

Vzpomínka na strašné ony chvíle ještě nyní vyvolala z očí starce dvě slzy, které bylo dobře viděti při svitu ohně, kterak stékají po sivé bradě.

Stará lysá hlava počala se mu třásti, i hlas zmíral mu v prsou. Vinitius řekl v duchu: „Ten člověk mluví pravdu a pláče nad ní," a prostým posluchačům rovněž žal sevřel hrdla. Slyšeli již nejednou o mukách Kristových, a bylo jim známo, že radost nastoupí po smutku, ale že to vyprávěl apoštol, který viděl, lomili pod zlivem jeho slov rukama, lkajíce a bijíce se v prsa.

Zvolna však se uspokojovali, neboť ovládala je touha, aby více slyšeli. Stařec přivřel oči, jako by chtěl lépe vidět v duši věci vzdálené a mluvil dále: „Když tak naříkali, znovu vešla Maria z Magdaly volajíc, že viděla Pána. Nemohouc ho pro veliké světlo rozeznati, myslila, že by to zahradník byl, ale on řekl: Marie! Obrátivši se ona, řekla jemu: Rabboni! i padla mu k nohám a On kázal jí jíti k učenníkům a potom

zmizel. Ale oni učeníci nevěřili jí a když radosti plakala, jedni haněli ji, jiní myslili, že žal popletl jí smysly, neboť řekla také, že v hrobě viděla anděly a oni přiběhše podruhé, viděli hrob prázdný.

Potom večer přišel Kleofáš, který šel s jiným učeníkem do Emaus a vrátili se rychle, řkouce: „Skutečně vstal Pán z mrtvých.“ I počali se příti při zavřených dveřích, bojíce se Židů. I stanul on mezi nimi, aniž dveře zaskřípěly a když zatruchlili, řekl jim: „Pokoj vám.“

— — — — — — — — — — — — — — — —

„I viděl jsem Ho, jako Ho všichni viděli a On byl jako světlost, jako štěstí srdcí našich, neboť jsme uvěřili, že z mrtvých vstal i že moře vyschnou a hory v prach se obrátí, ale sláva jeho nepomine.“

— — — — — — — — — — — — — — — —

„A po osmi dnech Tomáš Didymus vložil prsty do ran jeho a dotekl se boku jeho a potom padnuv k nohám jeho, volal: „Pán můj a Bůh můj.“ A on odpověděl jemu: „Žes mne viděl, uvěřil jsi. Blahoslavení, kteříž neviděli, a uvě-

řili." I ta slova jsme slyšeli a oči naše hleděly na Něho, neboť byl mezi námi."

Vinitius slyšel a dělo se s ním něco zvláštního. Zapomněl na chvíli, kde jest, počal ztrácet vědomí skutečnosti, úsudek. Stál proti dvěma nemožnostem. Nemohl uvěřiti v to, co stařec mluvil a cítil, že by musil býti člověk slepý a zapřít vlastní rozum, aby mohl připustiti, že člověk, který pravil: „Viděl jsem," lhal. Bylo cosi v jeho vzrušení, v jeho slzách, v jeho celé postavě i v jednotlivostech událostí, o kterých vypravoval, co zamezovalo všeliké podezřívání. Viniciovi zdálo se chvílemi, že sní. Leč vůkol viděl utišený dav, zápach luceren dotýkal se jeho čichu, opodál plály pochodně a vedle na kameni stál člověk starý, blízký hrobu, s hlavou trochu se třesoucí, vydávaje svědectví a opakuje: „Viděl jsem!"

I vypravoval jim vše dále až do nanebevstoupení. Chvílemi odpočíval, mluvil velmi podrobně, ale bylo znáti, že každá nejmenší podrobnost se v jeho paměť vryla jako do kamene. Ti, kdož ho poslouchali, uchváceni byli opojením. Svrhovali s hlav kápi, aby lépe slyšeli a aby neztratili ani jediného ze slov, která byla pro ně neocenitelná. Zdálo se jim, že jakás nad-

lidská moc přenáší je do Galileje, že chodí spolu s učeníky po tamějších hájích i nad vodami, že hřbitov se mění v tiberiatské jezero a na břehu že stojí Kristus v ranní mlze, tak jako tenkrát, kdy Jan hledě z loďky, řekl: „Pán jest!“ a Petr jal se plavati, aby rychleji padnouti mohl k nohám milovaným. Ve tvářích bylo znáti nadšení bezmezné, zapomenutí života i štěstí a neskonalou lásku. Bylo patrno, že po čas dlouhého Petrova vypravování někteří měli vidění, a když počal mluviti, jak ve chvíli nanebevstoupení se počala oblaka rozstupovati a opět splývati pod nohama Spasitele a zacloňovati Ho i zakrývati před očima apoštolů, všecky hlavy obrátily se mimovolně k nebi, a nastala chvíle, jako by lidé měli naději zahlédnouti Ho ještě, nebo jako by očekávali, že sestoupí znova s polí nebeských, aby viděl, jak starý apoštol pase svěřené mu ovečky a aby požehnal jemu a jeho stádu.

A pro lid ten v té chvíli nebylo Říma, nebylo šíleného Cesara, nebylo svatyň, bohů, pohanů, byl pro ně toliko Kristus, který vyplňoval zemi, moře, nebe, svět.

V odlehlých domech, roztroušených podél cesty Nometanské, počali kohouti pěti, oznamujíce půlnoc.

V té chvíli zatahal Chilon Vinitia za cíp pláště a šeptal.:

— Pane, tam nedaleko starce vidím Urbana a při něm jakés děvče.

Vinitius zachvěl se jako by ze sna vytržen i obrátiv se směrem, kterým ukazoval Řek, uzřel Lygii.

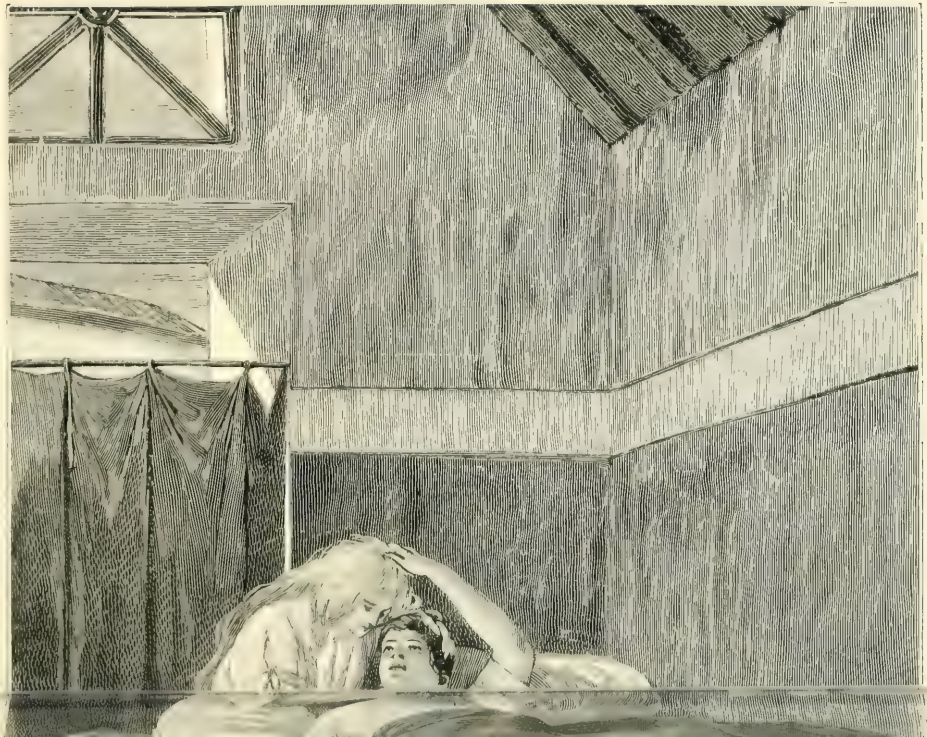

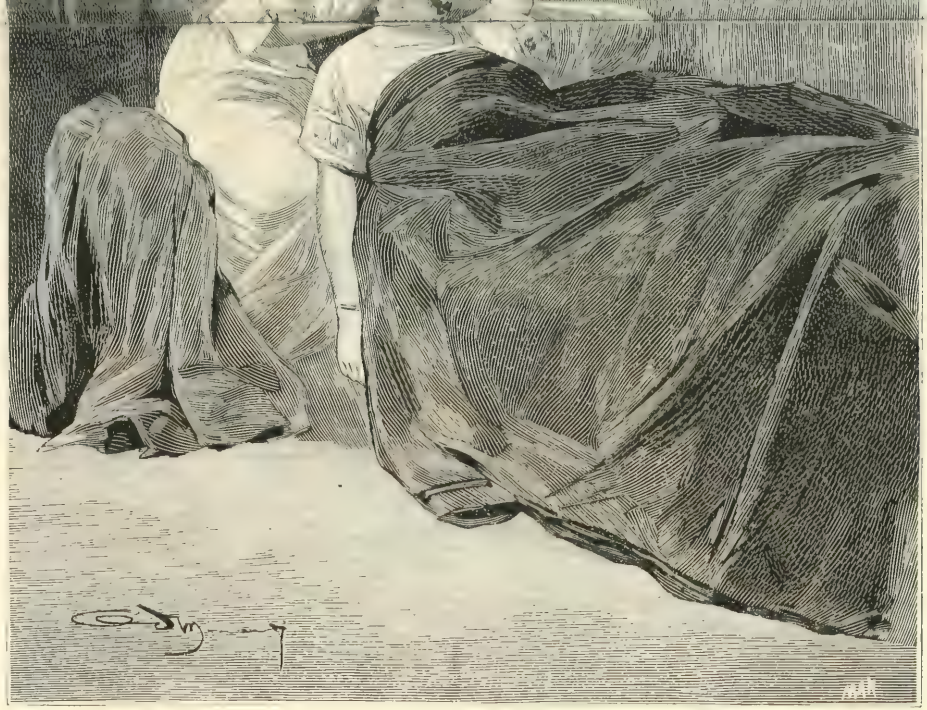

Uchopivši dlaněmi svými jeho skráně chtěla ho pozvednouti . . . (Str. 506.)

QUO VADIS str. 385—388.

XXI.

Každá krůpěj krve vřela v mladém patriciovi, když ji spatřil. Zapomenul na dav, na starce, na vlastní podivení vuči těmto novým, nepochopitelným pro něho věcem, o nichž slyšel, viděl toliko ji jedinou před sebou. Tu konečně po všem úsilí, po dlouhých dnech plných nepokoje, namáhání, trápení, ji nalezl. Poprve v životě doznal, že radost může se vrhnouti na prsa jako divoká zvěř a sevříti je, až ztrácejí dech. On, který dosud měl za to, že „Fortuna" má za povinnost splniti každé jeho přání, nyní sotva věřil vlastním očím a vlastnímu štěstí. Nebýti této nedůvěry, mohla vznětlivá povaha jeho dohnati ho k nějakému nerozvážnému kroku; nyní však chtěl se prve přesvědčiti, není-li to pokračování oněch zázraků, jimiž měl přeplněnou hlavu a zdali nesní. Ale nebylo pochybnosti: viděl Lygii a dělila ho od ní vzdálenost sotva několika kroků. Stála

v plném světle, mohl tedy kochati se pohledem na ni, jak sám chtěl.

Kápě svezla se jí s hlavy i rozpoutala vlasy, ústa měla poněkud pootevřená, oči povznešené k apoštolovi, tvář plnou zaujetí a nadšení. V plášti z temné vlny oděna byla jako děvče z lidu, Vinitius však nikdy ji neviděl krásnější a přese všechen zmatek, jenž v něm vznikl, překvapila ho oproti nevolnickému téměř úboru ušlechtilost té čarovné, patricijské hlavy. Láska prochvívala ho jako oheň, ohromná, smíšená s jakýms podivným pocitem tesknoty, velebení, vážnosti a chtivosti. Cítil rozkoš, kterouž působil mu pouhý pohled na ni, napájel se jím, jakoby oživující vodou po dlouhém prahnutí. Stojíc vedle obrovského Lyga zdála se mu menší, než byla prve, bezmála jako děcko; postřehl také, že zhubnula. Pleť její byla průzračná, činila naň dojem oduševněného květu. Ale tím více toužil, aby měl tuto bytost tak různou od žen, které viděl, nebo měl na Východě i v Římě. Cítil, že by za ni dal ony všechny a s nimi Řím i svět přídavkem. Byl by se zahleděl a zapomenul úplně, nebýti Chilona, který zatahal ho za cíp pláště ve strachu, aby neučinil něco, co by je mohlo uvésti v nebezpečí. Křesťané počali se modliti a zpívati. Po chvíli za-

hřmělo: „Maranatha“ a potom velký apoštol počal křtiti vodou z fontany ty, které presbyterové představili jako připravené ke křtu.

Vinitiovi zdálo se, že se ta noc neskončí. Chtěl nyní jíti co nejrychleji za Lygií a uchvátiti ji cestou nebo v jejím příbytku.

Konečně někteří počali opouštěti hřbitov. Chilon tehdy zašeptal:

— Pojďme, pane, před bránu, neboť nesňali jsme kápí a lidé hledí na nás.

Bylo tomu tak skutečně. Když při řeči apoštolově všichni odhodili kápě, aby lépe slyšeli, oni tak neučinili. Rada Chilonova zdála se býti rozumnou. Stojíce u brány mohli pozorovati každého, kdo vychází, a poznati Ursa nebylo nesnadno po vzrůstu a po postavě.

— Pojďme za nimi — řekl Chilon, uvidíme, do kterého domu vejdou, a zítra nebo ještě dnes obklopíš, pane, všecky vchody svými nevolníky a uneseš ji.

— Ne! — řekl Vinitius.

— Co chceš učiniti, pane?

— Vejdeme za ní do domu a uneseme ji hned: však jsi se toho podjal, Krotone?

— Tak jest — řekl lanista — a oddám se

ti jako nevolník, jestliže nezlomím páteř onomu bůvolu, který ji střeží.

Leč Chilon počal zrazovati a zaklínati je při všech bozích, aby toho nečinili.

Vždyť Kroto byl najat přece jen k obraně, pro případ, že by byli poznáni, ne proto, aby pomohl unésti dívku. Unášejíce ji toliko sami dva, netoliko že se vydávají v nebezpečí smrti, ale co více, mohou ji ztratiti z rukou, načež ona se ukryje na jiném místě, nebo opustí Řím. Co pak učiní? Proč nepracovati na jisto, proč vydávati se v záhubu a celé předsevzetí vydávati nejistotě?

Vinitius přes to, že s největším sebezapřením se zdržoval, aby již na hřbitově neuchopil Lygii v náruč, cítil přece, že Řek má pravdu, a byl by snad učinil podle jeho rady, kdyby nebylo Krotona, jemuž šlo o náhradu.

— Poruč, pane, tomu starému zbabělci, aby mlčel — řekl, — nebo dovol, abych mu spustil pěst na hlavu. Kdysi v Buxentu, kam mne ku hrám dovedl Lucius Saturninus, přepadlo mne v hostinci sedm zpitých gladiatorů a žádný neodešel s celými žebry. Neříkám, že by bylo dobře dívky se zmocniti teď, uprostřed davu, neboť mohli by nám házeti pod nohy kamení, ale bude-li v domě, zmocním se jí a odnesu ti ji, kam chceš.

Vinitius potěšil se slyše tato slova a odpověděl:

— Staň se tak, u Herculia! Mohlo by se státi, že bychom ji zítra nenalezli doma, a kdybychom je poplašili, jistě odvedli by ji jinam.

— Ten Lyg zdá se mi býti strašně silným, — zajektal Chilon.

— Však nebylo tobě poručeno, abys mu ruce držel, — odpověděl Kroto.

Musili však ještě dlouho čekati a kohouti oznamovali svítání, než uzřeli ze brány vycházeti Ursa a za ním Lygii. Šlo s nimi několik osob. Chilonovi se zdálo, že mezi nimi vidí velikého apoštola. Vedle něho šel druhý stařec, značně nižšího vzrůstu, dvě nemladé ženy a pachole, které svítilo svítilnou. Za touto hrstkou šel dav, čítající více než dvě stě osob. Vinitius, Chilon i Kroto vmísili se v tento dav.

— Ano, pane, — řekl Chilon. — Tvá dívka nachází se pod znamenitou ochranou. To je on s ní, velký apoštol, hleď, jak před ním lidé klekají.

Lidé skutečně klekali, ale Vinitius na ně nehleděl. Nepouštěl ani na chvíli Lygii s očí, myslil toliko na ni, na to, jak by se jí zmocnil, a jsa z vojen uvyklý různým výpadům, sosnoval si ve hlavě s vojenskou přesností celý plán únosu.

Cítil, že krok, na který se odvažoval, je smělý, ale věděl dobře, že smělé výpady obyčejně končí se zdarem.

Cesta byla však dlouhá, myslil tedy cestou také na propasti, které mezi ním a Lygií vyhloubilo to divné učení, jehož ona byla vyznavačkou.

Rozuměl nyní všemu, co se bylo stalo, i rozuměl, proč se tak stalo.

K tomu byl dosti bystrým. Dosud Lygie neznal. Viděl v ní dívku nad jiné krásnou, ku které ho vábily jeho smysly a nyní poznal, že ono učení z ní učinilo bytost jinou, než jsou ostatní ženy, a že naděje, aby také ji zvábily smysly, chtíč, bohatství, rozkoš, jest přeludem. Pochopil konečně i to, čemu oba s Petroniem nerozuměli, že ono nové učení vštěpovalo v duše cosi neznámého tomuto světu, v kterém žil, a že Lygie, kdyby ho i milovala, nic ze svých křesťanských pravd pro něho neopustí, je-li pro ni něco rozkoší, že je to rozkoš zcela jiná než ona, za jakou se pachtil on i Petronius i dvůr Cesarův a celý Řím. Každá jiná z žen, které znal, mohla se státi jeho milenkou, tato křesťanka mohla být toliko jeho obětí.

Přemýšleje o tom, byl zmítán bolestí i hněvem, cítil však zároveň, že onen hněv jest bez-

mocný. Unésti Lygii zdálo se mu býti věcí možnou, i byl tím jist, že tak učiní, ale rovněž byl jist, že vůči tomu učení on sám i jeho statečnost i jeho moc jsou ničím, a že si s ní nebude věděti rady. On, římský vojenský tribun, přesvědčený, že ona síla meče a pěsti, která ovládla světem, vždy jím vlásti bude — poprvé v životě uzřel, že mimo ni může býti ještě něco jiného, i překvapen kladl si tedy otázku: co to jest?

Nedovedl si jasně odpověděti, hlavou letěly mu toliko obrazy hrbitova, shromážděného davu a Lygie, jejíž celá duše zaujata byla řečí starcovou, vypravující o mukách, smrti a z mrtvých vstání Boha-člověka, který vykoupil svět a slíbil štěstí na druhé straně Styxu.

Když na to myslil, povstával v hlavě jeho zmatek.

Leč z onoho zmatku vyvedl ho nářek Chilonův, jenž počal bědovati nad svým osudem: byl přece najat, aby nalezl Lygii a také ji s nebezpečím života vlastního nalezl a ukázal. Ale proč od něho chtějí více? Což se podjal úkolu ji unésti? Kdo může něco podobného žádati od mrzáka, pozbaveného dvou prstů, od člověka starého, oddaného rozjímání, vědě a cnosti? Co se stane, potká-li pána tak důstojného, jakým jest Vini-

tius, nějaká nehoda při únosu dívky? Zajisté musí bohové bdíti nad vyvolenými, ale což nepřihodí se nejednou takové věci, jako by bohové hráli, místo aby přihlíželi, co se na světě děje? Fortuna, jak známo, má zavázané oči, nevidí tudíž ani ve dne, což teprve v noci. Jestliže se něco stane, jestliže onen lygický medvěd vrhne na šlechetného Vinitia kámen od žernovu, sud vína, nebo hůře, vosy, kdo zaručí, nepadne-li na ubohého Chilona odpovědnost místo náhrady?

On, ubohý mudrc, přilnul k šlechetnému Vinitiovi jako Aristoteles k Alexandru Macedonskému; kdyby mu alespoň šlechetný Vinitius dal onen měšec, který před jeho očima zastrčil za pas vycházeje z domu, bylo by pro případ neštěstí zač hned opatřiti pomoc, nebo překonati křesťany samé. O, proč nechtěji poslouchati rad starce, kteréž diktuje rozvaha a zkušenost?

Vinitius uslyšev to, vyňal měšec, vtlačil ho Chilonovi do ruky.

— Vezmi a mlč.

Řek ucítil, že byl měšec neobyčejně těžký, a nabyl odvahy.

— Celá moje naděje v tom jest, — řekl, — že Hercules nebo Theseus vykonávali ještě těžší činy. Čím je můj osobní nejbližší přítel Kroton,

ne-li Herculem? Tebe pak, důstojný pane, nenazvu polobohem, neboť jsi celým bohem, a i na dále nezapomeneš na sluhu ubohého a věrného, o jehož potřeby sluší v čas pečovati, neboť zahloubá-li se úplně do knih, nedbá úplně o nic... Kousek zahrádky a domek, byť by s portikem sebe menším pro chládek v letě, bylo by čímsi hodným takového dárce. Nyní budu z povzdáli obdivovati se vašim bohatýrským činům i vzývati Jova, aby vám pomáhal, nepomůže-li, způsobím takový hluk, že půl Říma se vzbudí a přijde vám ku pomoci. Jak zlá a nerovná je ta cesta! Olej shořel mi ve svítilně. Kdyby Kroto, rovněž šlechetný jako silný, chtěl mne vzíti na ramena a donést mne až ke bráně, předně by poznal, unese-li snadno dívku, po druhé jednal by jako Aeneas a konečně získal by si všecky slušnější boby v takové míře, že bych byl o výsledku předsevzetí jeho úplně bez starosti.

— Raději bych nesl ovčí mrchu, zdechlou na osutinu před měsícem, — odpověděl lanista, — ale dáš-li mi onen měšec, který ti hodil důstojný tribun, tož ponesu tě až ke bráně.

— Abys palec u nohy si vyrazil — odpověděl Řek, — to jsi jedině získal z učení onoho ctihodného starce, který představoval chudobu a

slitování jako dvě nejpřednější ctnosti? Což ti nepřikázal zřetelně, abys mne miloval? Vidím, že nikdy z tebe neučiním ani ledabylého křesťana, a že je snáze slunci proniknouti stěnami mamertinského vězení, než pravdě tvou lebkou hippopotama.

Kroto, který měl zvířecí sílu, ale za to žádných lidských citů, řekl:

— Neboj se, křesťanem se nestanu! nechci ztratit kus chleba!

— Ano, ale kdybys měl třeba jen počáteční vědomosti z filosofie, věděl bys, že je zlato marností.

— Pojď na mne s filosofií, a já ti dám toliko jednu ránu hlavou do břicha a uvidíme, kdo vyhrá.

— Totéž mohl říci vůl Aristotelovi — odpověděl Chilon.

Počalo svítati. — Úsvit povlekl bledou barvou hřbety hradeb. Roztroušené stromy, stavení a pomníky náhrobní počaly se tu a tam vynořovati ze stínu. Cesta nebyla již zcela pustá. Zelináři nalehali na otevření bran, vedouce osly a muly obtížené zeleninou. Tu i tam skřípěly vozy, na nichž vezena byla zvěřina. Po obou stranách cesty ležela při zemi lehká mlha, zvěstující pohodu. Lidé poněkud vzdálení vyhlíželi v té mlze

jako duchové. Vinitius zahleděl se ve štíhlou postavu Lygiinu, kteráž čím více úsvit rostl, se zdála lesknouti stříbrem.

— Pane, — řekl Chilon, — ublížil bych ti, kdybych předpokládal, že tvá štědrost jednou se vyčerpá, ač nyní, když jsi mi zaplatil, nemůžeš míti za to, že bych mluvil ve svůj prospěch. Nuže, proto ještě jednou radím, abys, dověděv se o domě, ve kterém meškā božská Lygie, vrátil se domů pro nevolníky a pro nosítka a nedal na sloní rypák, na Krotona, který jen proto odhodlává se odnésti dívku nyní, aby vymačkal tvou kapsu.

— Máš u mne ránu pěstí mezi lopatky, což znamená, že zahyneš — ozval se Kroto.

— Máš u mne doušek kořalonského vína, to značí, že zdráv budu — odpověděl Řek.

Vinitius nic neodpověděl, neboť blížili se ku bráně, při kteréž oči jejich překvapeny byly podivným zjevem. Oba žoldnéři poklekli, když procházel velký apoštol, kterýž podržel ruce na železných jejich helmách a učinil pak nad nimi znamení kříže. Mladému patriciovi dosud nikdy na mysl nepřišlo, že již i mezi žoldnéři mohou býti křesťané a překvapen pomyslil, že jako v hořícím domě požár zabírá stále nové domy, tak toto

učení každým dnem patrně zabírá stále nové duše a šíří se nad všeliký pomysl lidský. Překvapilo ho to i vzhledem k Lygii, neboť se přesvědčil, že by se byli nalezli strážníci, kteří sami by jí byli tajné vyjití z města usnadnili, kdyby chtěla utéci z města. Dobrořečil v té chvíli všem bohům, že se tak nestalo.

Přešedše nezastavená místa za hradbami počaly se pak hloučky křesťanů rozcházeti. Bylo jim třeba jíti za Lygií dále a opatrněji, aby na se neobrátili pozornost. Chilon počal naříkati na rány a na lámání v nohou a zůstával stále více v zadu, čemuž se Vinitius neprotivil, soudě, že vůbec bázlivého a churavého Řeka nebude třeba.

Byl by mu dovolil i odejít, kdyby byl Řek tomu chtěl, avšak Chilona zdržovala opatrnost i zvědavost; šel tedy stále za nimi, chvílemi se přibližoval, opakuje své rady a poznámky, ve kterých opakoval, že onen stařec, který šel s apoštolem, mohl by býti Glaukos, nebýti toho, že byl poněkud nízkého vzrůstu.

Šli ještě dlouho až za Tiberu, a bylo již blízko do východu slunce, když hlouček, ve kterém byla Lygie, se rozdělil. Apoštol, stará žena i pacholě dali se cestou podél řeky, stařec nižšího vzrůstu, Ursus a Lygie vešli do úzkého vicu a

ušedše asi na sto kroků vešli do síně domu, v němž byly dva krámy, jeden s olivami a druhý ptáčnický.

Chilon, který šel asi padesát kroků za Vinitiem a za Krotonem, stanul náhle, jako by byl do země vryt a přitlačiv se ke zdi, počal na ně hvízdati, aby se k němu vrátili.

Oni se vrátili, neboť bylo třeba poraditi se.

— Jdi — řekl mu Vinitius — a podívej se, nemá-li dům ten východu do jiné ulice.

Chilon přes to, že prve naříkal na rány své na nohách, skočil tak živě, jako by měl u kotníku Mercurova křidélka a za chvilku se vrátil.

— Ne — řekl — vchod je toliko jeden.

Pak skřížil ruce.

— Zaklínám tě Jovem, Apollinem, Vestou, Kybelou, Isidou, Osiridem, Mitrou, Baalem a všemi bohy z východu i západu, zaklínám tě, zanechej toho záměru. Poslechni mne!

Leč náhle ustal, když postřehl, že tvář Vinitiova zbledla vzrušením, a že oči zasvítily jako zřítelnice vlčí. Stačilo pohleděti na něho, aby bylo zřejmo, že nic na světě ho nezdrží od předsevzetí jeho. Kroto nabíral dechu do herkulovských prsou svých a kýval nevyvinutou lebkou svou na

obě strany, jako činí medvědi uzavření v kleci. Jinak nebylo na tváři jeho znáti ani nejmenšího nepokoje.

— Já vejdu první! — řekl.

— Půjdeš za mnou! — poručil Vinitius hlasem rozkazujícím.

A ve chvíli zmizeli oba v temné síni.

Chilon skočil za roh nejbližší uličky a za rohem vyhlížel, očekávaje, co se stane.

XXII.

Vinitius teprve v síni pochopil celou tíži svého podniku. Dům byl veliký, několikapatrový, jeden z těch, jichž tisíce budováno bylo v Římě pro zisk z pronajímání bytů; ovšem budováno tak spěšně a špatně, že nebylo téměř roku, aby se jich několik nesesulo na hlavy obyvatelů. Byly to pravé úly, příliš vysoké a příliš úzké, plné komůrek a koutů, ve kterých obývalo chudé obyvatelstvo zároveň velice četné. Ve městě, v němž mnoho ulic nebylo jmenováno, domy nebyly číslovány; majitelé svěřovali vybírání nájemného nevolníkům, ti pak nemajíce povinnosti, aby správě městské sdělovali jména obyvatelů, častokrát ani sami jich neznali.

Doptati se na někoho v takovém domě bývalo mnohdy velmi obtížno, zvláště nebyl-li u vchodu vrátný.

Vinitius prošel s Krotonem dlouhou síň, chodbě podobnou, a dostali se na úzké, ze čtyř

stran zastavené nádvoří, tvořící společné atrium pro celý dům s fontanou uprostřed, jejíž pramen padal na kamennou mísu, zazděnou v zemi. Podél stěn vedly vzhuru zevní schody z části kamenné, z části dřevěné ku galeriím, ze kterých se vcházelo do obydlí. Dole byly rovněž přibytky; některé byly opatřeny dřevěnými dveřmi, jiné odděleny byly od nádvoří toliko vlněnými, po většině otřepenými, roztrhanými nebo záplatovanými záclonami. Hodina byla ranná, na dvorku ani živé duše. Patrně v celém domě ještě všichni spali až na ty, kteří se vrátili z Ostriana.

— Co učiníme, pane? — zeptal se Kroto, zastaviv se.

— Čekejme zde, snad se někdo objeví — odpověděl Vinitius. — Není třeba, abychom byli viděni na nádvoří! — Leč zároveň myslil, že rada Chilonova byla rozumná. — Kdyby bylo po ruce několik nevolníků, bylo by možno obsaditi dveře, které se zdály býti jediným východem, a prohlédnouti pak všecky byty, teď ale bylo třeba najíti rázem obydlí Lygiino, jinak křesťané, jichž v domě dojista není nedostatek, mohli by ji upozorniti, že je hledána. Z toho ohledu bylo by nebezpečno vyptávati se cizích osob. Vinitius se chvíli rozmýšlel, má li se vrá-

titi pro nevolníky, když tu zpod jedné ze záclon, zavírajících další obydlí, vyšel člověk se sítem v ruce a blížil se k fontaně.

Mladý muž na prvý pohled poznal Ursa.

— To je Lyg! — zašeptal Vinitius.

— Mám mu hned polámat kosti?

— Počkej!

Ursus je nezahlédl, neboť stáli v síni ve stínu, i počal klidně ve vodě oplachovati zeleninu, kterou bylo síto naplněno. Bylo patrno, že ztráviv celou noc na hřbitově, obmýšlel připraviti ji k snídani. Po chvíli ukončiv svou práci, vzal mokré síto a zmizel s ním za záclonou. Kroto a Vinitius šli za ním, soudíce, že přijdou přímo do obydlí Lygiina.

Podivili se tudíž velice, když postřehli, že záclona oddělovala od nádvoří nikoli obydlí, nýbrž druhou temnou chodbu, na jejíž konci bylo viděti zahrádku s několika cypřiši a myrtovými keři a malý domek, jakoby přilepený ku zadní stěně jiného domu.

Oba hned pochopili, že to je pro ně okolnost výhodná. Na nádvoří mohli se sběhnouti všichni obyvatelé domu, odlehlost domku ale usnadňovala jejich podnik. Rychle utkají se s obránci či spíše s Ursem a potom zmocní se

Lygie a rovněž rychle dostanou se s ní na ulici, a tam si už budou věděti rady. Pravděpodobně jich nikdo nezastaví, a zastaví-li je někdo, řeknou, že jde o uprchlou rukojemku Cesarovu; v tomto případě dal by se Vinitius poznati vigilům a vyzval by je ku pomoci.

Ursus vcházel právě v okamžiku do domku, kdy hluk kročejů vzbudil jeho pozornost, zastavil se a uzřev dva lidi, položil síto na balustrádu a vrátil se k nim.

— Co zde hledáte? — zeptal se.

— Tebe! — odpověděl Vinitius.

Načež, obrátiv se ku Krotonovi, zvolal rychle tichým hlasem:

— Zabij!

Kroto vrhl se jako tygr na Lyga, a než se Lyg mohl vzpamatovati, nebo poznati nepřátele, uchopil ho svými ocelovými pažemi.

Vinitius byl příliš jist jeho nadlidskou silou, než aby čekal na konec zápasu; minuv je, skočil ku dveřím domku, otevřel je a nalezal se v poněkud temné jizbě, osvětlené toliko ohněm plápolajícím na krbu. Světlo plamene padalo přímo na Lygiinu tvář. Druhá osoba sedící u ohně — byl onen stařec, který provázel Ursa a dívku cestou z Ostriana.

Vinitius vpadl tak náhle, že, než se Lygie vzpamatovati mohla, uchopil ji kolem pasu a pozvednuv ji, hnal se s ní ke dveřím. Stařec mu ovšem cestu zastoupil, leč on přitisknuv jednou rukou dívku k prsoum, druhou, volnou rukou starce odstrčil. Kápě spadla mu s hlavy. Při pohledu na známou a v této chvíli strašlivou tvář stydla Lygii krev v těle leknutím a hlas v hrdle jí mřel. Chtěla volati o pomoc, ale nemohla. Marně chytala se dveří, aby odporovala. Prsty svezly se jí po kamenu a div nepadla v bezvědomí pohledem na děsný obraz, který zahlédla, když s ní Vinitius vběhl do zahrady.

Ursus držel v rukou člověka úplně na zad prohnutého s hlavou svěšenou, s ústy plnými krve. Uzřev je, ještě jednou udeřil pěstí do jeho hlavy a v okamžení jako rozzuřená zvěř skočil k Vinitiovi.

— Smrt! — pomyslil si mladý patricius.

A pak slyšel jako ve snu výkřik Lygiin: „Nezabíjej!“ Potom cítil, že kdosi jakoby hromem rozevřel ruce, kterými ji objímal, konečně se zem s ním zatočila, světlo dne zhaslo v jeho očích — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Chilon ukryt za rohem nárožního domu čekal, co se stane, neboť zvědavost v něm zápasila se strachem. Myslil, že bude dobře držeti se při Vinitiovi, podaří-li se jim Lygii unésti. Urbana se již neobával, neboť byl jist, že ho Kroto zabije. Naproti tomu chystal se pro případ, že by se v pustých dosud ulicích lidé sběhli, kdyby křesťané nebo kteříkoli lidé se chtěli Vinitiovi stavěti na odpor, že k nim promluví jako představitel vlády, jako vykonavatel vůle Cesarovy, a v tomto posledním případě že vyzve vigily na pomoc mladému patriciovi proti pouliční holotě a tím že si zjedná novou přízeň. V duši ovšem soudil, že čin Vinitiův jest nerozvážný, spoléhaje však na strašlivou sílu Krotonovu připouštěl, že se může zdařiti.

Kdyby bylo s nimi zle, tribun by sám odnesl dívku a Kroto udělá mu cestu. Čas se však prodlužoval, znepokojovalo ho ticho v síni, na kterou z daleka pohlížel.

— Jestli nenaleznou její úkryt a způsobí hluk — tož ji vyplaší.

Pomyšlení to nebylo mu ostatně nepříjemné; rozuměl, že v tomto případě by ho bylo Vinitiovi znovu třeba a že by poznovu z něho dovedl vytěžiti slušné množství sestercií.

— Cokoliv učiní — pravil si — pro mne učiní, ač se žádný toho nedomýšlí. Bohové, bohové, dovolte mi jen . . .

Náhle se zarazil, neboť se mu zdálo, že se cosi vynořilo ze síně; přitisknuv se ke zdi, hleděl před sebe, taje v prsou dech.

A nemýlil se, neboť ze síně vystrčil kdosi hlavu a rozhlížel se vůkol.

Po chvíli však zmizel.

— To je Vinitius nebo Kroto — pomyslil Chilon — ale jestli se zmocnili dívky, proč není slyšet, že by křičela a proč pohlížejí na ulici? Lidé potkají je tak jako tak, neboť než dojdou na Cariny, bude ve městě živo. — Co to? U všech bohů nesmrtelných!

Náhle zježily se Chilonovi zbytky vlasů na hlavě.

Ve dveřích ukázal se Ursus, maje přes ruku přehozeno tělo Krotonovo, a rozhlédnuv se ještě jednou, rozběhl se s ním pustou ulicí k řece.

Chilon sploštil se u zdi jako kus omítky.

— Zahynul jsem, jestli mne uzří! — pomyslil.

Leč Ursus přeběhl rychle kolem nároží a zmizel za následujícím domem. Chilon nečekaje déle, běžel hloub do příční ulice, držotaje zuby

leknutím. Běžel tak rychle, že čilost ta i u mladíka byla by obdivuhodnou.

— Jestli vraceje se, z daleka mne uzří, dohoní mne a zabije— říkal si. — Spas mne, Jove, spas, Apolline, spas, Herme, spas, Bože křesťanů! Opustím Řím, vrátím se do Mesembrie, vyprostte mne z rukou toho démona! — A Lyg, který zabil Krotona, zdál se mu v té chvíli skutečně býti jakous nadlidskou bytostí. Utíkaje myslil, že to snad je nějaký bůh, který na se vzal postavu barbara. V té chvíli věřil ve všechny bohy světa, na všechny mythy, jimž se druhdy vysmíval. Kmitlo mu též hlavou, že Krotona mohl zabiti Bůh křesťanů, a vlasy znova se mu ježily na hlavě při pomyšlení, že zahrával s takovou mocí.

Teprve proběhnuv několik zákoutí, zahlédl dělníky přicházející proti němu, a poněkud se upokojil. V prsou již neměl dechu, sedl si na prahu jednoho z domů a cípem pláště počal si otírati čelo potem pokryté.

— Jsem starý a potřebuji klidu — řekl si.

Lidé jdoucí proti němu zabočili do postranní ulice, a opět bylo kolem něho pusto. Město ještě spalo. V zámožnějších částech města bývalo časně rušno, neboť nevolníci bohatých domů byli

nuceni časně vstávati, v těch částech, jež obydleny byly obyvatelstvem volným, živeným na náklad panstva a proto zahálejícím, probouzeli se zvláště v zimě dosti pozdě. Chilon, poseděv nějaký čas na prahu, pocítil pronikavý chlad, povstal tedy a přesvědčiv se, že neztratil měšec, který dostal od Vinitia, volnějším krokem již se bral k řece.

— Snad někde zahlédnu Krotonovo tělo! — pravil si — bohové! ten Lyg, je-li člověkem, mohl by si za jediný rok vydělati miliony sestercií, neboť udusil-li Krotona jako štěně, kdo mu odolá? Za každé vystoupení v areně dali by mu tolik zlata, co sám váží. Lépe onu dívku střeží, než sám Cerberus peklo. Ale nechať ho též peklo pohltí! Nechci s ním nic míti. Je příliš kostnatý. — Co počít? Stala se věc strašná. Jestli on takovému Krotonovi polámal kosti, toť jistě i Vinitiova duše kvílí tam nad tím prokletým domem, očekávajíc pohřbu. U Castora! Toť přece patricius, přítel Cesarův, příbuzný Petroniův, pán, známý v celém Římě, a tribun vojenský. Za smrt jeho neujde trestu. Kdybych se nyní odebral do tábora praetorianů nebo vigilů ...

Umlkl, počal přemýšleti a po chvíli si řekl:

— Běda mi! Kdo ho dovedl do onoho do-

mu, ne-li já? Jeho propuštěnci i nevolníci vědí, že jsem k němu docházel a někteří vědí i proč. Co se stane, jestli mne budou podezřívati, že jsem mu úmyslně ukázal dům, ve kterém byl usmrcen? Kdyby se i dokázalo, že jsem nechtěl jeho smrti, přece řeknou, že jsem její příčinou . . A je to patricius, neprojde mi to v žádném případě beztrestně. Ale kdybych mlčky opustil Řím a presídlil se někam daleko, dal bych se tím ještě u větší nebezpečí.

Tak nebo tak — vždycky zle. Šlo jenom o to, vybrati si zlo menší. Řím byl ohromným městem, a přece cítil Chilon, že v něm může býti těsno. Každý jiný by mohl jíti přímo k praefektovi vigilů a říci mu, co se stalo, a byť i padlo na něho nějaké podezření, klidně vyčkati vyšetření. Ale celá minulost Chilonova byla toho druhu, že veliká bližší známost, buď s praefektem města, buď s praefektem vigilův, musela by naň uvaliti velmi vážné starosti, a zároveň by učinila pravděpodobnými veškerá podezření, jež by úředníkům mohla přijíti na mysl.

S druhé strany — utéci, znamenalo by utvrditi Petronia v domnění, že byl Vinitius zrazen a zavražděn následkem úmluvy. Onen Petronius

byl člověk mocný, který mohl rozkazovati policii v celém státu a který by se jistě postaral, aby nalezl vinníky, byť by byli na kraji světa. Chilonovi přišlo na mysl, neměl-li by jíti přímo k němu a vypověděti mu, co se událo. Ano, to byl nejlepší způsob. Petronius byl člověk klidný, a Chilon mohl býti jist aspoň tím, že ho vyslechne až do konce. Petronius, který znal věc od počátku, spíše by uvěřil nevině Chilonově než praefekti.

Aby však mohl jíti k němu, je třeba především věděti jistě, co se stalo s Vinitiem. Chilon nevěděl. Viděl ovšem Lygu, jak odnášel kradmo Krotonovo tělo k řece, ale nic více. Vinitius mohl být zabit, ale mohl též býti jen raněn nebo chycen. Nyní teprve přišlo Chilonovi na mysl, že by se křesťané zajisté neosmělili zabiti člověka tak mocného, augustiana a vysokého úředníka vojenského, neboť zločin toho druhu mohl by na ně uvaliti všeobecné pronásledování. —

Pravděpodobnějším jest, že ho přemoci zadrželi, aby Lygii poskytli času, by se na jiném místě mohla ukrýti.

Myšlenka ta naplnila Chilona nadějí.

— Jestli ho onen lygický drak neroztrhl v prvním návalu, jest tedy živ, a je-li živ, tož sám dosvědčí, že jsem ho nezradil, a pak netoli-

ko nic mi nehrozí, ale co Hierme, počítej opět na dvě jaluvky) otevírá se přede mnou nové pole. Mohu dáti na srozuměnou jednomu z propuštěných, kde má hledati pána, a pujde-li k praefektovi nebo ne, bude jeho věcí, jen když nebudu já k němu musiti jíti. Mohu také jíti k Petroniovi a počítati na náhradu. Hledal jsem Lygii, nyní budu hledati Vinitia a potom znovu Lygii.

Třeba však předem věděti, je-li živ nebo zabit.

Tu přišlo mu na mysl, že by mohl v noci jíti k pekaři Demovi a zeptati se na to Ursa. Ale myšlenku tu ihned odmítl. Nechtěl mít nic co činiti s Ursem. Mohl připustiti, nezabil-li Ursus Glauka, že patrně dostal výstrahu od některého ze křesťanských starších, jemuž se vyznal se svým záměrem, že jde o věc nečistou a že ho k ní nějaký zrádce chtěl přemluviti. Ostatně při pouhém pomyšlení na Ursa přeběhl Chilonovi mráz po celém těle. Pak si pomyslil, že večer pošle Euricia pro zprávy do onoho domu, ve kterém se vše událo. Nyní se však musil nasytiti, vykoupati a odpočinouti. Probděná noc, cesta do Ostriana a útěk ze Zátiberí unavily ho skutečně nad míru.

Jedna věc těšila ho stále, že měl u sebe dva

měšce, onen, který mu dal Vinitius doma, a onen, který mu dal na zpáteční cestě ze hřbitova.

Vzhledem k šťastné té okolnosti, jakož rovněž vzhledem na všeliké rozčilení, jež zažil, ustanovil se na tom, že hojněji se nají a že se napije lepšího vína než obvykle.

A když konečně nadešla hodina, ve které otvírali vinárny, učinil to v míře tak značné, že zapomněl na koupel. Chtělo se mu spáti a ospalost odňala mu síly do té míry, že se vrátil krokem chvějícím se do svého bytu na Subuře, kde ho čekala za Vinitiovy peníze zakoupená nevolnice.

Tam vešed do tmavého — jako liščí doupě — cubicula, vrhl sebou na lůžko a ihned usnul.

Vzbudil se teprve večer, vlastně vzbudila ho nevolnice, vybízejíc ho, aby vstával, neboť kdosi jej hledá a chce se s ním viděti v jisté důležité záležitosti.

Ostražitý Chilon vzpamatoval se ve chvíli; hodiv na se rychle plášť s kápím a poručiv nevolnici, aby odešla, vyhlédl opatrně ven.

A ztrnul! neboť přede dveřmi cubicula uzřel obrovskou postavu Ursovu.

Cítil, jak pohledem tím zledovatěly mu hlava i nohy, srdce že přestává mu biti v těle, a po

zádech že se mu hemží roj mravenců. Chvíli nemohl promluviti, potom však jektaje zuby, řekl, vlastně zasténal:

— Syro! nejsem zde . . . neznám — toho . . . dobrého člověka.

— Řekla jsem mu, že jsi zde a že spíš, pane — odpověděla dívka — a on žádal, abych tě vzbudila.

— O bozi! . . . dám tě . . .

Leč Ursus netrpěliv prodlévánim přiblížil se ku dveřím cubicula a sehnuv se, vstrčil hlavu do vnitř.

— Chilone Chilonide! — řekl.

— Pax tecum! pax, pax! — odpověděl Chilon. — O, nejlepší z křesťanů! Ano, jsem Chilon, — ale to je mýlka. — Neznám tě.

— Chilone Chilonide — opakoval Ursus — pán tvuj, Vinitius, vyzývá tě, abys k němu přišel zároveň se mnou.

Konec dílu prvního.

JIŘÍ KOHOUT.

JIRI KOHOUT,